Filip Teodorescu

UN BISC ASUMAT

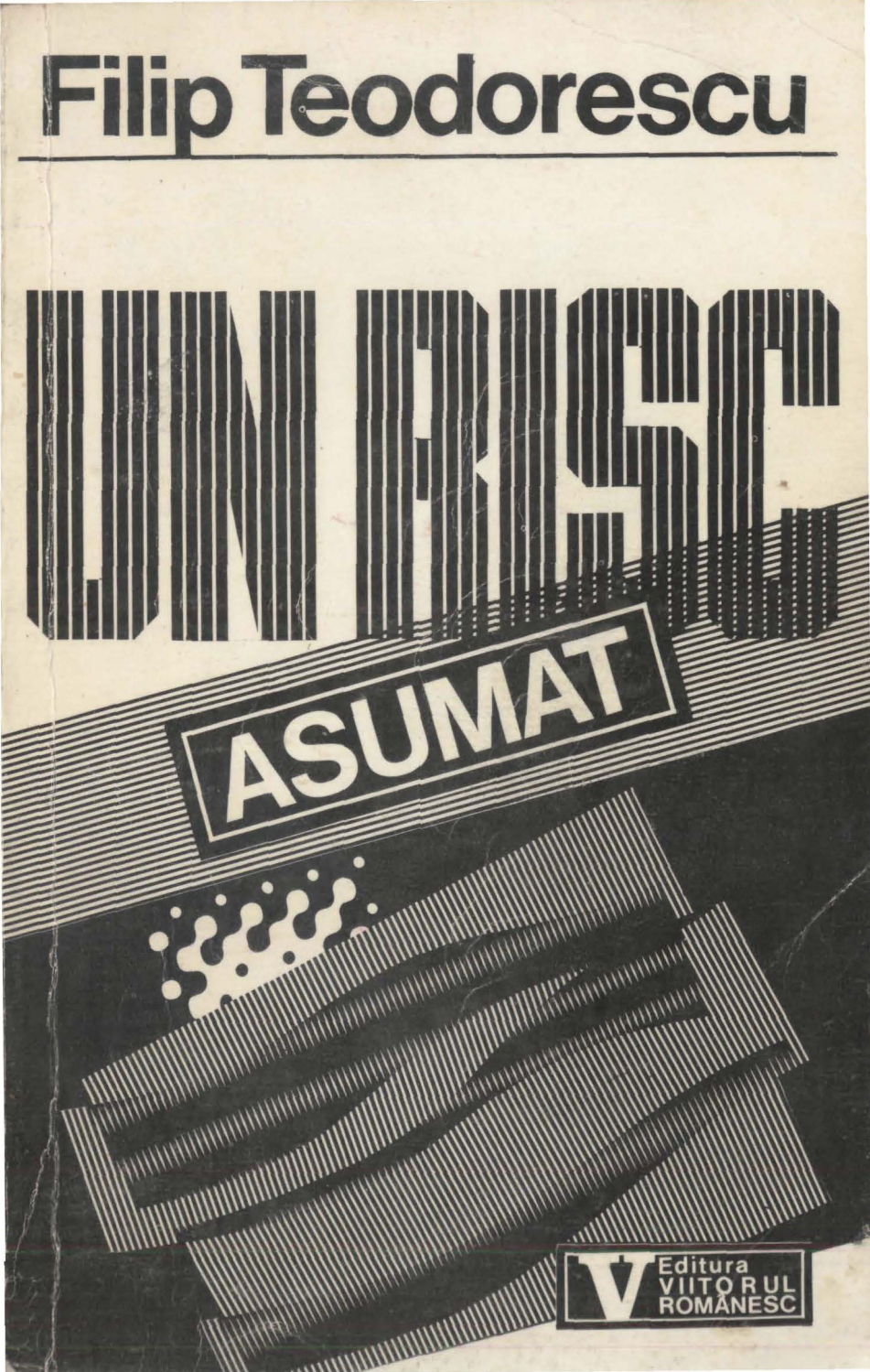

Editura VIITORUL ROMÂNESC

FILIP TEODORESCU

UN RISC ASUMAT

Timişoara decembrie 1989

Editura VIITORUL ROMÂNESC
1992

Coperta: Nicolae SÎRBU

Procesul de la Timişoara

Situaţia inculpartului TEODORESCU FILIP a cărui vinovăţie încă n-a putut fi demonstrată nici pe departe, ridică numeroase întrebări în rîndul celor care au urmărit interogatoriul la televiziune. În vremea aceasta, prin ţară îşi fac de cap şi pot să se înmultească intruşi pe care ar fi stat cu ochii subordonaţii acestui fost colonel, specialist redutabil în contraspionaj, mult temut de agenturile de pe aiurea care încercau să-i pătrundă jocul minţii, căci nici nu îndrăzneau să spere a-i cunoaşte cîndva şi chipul. Da, acel chip pus cu o prea ciudată generozitate la dispoziţia orişicui, cum nici pe-un alt meridian nu s-a mai întîmplat pînă la noi...

Dragomir Horomnea
"Adevărul", 19 aprilie 1990

CUVÎNT INTRODUCTIV

Nu am nici un fel de dubiu că marea majoritate a concetăţenilor mei, şi nu numai ei, şi-au pus de mai multe ori întrebarea de ce colonelul Filip Teodeorescu nu face nici un fel de declaraţii presei, de ce nu scrie articole sau chiar o carte cu privire la evenimentele din decembrie 1989. Multe ziare, reviste, reprezentanţi ai acestora, în principal din România, dar şi din alte ţări, chiar foarte îndepărtate geografic, mi-au făcut propuneri, iniţial prin familia mea, iar ulterior şi direct atunci cînd au reuşit să mă contacteze, să dau interviuri, dacă se poate în exclusivitate sau să scriu "ce vreau eu, numai să scriu". Unii au venit cu oferte concrete, deosebit de tentante, sperînd că dificultăţile materiale în care se zbătea familia vor determina obţinerea acordului.

Unele ziare şi reviste au publicat chiar materiale în titlul cărora făceau menţiunea că au discutat cu mine şi mi-au atribuit afirmaţii pe care nu le-am exprimat.

Pentru clarificarea lucrurilor precizez din capul locului că nu am dat nici un interviu sau declaraţie nici unui mijloc de informare mass-media. Singura declaraţie publică a fost cea din ziua de 7 martie 1990 în procesul de la Timişoara, transmisă în direct de Radio-Timişoara şi parţial la Televiziunea Română în 9 martie 1990.

Motivele care m-au determinat să adopt această poziţie au fost două. În primul rînd, convins pînă la ultima fibră a fiinţei mele de lipsa oricărui temei juridic sau moral pentru a fi implicat într-un proces penal, nu am dorit să se interpreteze sau chiar să planeze vreo suspiciune că încerc să influenţez poziţia completului de judecată prin cîştigarea simpatiei opiniei publice. Cu atît mai mult cu cît depoziţia mea din 7 martie 1990 a fost de natură să schimbe, mi-aş permite să spun, radical opinia presei cu privire la "adevărurile Timişoarei".

Al doilea motiv al tăcerii mele de peste doi ani este legat de nevoia pe care am resimţit-o de a lăsa timpul să separe adevărul de neadevăr şi să mă adresez semenilor mei într-un moment cînd sînt mai pregătiţi să judece corect faptele şi să accepte realitatea aşa cum a fost ea.

Dispărînd cele două motive, aş vrea să mă explic de ce scriu această carte;

— Prin responsabilităţile pe care le-am avut în conducerea contraspionajului român am fost nu doar un simplu contemplator al evoluţiilor de suprafaţă, ci unul dintre puţinii care au cunoscut acţiunile subterane desfăşurate concertat de forţe, altădată duşmane, pentru a pune capăt unui sistem politic în Europa (fără îndoială că acţiunea nu s-a încheiat şi va continua şi pe celelalte continente).

— Pe parcursul celor doi ani şi jumătate scurşi de la evenimentele din decembrie 1989 s-au publicat tot felul de declaraţii, mărturisiri, supoziţii, analize, rapoarte. Unele sînt adevărate aberaţii, falsificări ale realităţii din partea unor "revoluţionari"

şi "complotişti" închipuiţi, pe multe dintre acestea amprenta vinovăţiei fiind vizibilă.

— Ca fiu al acestui popor, nu permit nimănui nici măcar să mă bănuiască de lipsă de patriotism. Consider, de aceea, că este datoria mea de onoare să contribui la stabilirea adevărului aşa cum este el, convins fiind că nu voi mulţumi toţi cititorii, atît pentru că nu vor găsi răspunsuri la toate întrebările pe care şi le pun, cît şi pentru că putem privi lucrurile din unghiuri diferite.

— Scriind această carte urmăresc şi un scop personal. Prin vîrful creionului meu vreau să se scurgă şi umilinţele la care am fost supus fără dicernămînt şi fără să le merit.

Deşi acest motiv îl menţionez la urmă, apreciez că este tot de datoria mea să dezvălui unele aspecte ale activităţilor desfăşurate de "odioasa Securitate" pentru a contribui la cunoaşterea adevăratului loc pe care aceasta l-a ocupat în sistemul de apărare al ţării, cu trimiteri la evenimentele din decembrie 1989, eventual şi la cele ulterioare.

Înainte de a încheia acest cuvînt introductiv trebuie să mărturisesc emoţia ce o resimt, la început de drum, dar şi hotărîrea de a o învinge, aşa cum am învins-o şi în 7 martie 1990, cînd a trebuit să fac abstracţie de imensa greutate ce-mi fusese pusă în spate.

Vreau să mulţumesc tuturor oamenilor care au crezut în cuvîntul meu şi au fost alături de mine în lupta pentru izbînda adevărului. Deşi este puţin ceea ce le ofer, o fac cu bună credinţă şi din toată inima.

I. CONDIŢIILE EXPLOZIEI
(Context european şi internaţional)

1. Punctul limită

Semnele vizibile ale crizei economice din România au apărut, după părerea mea, în anul 1978 şi au fost şi o consecinţă a celei de a doua crize mondiale a petrolului.

Fără a avea pretenţia unui analist al fenomenelor economice, activînd mulţi ani în aparatul informativ al României, fie el intern sau extern, am avut posibilitatea să cunosc nu numai date concrete, nedestinate publicităţii, dar şi aprecieri ale unor economişti, finanţişti şi politicieni de marcă, străini şi români, cu privire la evoluţiile în plan economic din ţara noastră. Nu există nici o îndoială că pînă în anul luat de mine ca punct de referinţă, aprecierile au fost pozitive, ele putînd fi dovedite nu numai căutînd în presa vremii, dar şi prin contractele externe încheiate, inclusiv ofertele de credit care nu au lipsit.

O cauză a începutului declinului nostru economic, cu repercursiuni directe asupra socialului şi politicului, cauză asupra căreia nimeni nu s-a oprit suficient, a fost acţiunea de trădare a generalului Mihai Pacepa şi fuga lui în Occident în vara anului 1978.

Mulţi au fost înclinaţi să creadă (şi în mod indubitabil au fost ajutaţi în acest sens şi de autorităţile române din acea vreme) că trădarea lui Pacepa a adus prejudicii numai serviciului de informaţii externe din conducerea căruia făcea parte. Fără îndoială că, datorită unor suspiciuni împinse

pînă la absurd de către conducerea Departamentului Securităţii Statului în frunte cu Tudor Postelnicu (care avea tot interesul să-şi convingă stăpînul asupra loialităţii sale), aparatul de informaţii externe a fost practic distrus. Au fost îndepărtate în totalitate cadrele de conducere începînd de la cel mai mic nivel, după anchete interminabile, declaraţii, rapoarte, verificări pentru a descoperi "puii lui Pacepa". Măsurile s-au extins asupra întregului aparat, procedîndu-se practic la decimarea lui. Din păcate, nu s-a putut descoperi nici un "pui", în schimb Tudor Postelnicu a putut raporta cuplului dictatorial că a făcut "curăţenie" în rîndul acestor securişti.

Care au fost consecinţele zelului fostului ministru şi ale ajutoarelor lor:

— aducerea în stare neoperaţională a întregului angrenaj al sistemului de informaţii externe român pentru o perioadă de minimum 10 ani;

— a fost abandonată sau trecută în conservare cvasitotalitatea agenturii externe;

— au fost rechemate în ţară toate cadrele de informaţii aflate la post sub diferite acoperiri în străinătate;

— au fost retraşi în centrală şi ulterior disponibilizaţi toţi ofiţerii de informaţii ce-şi desfăşurau activitatea în diferite ministere, instituţii, întreprinderi care le asigurau acoperirea necesară realizării sarcinilor specifice oricărui serviciu secret de informaţii.

Măsurile contra presupuşilor "pacepişti" au produs o degringoladă greu de imaginat şi de stăpînit, îndeosebi în raporturile economice externe

ale ţării noastre. Departe de mine intenţia de a subestima capacitatea profesională, loialitatea şi corectitudinea celei mai mari părţi a personalului din instituţiile investite cu promovarea relaţiilor externe ale României, dar nu pot să nu amintesc de situaţia creată în Ministerul Comerţului Exterior după retragerea ofiţerilor de informaţii. Practic, acest minister a rămas fără cadre de conducere şi fără lucrători-cheie din direcţii. Mulţi dintre aceştia nu erau măcar bănuiţi că au fost ofiţeri de informaţii şi îşi datorau avansarea pînă la funcţii de miniştrii adjuncţi, propriei lor capacităţi profesionale şi intelectuale. Cel mai supărat a fost ministrul comerţului exterior din acea vreme — Cornel Burtică, total surprins să constate că principalii săi colaboratori nu erau de fapt decît de împrumut. De altfel, la scurt timp a reuşit să obţină acordul lui Nicolae Ceauşescu şi să readucă în minister o parte din aceştia motivînd că este în imposibilitate să-şi desfăşoare activitatea.

Foarte multe contracte externe, îndeosebi din cele ce erau pe cale a fi definitivate, s-au pierdut odată cu dispariţia celor care le-au antamat şi le-au dat suportul moral şi nu numai. Cei care aţi lucrat sau lucraţi în domeniul relaţiilor externe cunoaşteţi foarte bine cît de important este factorul om în realizarea şi dezvoltarea acestora.

Afirm cu toată siguranţa ce mi-o conferă cunoaşterea din surse nepublice că trădarea generalului Mihai Pacepa a produs ţării noastre, poporului român pagube imense, aproape imposibil de evaluat în cifre. Fără îndoială că gestul lui a însemnat şi

începutul declinului rapid al popularităţii lui Nicolae Ceauşescu pe plan extern, dar şi intern, a marcat chiar declanşarea acţiunilor externe concertate de compromitere şi înlăturare a dictatorului român. Numai din acest punct de vedere generalului Pacepa i se pot recunoaşte oarecare merite, dar ele au semnificaţia unui grăunte de nisip alăturat unui munte de nenorociri provocate propriei ţări.

În anii ce au urmat, degradarea economică şi socială în România s-a accentuat, ajungîndu-se la situaţia imposibilă din 1988 şi 1989. În diferitele verigi informative ale Departamentului Securităţii Statului nu numai că dezastrul era cunoscut, dar şi comentat cu amărăciunea sentimentului de neputinţă de a determina stoparea lui.

În toamna anului 1987 cînd la conducerea departamentului a fost numit generalul Iulian Vlad, într-un grup foarte restrîns de cadre de conducere, printre care mă aflam şi eu, acesta ne-a asigurat, cu fermitatea ce-i era specifică, de hotărîrea sa de a informa corect "conducerea" asupra adevăratei stări de lucruri din ţară, indiferent dacă va produce neplăceri. Cei prezenţi am înţeles că se referea la practica nepromovării informărilor negative a predecesorului său.

În cei doi ani care au urmat, s-au întocmit şi prezentat numeroase note de informare asupra stărilor grave de lucruri, nu numai în marea majoritate a ramurilor economice, dar şi în domeniul asistenţei medicale, învăţămîntului, culturii, al promovării intereselor româneşti în raporturile cu alte state. Aproape că nu era domeniu de interes public

asupra căruia să nu se stăruie pentru a fi înlăturaţi măcar parţial acei factori de înrăutăţire a situaţiei.

Din păcate nu se lua nici o măsură de substanţă, nici chiar atunci cînd aceasta nu ar fi prejudiciat "strategia politică şi economică", urmărită cu asiduitate de cuplul prezidenţial. Îmi amintesc că într-o duminică din toamna anului 1989, aflîndu-mă la generalul Iulian Vlad în cabinet, a fost informat telefonic de la Braşov, de generalul Emil Macri, asupra situaţiei disperate privind asigurarea minimum-ului de alimente şi bunuri de strictă necesitate pentru populaţie. Autorităţile locale erau pur şi simplu depăşite de situaţie şi nici nu aveau curajul să informeze conducerea statului. De faţă cu mine, generalul Vlad a telefonat Elenei Ceauşescu, a informat-o şi i-a cerut sprijin. Aceasta însă l-a îndrumat scurt să se adreseze primului ministru. La rîndul său, Constantin Dăscălescu i-a indicat pe miniştrii industriei alimentare şi comerţului interior. Nu a pregetat şi i-a sunat şi pe aceştia, obţinînd de la ei vagi promisiuni că vor vedea ce se poate face. Dezamăgit, generalul Vlad a ridicat din umeri a neputinţă.

Acesta este numai un exemplu al neimplicării, pe toate treptele ierarhice, a tuturor celor care, prin funcţiile pe care le ocupau, trebuiau să concure la bunul mers al vieţii economice şi sociale, să uşureze viaţa oamenilor acestei ţări. Refuzul factorilor de conducere în stat de a lua în considerare semnele certe de dezintegrare a întregului eşafodaj pe care era aşezată societatea românească, se datora nu atît fricii de a-şi pierde posturile, cît mai ales consecinţelor ce le genera. Teama pe care cuplul dictatorial le-o

inoculase pe parcursul anilor era atît de prezentă încît le anihila orice reacţie deschisă, acceptînd pînă şi aberanta dezinformare (deşi nici dezinformare nu poate fi numită întrucît nu avea nici un grăunte de credibilitate) cu privire la recoltele astronomice din vara şi toamna anului 1989. Centralismul excesiv a fost cultivat şi făcut atotcuprinzător tocmai de cei care, în particular, se plîngeau de el. Era de fapt expresia fugii de orice răspundere pentru ca, în caz de nevoie (şi această nevoie a apărut în final), să se poată arăta cu degetul spre cel de deasupra.

Nu vreau să supăr pe toată lumea şi nu mă refer la excepţiile de la regulă, dar situaţia aşa a fost. Excepţiile de care aminteam sînt acei conducători de fabrici, uzine, întreprinderi, ferme, departamente şi mai rar ministere care, fie conştienţi de faptul că nu vor putea trece de organul ierarhic imediat superior, fie chiar de teamă, apelau la sprijinul "odioasei securităţi" pentru a trage semnalul de alarmă.

Toate aceste componente, prezentate pe scurt şi numai prin prisma ofiţerului de informaţii, nu puteau conduce decît la concluzia că degradarea nivelului de viaţă al imensei majorităţi a populaţiei a ajuns la un punct limită ce nu putea fi depăşit decît prin schimbări de fond în strategia supravieţuirii economice.

2. Perioada războiului nevăzut

Nu cred să existe vreo îndoială că lupta între ideologia capitalistă şi cea comunistă a reprezentat elementul de constanţă al raporturilor interstatale după cel de al doilea război mondial. Balanţa a înclinat cînd într-o parte, cînd în cealaltă, în funcţie de eficienţa mijloacelor folosite de cei doi principali combatanţi: S.U.A. şi U.R.S.S.

Neavînd preocupări politice, am urmărit meandrele acestei confruntări cu răceala ofiţerului de informaţii. Dacă pînă în 1978 am avut convingerea ireversibilităţii sistemului socialist mondial, ulterior au început să se acumuleze elemente de dubiu.

Conceptul dezvoltării socialiste a economiei ajunsese la limita maximă a ceea ce putea oferi, după care a început declinul cu consecinţele sale inevitabile.

În aceste condiţii, ofensiva sistemului capitalist s-a revigorat, pornindu-se, aş putea spune, un război pe toate fronturile şi cu toate mijloacele pentru a determina, în final, compromiterea generală şi totală a comunismului, a acestui adversar de temut, a cărui influenţă crescuse îngrijorător de mult în deceniile 7 şi 8.

România nu putea fi lăsată în afara acestor interese, chiar dacă timp de aproape 15 ani a fost folosită pentru a da lovituri principalului duşman al capitalismului.

Schimbarea liderului Uniunii Sovietice în 1985 a însemnat nu numai încetarea oricărui sprijin occidental pentru conducerea de la Bucureşti, dar şi declanşarea unei largi acţiuni de destabilizare avînd ca scop final înlăturarea regimului comunist.

Desigur că mulţi şi-au pus întrebarea cum de a reuşit totuşi Ceuşescu să reziste timp de 4 ani acestei ofensive generalizate, cînd în alte ţări evoluţia a fost mult mai rapidă. Indiferent dacă ne place sau nu, trebuie să acceptăm că Nicolae Ceauşescu a fost o piatră tare şi, chiar dacă nu avea cultură şi se exprima greoi, poseda o abilitate nativă în a-şi crea şi cultiva relaţiile pe plan extern. Dacă nu ar fi fost sprijinit, în principal de Occident, am convingerea că înlăturarea lui de la putere, desigur nu prin mijloace violente, s-ar fi produs chiar anterior anilor '80.

Dar "meritul" prelungirii eforturilor de înlăturare a regimului comunist din România nu aparţine numai lui Nicolae Ceauşescu. În egală măsură, dacă nu chiar mai mult, poate fi atribuit erorilor tactice ale Occidentului. Să mă explic. Apreciind în mod greşit (fără îndoială în baza informaţiilor furnizate de Mihai Pacepa şi alţii de mai mică anvergură — care şi-au trădat ţara în aceeaşi perioadă — 1978–1979), că aparatul de securitate ar fi devotat cuplului dictatorial, serviciile de informaţii occidentale, coordonate de C.I.A., au acţionat cu obstinaţie pentru defăimarea ofiţerilor de informaţii români. Adevărul este că sigurul "securist" devotat familiei Ceauşescu a fost Tudor Postelnicu. Dar acesta niciodată nu a fost asimilat de aparatul de securitate, ci a fost suportat cu stoicism. Ca urmare, între cele două

tabere de profesionişti în domeniul informaţiilor şi al combinaţiilor operative s-a declanşat un război nevăzut dar foarte violent. Exploatînd avantajul propriului teren şi beneficiind de colaborarea a numeroşi compatrioţi, contraspionajul român, cu sprijinul logistic al tuturor celorlate unităţi din sistem, a reuşit să creeze mari dificultăţi serviciilor de spionaj occidentale. Tenacitatea, inteligenţa, dragostea de ţară au suplinit gravele lipsuri financiare şi materiale. Numai aşa se explică prezentarea hipertrofiată a Securităţii române de către acele cadre de spionaj ce nu reuşeau să-şi îndeplinească misiunile cu care erau trimise în România.

Nu dezvolt mai mult aceste aspecte întrucît intenţionez să relatez într-un capitol distinct ce a fost de fapt "Securitatea" şi cu ce se ocupa ea.

Aşa cum este şi firesc, în continuare mă voi referi la acţiuni ale serviciilor de spionaj străine împotriva României, indiferent sub acoperirea căror instituţii, organizaţii, asociaţii, firme, culte etc. şi-au desfăşurat acestea activitatea.

În primul rînd aş vrea să se reţină că începînd cu anul 1987 România a fost supusă unui tir infernal din partea serviciilor de spionaj străine. Occidentalii şi-au unit eforturile şi cu servicii de informaţii din ţări vecine şi "frăţeşti" întrucît de acum exista şi un scop comun: înlăturarea clanului Ceauşescu. Pentru noi, ofiţerii din sistemul de apărare a sigurantei naţionale (acum ne ferim să folosim expresia uzitată în marea majoritate a statelor lumii: sistemul securităţii naţionale) au fost trei ani îngrozitori de muncă neîntreruptă şi de solicitare fizică şi intelectuală

maximă. Nu mai existau duminici şi sărbători legale, concediile medicale numai în situaţii grave, iar concediile de odihnă erau înjumătăţite. Numărul mic al efectivelor şi lipsa mijloacelor materiale erau suplinite de dublarea eforturilor.

Marea majoritate a serviciilor de spionaj au trecut pe planul doi activitatea clasică de culegere a informaţiilor cu privire la potenţialul militar, economic şi uman, al infrastructurilor care susţin sistemul de apărare al unei ţări. Singura care nu a putut renunţa nici un moment la aceste activităţi, le-aş numi de rutină, a fost Republica Federală Germania care a continuat să-şi ţină la zi, cu meticulozitate, datele culese pe parcursul anilor cu privire la ţara noastră.

Serviciile de spionaj şi-au mutat priorităţile spre acutizarea pe orice cale şi prin orice mijloace a crizei interne, îndeosebi economice şi sociale, pe care au realizat-o prin:

— blocarea schimburilor economice şi comerciale prin întocmirea de rapoarte false cu privire la posibilităţile reale existente în România, îndepărtarea oamenilor de afaceri care nu erau interesaţi de culoarea politică a regimului, ci numai de a banilor, descurajarea turismului spre ţara noastră;

— deşi propaganda împotriva regimului politic din România, în principal prin posturile de radio cu emisiuni în limba română: "Europa Liberă", "Vocea Americii", "B.B.C.", "Deutsche Welle", iar în ultimul timp şi "Radio Moscova", a reuşit să capteze în România atenţia unui număr tot mai mare de ascultători din straturile sociale cele mai

dezavantajate, efectul ei principal s-a produs la nivelul intelectualilor nemulţumiţi, de regulă, pe planul neîmplinirilor personale. Cu toate că numărul acestora nu a fost niciodată prea mare, repetarea cu obstinaţie a numelor lor a reuşit să creeze falsa impresie, atît în tară cît şi în străinătate, că ar reprezenta o forţă opoziţionistă puternică.

Pentru a fi angrenată în jocul de interese al Occidentului, acestei categorii de intelectuali (de regulă din rîndul scriitorilor sau a unora cu preocupări literare modeste) i-a fost stimulată activitatea protestatară, de permanentă nemulţumire, sentimentul de frustrare de la binefacerile Occidentului. Au fost stimulate vanităţile, orgoliile — multe fără a avea acoperire în calităţi şi merite personale.

Asemenea acţiuni se realizau nu numai indirect, prin emisiunile posturilor de radio menţionate sau prin presa scrisă. S-au practicat şi alte metode, printre care foarte agreată de "victime" era acordarea de burse pentru diverse perioade, invitarea în Occident sub cele mai felurite pretexte, de multe ori puerile. Facilităţile financiare acordate cu aceste prilejuri, deşi modeste din punct de vedere occidental, erau apreciate de intelectualii noştri, obişnuiţi în tară cu un standard de viaţă mult prea modest.

Începînd cu anul 1988, atît cadre ale serviciilor de spionaj, dar şi agenţi ai acestora care activau în sistemul misiunilor diplomatice de la Bucureşti, au renunţat la orice precauţie şi condescendenţă diplomatică, acţiunile lor direct provocatoare fiind de-a dreptul insolente. Contactarea, instigarea, stimularea morală şi materială a oponenţilor din

categoria menţionată se practica pe faţă. Bă, chiar, se recurgea şi la provocări deloc elegante sau subtile, toate avînd menirea să determine reacţii care să asigure noi subiecte de incriminare a regimului Ceauşescu.

Cunoscîndu-le caracterul rebel, recalcitrant, aş spune chiar predispus la scandal din orice (existînd însă şi o înţelegere prealabilă), cele mai frecvente provocări aveau loc la domiciliul lui Mircea Dinescu, Dumitru Mazilu şi Doina Cornea şi erau practicate de diplomaţi americani, englezi, vest-germani, olandezi şi francezi. Aceştia se prezentau, de regulă, cu sacoşe cu alimente, chipurile din sentimente umanitare, deşi cunoşteau cu precizie că în faţa locuinţelor respectivelor persoane erau instalate dispozitive de pază, din ordinul expres al Elenei Ceauşescu şi provocau pur şi simplu incidente. Aveau întotdeauna grijă să fie însoţiţi de ziarişti şi fotoreporteri occidentali. În realitate, exceptînd-o pe Doina Cornea, ceilalţi au avut întotdeauna acces la casele de comenzi speciale, la care eu — unul dintre conducătorii contraspionajului român — nu am ajuns niciodată.

A doua sau a treia zi apăreau cu promptitudine relatări din Bucureşti privind "regimul de înfometare la care sînt supuşi dizidenţii români".

Strategii similare au încercat şi în privinţa lui Andrei Pleşu şi a vecinului său de curte, fostul rector al Institutului de Arhitectură, Damian Ascanio. Aceştia înţelegeau însă să-şi manifeste opoziţia mai profund şi nu s-au angrenat în jocul occidentalilor.

Întrucît în România nu a existat o mişcare dizidentă, în înţelesul ei organizat, aşa cum a existat în alte ţări socialiste, scopul urmărit a fost tocmai acela de a stimula din afară crearea unui asemenea grup opoziţionist care să poată fi scos în faţă, la momentul oportun, ca fiind promotorul acţiunii de răsturnare a puterii.

Deşi nu pot intra în detalii, din motive lesne de înţeles, amintesc că serviciile de spionaj au acţionat, în paralel, şi prin recrutări clasice dintre persoanele cu perspective evidente de ascensiune social-politică, dar şi la nivelul aparatului de partid şi de stat. Prin asemenea agenţi căutau informaţii din intimitatea angrenajului politic şi administrativ, în centrul atenţiei fiind permanent familia Ceauşescu, cu tot ceea ce ţinea de însăşi viaţa intimă a fiecărui membru al acestei familii.

Nu trebuie interpretată ca lipsă de modestie, dar cea mai mare parte a acţiunilor cadrelor şi agenţilor serviciilor de spionaj occidentale, sovietic, ungar şi chiar iugoslav erau cunoscute de contraspionajul român, multe dintre persoanele — cetăţeni români sau străini — "recrutate" de amintitele servicii fiind controlate şi dirijate de noi. Nu cred să-i supere un asemenea adevăr. Face parte din regulile jocului dintre spion şi contraspion.

Atît în timpul procesului de la Timişoara şi ulterior la Bucureşti, dar şi în afara lui, am fost întrebat, desigur de neavizaţi, unde sînt spionii şi trădătorii de ţară descoperiţi de contraspionajul român. Nu mi-a fost uşor să dau răspunsuri care să satisfacă. Ceea ce vreau să clarific acum este că,

dacă regula în lumea spionajului şi contraspionajului este discreţia, cazurile făcute publice fiind foarte rare şi atunci numai din considerente cu totul speciale (care privesc relaţiile dintre cele două state "combatante"), în România Nicolae Ceauşescu (care era singurul îndrituit să hotărască aceste acţiuni) nu aproba măsuri radicale, conforme cu prevederile Codului Penal. Impusese practica aşa-ziselor măsuri preventive: împiedicarea cadrelor de spionaj de a-şi desfăşura nestingherite activitatea, atenţionarea protocolară a şefilor de misiuni diplomatice, a ataşaţilor militari cu privire la acţiunile inamicale ale unor colaboratori sau chiar ale lor, precum şi punerea în imposibilitate de a-şi realiza misiunile, uneori chiar intimidarea. Pe de altă parte, cetăţenii români pe cale de a cădea în plasa celor de mai sus, sau căzuţi deja, erau fie atenţionaţi, fie îndepărtaţi din locurile de muncă de unde puteau prejudicia interese ale statului român. Asemenea situaţii mai frecvente erau în sistemul instituţiilor însărcinate cu relaţiile externe, dar şi la nivelul aparatului de activişti din C.C. al P.C.R.

Nicolae Ceauşescu nu admitea nici în faţa probelor evidente că persoane din apropierea sa, din rîndul activiştilor de partid, s-au pus în slujba unor puteri străine. În asemenea situaţii indicaţiile (numai verbale) erau: "mai vedeţi, stabiliţi noi detalii, împiedicaţi realizarea legăturilor de spionaj". Voi da un singur exemplu (numele persoanei rămîne în manuscrisul lucrării): un activist din secţia relaţii externe a C.C. al P.C.R., întreţinea legături clandestine cu reprezentantul unui serviciu de spionaj

occidental căruia îi transmitea date secrete atît în ţară cît şi cu prilejul deplasărilor în străinătate. Şeful secţiei, deci persoană din vîrful piramidei conducerii politice a ţării, a fost avertizat de generalul Iulian Vlad propunîndu-i să-l mute într-un sector de activitate unde să nu aibă acces la documente şi informaţii nepublice. A tergiversat pînă în momentul în care a aflat că respectiva persoană făcea aprecieri nu tocmai măgulitoare la adresa capacităţii sale intelectuale şi a conduitei morale.

Despre legăturile şi activitatea neloială a profesorului Ioan Ursu, Nicolae Ceauşescu avea cunoştinţă. Nu-mi explic nici astăzi de ce nu l-a îndepărtat de lîngă el. Desigur, vor clarifica alţii această enigmă.

Singurul caz clasic de spionaj-trădare, din anii 1988–1989, în care Nicolae Ceauşescu, după îndelungate ezitări, a aprobat arestarea şi "deconspirarea" lui în presă, a fost cel al lui Răceanu Mircea. Aprobarea a fost dată numai cu condiţia prinderii în flagrant delict a trădătorului şi aşa s-a şi procedat, Răceanu Mircea fiind arestat în momentul cînd se îndrepta spre locul de întîlnire cu un cadru C.I.A. ce lucra la Ambasada S.U.A. din Bucureşti, pentru a-i preda un material informativ copiat de pe documente strict secrete aparţinînd Ministerului Afacerilor Externe român. Ezitarea dictatorului se datora faptului că Răceanu Mircea era fiul adoptiv al bătrînului ilegalist Grigore Răceanu care, om simplu şi cinstit, la vîrsta de peste 80 de ani, habar nu avea cu ce se îndeletniceşte presupusul său fiu.

Nu m-a surprins impertinenţa cu care Răceanu Mircea a încercat în primăvara anului 1990 să

prezinte actul său de trădare drept atitudine anticeauşistă, dar m-a indignat lipsa de discernămînt a conducerii ziarului care i-a publicat acea declaraţie. Dacă era convins de justeţea acţiunii sale de ce a primit bani pentru informaţiile furnizate (peste 200.000 de dolari depuşi în bancă în S.U.A., plus cei cheltuiţi pe parcursul anilor de colaborare) şi de ce a părăsit teritoriul românesc imediat ce, în mod nejustificat, a fost pus în libertate, în decembrie 1989 şi s-a stabilit în S.U.A.?

Este locul să dezvălui şi unele aspecte, deloc publice, cu privire la istoria "scrisorii celor şase", deoarece ea a fost în directă legătură cu întreruperea bruscă a activităţii de trădare a lui Răceanu Mircea. După arestarea acestuia, C.I.A. se aştepta, aşa cum era practica pe plan mondial, ca autorităţile române să ia măsura expulzării diplomatului spion şi să se facă şi ceva publicitate, avînd în vedere relaţiile foarte proaste româno–americane din ultimul timp. Numai că Nicolae Ceauşescu a tergiversat şi de această dată luarea unei hotărîri. Au trecut aproape trei luni de la arestare, timp în care cercetarea penală se încheiase, Răceanu Mircea neavînd nici o ezitare în a-şi recunoaşte activitatea. Speranţa sa era să fie recuperat de americani, la schimb, aşa cum de regulă se procedează.

Nereuşind să afle care sînt intenţiile autorităţilor române, deşi nu pot fi acuzaţi că nu s-au străduit, americanii au gîndit şi pus în aplicare o diversiune pentru a transforma un caz tipic de trădare într-unul de opoziţie politică. S-a născut ideea scrisorii de protest a unor vechi comunişti vizavi de politica

ceauşistă devenită insuportabilă. Pionul principal folosit a fost Silviu Brucan care a redactat şi textul pe care însă am înteles eu, nu l-a arătat în întregime niciunuia dintre "semnatari". Am pus între ghilimele cuvîntul întrucît practic nimeni nu a semnat, iar Grigore Răceanu nici măcar nu a avut cunoştinţă despre "iniţiativa" lui Silviu Brucan. Scrisoarea vroia să demonstreze opiniei publice din România şi din străinătate că arestarea lui Răceanu Mircea, ce nu era încă publică deşi trecuseră trei luni, se datora aderării tatălui vitreg la grupul celor care au semnat scrisoarea anticeauşistă.

În acest moment s-a produs o greşeală tactică din partea conducerii D.S.S. A fost dat publicităţii comunicatul privitor la arestarea lui Răceanu Mircea pentru trădare de patrie. Dacă acest comunicat ar fi fost făcut imediat după arestare şi nu la o distanţă de 3 luni, "scrisoarea celor şase" nu ar mai fi exsitat, cel puţin în forma care a apărut.

Aş vrea să se înţeleagă clar că nu minimalizez sub nici o formă atitudinea de împotrivire a celor mai mulţi dintre semnatarii scrisorii, ci doar să arăt cum le-a fost exploatată şi înşelată buna lor credinţă într-un scop ce era în mod cert străin de gîndirea şi conştiinţa lor.

Numai din cele prezentate pînă acum se desprinde cu uşurinţă concluzia că C.I.A. nu este un serviciu de spionaj infailibil, actiunile oamenilor săi fiind de cele mai multe ori dominate de sentimentul puterii, atitudine care îi împinge la greşeli.

De altfel, nu că i-aş fi iubit sau simptizat măcar dar, din dorinţa de a determina şi indirect grăbirea

înlăturării anacronicei conduceri ceauşiste, am făcut să ajungă la urechile reprezentanţilor spionajului american, pe mai multe căi, eroarea de a-şi concentra atenţia şi speranţa pe persoane compromise, fără perspective, neglijînd tinerii de valoare care, deşi nu ocupau funcţii importante, constituiau fără îndoială "echipa de mîine". Aprecierea a fost corectă şi confirmată de evoluţiile ulterioare. Sînt convins că între responsabilii C.I.A. sînt şi din cei care regretă acum că nu au luat în seamă "informaţiile" ce le-au parvenit la timpul respectiv. Menţionez că nu-mi arog meritul exclusiv al acţiunii, ea realizîndu-se cu aprobarea generalului Vlad, căruia îi raportam nemijlocit cazurile sensibile.

3. "Colegii" din tabăra adversă

Ceea ce a determinat cele mai multe dintre serviciile de informaţii occidentale să marşeze pe "oameni siguri" deşi erau conştiente că sînt persoane compromise, ultracunoscute de contraspionajul român, a fost ideea obsesivă a penetrării propriilor rînduri de către Securitatea română.

Fără să dau nume, pot fi crezut pe cuvînt că Direcţia de contraspionaj a României a realizat importante penetrări în sistemul informaţional al principalelor servicii de spionaj, avînd pozibilitatea să cunoaştem destul de bine obiectivele urmărite de acestea vizavi de România. Este o nedreptate strigătoare la cer ca acei români adevăraţi, care sub îndrumarea şi dirijarea contraspionajului nostru, au adus imense servicii ţării şi poporului să fie catalogaţi de unii parlamentari, mai mult decît iresponsabili sau stăpîniţi de angoasă şi ură personală, drept delatori şi chiar duşmani ai propriei ţări. Amintesc aici numai penibilele discuţii în plenul Camerelor reunite în jurul articolului 27 din Legea pentru organizarea şi funcţionarea S.R.I. Cîţi dintre cei care s-au grăbit să ostracizeze o categorie de cetăţeni care au colaborat cu aparatul informativ al propriei ţări pot afirma cu mîna pe inimă că au făcut un serviciu cît de mic poporului român? În multe ţări civilizate din Occident, la care unii fac cu plăcere dese trimiteri, această colaborare este tratată ca

îndatorire cetăţenească, stipulată chiar în constituţie. Oare nu se face tot un joc al unor interese străine României?

Pentru a suplini insuficienţa surselor de informare şi de manevră pentru realizarea scopului primordial: înlăturarea regimului comunist din România, serviciile de spionaj occidentale s-au orientat masiv către diaspora românească din străinătate. Au reuşit să atragă, de obicei prin cointeresare materială, unele persoane cu rude şi legături în ţară prin care au acţionat pentru revitalizarea unor grupări de opoziţie politică. Mai concretă a fost acţiunea vizînd pe unii foşti membri sau simpatizanţi ai Partidului Naţional Ţărănesc. În afara sprijinului moral, a existat şi sprijin material dar, din nefericire pentru respectivii rezistenţi din ţară, nu toate sumele au ajuns în posesia lor. O parte au fost însuşite de intermediari, iar altele au ajuns în visteria statului român.

În aceste activităţi au fost angrenate cadre de spionaj sub acoperire diplomatică la Bucureşti, mai activi fiind britanicii (şi prin ei olandezii), francezii, belgienii, austriecii dar şi alţii.

Nu întotdeauna însă au acţionat cu profesionalism şi tragere de inimă, mulţumindu-se şi cu nume mai puţin reprezentative sau chiar compromise pe care s-au străduit să le impună atenţiei opiniei publice din România, folosind bogatele posibilităţi de informare mass-media. Au şi reuşit în unele situaţii, dar asta nu ca urmare a abilităţii acţiunilor întreprinse sau a valorii persoanelor selecţionate. Mai degrabă datorită alergiei cuplului Nicolae şi Elena Ceauşescu la orice critică sau chiar aluzie

nereverenţioasă la adresa persoanelor lor. În asemenea situaţii ordonau măsuri de represalii împotriva unor persoane total neimportante, nesemnificative din punct de vedere al siguranţei naţionale sau pe plan politic. Abia asemenea măsuri au oferit serviciilor interesate din exterior posibilitatea să le creioneze aureola de opozanţi politici. Amintesc aici cîteva nume numai pentru că au fost mai des menţionate de presa română în perioada de după decembrie 1989: Doina Cornea, Mircea Dinescu, Laszlo Tökes, Dumitru Mazilu ş.a.

Fiind colegi de breaslă, pur şi simplu l-am compătimit pe şeful rezidenţei spionajului englez în România, de altfel o persoană competentă în meseria sa, care a fost obligat de ordinele superiorilor şi contrar convingerilor sale de profesionist în arta informaţiilor, să accepte contacte, directe sau prin intermediari, cu persoane din categoria amintită numai pentru a crea acestora convingerea că "sînt susţinute de Occident". Am constatat că uneori abia reuşea să nu-şi manifeste repulsia faţă de asemena contacte pe care, probabil, le considera umilitoare.

În situaţii chiar mai penibile s-au aflat diplomaţi americani, francezi, belgieni, olandezi.

Ultimii doi ani premergători evenimentelor din decembrie 1989 am remarcat, cu îngrijorare, trebuie să recunosc, realizarea unei conlucrări strînse între reprezentanţi ai serviciilor de informaţii din ţările est-europene şi cele occidentale prezenţi la Bucureşti. Bineînţeles că vizau înlăturarea lui Ceauşescu, iar unii chiar mai mult. Se proceda la schimb de informaţii, coordonarea unor acţiuni

şi poziţii. Dacă nu au fost distruse sau sustrase, în arhiva contraspionajului român sînt probe care, dezvăluite, probabil că ar pune în dificultate pe mulţi "diplomaţi" occidentali nevoiţi să justifice faţă de proprii superiori fapte care, în mod cert, nu au fost întotdeauna în concordanţă cu instrucţiunile primite.

Fără a fi stăpînit de resentimente, ba pot afirma că am manifestat înţelegere şi admiraţie, cînd a fost cazul, pentru munca "colegilor" din tabăra adversă, ei nefăcînd altceva decît să-şi slujească propriile ţări, nu pot să nu amintesc aici că, atunci cînd acţiunile lor depăşeau limitele suportabilului în raporturile dintre serviciile secrete, le jucam şi noi mici renghiuri, amuzîndu-ne pe seama reuşitei noastre în a-i antrena pe drumuri false. Asemenea cacialmale erau gustate şi de generalul Iulian Vlad căruia, de regulă, i le raportam după producere. Nu din spirit de insubordonare, ci pentru a fi siguri de reuşită. Aş da un singur exemplu, fără să implic persoane. Am lansat "informaţia" că sediul ambasadei unei importante ţări occidentale este penetrat cu tehnică operativă de ascultare. Pentru a spori credibilitatea "informaţiei", am lăsat să fie descoperite două microfoane într-un obiectiv absolut neinteresant din punctul de vedere al contraspionajului. Concomitent însă am mizat pe scrupulozitatea serviciului de spionaj al respectivei ţări care, în scurt timp, a trecut practic la cojirea tuturor pereţilor interiori ai clădirii pentru a descoperi buclucaşele microfoane. Au fost scobite pînă şi rosturile dintre cărămizi, demontate caloriferele, înlocuite toate circuitele electrice. Căutările au durat peste un an, bineînţeles

fără nici un rezultat, în afara mizeriei produse în clădire.

Deşi sînt sigur că voi sughiţa zdravăn după apariţia volumului pe piaţă, fiind imposibil ca respectivele cadre de spionaj care au preluat şi furnizat "informaţia" iniţială să nu citească această carte, nu-mi pot reprima plăcerea de a reaminti foştilor mei colaboratori şotia noastră şi de a face cunoscut compatrioţilor şi momente amuzante din viaţa şi activitatea contraspionilor români.

Probabil, mai tîrziu, voi scrie sau voi povesti unui scriitor adevărat, acţiuni şi momente din activitatea mea care ar putea interesa pe cititorul român,

4. Păcăliţi au fost sovieticii

Anul 1989 a însemnat pentru România o acutizare generală a acţiunilor din exterior vizînd, de către U.R.S.S. înlăturarea lui Ceauşescu şi a celor apropiaţi lui şi aplicarea reformelor gorbacioviste de tip perestroika şi glasnost, iar de către occidentali distrugerea însăşi a sistemului socialist, politic şi economic. Acum este evident pentru toată lumea că cele două părţi "partenere" nu au jucat cinstit, înţelegerea comună referindu-se numai la înlăturtarea clanului Ceauşescu şi nicidecum a sistemului în ansamblul său. Cei păcăliţi au fost sovieticii sau o parte dintre ei, aportul lor nu numai că nu a fost răsplătit prin menţinerea României în zona de influenţă a U.R.S.S. sau a ceea ce a rămas din aceasta, dar prăbuşirea la intervale scurte a tuturor regimurilor comuniste din Europa a creat premisele prăbuşirii a însuşi leagănului comunismului. Este greu de acceptat că aceasta a fost dorinţa iniţială a conducătorilor sovietici.

Pentru susţinerea afirmaţiilor de mai sus, voi prezenta cîteva situaţii semnificative, pe bază de informaţii ce nu au fost făcute publice pînă acum. Cel puţin eu nu am cunoştinţă.

Spre sfîrşitul anului 1988, atît Departamentul Securităţii Statului, cît şi Ministerul Afacerilor Externe, prin mijloace specifice activităţii

fiecăruia, au obţinut informaţii certe că în Occident se proiectează dezmembrarea României, nu numai înlăturarea regimului. Deşi informat, Nicolae Ceauşescu a refuzat să creadă, apreciind cu totul eronat că poziţia sa este încă solidă. A fost obligat să-şi schimbe părerile în decembrie 1988 cu prilejul întîlnirii anuale cu conducerea Iugoslaviei (Loncear şi Dizdarevici). Aceasta, fără tact, a pus în discuţie problema Banatului sîrbesc, ceea ce a determinat o reacţie foarte dură din partea lui Nicolae Ceauşescu. Întîlnirea a fost pe punctul de a fi întreruptă, iar conflictul să devină public.

Al doilea moment important s-a produs în dimineaţa zilei de 8 iulie 1989, cînd la Bucureşti avea loc întîlnirea la nivel înalt a ţărilor membre ale Tratatului de la Varşovia. Nicolae Ceauşescu a dorit să profite de prilej pentru a încerca o dezamorsare a încordării în relaţiile româno-ungare. Prin intervenţia nemijlocită a lui Mihail Gorbaciov, s-a perfectat o întîlnire bilaterală între conducătorii celor două părţi, la ora 8.15 în ziua de 8 iulie 1989, anterior reluării întrunirii în şedinţă plenară a tuturor delagaţiilor. Din partea Ungariei au participat Nyeres Rezso, Nemeth Mikloş şi Gyüla Horn, atunci ministru de externe.

Întîlnirea a fost un fiasco total, conducătorii unguri susţinînd că Transilvania nu aparţine României, că chestiunea fundamentală a relaţiilor româno-ungare este cea a maghiarilor din România şi că vor proceda la internaţionalizarea problemei în cadrul O.N.U. şi al altor organisme.

Inițial, Nicolae Ceaușescu și-a păstrat calmul și a încercat să explice că, de fapt, maghiarii din România au mai multe drepturi decît românii, dînd și exemplele îndeobște cunoscute. La replica lipsită de tact și de politețe a ministrului Gyüla Horn că nu au venit să asculte lozinci, că Transilvania este a Ungariei si nu vor renunța la internaționalizarea problemei, Nicolae Ceaușescu și-a pierdut calmul și l-a pus la punct cu toată fermitate. Ce folos însă din moment ce totul a eșuat.

După acest incident Ceaușescu a înțeles gravitatea situației, afirmînd față de un colaborator apropiat că "se pune ceva la cale împotriva României".

Cele două evenimente, prezentate foarte sintetic, atît cît au permis posibilitățile mele de informare, în mod sigur au fost consemnate pe larg în stenograme ce trebuie să se afle în arhiva Cancelariei fostului C.C. al P.C.R.

Voi mai aminti cîteva fapte care, deși nu au fost consemnate în nici un document, le-am sesizat personal atît cu prilejul întîlnirii la București a conducătorilor statelor membre ale Tratatului de la Varșovia, cît și cu prilejul Congresului al XIV-lea al P.C.R. În ambele cazuri am fost unul din responsabilii asigurării securității delegațiilor străine cazate în Hotel "București", rezervat în întregime acestui scop. Deci am avut posibilitatea să văd și să aud multe amănunte de culise care au contribuit la clarificarea mea și a multora dintre colegii mei că prăbușirea ceaușismului este inevitabilă și cît se poate de apropiată.

În iulie 1989 Nicolae Ceauşescu a încercat cu disperare să profite de prezenţa conducătorilor statelor socialiste din Europa pentru a-şi demonstra sieşi, în primul rînd, dar şi omologilor că el a rămas singurul lider adevărat al comunismului şi că are ascendenţă asupra lui Mihail Gorbaciov. A făcut o problemă de interes capital din a-l convinge pe conducătorul sovietivc să accepte deplasarea de la reşedinţă la Palatul Republicii unde se ţineau şedintele plenare cu autoturismul "Dacia-2000" pus la dispoziţie de gazde şi să renunţe la cele trei limuzine negre uriaşe, blindate şi dotatę cu tot ce trebuie pentru un şef de stat de importanţa U.R.S.S. Aceste automobile însoţeau totuşi convoiul oficial şi nu s-a reuşit decît stîrnirea curiozităţii privitorilor aflaţi întîmplător pe traseu şi a prafului prezent din abundenţă. De asemenea, a fost socotit tot un mare succes reţinerea lui Mihail Gorbaciov timp de aproximativ 30 de minute după terminarea uneia din şedinţele plenare de după amiază.

Din păcate s-au găsit persoane dintre colaboratorii foarte apropiaţi lui Ceauşescu, ale căror nume nu le dau (deşi le cunosc bine pentru că am fost de faţă) pentru a nu-i pune în situaţii penibile, care au hiperbolizat aceste "succese", nescăpînd prilejul să facă aprecieri elogioase cu privire la "clarviziunea de excepţie a tovarăşului". În ce mă priveşte le-am comentat, cu generalul Emil Macri, aflat şi el prezent la cele două episoade, ca simple jocuri de copii avînd în vedere situaţia gravă în care se afla ţara din toate punctele de vedere. Deşi nu tocmai academic, ne-am

adus aminte de proverbul românesc "ţara arde şi baba se piaptănă".

La congresul al XIV-lea al P.C.R. s-au produs situaţii şi mai penibile. Mă refer numai la delegaţiile străine.

În primul rînd, nivelul de reprezentare a fost, de regulă, modest, exceptînd delegaţiile unor ţări încă socialiste la acea vreme.

În al doile rînd, majoritatea delegaţilor din ţările nesocialiste, bazîndu-se desigur şi pe informaţii care în nici un caz nu erau din surse româneşti, avea convingerea că Ceauşescu va profita de prilej pentru a-şi anunţa retragerea din viaţa politică a ţării, prezenţa sa fiind considerată dăunătoare nu numai României, dar şi mişcării comuniste în general. Unii şefi de delegaţii, în întîniri cu persoane din conducerea P.C.R., au exprimat deschis aceste puncte de vedere, încercînd să-şi convingă interlocutorii să acţioneze cît mai este timp. Nu au ascuns faptul că au cunoştinţă despre acţiunea ce se pregăteşte în exterior pentru a determina înlăturarea lui Ceauşescu.

Mulţi delegaţi străini, pur şi simplu indignaţi de miopia lui Ceauşescu şi de lipsa de voinţă a celor care ar fi putut face ceva, fie au refuzat să mai participe la lucrările congresului sub duferite pretexte, fie au părăsit ţara înainte ca acesta să-şi încheie lucrările.

Informaţii cu privire la cele expuse mai sus, foarte sintetice, au fost prezentate atunci, cu mare operativitate, generalului Iulian Vlad. Desigur, nu cunosc ce destinaţie li s-a dat.

Pentru ca cititorul să înteleagă cît mai bine toate resorturile care au condus inexorabil spre deznodă-

mîntul cunoscut, dar şi motivele pentru care eu şi colegii mei din aparatul informativ am reacţionat sau nu am reacţionat vizavi de izbucnirea evenimentelor din decembrie 1989, voi mai adăuga la acest capitol cîteva explicaţii clarificatoare.

Prima informaţie obţinută de mine cu privire la iminenţa înlăturării lui Nicolae Ceauşescu a fost în octombrie 1989. Mă ocupam personal de urmărirea unui important cadru de spionaj occidental datorită frecventelor sale contacte cu un omolog al său aparţinînd altei ţări occidentale, la fel de implicat în acţiuni destabilizatoare în România. Le-am surprins întîlnirea, deşi îşi luaseră măsuri de precauţie deosebite. În discuţia lor au amintit ca dată certă stabilită pentru înlăturarea lui Ceauşescu, 25 decembrie 1989. Deci Crăciunul. Mi se pare lipsită de temei orice speculaţie cu privire la coincidenţa cu procesul şi execuţia. Pentru că din discuţia celor doi nu a rezultat nimic referitor la modul de înlăturare a dictatorului. Am ezitat mult dacă să raportez sau nu o asemena informaţie, cu atît mai mult cu cît nu aveam detalii. M-a hotărît, însă, obţinerea unei alte informaţii pe care, dacă nu aş fi avut posibilitatea să o coroborez cu prima, în mod cert nu aş fi luat-o în seamă.

Un personaj important, care mulţi ani s-a aflat în poziţii situate spre vîrful piramidei politice din România, colaborator al serviciului de spionaj englez în perioada celui de al doilea război mondial şi care a continuat să cocheteze cu acesta, dar şi cu altele, bineînţeles de pe alte poziţii, a fost avertizat de amicii săi ca, în preajma Crăciunului, împreună cu

familia, să părăsească Bucureştiul întrucît urmează evenimente deosebite şi este bine să se pună la adăpost. Menţionez că de acest personaj mă ocupam personal, aveam chiar relaţii relativ cordiale şi, pot spune acum, am atenuat, pe cît a fost pozibil, duritatea măsurilor pe care le cerea Nicolae Ceauşescu, dar mai ales Elena Ceauşescu care, nu cunosc din ce motive, nu-l putea suporta sub nici o formă şi se interesa periodic care îi este activitatea. Atitudinea mea a fost determinată în mare parte de preocupările publicistice ale personajului, pe care le apreciam în mod sincer.

Avînd confirmarea informaţiei iniţiale, pusă în legătură şi cu efervescenţa nemaiîntîlnită a activităţii reprezentanţilor serviciilor de spionaj aflaţi la Bucureşti, cît şi invadarea ţării de către gazetari şi trimişi ai unor posturi de televiziune care pur şi simplu mişunau peste tot încît era aproape imposibil să le cunoşti activitatea mai puţin gazetărească, am hotărît să-l informez personal şi verbal pe generalul Iulian Vlad în care aveam încredere deplină. Deşi m-a ascultat, ca de obicei, cu mare atenţie şi nu a comentat, am convingerea că nu am făcut decît să-i confirm informaţii pe care le avea şi din alte surse.

Acesta este fondul de date pe care le aveam la dispoziţie (desigur mă refer la cele care aveau tangenţă cu ceea ce a urmat) în momentul cînd am primit ordin, în seara de 16 decembrie 1989, să plec la Timişoara.

II. TIMIŞOARA

1. De ce Timişoara?

Fără a mă repeta, se impune totuşi să amintesc cititorului că, dacă consensul cu privire la înlăturarea lui Ceauşescu şi a celor din jurul acestuia era stabilit între Est şi Vest, inclusiv referitor la căile de realizare, au existat totuşi importante nuanţări cu privire la punctul pînă la care trebuie mers şi zona în care să se declanşeze acţiunea.

S-a scris cîte ceva despre un început de tulburări la Iaşi în 14 decembrie 1989. Realitatea este că pregătirile au fost chiar minuţioase şi cu importante cheltuieli materiale şi umane. Premergător datei amintite a fost trimis în zonă un număr apreciabil de "turişti" sovietici. A îngrijorat nu numai numărul mare şi prezenţa nejustificată pentru acel sfîrşit de an, dar şi faptul că nu mai ieşeau din ţară în aceeaşi proporţie cum se întîmpla de regulă.

Au fost aduse şi s-a încercat răspîndirea unei cantităţi considerabile de manifeste cu conţinut anticeauşist şi nicidecum anticomunist. Apreciindu-se că mediul studentesc este mai receptiv la incitare, pachete întregi de manifeste au fost lăsate în preajma căminelor studenţeşti.

În realitate însă calculele au fost greşite, mizîndu-se îndeosebi pe dificultăţile materiale cu care se confrunta populaţia Moldovei. Evident, s-a marşat şi pe contribuţia celor doi aşa-zişi dizidenţi din Iaşi: Dan Petrescu şi Luca Piţu, care însă nu se bucurau de

audienţă decît în imaginaţia celor interesaţi din afara ţării. În consecinţă, populaţia Iaşului nu a reacţionat la chemările la revoltă lansate cu insistenţă. Nu este "meritul" exclusiv al organelor locale, indiferent de rostul şi coloratura lor, că la Iaşi a fost "linişte". Aceasta a fost urmarea socotelilor greşite făcute de cei interesaţi, dar şi "căderii" a două importante personaje trimise în zonă tocmai în scopul declanşării evenimentelor.

Varianta pe care occidentalii au mers din capul locului s-a referit la stimularea nemulţumirilor şi incitarea la proteste deschise contra puterii în partea de apus a ţării. În Transilvania în principal şi în Banat în subsidiar. Aceste regiuni au oferit dintotdeauna condiţii prielnice de stimulare a acţiunilor vindicative dacă avem în vedere existenţa a doi factori principali: minorităţile naţionale şi cultele şi sectele neoprotestante, în plină ascensiune în ultimii ani.

Din punct de vedere economic în mod cert bănăţenii trăiau cu mult mai bine decît restul concetăţenilor, atît datorită hărniciei lor, dar şi bogăţiei incomparabil mai mare în această zonă.

În Timişoara şi în judeţul Timiş nu au existat în anul 1989 situaţii explozive de natura celor din alte judeţe, aşa cum am exemplificat în prima parte. Nici din punct de vedere al siguranţei naţionale nu existau acţiuni deosebite, exceptîndu-le pe cele din domeniul spionajului şi contraspionajului, Timişul fiind una din zonele prioritare "cercetate" de spionajul occidental, dar şi de ţările "frăţeşti" şi neprietene.

Am avut posibilitatea să cunosc în detaliu situaţia informativ-operativă din Timişoara şi din judeţul Timiş deoarece în luna octombrie 1989 am condus controlul de fond al activităţii pe ultimii doi ani a organului de securitate judeţean. Din echipa de control au făcut parte peste 60 de ofiţeri de informaţii cu experienţă din toate direcţiile centrale ale Departamentului Securităţii Statului, concluziile lor fiind pertinente şi la obiect.

Adaug că era un control planificat încă din anul precedent, deci de rutină. Nu a fost impus de producerea unor evenimente deosebite. Înainte de a declanşa însă controlul, generalul Iulian Vlad mi-a atras atenţia asupra liniştii neverosimile de la Timişoara şi mi-a cerut să găsesc explicaţii.

Cu ocazia acelui control am aflat detalii cu privire la susţinuta activitate iredentistă a pastorului Laszlo Tökes. De altfel, în Timişoara era singurul maghiar angrenat mai mult sau mai puţin deschis în acţiuni şi propagandă iredentistă, cu răbufniri şovine de netăgăduit. Pentru Securitatea judeţului Timiş, mutarea lui Laszlo Tökes la parohia din Timişoara, în urmă cu doi ani, a însemnat pierderea liniştii obişnuite, ofiţerii fiind obligaţi să consacre mult timp pentru urmărirea activităţii acestuia, manifestările iredentiste făţişe mascînd de fapt legăturile de spionaj pe care le întreţinea, aşa cum credea domnia sa, "în mare secret".

Întrucît printre importantele sale legături fusese identificată şi o agentă a serviciului de spionaj englez, care asigura mai mult preluarea unor materiale informative, transmiterea de instrucţiuni sau pur

şi simplu cunoaşterea situaţiei de fapt a pastorului atunci cînd nu puteau apela la mijloace intermediare de comunicare, am studiat cu atenţie dosarele. Afirm cu toată convingerea că existau suficiente probe penale pentru a propune procuraturii şi justiţiei punerea pe rol a cazului. Conducerea Securităţii judeţene Timiş făcuse în acest sens propuneri la Bucureşti. Am susţinut şi eu aceste propuneri atunci cînd am luat cunoştinţă de ele, considerînd că aceasta este calea corectă şi legală de soluţionare. Din păcate, ca şi în alte situaţii despre care am amintit deja, Nicolae Ceauşescu nu a fost de acord pentru a nu aduce prejudicii noi în relaţiile cu Ungaria. În plus, în mod cu totul neîntemeiat, spera că va evita criticile "democraţiilor occidentale" dacă împotriva pastorului vor fi luate numai măsuri administrative, pe linia cultului reformat căruia îi aparţinea. Este locul să precizez că Securitatea română nu numai că nu a fost inspiratoarea măsurilor administrative, inclusiv a procesului de evacuare din locuinţa parohială intentat de superiorul lui Laszlo Tökes pe linie de cult, dar a apreciat ca total inoportună o asemena măsură. Dar cum hotărîrile cuplului prezidenţial erau inatacabile în concepţia cvasitotalităţii colaboratorilor săi, s-a procedat la aplicarea celei mai neinspirate măsuri. Înclin să cred că dacă în acţiunea de punere în executare a hotărîrii judecătoreşti de evacuare nu s-ar fi amestecat şeful Departamentului Cultelor, primul adjunct al secretarului cu probleme organizatorice din C.C. al P.C.R., primul secretar al judeţului, primarul Timişoarei şi alţii, nu s-ar fi stîrnit atîta

vîlvă în jurul unei persoane aproape necunoscută la acea dată marii majorităţi a timişorenilor.

Amploarea care s-a dat în mod nejustificat acţiunii de evacuare a pastorului a venit nesperat de bine în întîmpinarea scopului urmărit în Occident, dar şi de vecinii din Ungaria pentru a pune în practică planurile de destabilizare a situaţiei din România şi înlăturarea prin forţă a regimului comunist.

Cu riscul de a provoca nemulţumire, reacţii de protest, sau poate şi mai mult decît atît din partea unora dintre timişoreni şi nu numai, mulţi dintre ei în mod sincer convinşi că au determinat prin proprie voinţă schimbări în mersul istoriei, consider că este de datoria mea să contribui la cunoaşterea, măcar în parte, a adevărului.

Chiar dacă nu ne convine, mai toţi trebuie să recunoaştem (măcar în faţa propriilor conştiinţe dacă nu avem curajul să o spunem cu voce tare!) că am fost o masă de manevră, de o parte sau de alta a baricadei, la îndemîna unor forţe străine. Nu numai aprecierea exactă a acumulării unui munte de nemulţumiri la nivelul marii majorităţi a populaţiei, nu numai exploatarea cu abilitate a acesteia, dar şi sprijinul "logistic" din interior au condus la reuşita acţiunii.

Întrucît declanşarea unei reacţii violente de contestare a regimului ceauşist era mult mai probabilă în judeţele Transilvaniei, sprijinul "logistic" a fost infiltrat şi dirijat în ultimele luni ale anului 1989 spre această zonă. Ivirea conflictului Tökes la Timişoara a impus măsuri de mobilizare şi dirijare rapidă de forţe spre acest oraş.

În vara anului 1989, ca urmare a acţiunilor tot mai deschise şi mai insistente pe linia iredentismului maghiar care atunci, ca şi acum, vizau desprinderea Transilvaniei de România, la nivelul Departamentului Securităţii Statului s-a constituit un comandament care să analizeze săptămînal informaţiile pe această problemă şi să coordoneze măsurile de contracarare. Comandamentul era condus de doi adjuncţi de ministru, respectiv generalul-locotenent Aristotel Stamatoiu şi generalul-maior Gianu Bucurescu. Membri erau cadre de conducere din toate direcţiile informative, inclusiv ale Centrului de Informaţii Externe. Eu reprezentam Direcţia de contraspionaj.

Întrunirile s-au ţinut cu regularitate şi scrupulozitate, prezentîndu-se informaţii din ce în ce mai îngrijorătoare asupra creşterii în intensitate a ofensivei antiromâneşti dinspre Ungaria, sprijinită de mai multe ţări occidentale.

Sintetizînd, aceste informaţii se refereau la:

— revigorarea activităţii iredentiste a unor agitatori notorii din importante oraşe transilvane, Clujul fiind cap de afiş;

— sporirea numărului de emisari, trimişi sub cele mai variate acoperiri, aceştia aducînd cu ei cantităţi apreciabile de material propagandistic pentru susţinerea pretenţiilor teritoriale ungureşti; au fost depistate ascunzători în autoturisme, microbuze şi alte vehicule, multe din ele fiind conduse nu de cetăţeni unguri, ci de cetăţeni ai unor state nordice, de exemplu; evident că nu toate transporturile au putut fi depistate, introducerea lor făcîndu-se şi pe Dunăre sau pe alte căi mai greu de controlat;

— dacă la început s-a constatat o creştere a numărului cetăţenilor români care treceau fraudulos frontiera în Ungaria şi Iugoslavia, cei returnaţi de împuterniciţii de graniţă ai celor două ţări fiind foarte puţini, ulterior au început să predea din ce în ce mai mulţi fără a se putea stabili dacă sînt dintre acei care au trecut numai de cîteva zile frontiera sau sînt plecaţi de luni de zile din ţară; nu se putea ţine o evidenţă cît de cît exactă, mediul rural fiind aproape necontrolat;

— concomitent a sporit numărul urmelor plantare (urme de paşi) pe fişia de graniţă, indicînd intrări clandestine în România;

— împreună cu formaţiunile de grăniceri au fost stabilite măsuri de cercetare informativă atît a persoanelor predate de împuterniciţii de graniţă, cît şi a celor prinse la intrarea ilegală în ţară; au rezultat informaţii deosebit de importante şi îngrijorătoare: în lagărele de refugiaţi din Ungaria şi Austria se proceda la recrutarea de mercenari, cu precădere dintre cetăţenii români de naţionalitate maghiară şi ţigani, cointeresîndu-i material; li se dădea o sumă ca avans, restul urmînd să-l primească după îndeplinirea misiunii; misiunea lor consta în introducerea în România de materiale de propagandă anticeauşistă şi antiromânească pe care să le răspîndească în zona Transilvaniei şi Banatului, introducerea de armament, muniţie şi explozivi şi asigurarea în ascunzători; să stimuleze nemulţumirile şi chiar să declanşeze nemulţumiri deschise, acte de violenţă împotriva autorităţii de stat folosind în acest scop şi armele şi explozivul puse la dispoziţie; în momentul

în care se semnala un conflict într-o localitate din zonă, ei trebuiau să se deplaseze urgent acolo, să-l amplifice şi să-l direcţioneze.

La toate şedinţele de comandament se prezentau detalii rezultate din cercetarea respectivilor fugari; au existat însă şi persoane care din proprie iniţiativă s-au prezentat şi au înfăţişat misiunile pentru care au fost recrutaţi în Ungaria şi Austria. Pentru a verifica exactitatea alarmantelor informaţii s-a luat măsura trimiterii în cele două ţări, folosind aceleaşi căi, a unor colaboratori ai securităţii. Declaraţiile transfugilor recrutaţi în Ungaria şi Austria au fost confirmate.

Din discuţii cu şeful Direcţiei de Informaţii Interne în sarcina căreia intra coordonarea acestei activităţi, a rezultat că au fost identificate peste 60 de cazuri de persoane recrutate în lagărele de refugiaţi, instruite, dotate şi trimise în România cu sarcini concrete.

— pe linia responsabilităţilor Direcţiei de contraspionaj s-a constatat implicarea nemijlocită a unor cadre de spionaj sub acoperire diplomatică la Bucureşti, dar şi la Budapesta, în activităţi de încurajare şi sprijinire a iredentismului maghiar, în ideea destabilizării situaţiei interne din România; deplasările în judeţele Transilvaniei şi Banatului, sub cele mai diverse motivaţii sau chiar fără motivaţii s-au înmulţit; cele mai susţinute activităţi se desfăşurau la Cluj, la ele fiind angrenaţi şi lectorii străini aflaţi aici la post. Amintesc cazul lectorei finlandeze care era aservită total intereselor ungare. Convingerea

că misiunea sa la Cluj nu era în legătură cu dezvoltarea relaţiilor culturale româno–finlandeze am căpătat-o în momentul cînd, recurgînd la un mic truc, i s-a adus la cunoştinţă "hotărîrea" Ministerului Învăţămîntului de a muta lectoratul pentru limba finlandeză la Craiova, unde "există mare interes pentru această limbă". Reacţia de refuz a fost promptă.

Materiale de propagandă antiromânească erau introduse în ţară şi cu trenurile ce veneau din Ungaria, în cursul anului 1989, fiind lăsate la vedere în compartimente.

Nu există nici o îndoială că dintotdeauna Ungaria, indiferent cine s-a aflat la conducerea ei, a desfăşurat o intensă activitate de susţinere a iredentismului, de unificare a eforturilor în această direcţie, cheltuindu-se anual aproximativ un miliard de dolari. Dacă lăsăm la o parte supărarea noastră că această activitate afectează interese româneşti majore, trebuie să recunoaştem că noi românii nu am reuşit niciodată o asemenea performanţă, nici la nivelul autorităţii de stat, nici la cel al diasporei. Din păcate, românii din emigraţie au fost mult prea ocupaţi de interese particulare sau de grup, meschine şi fără miză naţională. Vorbim mult şi facem puţin, iar cei care vor să facă totuşi ceva, sînt imediat etichetaţi, dezavuaţi etc. Aceeaşi atitudine a adoptat-o şi Ceauşescu, care ar fi vrut ca emigraţia română să-şi unească vocile pentru a-i proslăvi "realizările" şi propria persoană. Aberaţii.

2. Cauzele trimiterii la Timişoara

Sîmbătă, 16 decembrie 1989 am avut o activitate aproape normală. Dimineaţa, între orele 8.00–10.00 am fost la Şcoala de perfecţionare a cadrelor de miliţie din Şoseaua Olteniţei unde, la solicitarea conducerii acesteia, am ţinut o expunere, în faţa unor cadre de conducere aflate la cursuri de reciclare, cu privire la probleme acute pe linie de spionaj–contraspionaj, făcînd referiri şi la modul în care lucrătorii de miliţie pot sesiza acţiuni de spionaj ce se desfăşoară în preajma lor. Le-am dat şi exemple concludente, desigur negative, petrecute chiar în cursul acelui an. Mai proaspăt era cazul ataşaţilor militari americani care în acţiunea de "cercetare" a unei unităţi militare dintr-un judeţ apropiat de Capitală s-au împotmolit cu maşina pe un drum lăturalnic unităţii militare. Drumul, în afară de faptul că era desfundat, era închis accesului străinilor, fiind semnalizat în acest sens. I-a ispitit însă, întrucît oferea bune posibilităţi de a fotografia şi filma toată tehnica de luptă expusă pe platoul din spatele clădirilor. Pentru asemenea acţiuni ataşaţii militari americani foloseau un ARO kaki tip militar, tocmai pentru a nu atrage atenţia. Trecînd prin zonă, şeful de post a remarcat impasul în care se afla autoturismul ARO, a alergat să aducă în ajutor un tractor, dar nu şi-a pus sub nici o formă întrebarea cine sînt ocupanţii autoturismului şi ce caută ei într-o zonă interzisă. Nu e mai puţin

adevărat că nici elementele din paza unităţii nu s-au alarmat, sentinelele privind impasibile la eforturile de despotmolire a autoturismului.

Între orele 11.00–13.00 am participat la cursurile postuniversitare de la Facultatea de drept, după care m-am dus la Direcţie pentru rezolvarea treburilor curente. Şeful Direcţiei, general-maior Aurelian Mortoiu, nu era în ţară, fiind plecat în Iran în legătură cu apropiata vizită în acea ţară a lui Nicolae Ceauşescu. Am rămas la birou pînă la ora 15.30, cînd am plecat acasă, precizînd ofiţerului de serviciu să mă caute numai dacă vor fi probleme deosebite. Eram mai mult decît obosit. Eram pur şi simplu extenuat de o muncă infernală, cu un program non-stop şi doream să profit de acea după-amiază şi să rămîn în familie. Totul a fost bine pînă la ora 20.00, cînd ofiţerul de serviciu m-a anunţat telefonic că generalul Gianu Bucurescu a întrebat cine este prezent din conduceerea Direcţiei, iar cei absenţi să fie chemaţi imediat. Întrucît nu vroiam să renunţ la seara de odihnă am ordonat ofiţerului de serviciu să-l cheme pe un alt coleg al meu, după care să-mi raporteze. După 30 de minute m-a sunat din nou spunîndu-mi că nu l-a găsit pe respectivul coleg, iar generalul Bucurescu insistă să mă prezint la birou, fără să precizeze motivul.

Am cerut maşina de serviciu şi peste 20 de minute eram la cabinetul generalului Bucurescu. Cînd eu ieşeam din lift dînsul, însoţit de colonelul Gheorghe Raţiu — şeful Direcţiei de informaţii interne, tocmai se îndrepta spre cabinetul generalului

Iulian Vlad. L-am întrebat care este motivul convocării mele. Generalul Bucurescu mi-a comunicat că au fost convocaţi ţoţi şefii de direcţii întrucît la Timişoara, cu ocazia punerii în executare a hotărîrii judecătoreşti de evacuare a pastorului Laszlo Tökes din locuinţa parohială s-au produs dezordini şi se pare că amestecul străin este prezent. Mi-a cerut să merg la Direcţie, unde să aştept ordinele ce vor fi date de şeful Departamentului Securităţii Statului.

La birou am procedat la un control de rutină asupra situaţiei operative din punctul de vedere al contraspionajului. Cadrele de spionaj aflate în acel moment în ţară, precum şi agenţii acestora din rîndul cetăţenilor români, cei cunoscuţi de noi, nu desfăşurau activităţi deosebite care să ne atragă atenţia. Cu o singură excepţie. O agentă a serviciului de informaţii britanic, ce ocupa o funcţie modestă în cadrul ambasadei britanice la Bucureşti, împreună cu un cadru de spionaj american, se aflau din ziua precedentă la Timişoara şi supravegheau locuinţa pastorului Tökes, pîndind un moment prielnic pentru a prelua un mesaj de la acesta. Întrucît la faţa locului erau deja reprezentanţi ai autorităţilor şi ai forţelor de ordine, le-a fost teamă să se apropie pentru a nu fi recunoscuţi, deşi îmbrăcaseră haine autohtone pentru a nu atrage atenţia. La un moment dat, cînd pastorul a apărut la fereastră şi s-a adresat enoriaşilor adunaţi în stradă, cei doi diplomaţi străini s-au apropiat, au făcut semne pentru a atrage atentia lui Tökes, acesta i-a văzut, le-a răspuns la semnale. Deşi oamenii noştri care îi supravegheau pe diplomaţi nu au descifrat pe moment semnificaţia semnalelor,

ulterior, cînd au comunicat la Bucureşti, deşi într-un anume cod, nu ne-a fost greu să înţelegem că "totul se desfăşoară conform planului".

Mult mai tîrziu, maiorul Radu Tinu — adjunct al şefului Securităţii judeţene — care se ocupa personal de cazul Tökes, m-a informat că nu a rezistat tentaţiei şi s-a deplasat cu echipa de filaj ce o supraveghea pe englezoaică. Probabil că aceasta îşi aminteşte cu ciudă că un român tînăr şi prezentabil i-a demolat elanul de a incita enoriaşii atrăgîndu-i atenţia că este urîtă şi are dinţii stricaţi şi o să-i sperie pe cei din jur dacă nu stă cuminte. Adevărul este că fizicul ei era departe de a suscita vreo pasiune, iar răutatea era în deplină concordanţă cu vitregia naturii. Ştiu că nu este elegant să faci publice asemenea aprecieri despre o femeie, dar pentru că ea se afla în România nu în această calitate, ci cu totul în alte scopuri, cred că pot să o tratez ca atare, cu atît mai mult cu cît nu pierdea nici un prilej să ne înjure cît se poate de plastic.

La ora 21.30 a telefonat generalul Bucurescu şi mi-a transmis următorul ordin al generalului Iulian Vlad: există informaţii că la Timişoara au fost infiltrate forţe străine în scopul declanşării unor conflicte violente vizînd destabilizarea situaţiei politice din zonă; să iau 2–3 ofiţeri cu experienţă şi să mă deplasez imediat la Timişoara; împreună cu compartimentul contraspionaj local să analizez informaţiile existente pe tema menţionată şi să întreprindem măsuri specifice pentru a verifica veridicitatea informaţiei şi identificarea persoanelor trimise din afară cu misiunea

amintită; să raportez operativ cele ce voi constata şi să propun măsurile pe care le voi considera oportune.

Pentru deplasare la Timişoara mi s-a indicat să iau legătura cu generalul Emil Macri — şeful Direcţiei de contrainformaţii în sectoare economice care "este pe cale să obţină de la ministrul transporturilor un vagon-motor întrucît vor mai face deplasarea şi alţi ofiţeri, iar alt mijloc de transport nu există".

M-am conformat. Generalul Macri, cu care eram în relaţii amicale, m-a invitat în biroul său de la etajul doi, eu fiind la şase. Cînd am intrat, asistat de adjunctul său, locotenent-colonel Stan Gheorghe, întocmea lista cu cei care urmau să meargă la Timişoara. În acest scop telefona şefilor de direcţii şi îi întreba dacă trimit pe cineva şi cîţi anume, întrucît în vagon nu puteau intra mai mult de 14 persoane, din lipsă de spaţiu. Cunoscînd din experienţa unor misiuni similare în teritoriu că prezenţa mai multor ofiteri din aparatul central nu ajută la nimic, ei nedispunînd de surse de informare la care să apeleze şi mai mult îi încurcă pe localnici, care se simt obligaţi să fie gazde bune, am hotărît să iau un singur ofiţer cu mine. Generalul Macri a bifat că de la contraspionaj vom fi două persoane şi mi-a comunicat să fim prezenţi la ora 23.00 la biroul de mişcare al Gării de Nord.

L-am luat cu mine pe locotenent-colonelul Ion Turcu, un ofiţer ponderat, cu experienţă de mulţi ani în contraspionaj. M-am hotărît asupra lui şi pentru că era de permanenţă şi îl aveam la îndemînă.

Am trecut pe acasă, mi-am luat schimburi pentru trei zile şi cele de trebuinţă cu prilejul

deplasărilor în provincie, am spus soţiei şi fiului că trebuie să plec urgent, dar nu voi întîrzia mai mult de 2–3 zile. Din obişnuinţă, nu le-am spus destinaţia călătoriei mele, şi nici ei nu m-au întrebat, fiind la rîndul lor familiarizaţi cu plecările mele intempestive.

La Gara de Nord am întîlnit cadre de comandă din alte direcţii, dar şi ofiţeri absolut necunoscuţi, aceştia fiind cadre de execuţie. Printre cunoscuţi au fost: locotenent-colonel Gabriel Anastasiu — adjunct al şefului Direcţiei de informaţii interne, locotenent-colonel Dan Nicolici — şeful Centrului de informatică şi documentare, locotenent-colonel Glăveanu Gheorghe — şef serviciu informativ în Unitatea de luptă antiteroristă (USLA). Generalul Macri era însoţit de colonelul Dumitru care răspundea pe linie de securitate de C.F.R., el însuşi un vechi ceferist, sarcina lui fiind să ne ducă cu bine la Timişoara. Chiar l-a întrebat pe şeful său la ce oră ordonă sosirea la destinaţie. Generalul Macri, om cu multă experienţă de viaţă şi de muncă, a stabilit ora 6.30, aceasta fiind exact ora la care am şi coborît din vagon.

Iniţial, am stat cu toţii în salonaşul vagonului încercînd să aflăm unii de la alţii motivul deplasării la Timişoara. Generalul Macri, singurul care discutase personal cu generalul Iulian Vlad înainte de plecare, mi-a mărturisit că nu ştie mai mult decît că s-au produs dezordini cu ocazia punerii în executare a hotărîrii judecătoreşti de evacuare a unui preot maghiar, precum şi informaţia ce-mi fusese transmisă de generalul Bucurescu. Nu era neliniştit întrucît pe

linia sa de responsabilitate — respectiv economia — totul era în nota obişnuită.

Mai prevăzător decît noi toţi ceilalţi, generalul Macri a scos şi pus pe masă un pachet cu sandviciuri şi două sticle cu apă minerală. Ne-am ospătat cu economia impusă de situaţie, după care o parte ne-am retras în cele patru cuşete ale vagonului. Ceilalţi au rămas în salonaş pe scaunele fixe.

În gara Timişoara ne-a întîmpinat colonelul Sima Traian — şeful Securităţii judeţene. Era obosit, destăinuindu-se că nu a dormit deloc deoarece a trebuit să întocmească o informare detaliată asupra celor petrecute în oraş la solicitarea expresă a generalului Vlad.

Ajunşi la sediu, am rămas în biroul şefului Securităţii numai cadrele cu funcţii de comandă venite din Bucureşti, precum şi cei doi locţiitori ai colonelului Sima. Acesta ne-a relatat tot ceea ce s-a întîmplat în jurul pastorului Laszlo Tökes, începînd din seara de 15 decembrie 1989. De la el am aflat că erau prezente la Consiliul judeţean al P.C.R. cîteva notabilităţi de la Bucureşti venite anume în legătură cu evacuarea pastorului. Personal m-am mirat şi chiar am pus întrebarea, desigur retoric, de ce era nevoie de prezenţa lor. Aceştia erau Ion Cumpănaşu — şeful Departamentului Cultelor şi Nicolae Mihalache — prim-adjunct al şefului secţiei organizatorice a C.C. al P.C.R., faimosul Emil Bobu. La rîndul lor erau însoţiţi de ajutoare. Din cele prezentate de colegii noştri din Timişoara rezulta că respectivii mai mult au complicat lucrurile decît au ajutat, au impus evacuarea cu orice preţ, deşi era

vizibilă declanşarea de dezordini în oraş. Conform obiceiului, raportau şefilor lor din Bucureşti că autorităţile locale, în totalitatea lor, sînt incapabile şi dacă nu ar fi fost ei prezenţi nu s-ar fi rezolvat problema evacuării. În ultima chestiune le dau dreptate, fiind convins că autorităţile locale nu ar fi forţat nota dacă nu erau silite, ar fi găsit soluţii mai potrivite locului şi, probabil, s-ar fi evitat producerea acestor confruntări violente soldate cu numeroase victime şi distrugeri materiale.

Din cele relatate de colonelul Sima Traian completate de adjuncţii săi, rezultau următoarele:

Procesul intentat de episcopul reformat din Oradea pentru evacuarea silită din locuinţa aparţinătoare bisericii a lui Laszlo Tökes a parcurs toate etapele admise de codul de procedură civilă, inclusiv recursul, hotărîrea rămînînd definitivă şi executorie în termen de 15 zile. Acest termen expirase la 16 decembrie 1989, fără ca împricinatul să dea semne că are de gînd să respecte hotărîrea judecătorească. În sprijinul poziţiei sale a mobilizat o parte din enoriaşi, cărora le-a cerut să-l apere, să împiedice evacuarea silită. În 15 decembrie au fost cîteva zeci de persoane în vîrstă care au rămas în preajma parohiei, fără să se producă însă vreun incident. În acea seară şi-au făcut apariţia în Timişoara agenta spionajului englez şi cadrul spionajului american, ambii cu acoperire diplomatică la Bucureşti, încercînd să-şi piardă urma printre enoriaşii prezenţi.

3. Violenţele s-au declanşat în Piaţa Maria

În ziua de 16 decembrie primarul a încercat o detensionare a stării conflictuale, promiţînd pastorului că nu va mai pune în aplicare hotărîrea judecătorească de evacuare, iar oamenii să se ducă liniştiţi la treburile lor. Întrucît însă nu acesta era scopul urmărit de forţele externe interesate, în seara aceleiaşi zile, în zona parohiei s-au adunat cîteva sute de persoane, între care, în afara curioşilor nelipsiţi de la orice început de incident, au apărut grupuri de tineri agitaţi şi agitatori în acelaşi timp. Autorităţile puterii de stat au cerut intervenţia organelor de ordine pentru a evita degenerarea în acte de violenţă. A fost trimis plutonul de intervenţie alcătuit din 28 de ofiţeri şi subofiţeri de miliţie echipaţi în mod corespunzător. Prezenţa acestora nu a contribuit la calmarea spiritelor ci, dimpotrivă, a constituit prilej de declanşare a violenţelor. În mod cu totul neinspirat şi fără să consulte sau să informeze conducerea Inspectoratului judeţean al Ministerului de Interne, singurul organ abilitat prin lege să menţină sau să restabilească ordinea publică în oraş, organele de partid locale au hotărît şi trimis în zona bisericii reformate (Piaţa Maria) cîteva sute de persoane din activul de partid care aveau sarcina, în gîndirea celor ce hotărîseră măsura, să contracareze acţiunile violenţilor. Concomitent, inspectorul şef a hotărît şi el să trimită în zonă, în acelaşi scop, toate cadrele

disponibile în acea seară, fie de la securitate fie de la militie. Urmarea a fost crearea unei aglomerări artificiale care a determinat convingerea violenţilor că sînt susţinuţi. Au trecut la atac direct asupra plutonului de intervenţie al miliţiei asupra căruia au aruncat o ploaie de bolovani din pavaj, 2000 de sticle de lapte goale stivuite lîngă un magazin de profil. Au atacat tramvaiele ce-şi aveau traseul prin Piaţa Maria, le-au deconectat de la reţea, le-au spart geamurile, obligînd călătorii fie să li se alăture, fie să fugă. Au incendiat un autoturism ARO, concomitent cu devastarea tuturor magazinelor alimentare şi localurile de alimentaţie publică de unde s-au înfruptat în voie din băuturile deloc răcoritoare.

În această atmosferă încinsă s-a hotărît trimiterea a două cisterne ale pompierilor care nu numai că nu au reuşit să domolească spiritele, dar mai rău le-au incitat şi au generat noi violenţe, victime fiind ele însele.

Rezultatul a fost dezastruos. În afara pagubelor materiale, plutonul de intervenţie a fost practic zdrobit, jumătate ajungînd direct la spital, iar restul scăpînd cu fuga.

În timpul procesului, partea derulată la Timişoara, două martore ce au răspuns la apelul radiofonic al preşedintelui instanţei, au relatat că au văzut şi au auzit cum, după epuizarea momentului Piaţa Maria, grupuri de tineri înfierbîntaţi, îmbrăcaţi altfel decît timişorenii, întrebau cum pot ajunge la gară, întrucît au tren spre locurile de baştină. Cele două martore, de altfel persoane onorabile, au concluzionat că respectivii tineri erau în mod cert dintre cei

care au instigat şi chiar au provocat acele dezordini, iar misiunea lor odată împlinită, se reîntorceau în locurile de unde veniseră pentru a-şi pierde urma. A fost una din confirmările informaţiilor despre care deja am vorbit cu privire la recrutarea şi infiltrarea în Transilvania şi Banat a agenţilor provocatori. Din păcate această confirmare am avut-o abia după cîteva luni, fiind utilă numai pentru descîlcirea faptelor.

În Piaţa Maria s-a format ad-hoc o coloană avînd în faţă agitatorii, în spate activiştii de partid, iar pe lături curioşii, care s-a deplasat spre căminele studenţeşti. Eforturile de a-i determina pe studenţi să li se alăture au rămas fără efect. Şi aceasta nu pentru că studenţii nu ar fi subscris la o acţiune anticeauşistă sau pentru că ar fi fost fricoşi, laşi aşa cum li s-a strigat. Ci pentru că au remarcat violenţa şi grosolănia incitatorilor ce nu semăna deloc cu o atitudine revoluţionară demnă de urmat. Un asemenea grup violent s-a îndreptat spre sediul Comitetului judeţean de partid. Agresorii au spart geamurile cu pietre şi chiar au încercat să pătrundă în interior, dar au fost respinşi şi alungaţi de forţele de ordine mobilizate. După miezul nopţii grupurile s-au împrăştiat şi au dispărut cu totul. Intre timp au fost însă reţinute mai multe persoane, de regulă dintre cele prinse cu obiecte asupra lor, furate din magazinele devastate, dar, din cîte am înţeles ulterior, şi persoane care nu fuseseră decît simpli spectatori la cele petrecute în stradă. În asemenea împrejurări, şansa şi întîmplarea joacă multora renghiuri, dar sînt şi dintre cei care au de suferit datorită curiozităţii.

La acţiunile de restabilire a ordinii în oraş, în afara forţelor Ministerului de Interne anume pregătite şi dotate acestui scop (miliţia şi trupele de securitate–miliţie), au fost mobilizate şi alte forţe care au cu totul altă menire din care cauză şi eficienţa lor, în limitele rezonabilului, este aproape nesemnificativă. Astfel, au fost scoase în stradă patrule de militari conduse de ofiţeri şi subofiţeri aparţinînd M.Ap.N., precum şi formaţiuni ale gărzilor patriotice.

După liniştirea spiritelor, Laszlo Tökes a fost totuşi evacuat cu forţa, la cererea expresă a preşedintelui Tribunalului judeţean Timiş. Lucrătorii de miliţie au fost puşi în situaţia să spargă uşa de la intrare şi să-l caute pe pastor care se ascunsese, împreună cu soţia, într-un cotlon îndepărtat al imobilului. Nu pregetase însă să deschidă mai întîi robinetele de la gazul metan care ar fi produs o explozie devastatoare la prima apăsare a unui simplu comutator electric. Din fericire pentru ei şi pentru "imaginea României în Occident", ofiţerii de miliţie, oameni experimentaţi în lupta cu tot soiul de infractori, inclusiv în sutană, au sesizat prezenţa gazului metan, au deschis ferestrele, pentru aerisire, au închis robinetele şi numai după aceea au pornit să-l caute pe preotul recalcitrant. Întregul episod al evacuării, cu lux de amănunte, l-am aflat mai tîrziu de la unul dintre participanţii la acţiune — maiorul de miliţie Veverca Iosif. Acesta, deşi catolic (de origine ceh din judeţul Caraş–Severin) şi cu frica lui Dumnezeu, mi-a relatat că, în momentul în care l-au găsit pe Tökes, i-a cerut să-şi scoată sutana (apreciată de ofiţer ca obiect sfînt), după care i-a

ars preotului două palme zdravene, pedepsindu-l în felul său pentru tentativa de a le suprima viaţa. Din cîte am constatat cu toţii, niciodată Laszlo Tökes nu a vorbit despre acest incident şi nici nu a cerut pedepsirea maiorului Veverca Iosif pentru purtare abuzivă, deşi este prevăzută ca infracţiune în Codul Penal. Este de înţeles reţinerea pastorului.

Lucrurile personale ale familiei Tökes, inclusiv mobilierul, au fost încărcate într-un camion, iar cei doi soţi suiţi într-un autoturism "Dacia" cu care au fost transportaţi la noua parohie unde fusese numit de superiorul său, o comună din judeţul Sălaj.

După ce am ascultat informarea şefului Securităţii (desigur mult mai sumară decît am prezentat-o eu mai sus, el nedispunînd la acea oră şi dată de atîtea detalii) au intrat în birou inspectorul şef, colonelul Popescu Ion şi şeful Miliţiei judeţene, colonelul Deheleanu Ion. Nu am înţeles dacă au venit cu un scop anume, pentru că nu l-au declarat, dar am observat că erau puternic marcaţi, nu numai de oboseală, dar şi de ineditul incidentelor ai căror martori activi fuseseră. De exemplu, colonelul Popescu Ion vorbea întruna despre episoadele produse în diverse locuri şi momente, fără a reuşi însă ordonarea lor, iar colonelul Deheleanu Ion, în puţine cuvinte, nu reuşea să relateze decît secvenţe legate de zdrobirea plutonului său de intervenţie, îndeosebi despre starea foarte gravă a comandantului de pluton, din cîte am înţeles un ofiţer pe care îl aprecia foarte mult.

Au ieşit tot împreună din încăpere, noi cei veniţi din Bucureşti privindu-ne intrigaţi de scena la care fuseserăm martori. Pentru a împrăştia atmosfera

apăsătoare creată, am remarcat cu voce tare starea de oboseală a celor doi. Generalul Macri, ca de obicei mai caustic, a adăugat că "nu mai sînt buni de nimic".

După aceste discuţii care nu au durat mai mult de 40 de minute, a sunat pe firul guvernamental generalul Vlad pentru a se interesa dacă am ajuns cu bine şi dacă sînt noutăţi în evoluţia situaţiei operative. Generalul Macri i-a raportat că tocmai ne-am informat cu privire la cele petrecute în seara şi noaptea precedentă, că nu sînt preobleme deosebite, că fiecare ofiţer venit de la Bucureşti va proceda la executarea ordinelor pe care le-a primit şi vom raporta operativ dacă apar schimbări de situaţie sau informaţii deosebite.

În ce mă priveşte, m-am deplasat în biroul şefului compartimentului de contraspionaj pe care l-am pus în temă cu conţinutul informaţiei pentru verificarea căreia am fost trimis la Timişoara. Întrucît nu avea date care să poată fi puse în conexiune cu acea informaţie, am analizat şi stabilit împreună măsurile concrete pe care să le întreprindem. Erau măsuri specifice activităţii de contraspionaj care se bazează în principal pe contribuţia reţelei informative, coroborată cu măsuri operative (filaj, verificări la locurile de cazare, la punctele de trecere a frontierei, prezenţa străinilor în Timişoara şi în judeţ, răspîndirea lor, supravegherea cazurilor suspecte prin toate mijloacele considerate legale la acea dată).

Şeful compartimentului mi-a raportat că, deşi ofiterii sînt prezenţi, sînt dificultăţi în contactarea

reţelei informative, avînd în vedere că este duminică, multă lume este plecată la rudele de la ţară pentru aprovizionarea de Crăciun, iar întîlniri neplanificate nu se pot realiza fără riscul deconspirării. Nu aveam nici un motiv să mă supăr, îl cunoşteam de mulţi ani pe ofiţerul care lucrase la Bucureşti direct în subordinea mea şi îi apreciam seriozitatea şi competenţa. Am stabilit în consecinţă să facem tot ce se poate în condiţiile date, iar luni, 18 decembrie, zi normală de lucru, să acţionăm cu mai mult randament. Nu am bănuit că evenimentele se vor precipita şi că, practic, vom fi în imposibilitate de a mai desfăşura activitate de contraspionaj eficientă mulţi ani de la acea dată.

Pentru a nu se simţi stînjenit, l-am lăsat pe şeful contraspionajului local să-şi vadă de treburi, nu înainte de a-i cere să-mi raporteze imediat orice aspect ivit şi care era de competenţa noastră.

M-am întors în biroul şefului Securităţii unde, de altfel, am rămas cea mai mare parte a timpului, întrucît acolo puteam să fiu la curent cu evenimentele ce se produceau în oraş.

În jurul orei 9.30, într-un moment de criză acută de informaţii, colonelul Sima l-a informat pe generalul Macri că va face un tur cu maşina prin zonele fierbinţi în noaptea ce se scursese atît de greu pentru el. Din lipsa unei preocupări concrete şi obişnuit de o viaţă să nu stau nici măcar în concediu fără să fac nimic, m-am oferit să-l însoţesc. Eram curios să confrunt realitatea cu cele relatate de colegii de la Timişoara.

4. Escaladarea violenţei şi incendierea tancurilor

Am mers direct la Piaţa Maria, colonelul Sima fiindu-mi ghid. Am remarcat prezenţa unor miliţieni (desigur, în uniformă) care stăteau de vorbă, lejer, cu civili într-un perimetru veşnic aglomerat. Tramvaiele circulau, în Piaţa Maria fiind şi staţie, ceea ce amplifica senzaţia de aglomeraţie. Pe colţurile de la intersecţie grupuri statice de cîte 10–20 de persoane care nu traversau nici cînd culoarea semaforului era verde. Aşteptau fără să vorbească între ele. Făceau totuşi notă discordantă cu celelalte persoane care circulau cu treburi de duminică. Fără a intra pe străduţa pe care se afla parohia reformată, am observat totuşi vitrine sparte, multe cioburi, pietre, crengi rupte din copaci.

În continuare am refăcut drumul parcurs de coloană către căminele studenţeşti. Nu era nici o urmă vizibilă din maşină.

Ne-am întors la sediu şi i-am mărturisit generalului Macri temerea că "ceva" se pregăteşte. Am menţionat grupurile staţionate de la Piaţa Maria.

În jurul orei 11.00 am aflat despre o acţiune a cărei justificare mi-a fost imposibil să o înţeleg atunci, avînd în vedere urmările sale mai mult decît dezastruoase pentru ordinea publică în oraş. Două coloane de militari, în uniforme curate, cu armamentul individual (am aflat ulterior că nu aveau

şi muniţie), drapelul de luptă şi fanfară în faţă au pornit să defileze de la două mari unităţi spre centrul oraşului. A fost o apariţie cu totul inedită, în urma coloanelor strîngîndu-se, pe parcurs, sute, poate chiar mii de copii şi tineri, atraşi irezistibil de mirajul uniformelor, armelor şi a fanfarei. Totul ar fi putut da tonul unei sărbători naţionale dacă, odată ajunse în zona centrală a oraşului, coloanele de militari nu ar fi fost atacate violent cu pietre, sticle, ciomege, răngi improvizate, de alţi tineri care nu erau dispuşi să respire aerul sărbătoresc al momentului ce se vroia creat. Au fost şi încercări de smulgere a armelor din mîna ostaşilor nevoiţi să-şi strîngă rîndurile şi să schimbe pasul de defilare cu cel alergător, neräspunzînd în nici un fel la provocarea la care erau supuşi.

Cu dificultate s-a reuşit salvarea drapelelor de luptă (pentru că şi tricolorul a fost agresat) împăturite şi ascunse sub manta de ofiteri destoinici care ştiau foarte bine că pierderea drapelului însemna dizolvarea unităţii militare care nu a fost capabilă şă şi-l apere. În plus, se aplică rigorile legii privind acţiunile sau inacţiunile militarilor.

Mai tîrziu, am aflat că defilarea fusese ordonată de generalul Vasile Milea şi se dorea să aibă semnificaţia unui avertisment pentru aceia care ar atenta la liniştea publică.

În fapt, efectul a fost total invers şi nici nu se putea să fie altfel. Un ordin neinspirat care a facilitat alcătuirea de grupuri violente, oamenii odată adunaţi asigurînd masa de manevră de care aveau nevoie

agitatorii anume instruiţi şi trimişi pentru crearea şi stimularea de dezordini.

Cu aceasta, aparenta linişte de dimineaţă a fost spulberată, iar evenimentele au început să se deruleze cu o rapiditate care făcea imposbilă urmărirea lor de către noi, cei aflaţi în biroul şefului Securităţii. Pur şi simplu am fost suprprinşi, chiar dezorientaţi. S-a dispus instalarea în birou a unei staţii radio mobilă pentru a putea urmări mersul evenimentelor din comunicările echipajelor de miliţie aflate în teren. Unele comunicări erau în codul miliţiei şi nu le înţelegeam dar, treptat, s-a renuntat la cod vorbindu-se în clar pe măsura amplificării acţiunilor. Cred că se înţelege că radio-telefonul a fost comutat pe canalul rezervat miliţiei întrucît aceasta era singura sursă de informare rapidă a noastră. Echipele de filaj foloseau alte frecvenţe ce nu puteau fi recepţionate cu acel aparat, iar comunicările lor sînt strict codificate, indiferent de împrejurări, şi nu poţi înţelege absolut nimic din ele. Am făcut această precizare pentru a clarifica pe toată lumea, inclusiv justiţia, că filajul nu a făcut nici un fel de comunicări din teren cu privire la "lideri, agitatori, agresori" etc.

La ora prînzului deja agitaţia era considerabilă, uneori auzindu-se tumult de voci chiar şi din încăperea unde mă aflam.

Între timp generalul Iulian Vlad a telefonat de mai multe ori, iar generalul Emil Macri îi raporta îngrijorat escaladarea violenţelor, aşa cum le puteam noi recepta prin posibilităţile la dispoziţie.

În jurul orei 14.00 a intrat în birou Radu Bălan — primul secretar al Comitetului judeţean de partid. Nu îl cunoşteam fizic. Era agitat, chiar speriat. A spus că sediul a fost atacat, devastat şi incendiat, el reuşind să iasă din clădire pe o uşă secundară. Nu a fost agresat deoarece s-a închis în cabinet iar încuietorile au rezistat atacului. A cerut şi a vorbit la telefon, pe firul guvernamental, cu Nicolae Ceauşescu. L-a informat lapidar asupra celor petrecute şi, probabil, a primit instrucţiuni ce să facă. Am dedus aceasta din confirmările: "da, am înţeles, tovarăşe secretar general".

După convorbirea telefonică a plecat la sediul său cu o maşină a Securităţii (venise pe jos, distanta nefiind prea mare).

La un nou apel telefonic al generalului Vlad, generalul Macri i-a raportat şi episodul cu devastarea Comitetului judeţean de partid, aşa cum l-am aflat de la Radu Bălan. Întrucît datele ajunse la Bucureşti erau contradictorii, generalul Vlad a cerut să i se raporteze date exacte pentru a se evita adoptarea de măsuri neconforme cu realitatea. Din întîmplare în birou se afla şi colonelul Deheleanu Ion, şeful miliţiei judeţene, pe care generalul Macri l-a rugat să meargă "la partid" şi să facă constatări directe, fiind de competenţa sa. Acesta, la fel de marcat ca şi dimineaţa, ezita. Generalul Macri s-a uitat la mine. Am înţeles şi m-am oferit să-l însoţesc pe colonelul Deheleanu. Am plecat cu maşina acestuia şi am intrat împreună în clădire. Era o harababură de neînchipuit. Toate geamurile faţadei erau ţăndări, iar obiecte de birou distruse şi aruncate în stradă.

Holul şi toate încăperile de la parter erau complet devastate, dulapuri răsturnate, maşini de scris sparte şi aruncate pe jos, toate telefoanele distruse, corpurile de iluminat, materialele de propagandă vizuală etc. Nimic nu mai era întreg. O cameră din partea stîngă ardea mocnit, cu fum gros, înecăcios, deşi se încercase stingerea. Un bărbat în jur de 45 de ani, pe care nu-l cunoşteam şi nu mă cunoştea, se uita cu jale la halul în care ajunsese încăperea, spunîndu-mi că a fost biroul său de lucru şi că abia a reuşit să îndepărteze butelia de aragaz dintr-un oficiu alăturat evitînd producerea unei explozii devastatoare.

La etajul I, situaţia era asemănătoare, cu excepţia cabinetului primului secretar care rămăsese intact. Clanţa de la uşă fusese contorsionată cu un obiect dur în intenţia de a forţa deschiderea. Se încercase aruncarea pe fereastră şi a unor obiecte de mobilier mai mari, dar rămăseseră înţepenite în cadrul ferestrelor. Aici am găsit un bărbat voinic care filma toate detaliile dezastrului.

Între timp colonelul Deheleanu a dispărut şi mi-am continuat singur periplul pe celelalte etaje. Toate fuseseră "vizitate" dar cu "rezultate" mai modeste la ultimul etaj.

Aruncîndu-mi privirea spre o curte interioară am surprins momentul cînd 3–4 persoane în uniforma gărzilor patriotice scoteau trei tineri, mai mult copii, dintr-un cotlon din scînduri unde probabil se ascunseseră nereuşind să se retragă împreună cu grosul atacatorilor. Nu au fost scoşi cu prea multă blîndeţe. Au fost duşi spre un camion militar.

Cînd am coborît şi treceam prin holul de la intrare pentru a ieşi în stradă am remarcat descoperirea unui alt "vizitator" de către doi subofiţeri de miliţie. L-au scos dintr-o încăpere din partea dreaptă. Era un bărbat matur, peste 40 de ani, brunet, îmbrăcat în negru, chiar elegant, cu o pălărie neagră cu boruri largi. Era congestionat avînd faţa specifică băutorilor înveteraţi.

Pe trotuar, în faţa sediului, era un grup de oficialităţi, între care am recunoscut pe Radu Bălan, Ilie Matei şi primul vicepreşedinte al Consiliului Popular Judeţean — Rujoiu. I-am salutat, dar nu m-am alăturat lor. L-am zărit pe inspectorul şef, colonelul Popescu Ion, spre care m-am îndreptat. În acel moment am auzit un huruit puternic din partea stîngă, imediat trecînd în viteză pe lîngă noi mai multe tancuri, în direcţia hotelului Continental.

M-am îngrijorat şi am propus colonelului Popescu să mergem pe urma lor pentru a ne informa mai exact ce se întîmplă.

Străzile laterale erau blocate de militari în termen, cu arma la picior şi cu faţa spre zecile de civili care priveau fără să spună nimic. Pe măsură ce înaintam, numărul privitorilor era mai mare, dar şi cel al militarilor. Din loc în loc erau plutoane de militari care aşteptau în coloană, cu arma la picior, iar comandanţii lor pendulau de la un grup la altul sau încercau să descifreze ce se întîmplă mai în faţă, respectiv în dreptul hotelului, de unde se auzea, cu intermitenţă, vuiet de glasuri.

Am continuat să înaintăm. Toate maşinile ce fuseseră parcate pe bulevard erau răsturnate, sparte,

cele mai multe, cum era şi firesc, fiind în preajma hotelului. Fuseseră răsturnate de manifestanţi pe măsura retragerii lor din faţa cordoanelor de militari, a T.A.B.-urilor şi tancurilor care acţionau pentru dispersarea grupurilor. Un asemenea vehicul blindat acţiona în faţa magazinului "Bega" unde era grupul cel mai numeros şi gălăgios. Privitori pasivi erau nu numai la balcoane şi la ferestre, dar şi cocoţaţi peuriaşul ceas floral din dreapta hotelului.

La un moment dat a izbucnit o imensă flacără în zona în care acţiona acel blindat. Am fost convins că fusese incendiat.

Un alt tanc acţiona pe artera din partea stîngă a hotelului, dar grupul manifestanţilor fusese mult împins şi nu am putut distinge detalii. La un moment dat un tînăr căpitan cu petliţe negre şi destul de voinic a venit să raporteze ceva unui locotenent-colonel ce staţiona în mijlocul bulevardului împreună cu un alt ofiţer. Apoi s-a îndreptat în fugă spre grupul de militari care acţiona în stînga hotelului. Un bărbat blond, solid, roşu la faţă, pînă în 30 de ani, aflat în balconul unui bloc de locuinţe a strigat cu accent specific maghiarilor: "nu te du măi, că acolo este moarte pentru tine". Ne-am uitat toţi spre locul de unde venea avertismentul şi am prins momentul cînd o femeie îl trăgea insistent de mînă spre interior.

Cred că era deja ora 15.30 cînd colonelul Popescu mi-a propus să ne întoarcem la Inspectorat deoarece s-a anunţat o teleconferinţă pentru ora 16.00 (orele le dau cu aproximaţie pentru că de ani de zile nu port ceas).

Cînd am reajuns în dreptul clădirii Comitetului judeţean de partid am remarcat prezenţa unor plutoane cu scuturi şi căşti albe, cu uniforme atît kaki cît şi albastre, specifice trupelor de securitate–miliţie. Aşteptau în formaţie.

Vizavi de clădire se aflau scheletele a trei camioane militare arse complet şi o maşină de intervenţie pompieri care avea numai cabina arsă.

Pe traseul de întoarcere am întîlnit mai multe grupuri de cîte doi militari în termen, cu aceleaşi petliţe negre, care duceau de subţiori, spre un autobuz parcat în preajma Comitetului judeţean de partid, persoane reţinute: bărbaţi şi femei. Observînd cum doi asemenea militari îl loveau din mers cu bocancii peste picioare pe un tînăr care vocifera că nu are nici un amestec cu cei care produseseră dezordini, i-am întrebat de ce îl lovesc. Mi-au răspuns furioşi că şi ei au încasat destui bolovani în cap şi lovituri de ciomege şi drugi de fier şi că respectivul tînăr a fost capturat din rîndul celor violenţi. I-am lăsat cu necazul lor.

Am mai remarcat un tanchist, în uniforma specifică, mic de statură, cu faţa plină de sînge şi de vopsea galbenă. Era ajutat de doi militari care îl duceau mai mult tîrîş. Cînd au ajuns în dreptul unui ofiţer a reuşit să spună că este comandantul tancului aflat pe podul Michelangelo, a fost lovit cu toporul în cap, iar tancul este în pericol să fie incendiat.

Imediat a fost îndrumat în acea direcţie un pluton al trupelor M.I. care tocmai venea de pe o străduţă laterală. N-au făcut nici 20 de metri în fugă

cînd s-a auzit explozia şi au izbucnit flăcările. Tancul fusese incendiat.

Ne-am continuat drumul spre Inspectoratul M.I. La capătul străzii, în imediata vecinătate a sediului Miliţiei municipale, am observat un cordon de civili înarmaţi cu pistoale automate. Am întels de la colonelul Popescu Ion că erau cadre de miliţie însărcinate cu paza sediului, în cazul cînd cordoanele de militari ar fi fost depăşite de grupul persoanelor violente (nu trebuie să supere pe nimeni că folosesc acest termen şi nu pe cel de "demonstranţi" sau "revoluţionari". Violenţa era fătişă şi cu consecinţe dintre cele mai grave. Un ofiţer al armatei române fusese lovit cu toporul în cap în intenţia de a-l ucide. Tehnică militară românească fusese incendiată şi distrusă. Deci pot fi numiţi acei violenţi "demonstranţi paşnici"?).

Am intrat în Inspectorat pe la Miliţia municipală şi, la sugestia colonelului Popescu l-am însoţit în compartimentul serviciului tehnic (clădire separată) pentru a audia acolo teleconferinţa. Menţionez că era pentru prima dată cînd audiam o teleconferinţă, sarcinile mele în domeniul contraspionajului neavînd nimic tangent cu subiectele abordate în asemenea prilejuri.

În încăperea unde fusese instalat un difuzor l-am găsit pe Gheorghe Diaconescu — procuror general adjunct, pe locotenent-colonel Dan Nicolici — şeful Centrului de Informatică şi Documentare şi pe colonelul Sima Traian. Aveau carnoţele şi creioane pregătire, pentru a nota eventuale sarcini ce s-ar desprinde pentru fiecare compartiment. Întrucît se

făcea apelul judeţelor şi nu erau semne să înceapă teleconferinţa, am telefonat la biroul colonelului Sima Traian. A răspuns generalul Macri care mi-a spus că nu are rost să ne pierdem vremea cu teleconferinţa şi ar fi mai bine să mergem la el. Se referea la mine şi la Sima. Din tonul său am înţeles că are ceva important să ne spună, dar nu putea prin telefon.

5. Atacarea armatei

Cred că era aproape ora 17.00 cînd am intrat în biroul şefului Securităţii, era pe cale să se întunece.

Intrînd am fost surprins să văd în jurul mesei de "consiliu" patru generali şi un locotenent-colonel, toţi în uniforme ale M.Ap.N. Pe scaunul şefului Securităţii era aşezat generalul Macri. Prima reacţie a fost să ies din încăpere pentru a nu deranja. Am rămas numai la semnul discret al generalului Macri care a sesizat intenţia mea. Oaspeţii nu mi-au dat nici o atenţie şi nu s-au făcut prezentări. Eu oricum nu cunoşteam pe nici unul dintre ei. Am rămas în picioare. Am sesizat că era spre sfîrşitul unei discuţii care nu putea fi decît în legătură cu evenimentele din stradă. Unul dintre generali, cel mai tînăr, era foarte supărat, nemulţumit de modul cum acţionase divizia de mecanizate. A întrebat dacă poate telefona la divizie. Colonelul Sima Traian a cerut centralistei, pe firul guvernamental, să facă legătura cu divizia. Generalul cel nemulţumit l-a întrebat pe interlocutorul de la celălalt capăt al firului care e situaţia. Din ce în ce mai nemulţumit de ce i se raporta, l-a apostrofat că nu a fost în stare să ia măsurile necesare, afirmînd la un moment dat: "trebuia să-i calce cu şenilele, să învîrtă turela şi să le spargă capetele cu ţeava tunului". Evident, se referea la cei care atacaseră armata. În încheiere a adăugat că vor porni imediat spre divizie. S-au ridicat cu toţii

şi au plecat conduşi de generalul Macri. Pe mine şi pe colonelul Sima nu ne-au băgat în seamă sub nici o formă.

La revenirea în birou a generalului Macri am aflat cine sînt vizitatorii şi motivul prezenţei lor la sediul Securităţii. Au fost: general-maior Ştefan Guşe, prim adjunct al ministrului apărării naţionale şi şef al Marelui Stat Major (generalul cel nemulţumit), general-locotenent Victor Stănculescu, prim adjunct al ministrului apărării naţionale, general-locotenent Mihai Chiţac, comandant al trupelor chimice, general-maior Cîrneanu Constantin de la Comandamentul apărării antiaeriene şi locotenent-colonel Zeca Constantin, împuternicit la comanda diviziei 18 mecanizate şi a garnizoanei Timişoara.

Generalii sosiseră de la Bucureşti cu un avion militar, împreună cu alţi ofiţeri de stat major, precum şi cu Ion Coman, secretar al C.C. al P.C.R., responsabil pentru probleme militare, justiţie, procuratură şi M.I. Cu acelaşi avion sosise şi general-locotenent Constantin Nuţă, şeful Inspectoratului General al Miliţiei. Ultimii doi s-au dus direct la sediul Comitetului judeţean de partid. Generalii au venit la sediul Securităţii deoarece le-a fost imposibil să pătrundă la Comandamentul diviziei 18 mecanizate, piaţa Libertăţii unde este situat acesta şi străzile laterale ce dau în această piaţă fiind blocate de demonstranţi, între aceştia şi armată derulîndu-se conflicte violente. Au plecat spre divizie în momentul în care locotenent-colonelul Predonescu, şeful statului ma-

jor al diviziei, a raportat telefonic că piaţa a fost despresurată.

Din reconstituirile ulterioare prin audierea martorilor în proces, cît şi din relatările căpitanului Joiţoiu Vasile, fostul ofiţer cu contrainformaţiile la divizie, căruia i s-a pus în sarcină tot ce s-a întîmplat în Piaţa Libertăţii, inclusiv moartea unei persoane şi rănirea altor două prin împuşcare, cu care am împărţit binefacerile puşcăriei pînă la judecarea recursului său cînd instanţa a constatat totala sa nevinovăţie şi a dispus punerea imediat în libertate, după ce prima instanţă îl condamnase la 17 ani, au rezultat următoarele:

Grupul violenţilor, asistat de curioşi, hărţuit de cordoanele de militari şi de blindate, a ajuns în Piaţa 700 şi mai departe în Piaţa Libertăţii, răsturnînd şi incendiind totul în cale. În Piaţa Libertăţii, unde sînt situate mai multe instituţii militare: comandamentul Diviziei 18 mecanizate, Comenduirea garnizoanei, căminul de garnizoană şi restaurantul militar, erau poziţionate în apărare mai multe blindate şi cordoane de militari cu armamentul individual.

Atacatorii au considerat probabil că este locul şi momentul să acţioneze împotriva armatei. Au răsturnat şi incendiat autoturismul locotenent-colonelului Predonescu, au aruncat cu sticle incendiare în incinta Comandamentului Diviziei, reuşind să incendieze unele magazii de materiale, au spart şi devastat restaurantul militar, dar şi consignaţia alăturată de unde s-a furat tot ce s-a putut. În plus au incendiat toate chioşcurile din piaţă, într-unul din

acestea aflînd-se şi o femeie care cu greu a putut fi salvată de la carbonizare. Persoane pricepute au blocat cu o rangă şenila unui tanc care a început să se învîrtească pe loc spre hazul asistenţei. Un altul a înfundat cu cîrpe ţeava de eşapament în intenţia de a provoca oprirea motorului sau asfixierea cu gaze a echipajului tancului. Îi pîndeau să deschidă capacul pentru a-i lovi, cu obiecte deloc elastice sau moi. Echipajul şi tancul au fost salvate prin intervenţia promptă a camarazilor lor din piaţă. În acele împrejurări s-a folosit armamentul din dotare. S-au tras focuri de avertisment şi de intimidare, iar în situaţia critică creată s-a tras şi spre atacatori. **Atunci s-au înregistrat primii morţi şi răniţi prin împuşcare ca urmare a acţiunii forţelor armate.** Fac această precizare deoarece primii răniţi prin împuşcare au fost doi militari în termen, în jurul orei 15.00, iar agresorul nu a fost identificat şi, deci, nu s-a declanşat nici o acţiune de cercetare penală. Cel puţin eu nu am cunoştinţă.

Din păcate, morţii şi răniţii din perimetrul Piaţa Libertăţii—Piaţa 700 nu au fost dintre atacatori, ci dintre spectatori, acei curioşi incurabili. Exemplu elocvent este cazul lui Bărbat Vasile a cărui curiozitate şi nesăbuinţă l-au împins spre zona fierbinte, pierzîndu-şi soţia, el şi una din fiice fiind grav răniţi. Din însăşi declaraţia pe care a dat-o la proces, sub prestare de jurămînt, a rezultat că singurul său merit pentru care a fost inclus pe listă şi ales în Adunarea deputaţilor a fost sacrificarea sa şi a familiei pe altarul curiozităţii de neînvins.

Trebuie să precizez că împuşcăturile din zona Piaţa Libertăţii nu le-am auzit şi nici nu am aflat despre ele decît mult mai tîrziu, în închisoare. Acesta a fost şi motivul pentru care la audierea mea în proces am declarat cu toată convingerea că primele împuşcături le-am desluşit în jurul orei 19.00, în orice caz după teleconferinţa care a început la ora 18.00.

Porţiuni din această teleconferinţă le-am audiat în biroul colonelului Sima Traian, unde tehnicienii racordaseră un telefon interior la reţeaua specială. Colonelul Sima stătea cu receptorul la ureche şi îmi rezuma discuţiile, iar din cînd în cînd îmi alăturam urechea pentru a recepta direct. Generalul Macri fusese solicitat în mod expres de Ion Coman să fie prezent la Comitetul judeţean de partid. Am fost mirat şi intrigat de "minciuna" lui Ion Coman la întrebarea insistentă a lui Nicolae Ceauşescu: de ce nu se acţionează cu fermitate pentru restabilirea ordinei? Ion Coman a răspuns: "se trage, auziţi, se trage", iar eu nu auzeam nici o împuşcătură. La întrebarea "unde sînt generalii?", Ion Coman a răspuns că au plecat "să întîmpine coloanele". Iarăşi am fost nedumerit neavînd la acea oră nici un fel de cunoştinţă despre dirijarea spre Timişoara a unor unităţi militare din alte garnizoane.

Atît cît am putut asculta, am desprins concluzia că situaţia este mult mai gravă decît o receptasem eu din moment ce preşedintele ţării decretase starea de necesitate şi ordonase scoaterea în stradă a efectivelor militare cu armament şi muniţie.

Îngrijorarea a crescut în momentul cînd s-a dezlănţuit canonada focurilor de armă automată,

creîndu-mi senzaţia că ne aflăm în plin război. Cadrele unităţii, aflate toate în sediu, inclusiv dactilografele, erau speriate de ineditul situaţiei şi se uitau întrebătoare la noi, cei cu funcţii de conducere. Am încercat o liniştire a lor afirmînd cu convingere că nu poate fi vorba decît de muniţie de manevră, îndemnîndu-le să rămînă în birouri, fără panică.

Ofiterii din dispozitivul de apărare a sediului, în conformitate cu planul de apărare, îşi luaseră locurile în primire. Erau dispuşi numai în interiorul clădirii. Afară am remarcat prezenţa militarilor în termen atît în curte cît şi în latura dinspre stradă, unde nu exista nici un zid de protecţie în afara unui gard viu. Din fericire pentru toată lumea, nu a fost nevoie de nici un fel de intervenţie, pe întreaga perioadă scursă pînă la deznodămîntul din 22 decembrie, sediul Securităţii neintrînd în atenţia celor din stradă. Este demn de reţinut acest aspect.

Prin intermediul staţiei radio portabilă mai aflam cîte ceva din ceea ce se petrecea în oraş. Mai telefonau şi diferite persoane, fie rude ale cadrelor, fie persoane din sistemul informativ, fie conducători ai unor instituţii şi întreprinderi.

Din timp în timp suna generalul Iulian Vlad pe care îl informam cu ceea ce reuşeam să reţinem din sursele amintite. A fost foarte îngrijorat cînd a auzit despre folosirea armamentului, cu atît mai mult cu cît răpăitul armelor automate îl sesiza şi direct, prin receptorul telefonului atunci cînd deschideam fereastra. Ne-a atras atenţia să nu iasă din sediu nici un cadru al Securităţii înarmat, reamintindu-ne că rostul nostru este obţinerea de informaţii şi nu

"ieşirea în stradă" pentru restabilirea ordinei. Nu a ordonat nimic altceva, în mod cert fiind şi el marcat de ceea ce se petrecea la Timişoara.

Împuşcăturile au durat pînă după miezul nopţii, cînd mai violente, cînd mai reduse ca intensitate, existînd şi perioade de linişte.

Între timp se reîntorsese şi generalul Macri, iar de la el am aflat că şi generalul Nuţă venise la Inspectorat. Se instalase în biroul inspectorului şef, pe care îl expediase la Comitetul judeţean de partid unde a şi rămas pînă în 22 decembrie. A mîncat zdravăn, cum îi era obiceiul, după care i-a spus generalului Macri că se retrage să se odihnească. Era lipsit de orice grijă, încercînd să-i liniştească şi pe cei din jurul său, asigurîndu-i că "Fane (generalul Guşe) mi-a spus că face el ordine iar noi să nu ne amestecăm pentru a nu ieşi încurcături". Generalul Macri nu era chiar convins că putem sta liniştiţi din moment ce afară se auzeau încă împuşcături, dar a apreciat că dacă cel ce răspundea de asigurarea ordinei publice în întreaga ţară şi nu numai la Timişoara nu-şi face probleme, noi nu avem de ce să ne amestecăm.

În ce mă opriveşte m-am restras în biroul şefului contraspionajului unde am încercat să aţipesc stînd pe un fotoliu. În aceeaşi poziţie mai erau căpitanul Dragoman Romul, locotenent-colonelul Turcu Ion şi cred că mai era o persoană. La un moment dat am auzit afară nişte bufnituri asemănătoare celor ce rezultă din bătutul covoarelor. M-am ridicat şi m-am uitat pe fereastră. La fel au făcut şi ceilalţi. La început nu am înţeles despre ce este vorba. Ne-am dumirit că erau persoane reţinute, aduse în

curtea Inspectoratului, iar după ce erau coborîte din autovehicule erau lovite cu bastoane de cauciuc, iar în lipsa acestora cu "înlocuitori", aşezîndu-le cu faţa în jos. La acţiune participau miliţieni în uniformă, soldaţi şi civili.

Ulterior, erau coborîţi la arest, tot sub o ploaie de lovituri. M-a indispus total scena şi n-am mai reuşit să aţipesc pînă s-a luminat de ziuă.

Explicaţia dată ulterior de unii care au cunoscut mai îndeaproape acţiunea era că s-a produs o refulare a stării nervoase a cadrelor şi militarilor care încasaseră şi ei destule lovituri de la "demonstranţii paşnici". Mi-am dat seama cît de repede poate deveni omul neom atunci cînd este provocat. Acum nu mă mai impresionează asemena scene prezentate la TV, tocmai datorită frecvenţei lor. Atunci a început probabil pregătirea noastră, a tuturor, pentru viitoarea viaţă în "democraţie". Oricum, în decembrie 1989, atît violenţele împotriva forţelor de ordine, a armatei, cît şi riposta acestora erau situaţii neobişnuite.

6. Spionii nu-i prinzi precum Paganel fluturii

Luni, 18 decembrie, dimineaţa se instaurase liniştea de după dezastru. În a doua parte a nopţii se dezlănţuise o ploaie torenţială, cu tunete şi fulgere ca în toiul verii. Natura venea să cureţe mizeria lăsată de oameni şi să dea senzaţia de prospeţime, de soare strălucitor, deşi oraşul arăta jalnic.

În jurul orei 10.00, împreună cu şeful Securităţii, am plecat în oraş să vedem cu proprii ochi ce s-a întîmplat în timpul "războiului" de peste noapte. Informaţiile noastre erau totuşi incomplete şi nu puteam fi nepăsători, nici măcar ca simpli cetăţeni. Am parcurs cu maşina arterele principale din centrul oraşului. Ceea ce am văzut era într-adevăr un dezastru. Deşi nu ne-am putut apropia mai mult întrucît peste tot erau cordoane de militari şi chiar blindate, care nu permiteau trecerea autovehiculelor decît pe arterele principale, iar la încercarea şoferului de a trece totuşi, mai multe automate au fost îndreptate asupra noastră, mi-am format o imagine destul de clară asupra amploarei confruntărilor. Desigur, nu ştiam cîţi morţi şi răniţi au fost, dar presupuneam că au fost destui. Începuse acţiunea de strîngere a cioburilor, a obiectelor şi resturilor de mobilier aruncate în stradă, se montau geamuri noi. Magazinele de pîine funcţionau chiar fără geamuri şi uşi, iar la cele alimentare se făceau eforturi pentru a le aproviziona. Cetăţenii oraşului priveau

cu deznădejde la urmele de incendii, la vehiculele răsturnate, arse, care încă nu fuseseră ridicate (nici chiar cele militare şi maşinile de pompieri). Era cu adevărat un peisaj apropiat apocalipsei.

În continuare am mers la penitenciar unde colonelul Sima Traian vroia să afle date cît mai exacte cu privire la persoanele reţinute şi dacă printre acestea se aflau infractori din categoria acelora care prin lege erau de competenţa Departamentului Securităţii Statului. Era prima dată în viaţa mea cînd păşeam în incinta unei închisori şi nu bănuiam atunci că exact peste o săptămînă voi reveni, dar de această dată ca arestat fără mandat. Curtea era înţesată cu militari de la trupele de securitate–miliţie, iar gardienii în poziţia de alarmă generală.

Am mers într-un birou cu intrarea direct din curte.Iniţial am crezut că este al comandantului închisorii, dar m-am lămurit că era biroul ofiţerului c.i. De la acesta am aflat că încă de cu seară se află în penitenciar procurorul general adjunct Gheorghe Diaconescu însoţit de 20 de procurori militari, împreună cu şeful Direcţiei cercetări penale din I.G.M., colonelul Tudor Stănică, cu ajutoarele acestuia venite anume de la Bucureşti. Toată noaptea au anchetat şi continuau şi la acea oră. Mulţi dintre cei reţinuţi au fost aduşi direct la penitenciar cu obiectele delicte asupra lor. Nu s-a procedat însă la încheierea de procese–verbale de constatare, aşa cum era firesc, obiectele respective fiind aruncate grămadă în curte. Unii dintre reţinuţi au fost găsiţi cu sticle de băutură asupra lor, sau chiar cu lăzi întregi. Pînă dimineaţa însă băutura a dispărut fără urmă.

Între timp a venit în birou şi maiorul Caraşcă, trimis al Direcţiei de cercetări penale a Departamentului Securităţii Statului. Acesta ne-a informat că nu deţine nici un fel de date cu privire la cei reţinuţi, că nu a putut discuta nici măcar cu unul singur dintre aceştia întrucît toate camerele disponibile pentru anchetă erau ocupate de procurori şi de lucrătorii de miliţie. Pe de altă parte aceştia evitau să-i spună ceva, avînd ordin în acest sens de la generalul Nuţă. Era şi acesta un exemplu al vechii rivalităţi între cele două principale componente ale Ministerului de Interne, Tudor Postelnicu şi Constantin Nuţă dorind din tot sufletul să convingă "conducerea superioară" de eficienţa activităţii lor comparativ cu cea a Securităţii.

Ne-am întors la sediul Securităţii. L-am informat pe generalul Macri asupra celor văzute şi auzite. Ne-a spus că generalul Vlad i-a cerut să raporteze ce a rezultat din cercetarea celor reţinuţi cu privire la iniţiatorii, conducătorii şi realizatorii actelor de vandalism produse, precum şi cu privire la amestecul străin în declanşarea evenimentelor. Ultimul aspect mă privea direct, iar generalul Vlad chiar întrebase de mine. Am dedus că generalul Vlad era nervos. Întrucît cu toţii îi cunoşteam severitatea şi asprimea observaţiilor atunci cînd nu eram în măsură să-i răspundem la întrebări, ne-am sfătuit ce să facem. În aceste împrejurări generalul Macri a venit cu ideea de a se discuta cu răniţii internaţi în spitale. Spera că, aflînd împrejurările în care au fost răniţi s-ar fi putut desprinde unele concluzii cu valoare operativă. Toţi am fost însă de acord că este

numai un paleativ, să putem raporta că a fost luată şi o astfel de măsură în condiţiile în care nu se putea sta de vorbă cu nici unul dintre cei reţinuţi.

Generalul Macri, folosindu-se de autoritatea pe care nimeni nu avea în intenţie să i-o conteste, a cerut şefilor de compartimente să mobilizeze toate posibilităţile pentru a obţine informaţii care să ne clarifice cît de cît asupra celor petrecute. Îmi amintesc că cel mai tare l-a admonestat pe locotenent-colonelul Dan Nicolici, şeful Centrului de Informatică şi Documentare, despre hărnicia căruia avea păreri foarte proaste. I-a cerut să preia de la miliţie listele celor reţinuţi şi să procedeze operativ la verificarea lor în evidentele speciale şi să stabilească dacă printre ei sînt "clienţi" ai Securităţii. În zilele următoare a reuşit să preia asemenea liste întocmite pe măsură ce se realiza identificarea reţinuţilor, şi le-a trimis cu avionul la Bucureşti. Nu cunosc dacă au mai revenit la Timişoara cu rezultatul verificărilor, anterior datei de 22 decembrie.

Aproximativ la ora 16.00 colonelul Sima se pregătea să meargă la Spitalul judeţean pentru a discuta cu doctorul Golea Ovidiu, directorul spitalului şi vărul său, posibilitatea de a pune în practică ideea generalului Macri. M-am oferit să-l însoţesc întrucît nu mă simţeam bine şi intenţionam să-l rog pe doctor să-mi dea ceva medicamente care să mă ţină pe picioare.

În faţa spitalului am remarcat prezenţa unor miliţieni şi civili înarmaţi, precum şi militari în termen de la trupele de grăniceri. Nu am înţeles

rostul lor, dar am obţinut ulterior detalii de la generalul Macri.

Doctorul Golea ne-a tratat cu ness şi mi-a dat nişte pilule iugoslave despre care mi-a spus că sînt potrivite pentru starea de oboseală în care eram. De altfel şi domnia sa era obosit. Ne-a povestit unele scene la care a fost martor sau relatate de colaboratorii săi. Dintre acestea mi-a reţinut atenţia următoarea întîmplare pe care o ştia de la o asistentă medicală: în ziua precedentă, după ora prînzului, cînd asistenta se îndrepta pe jos spre Spitalul judeţean, însoţită de o cunoştinţă, femeie, s-a apropiat din spate o maşină "Dacia". Un bărbat a scos mîna pe geamul lăsat şi cu un pistolet a împuşcat-o în cap pe tovarăşa de drum. Ea s-a speriat şi a fugit cît a putut de repede de la locul faptei. Nu ştie ce s-a întîmplat mai departe cu victima.

De asemenea, tot de la doctorul Golea am aflat că primele victime sosite la spital au fost doi ostaşi, iar după ora 16.00, numărul răniţilor a crescut continuu.

Explicîndu-i-se că sînt multe neclarităţi cu privire la cele petrecute în după-amiaza şi noaptea zilei precedente, doctorul Golea a fost de acord ca ofiţeri de securitate să meargă în unităţile sanitare din subordine pentru a discuta cu persoanele rănite uşor. A condiţionat însă de acceptul expres al şefilor de secţii pentru fiecare caz în parte şi prezenţa unei asistente medicale. Condiţiile erau fireşti şi chiar în avantajul ofiţerilor care urmau să discute cu bolnavii pentru a evita interpretări voit răutăcioase. Cu toate acestea, încercări de a denatura, de a da o tentă

criminală acelor discuţii au existat. Unii au mers cu monstruozităţile pînă la a afirma că acei ofiţeri i-ar fi împuşcat în cap pe cei cu care au discutat. Evident că nu au putut aduce nici un argument în susţinerea acestor grave acuzaţii, dar nici procuratura nu s-a ostenit să clarifice scopul urmărit de cei în cauză şi chiar să-i traducă în justiţie pentru instigare la omor deosebit de grav sau măcar pentru mărturie mincinoasă în cazul celor care au depus ca martori în proces.

Cu acel prilej doctorul Golea a predat colonelului Sima copii ale listelor cu persoanele internate pentru rănire prin împuşcare şi i-a precizat şi numărul decedaţilor pînă în acel moment. Listele fuseseră cerute "de la partid".

În după-amiaza zilei au fost nominalizaţi ofiţerii care să meargă la spitale. Erau dintre cei trimişi din alte judeţe şi care nu erau de formaţie ofiţeri de cercetare penală, ci din sectoare informative.

După lăsarea întunericului au început să se audă împuşcături răzleţe în diverse zone ale oraşului. Mesajele recepţionate prin staţia radio de la echipajele de miliţie, dar şi de la diferite persoane care telefonau, indicau apariţia unor grupuri de 10–15 tineri care atacau persoanele singure din stradă, reluaseră spargerea vitrinelor, de regulă însă în cartierele mărginaşe. Ocoleau centrul, unde erau masate trupe sau locurile unde fuseseră instalate cele opt "D"-uri despre care atîta s-a vorbit. De la generalul Macri am aflat că aceste dispozitive au fost alcătuite, din ordinul generalului Nuţă, din ofiţeri şi subofiţeri de miliţie, precum şi din grupe de soldaţi de la grănicieri

sau batalionul de securitate–miliție. Au fost dispuse în preajma unor obiective considerate ca vitale pentru viața orașului. Inițiativa a fost de fapt o replică a generalului Nuță la remarca deloc măgulitoare a lui Ion Coman că restabilirea și menținerea oridinii publice au fost lăsate în seama armatei, deși rostul acesteia este altul.

După incendierea magaziilor de produse finite de la I.M.T., a depozitelor de materiale de la Freidorf, directorul general al COMTIM, Florentin Cîrpanu, a telefonat disperat colonelului Simă rugîndu-l să intervină la armată, la miliție și să-i trimită urgent ajutoare întrucît grupul incendiatorilor se îndreaptă spre abatorul COMTIM, iar cu forțele de care dispune acolo nu va reuși să-i oprească să nu distrugă acel important obiectiv industrial.

Alarme similare au mai fost, ca și în seara precedentă, dar nu mi-am propus să redau toate evenimentele ce s-au produs în acele zile la Timișoara. Ele au fost prezentate, ce e drept nu în mod sistematic, în diverse articole, declarații în presa locală și centrală.

Întrucît generalul Vlad ordonase întocmirea unei informări–sinteză asupra tuturor evenimentelor produse în cele două zile, cu accent pe aspectele care prezentau interes pentru securitatea statului (siguranța națională, cum i se spune acum), am analizat cu căpitanul Dragoman toate datele obținute pe linie de contraspionaj.

A rezultat că în 17 decembrie, imediat după ce conflictele din stradă au luat amploare, mai multe persoane din Timișoara urmărite pentru activități de

trădare, lăsînd la o parte prudenţa, au comunicat telefonic legăturilor lor superioare că în oraş au fost scoase trupe şi tehnică militară, inclusiv elicoptere. Direcţia de contraspionaj din Bucureşti a anunţat plecarea precipitată spre Timişoara, cu autoturismul, a mai multor ataşaţi militari occidentali. Nu puteau pierde un asemenea prilej de a-şi verifica sau completa informaţiile. În scop de protecţie s-a luat măsura împiedicării accesului lor în oraş prin echipajele miliţiei de circulaţie. Singurul care a forţat nota a fost ataşatul militar japonez care a refuzat să oprească la semnal şi aproape că era să răstoarne agentul de circulaţie. A mers direct în centrul oraşului, punîndu-şi viaţa în pericol numai pentru a-şi îndeplini misiunea.

În hoteluri erau puţini străini, cei mai mulţi părăsind oraşul în jurul prînzului cînd se conturau deja ciocnirile. Au rămas cei interesaţi să rămînă. Ne-a atras atenţia numărul nejustificat de mare de turişti sovietici, fie cu autobuze, fie cu autoturisme. Nu toţi s-au cazat în hoteluri. Fie că părăsiseră autobuzele, fie că erau în maşini staţionate ca pentru înnoptare. Verificările la graniţă indicau intrarea prin punctele de trecere ale frontierei din nordul Transilvaniei. Declarau cu toţii că sînt în tranzit pentru Iugoslavia. Explicaţia era plauzibilă, călătoriile în scop de bişniţă ale sovieticilor fiind cunoscute de toată lumea. Din păcate nu dispuneam de forţe şi nici condiţiile nu au permis, pentru a urmări activitatea măcar a unora dintre "turişti".

Confirmarea că aceşti "turişti" au existat la Timişoara, dar şi în alte localităţi unde s-au

produs evenimente violente am primit-o de la căpitanul Roşeţ Gheorghe, fost şef al miliţiei oraşului Caransebeş cu care m-am intîlnit în penitenciar. Este un ofiţer de toată isprava şi nu am nici un motiv să-l suspectez de fantezie. Iată ce mi-a relatat: în noaptea de 20/21 decembrie 1989, a primit ordin de la şeful Miliţiei judeţene să elibereze dovadă de reparaţie pentru un autoturism "LADA", care suferise o avarie gravă prin răsturnare. I s-a precizat că ocupanţii sînt cadre militare din U.R.S.S. Autoturismul făcea parte dintr-o coloană de 20, toate aceeaşi marcă şi cu cîte 3–4 pasageri. Coloana venea de la Timişoara şi urma să se deplaseze la Bucureşti. Cel puţin aşa a rezultat din afirmaţiile ocupanţilor autoturismului avariat care vorbeau româneşte. Întrucît ofiţerul nostru ezita să elibereze dovada cerută, unul dintre "turişti" i s-a adresat: "ce naiba, doar sîntem colegi şi trebuie să ne ajutăm". După plecarea coloanei din Caransebeş s-a observat că cinci autoturisme s-au desprins şi s-au îndreptat spre Haţeg, iar celelalte au continuat drumul spre Bucureşti.

Aş adăuga aici extrase din corespondenţa transmisă de la Paris de Sorin Roşca Stănescu de la cotidianul "România Liberă" şi publicată în numărul din 18 aprilie 1991: "Un ofiter KGB rătăceşte prin Franţa. Ştie româneşte şi a fost în decembrie 1989 la Timişoara. Iată ce a consimţit să-mi relateze anonimul ofiţer sovietic: A existat un plan de intervenţie care însă nu s-a aplicat dintr-un motiv pe care nu-l cunosc. Am primit ordinul de a pătrunde în România la 14 decembrie 1989 şi de a mă îndrepta spre Timişoara. Eram, fireşte, atît eu cît şi colegul

meu înarmaţi. În timpul evenimentelor am circulat în zona militară din Calea Giroculuí. Cei care au pornit spre Bucureşti aveau aceeaşi misiune. Erau vizate cîteva centre urbane mai mari. Urma să executăm trageri pentru a crea o stare de confuzie".

Cîţi au fost, cum au acţionat aceşti "turişti" este dificil să răspund eu, dar efectele le-am resimţit mulţi pe propria piele.

În plus, nu am nici un motiv să-l suspicionez pe ziaristul Sorin Roşca Stănescu că ar fi inventat o poveste pentru a veni în sprijinul celor acuzaţi, de justiţie sau de opinia publică, pentru consecinţele tragice ale evenimentelor din decembrie 1989. Nodul ar putea fi dezlegat de organele de cercetare penală dacă ar fi coroborate toate faptele şi s-ar întreprinde acţiuni de elucidare pornindu-se de la ceea ce se ştie cu certitudine. Amintesc aici incidentul de lîngă Craiova unde o coloană de automobile sovietice a fost întîmpinată cu foc de arme, s-au înregistrat morţi şi răniţi, autoturismele avariate au zăcut un timp în curtea unui post de poliţie, iar după trei luni au fost recuperate de o cetăţeană sovietică ce s-a recomandat a avea gradul de maior şi s-a aflat într-unul din autoturismele avariate. Nu a fost făcut nici un protest, măcar formal, din partea autorităţilor sovietice.

Încercările de a obţine unele date despre prezenţa în mediul rural a unor cetăţeni străini originari însă din acele localităţi sau despre cetăţeni români fugiţi anterior din ţară şi reveniţi clandestin, au rămas fără efect. Şefii de post cu care se colabora în aceste chestiuni erau preocupaţi de propriile

necazuri, iar alţii fuseseră chemaţi la judeţ pentru a completa golurile din forţele de ordine disponibile.

A fost semnalată agitaţia deosebită a funcţionarilor Consulatului iugoslav. Aceştia au făcut cel puţin două deplasări peste graniţă în Iugoslavia pentru a duce materiale informative, casete video şi audio cu aspecte din timpul evenimentelor. De fapt, Consulatul iugoslav a fost una din pricipalele surse de dezinformare şi intoxicare a opiniei publice mondiale cu privire la cele petrecute la Timişoara. Mult mai tîrziu, după ce am fost pus în libertate, un prieten sîrb îmi sugera că acele informaţii nu au ajuns în posesia autorităţilor de la Belgrad deoarece consulul general de la Timişoara nu era sîrb ci croat. Poate că are dreptate.

În acest punct este cazul să elucidez chestiunea mult discutată şi controversată cu privire la cele declarate de mine în faţa instanţei de judecată în 7 martie 1990. Mulţi nu au reţinut nuanţa şi probabil că este şi vina mea că nu am fost mai explicit din moment ce nici chiar preşedintele completului, a cărui inteligenţă am apreciat-o de la bun început, nu a putut reţine ceea ce am spus. De regulă, întrebările erau mult prea abrupte şi în acelaşi mod mi-au fost puse ulterior şi de alte persoane, din pură curiozitate. Mi s-a pus întrebarea dacă am prins vreun spion sau trădător din categoria acelora despre care existau informaţii că au fost pregătiţi în Ungaria şi Austria şi trimişi în România pentru a provoca evenimentele de la Timişoara. Ca profesionist în ale spionajului şi contraspionajului mi s-a părut de-a dreptul dezarmantă o asemenea întrebare. Mi-a venit

greu să accept că un ofiţer superior, care a lucrat ani de zile în procuratura militară şi a avut tangenţă sau a luat cunoştinţă de cazuri de spionaj—trădare poate să gîndească măcar că prinderea unui spion sau trădător de ţară este o treabă curentă. Cu atît mai mult în condiţiile de "război" din acele zile de la Timişoara. Chiar dacă eu şi colaboratorii mei am fi fost nişte supermani în domeniu nu am fi reuşit o asemena performanţă. Deci, eu am declarat că nu am prins nici un spion sau trădător în Timişoara şi nicidecum că aceştia nu ar fi existat. Spionii nu-i prinzi precum Paganel fluturii. Singurii "suspecţi" prinşi, şi aceia de către salariaţii unor întreprinderi, au fost cele trei cadre D.I.A., despre care am declarat în proces.

7. Generalul Iulian Vlad este nemulţumit

La ora 22.00 s-au strîns toţi şefii de compartimente de muncă în biroul comandantului Securităţii pentru a prezenta, în scris, partea de informare ce revenea fiecăruia în responsabilitate. Generalul Macri a cerut locotenent-colonelului Dan Nicolici, în subordinea căruia era Serviciul central de analiză şi sinteză, să întocmească nota sinteză. Întrucît încercările acestuia nu dădeau satisfacţie (este de formaţie inginer) m-am oferit eu să pun cap la cap informaţiile, toţi ceilalţi respirînd uşuraţi, ştiind că generalul Macri nu va avea obiecţiuni la ceea ce voi scrie eu.

În primul rînd am constatat că era o sărăcie de informaţii mai mult decît îngrijorătoare. Cu mare dificultate am reuşit să încropesc o notă de informare pe care am terminat-o în jurul orei 2.00 din 19 decembrie, ea urmînd să ajungă pe biroul generalului Vlad dimineaţa la ora 7.00, aşa cum ordonase.

Am cuprins în notă aproximativ următoarele aspecte:

— grupurile violente au polarizat în primul rînd persoane cu comportament antisocial, de regulă tineri şi copii scăpaţi de sub controlul societăţii sau al familiilor, dovadă fiind preponderenţa celor care au năvălit spre magazinele alimentare şi localuri publice pe care le-au spart pentru a lua băutură; mare parte

dintre cei reţinuţi erau din această categorie, de regulă prinşi cu obiecte furate asupra lor;

— nu au putut fi identificaţi conducătorii, aceştia apărînd spontan şi dispărînd în acelaşi mod pentru a lăsa locul altora;

— încercările de a-i racola pe studenţi au rămas fără ecou, cu atît mai mult cu cît s-a procedat la agresarea lor ca metodă de "convingere"; rectoratul a luat măsura de a-i trimite în vacanţă mai devreme cu două zile decît era planificat întrucît o parte din studenţi a părăsit căminele încă de duminică, 17 decembrie, iar luni nu s-au putut ţine cursuri normale din cauza absenţilor;

— rectorul Universităţii predase maiorului Radu Tinu un glonţ de o construcţie deosebită de muniţia din dotarea forţelor militare române — indiferent de ministerul căruia aparţin; fusese tras de afară prin fereastra unei camere de la cămine înainte de ora 19.00, cînd a început să se tragă propriu-zis în oraş;

— studenţii străini din Timişoara nu au participat sub nici o formă la evenimente, arabii fiind chiar îngrijoraţi să nu fie făcuţi ei răspunzători de ceea ce s-a petrecut;

— în obiectivele economice prezenţa la lucru în dimineaţa de 18 decembrie era cea obişnuită, numărul absenţilor fiind nesemnificativ; se comenta negativ în legătură cu distrugerile produse în oraş, mai ales consecinţele asupra aprovizionării cu produse alimentare tocmai în preajma sărbătorilor de iarnă. Majoritară era opinia că trebuiau să se ia măsuri să nu se ajungă la distrugeri şi la împuşcarea oamenilor;

— deşi grupuri violente au încercat să-i scoată pe muncitori din fabrici, agresînd porţile, aceştia nu li s-au alăturat, şi-au constituit sisteme proprii de apărare, recurgîndu-se la gărzile patriotice;

— s-a făcut o primă evaluare a pagubelor produse prin spargeri, devalizări, incendii, fără referiri şi la pierderile de tehnică militară; evaluările au fost făcute de miliţie împreună cu autorităţile locale. S-a menţionat cifra de 450 milioane lei, ulterior ajungînd la 3 miliarde;

— s-a vorbit despre numărul persoanelor reţinute şi despre ceea ce rezulta din cercetarea lor. La acest punct, întrucît ofiterii de securitate însărcinaţi cu cercetarea penală nu reuşiseră să discute cu nici o persoană reţinută, ci numai cu 4 răniţi internaţi la Spitalul judeţean, cu "complicitatea" celor din jur am adăugat cifra 6 în faţa cifrei 4 pentru a evita eventualele reproşuri de inactivitate;

— pe linie de contraspionaj am menţionat măsurile luate şi datele rezultate pînă în acel moment şi despre care am făcut deja vorbire.

Nota a fost semnată de generalul Macri, ca fiind cel mai mare în grad şi funcţie.

Eram conştient că cele raportate erau nesemnificative şi nu puteau da o imagine cît de cît clară asupra cauzelor reale ce au condus la izbucnirea evenimentelor. Mă aşteptam la o reacţie negativă a generalului Vlad, dar eram pregătit să dau răspuns cu privire la motivele care m-au împiedicat să clarific informaţia pentru care fusesem trimis la Timişoara.

În cursul zilei de luni, 18 decembrie, la cererea expresă a generalului Macri, şeful serviciului de

contrainformaţii militare de pe lîngă Armata a II-a de la Craiova a prezentat un raport dactilografiat pe două pagini referitor la împrejurările imobilizării celor 5 tancuri în Calea Giroculuí. Evenimentul era foarte grav prin consecinţele produse, dar mai ales prin cele ce se puteau produce dacă tancurile, încărcate cu muniţie de război, ar fi fost incendiate, aşa cum au intenţionat unii "revoluţionari". Dacă acele tancuri nu ar fi fost scoase în stradă, sau dacă odată scoase nu ar fi fost părăsite de echipaje, în Calea Giroculuí nu ar fi fost victime pentru că nu s-ar fi impus măsura recuperării lor "cu orice preţ".

În raport erau prezentate toate secvenţele evenimentului, din ordinul cui au fost scoase în stradă tancurile cu muniţie de război, numele ofiterilor răspunzători de cele petrecute. Din păcate acest document s-a pierdut, dar trebuie să existe o copie, acum în arhiva M.Ap.N., la care a trecut fosta Direcţie a IV-a de contrainformaţii militare.

Marţi, 19 decembrie 1989, dimineaţa a telefonat generalul Vlad. Am răspuns eu întrucît generalul Macri se afla în acel moment la generalul Nuţă în biroul inspectorului şef. Aşa cum mă aşteptam, generalul Vlad şi-a exprimat în termeni foarte duri nemulţumirea pentru conţinutul notei de informare ce o primise de la noi. Era supărat pe mine că nu am putut furniza nici un capăt de informaţie care să confirme pe cele pentru verificarea cărora fusesem trimis la Timişoara. Am încercat să-i explic condiţiile mai mult decît improprii în care ne desfăşuram activitatea, că pe străzi se trage, sînt morţi şi răniţi, iar timpul avut la dispoziţiue a fost mult prea

scurt pentru a permite acţiuni concludente. Mi-a răspuns că nu poate prezenta asemenea explicaţii "conducerii" care altfel de informaţii aşteaptă de la noi. Că este în situaţia să-şi schimbe părerile despre capacitatea mea profesională. Neobişnuit să mi se adreseze în acest mod, am reacţionat şi am fost admonestat că acestea sînt manifestări de indisciplină şi va lua măsura rechemării mele la Bucureşti. Pe acelaşi ton l-am rugat să precizeze la ce oră să fiu în Capitală.

Discuţia aceasta, la care fusese prezent şi colonelul Sima Traian, m-a afectat foarte mult şi eram hotărît să nu mă mai implic în nici o activitate, acceptînd chiar eventuala destituire.

Peste 15 minute a venit în birou generalul Macri care mi-a spus că a vorbit cu "şefu" care l-a rugat să îmi transmită că îşi cere scuze pentru admonestările dure şi nemeritate pe care mi le-a făcut. Înţelege dificultăţile majore în care ne aflăm, dar şi la Bucureşti atmosfera este imposibilă. Să-mi văd liniştit de treabă şi să fac tot posibilul să aduc o rază de lumină în legătură cu acele informaţii privind intervenţia străină în declanşarea evenimentelor.

A ordonat să i se trimită două informări: una după-amiază, iar celalată dimineaţa.

În această împrejurare generalul Macri a convocat şefii compartimentelor informative pentru a le transmite ordinele primite şi a le impulsiona activitatea.

Nu am reuşit să întocmim două note de informare, ci numai una, din lipsă de "noutăţi", care a fost finalizată şi expediată prin telex către

miezul nopţii. De fapt au fost reluate punctele din nota precedentă, cu un surplus de detalii, accentuînd pe comentarii şi aprecieri în diverse medii socio-profesionale. Oricum a fost o informare mult mai elaborată, cu exemplificări, făcîndu-se referiri şi la iminenţa declanşării unei greve generale în fabrici şi uzine, oamenii fiind nemulţumiţi nu numai de tot ceea ce se petrecuse în zilele precedente, dar şi de viaţa lor în general. Era evident că se dorea o schimbare radicală, oamenii folosind prilejul creat pentru a-şi exprima nemulţumirea, dar şi voinţa. Desigur că a trebuit să strecurăm în notă cu multă prudenţă această situaţie, detalii fiind date verbal prin telefon. În aşteptarea notelor de la şefii de compartimente, am început să scriu o informare cuprinzînd situaţia absolut reală, aşa cum o percepeam cu toţii, mergînd pe cauze de fond. Era un mod de refulare a propriilor nemulţumiri şi sentimente. După ce am scris vreo două pagini, le-am întins generalului Macri fără nici o vorbă. Le-a citit cu atenţie, a spus că am dreptate dar nu putem trimite o asemenea notă.

Nu am distrus-o, la fel ca şi ciornele informărilor expediate. Le-am păstrat pe toate inclusiv raportul şefului serviciului de contrainformaţii militare referitoare la blocarea celor 5 tancuri în Calea Giurgiului, le-am pus într-o mapă de plastic pe care, în 22 decembrie cînd în sediu au intrat reprezentanţii noilor autorităţi în curs de alcătuire, am predat-o unui tînăr. I-am cerut să păstreze cu grijă acele documente pentru că vor căpăta o importanţă deosebită, chiar istorică. A ascuns mapa sub geacă, la sîn. Nu cunosc dacă mai există sau nu acele documente, şi

nici în presă nu a răzbit vreo aluzie în legătură cu ele. Cunosc identitatea tînărului şi voi încerca să intru în contact cu el.

Începînd de marţi 19 decembrie, după ora prînzului, în mai multe unităţi economice importante din Timişoara, oamenii au lăsat lucrul, au ieşit în curţile de incintă şi au început să-şi exprime deschis şi concret nemulţumirile. S-au scandat lozinci antidictatoriale şi s-au formulat revendicări politice şi economice.

S-au produs şi incidente, vociferările, chiar huiduielile luînd amploare cînd la porţile unor fabrici au apărut blindate şi camioane cu ostaşi. Măsura a fost mai mult decît neinspirată, neţinîndu-se seama de aversiunea generală împotriva armatei care era făcută responsabilă pentru morţii şi răniţii din zilele precedente. În acele zile încă nu fusese lansată diversiunea "securişti—terorişti", împotriva ofiterilor de securitate neînregistrîndu-se, pînă în 22 decembrie, nici un fel de reacţie negativă sau măcar aluzie.

Rănirea prin împuşcare a unei femei de către un ostaş aflat pe un TAB în faţa porţii unei asemenea întreprinderi a amplificat atitudinea împotriva armatei. Elocvent în acest sens a fost episodul petrecut în curtea fabricii ELBA, unde încercarea generalului Guşe Ştefan de a se adresa mulţimii adunate pentru a o asigura că armata va fi retrasă în cazărmi, s-a soldat cu un eşec total. Cu greu a reuşit să scape din mîna celor mai incisivi care trecuseră deja la maltratarea sa şi, probabil că n-ar fi pregetat să-l linşeze.

În ceea ce mă priveşte eram relativ liniştit fiind convins că, după reîntoarcerea din Iran, Nicolae Ceauşescu îşi va prezenta demisia, aceasta fiind singura soluţia care ar fi putut duce la aplanarea conflictelor. Ca urmare, în acea seară, după ce am expediat informarea la Bucureşti, am plecat cu colegul meu, colonelul Gabriel Anastasiu, la hotel Continental. Vroiam nu numai să ne odihinim cîteva ore, dar să putem face şi un duş, după atîtea zile agitate.

8. Demonstranţii paşnici din Piaţa Operei

Miercuri dimineaţa, chiar înainte de a se lumina bine, au început să treacă prin faţa Inspectoratului M.I. coloane de demonstranti, grupaţi pe întreprinderi. Purtau drapele tricolore şi albe, pe laturi aveau oameni de ordine cu brasarde albe pentru a împiedica alipirea elementelor violente. Exista trista experienţă din zilele precedente cînd nu s-a putut realiza o delimitare de cei care au urmărit jaful, distrugerea, provocarea forţelor de ordine, iar consecinţele au fost cele cunoscute. Tributul de sînge l-au dat, de regulă, cei cinstiţi, neînzestraţi cu abilitatea celor obişnuiţi să dispară oportun de la locul faptei.

Oamenii din coloană strigau lozinci cum sînt: jos dictatorul, libertate, nu sîntem huligani, fără violenţă, armata e cu noi. Ultimul slogan era strigat atunci cînd treceau prin dreptul cordoanelor de militari şi era mai mult o dorinţă, o speranţă, întrucît priveau cu teamă spre armele ostaşilor. Nu aveau de unde să ştie că aceştia nu ar fi tras niciodată dacă nu ar fi fost agresaţi şi nu le-ar fi fost pusă viaţa în primejdie.

Coloanele de demonstranţi, şi aceştia erau într-adevăr demonstranţi paşnici, s-au îndreptat spre Piaţa Operei care, în scurt timp, s-a umplut.

Întrucît se anunţase sosirea la Timişoara a primului ministru Constantin Dăscălescu, însoţit de

Emil Bobu şi mai mulţi miniştri, la cererea Comitetului judeţean de partid a fost instalată în balconul Operei o staţie de amplificare, existînd convingerea că primul ministru se va adresa mulţimii. Staţia a fost instalată de serviciul tehnic al Securităţii. S-a încercat iniţial invitarea demonstranţilor pe stadion, dar aceştia au refuzat temîndu-se de o capcană. Din cîte cunosc eu nu exista nici o intenţie de acest gen. Ulterior s-a instalat o staţie de amplificare şi la sediul Comitetului judeţean de partid întrucît Constantin Dăscălescu nu a acceptat să se deplaseze la Operă.

Din păcate, aşa cum se cunoaşte, Constantin Dăscălescu nu a avut curajul să se adreseze oamenilor sub nici o formă, atitudine inexplicabilă, avînd în vedere funcţia pe care o ocupa. Şi-a demonstrat incapacitatea politică, frica de a nu fi admonestat de stăpînii săi. Am comentat pe faţă această atitudine atunci cînd am înţeles că speranţele de schimbare sînt zadarnice. Cu asemenea oameni nu se putea realiza nimic. Prezenţa lor la Timişoara nu a făcut decît să încite spiritele, să radicalizeze cererile demonstranţilor din stradă.

În plus, prezenţa lui Constantin Dăscălescu, Emil Bobu şi a unor membri ai guvernului a impus măsuri suplimentare pentru asigurarea securităţii lor. În aceste împreujurări a fost adus marţi seara, 19 decembrie, un batalion de paraşutişti de la Devesel. Prezenţa acestora a fost un motiv în plus de manifestare a nemulţumirii maselor. Nu de suplimentarea forţelor militare era nevoie în momentele acelea cînd violenţa dispăruse, ci de dialog sincer, deschis.

De altfel, speriaţi de amploarea protestelor, oficialii veniţi de la Bucureşti au fost preocupaţi de la bun început cum să iasă din clădirea Comitetului judeţean de partid şi să ajungă la aeroport pentru a se întoarce în Capitală. Le era teamă de reacţia mulţimii adunată în faţa clădirii. Au reuşit să iasă în cursul nopţii, cînd mulţimea, dezamăgită de lipsa de personalitate a primului ministru, a părăsit zona şi s-a concentrat în Piaţa Operei. Cu toate acestea, ieşirea s-a făcut cu o gardă importantă de paraşutişti care, în mare viteză, s-a îndreptat spre aeroport unde aştepta avionul special. Atît de mare a fost graba încît un camion cu paraşutişti s-a răsturnat la o curbă, accidentul soldîndu-se cu rănirea gravă a unor militari.

Prezenţa lui Constantin Dăscălescu şi Emil Bobu la Timişoara a produs armatei şi alte necazuri. Aşa cum rezultă din declaraţia generalului Ştefan Guşe aflată în volumul IV/d.6–90, pagina 510, "4 soldaţi de la C.A.T. care îi gardau pe cei doi în drum spre Comitetul judeţean de partid, au fost dezarmaţi de persoane neidentificate (soldaţii erau îmbrăcaţi civil)". Nu cunosc daçă armamentul şi muniţia au mai fost recuperate vreodată, dar persoane înarmate au fost văzute, în aceeaşi zi, sub balconul Operei, cît şi la Comitetul judeţean de partid.

De altfel, în primele zile şi alţi militari au fost dezarmaţi, aşa cum rezultă din "Jurnalul de luptă", aflat la dosarul cauzei şi publicat în serial de ziarul "România Liberă".

În acea zi de miercuri, 20 decembrie 1989, au început să se contureze lideri, conducători sau mai corect spus exponenţi ai doleanţelor maselor. Nici unul nu avea experienţă şi nici unul nu desfăşurase cît de cît activitate opoziţionistă. Au intuit, însă, importanţa momentului şi şi-au asumat răspunderea dar şi riscul. Eu, ca unul din cunoscătorii din interior al situaţiei din ţară, ştiam că nu există nici un risc fiindcă mişcarea era ireversibilă şi nu putea duce decît la căderea lui Nicolae Ceauşescu şi a colaboratorilor săi apropiaţi. Dar oamenii din balconul Operei nu aveau cum să ştie acest lucru.

Noi am început să aflăm despre unele nume de conducători ad-hoc din luările de cuvînt la staţia de amplificare. Astfel a apărut numele domnilor Sorin Fortuna, Ion Marcu şi alţii de care nu-mi amintesc. Despre domnul Fortuna, deşi cadru universitar, nu se cunoştea nici care îi este numele corect. S-a vorbit despre "Furtunescu", "Fortunov" şi alte variante.

În general se ştia ce se întîmplă în Piaţa Operei, informaţiile fiind transmise telefonic de lucrătorii de filaj, cît şi de colaboratori aflaţi în zonă, unul fiind chiar în grupul celor instalaţi în balcon.

Lipsa de lideri a condus la producerea unor situaţii comice. Unul dintre cei ce fluturau steaguri tricolore în balcon era un bişniţar notoriu în Timişoara, dar cinstit în felul lui. Era cunoscut sub apelativul "Jean alba—neagra". În 25 decembrie a fost reţinut împreună cu alţi "revoluţionari" şi adus la penitenciar unde ne aflam de-a valma cu toţii. "Jean alba-neagra" a relatat cum i-au cerut să ia cuvîntul la microfon, să se adreseze mulţimii din piaţă. El a

refuzat categoric, explicîndu-ne nouă că, dacă lumea ar fi aflat numele său, s-ar fi golit imediat piaţa şi putea să se compromită întreaga acţiune.

După-amiază a avut loc o teleconferinţă a lui Nicolae Ceauşescu cu primii secretari de judeţe. Se întorsese din Iran. Desigur fusese informat despre evoluţia situaţiei la Timişoara. Am audiat teleconferinţa la un difizor instalat în biroul colonelului Sima. Cred că era prezent şi generalul Macri care pur şi simplu evita să mai meargă la sediul Comitetului judeţean de partid, chiar dacă era chemat de Ion Coman. Era supărat pe acesta întrucît îl reclamase la Bucureşti că este "un general fricos", fiindcă a afirmat că "nu cu bîta se rezolvă problemele, ci prin discuţii cu oamenii din stradă". Vlad îl pusese în gardă să fie mai atent ce vorbeşte pentru că a fost admonestat că a trimis la Timişoara ofiţeri lipsiţi de fermitate.

Nu am reţinut aspecte deosebite la acea teleconferinţă, iar la întrebările unor prim-secretari privind măsuri, atitudini, Nicolae Ceauşescu a informat că vor afla răspuns la toate problemele din cuvîntarea sa la posturile de radio şi televiziune din seara respectivă, întrucît se va adresa poporului. A anunţat totodată organizarea unui mare miting în Bucureşti pentru a doua zi.

Pînă la începerea cuvîntării sale la T.V. am comentat, cei trei, că în mod cert Ceauşescu îşi va anunţa demisia, neputînd exista un alt motiv pentru a se adresa ţării prin intermediul radio-televiziunii. Din păcate a fost numai o dorinţă a noastră, o speranţă în raţiune şi înţelepciune de ultim moment. În cuvîntul său Nicolae Ceauşescu a spus ceea ce ştie

toată lumea. Ne-a frapat faptul că, referindu-se la Timişoara, nu a amintit nici măcar o propoziţie din ceea ce noi transmisesem pînă atunci. Deci, prezenţa noastră la Timişoara a fost fără rost din moment ce nu se ţinea seama de ceea ce am transmis.

În continuare, miercuri, joi şi vineri practic nu s-a mai desfăşurat nici un fel de activitate informativă. Toată lumea aştepta deznodămîntul inevitabil şi se comenta pe această temă cu mai puţină reţinere decît anterior.

Ofiţerii din obiectivele economice au fost retraşi încă de miercuri dimineaţa, întrucît muncitorii plecaseră în Piaţa Operei şi nu se mai justifica prezenţa lor. Trebuie să menţionez că nu a existat nici măcar un caz în care, pînă în 22 decembrie 1989, vreun ofiţer de securitate să fie agresat chiar şi numai verbal. Singurul agresat, şi atunci dintr-o eroare, a fost şoferul colonelului Sima. Miercuri după-amiază l-a dus pe şeful său pînă în apropierea sediului Comitetului judeţean de partid avînd ordin să aştepte în maşină pînă la revenirea colonelului Sima. Nu a respectat consemnul, a coborît pentru a se uita la demonstranţii din jur. Unuia dintre cei cu brasarde albe i s-a părut suspect. L-au înconjurat şi imobilizat. Au găsit asupra lui pistoletul în tocul de piele militar, deşi avea ordin să nu iasă din incinta Inspectoratului cu armă asupra lui. Pur şi simplu a uitat sau n-a mai avut timp să lase pistoletul la ofiţerul de serviciu. L-au dus numai în ghionturi pînă la Comitetul judeţean de partid. Acolo a fost recunoscut şi i-au dat drumul. La scurt timp au adus la sediul Securităţii şi pistoletul. Deci, rezultă cu

claritate că atitudinea demonstranţilor a fost total diferită faţă de cadrele securităţii şi cele ale armatei, miliţiei şi chiar ale pompierilor.

Joi, 21 decembrie, am urmărit la televizor mitingul din Bucureşti. Totul în cuvîntarea lui Nicolae Ceauşescu şi în atitudinea celor de lîngă el a fost penibil. Mi-am dorit atunci mai mult ca oricînd înlăturarea lor ca fiind incapabili să mai conducă o ţară, un popor.

După mitingul eşuat din Bucureşti a telefonat generalul Vlad. Am răspuns eu. Nu-l mai interesa practic ce se întîmplă la Timişoara unde situaţia era staţionară. Era marcat de ceea ce se întîmpla în Capitală. Mi-a spus că bulevardele din centru sînt practic invadate de oameni şi nu mai există nici o posibilitate de control din partea forţelor de ordine. Răzbătea în vocea sa convingerea că evoluţia evenimentelor nu mai poate fi oprită şi nici nu există o voinţă în acest sens. În ce ne priveşte pe noi, cei de la Timişoara, nu a dat nici un ordin, cerînd doar să rămînem în contact.

III. DIVERSIUNEA SECURITATE = TERORIŞTI

1. Preluarea puterii şi arestarea

Vineri, 22 decembrie 1989, a început în nota obişnuită celor două zile precedente. Peste noapte numărul oamenilor din Piaţa Operei se reducea substanţial, dar în cursul dimineţii reveneau şi umpleau locul pînă la refuz. Se ţineau diverse cuvîntări din balcon, de regulă toate pe aceeaşi temă. Mai mult se făceau declaraţii de adeziune la revendicările deja formulate.

Ceea ce nu se vedea şi nu se ştia de către marea masă a demonstranţilor erau acţiunile reprezentanţilor unor servicii de spionaj. Închiderea graniţelor din dispoziţia lui Ceauşescu nu a dat cine ştie ce rezultate. Erau în ţară deja, suficiente cadre şi agenţi de spionaj care au acţionat aproape nestingheriţi profitînd de învălmăşeala de pe străzi. Echipele noastre de filaj au depistat "turişti" unguri care au apărut în oraş înlocuindu-i pe cei sovietici ale căror autobuze şi maşini au dispărut în mare parte anterior deznodămîntului din 22 decembrie. Aceşti "turişti" filmau, fotografiau, înregistrau şi transmiteau imediat la Budapesta rezultatul muncii lor.

Sînt convins că cititorul mă întreabă acum de ce nu au fost luate măsuri împotriva lor? Nu mai erau condiţii normale de lucru, nu dispuneam de forţe şi nici nu puteam trece la acţiuni de forţă în condiţiile în care autoritatea de stat era pe cale să se prăbuşească.

Nu ar fi ajutat la nimic şi sînt convins că, ulterior, o asemenea măsură ar fi constituit un nou capăt de acuzare, de incriminare a noastră. Cel puţin în etapa ce a urmat imediat după acele evenimente.

Foarte activ a fost Consulatul Iugoslaviei ai cărui membri, contrar statutului lor, s-au angajat în activităţi potrivnice guvernului de la Belgrad, care îi acreditase. Se înţelege scandalul diplomatic care s-ar fi declanşat dacă evenimentele ar fi luat o altă turnură, chiar şi pentru scurt timp.

Toată dimineaţa de vineri, 22 decembrie, am aşteptat deznodămîntul acţiunilor din Bucureşti care nu putea fi decît înlăturarea lui Ceauşescu. Comunicatul T.V. cu privire la sinuciderea generalului Vasile Milea mi-a întărit convingerea iminenţei sfîrşitului. După acel comunicat a ajuns la noi vestea că un maior M.Ap.N. se află în balconul Operei şi a fost obligat de civili să vorbească la microfon. A fost o pură întîmplare aducerea sa în balcon. Erou al unei acţiuni similare a fost şi un ofiţer de miliţie, dar acela a refuzat să apară la balcon, considerînd probabil că nu se poate erija pe nemerit în erou, sau poate de teamă. Era explicabil de ce liderii de moment ai demonstranţilor au dorit cu orice preţ să aibă între ei oameni în uniformă, indiferent cine ar fi fost aceştia. Trebuia să convingă masele că nu mai au motive să se teamă, că "armata e cu noi". Eu cred că au procedat foarte bine. Ar fi fost de dorit însă ca la balcon să apară persoane reprezentative ale instituţiilor militare care puteau să se angajeze în numele acestora. Dar n-a fost să fie aşa. Abia după fuga Ceauşeştilor, tîrziu după amiază, a putut fi ascultat

la microfonul pieţii colonelul Rotariu Constantin, comandantul diviziei de apărare antiaeriană a teritoriului. Atunci a avut puterea şi curajul să-şi facă autocritica şi să implore timişorenilor iertarea pentru că a fost "obligat să tragă în oameni". Mai tîrziu însă, cînd a depus mărturie în proces, sub prestare de jurămînt, a declarat că nu ştie nimic cu privire la cauza morţii şi rănirii prin împuşcare a oamenilor în Timişoara. Ultimul episod al serialului TV "Revoluţia Română în direct" l-a făcut însă de ruşine. Milioane de români l-au văzut şi auzit cînd îşi făcea "mea culpa". Probabil a sperat că probele s-au pierdut sau că nu există decît caseta video depusă la dosarul cauzei dar nevizionată la proces.

Cred că era ora 12.30 cînd a sunat generalul Iulian Vlad. În acel moment eram singur în birou. Mi s-a adresat aproximativ cu aceste cuvinte: "aceşti ticăloşi (se referea la cuplul Ceauşescu) care, din păcate, ne-au condus pînă acum, au fugit ca nişte laşi, cu un elicopter, într-o direcţie necunoscută".

L-am întrebat: "noi ce facem în această situaţie?" Mi-a ordonat să-l informez şi pe generalul Macri, să rămînem în sediu pînă vin reprezentanţi ai armatei şi ai noilor autorităţi în formare şi să organizăm predarea în bună ordine a sediului. Dacă ne vor solicita sprijinul, să ne punem necondiţionat la dispoziţia lor. Totodată, mi-a cerut ca generalul Macri să încerce să ia legătura cu el. Se află în clădirea C.C., nu ştie cui aparţine biroul, dar centralista va şti să-l găsească.

Am coborît imediat la etajul I în biroul inspectorului şef. Generalul Nuţă avea în jur

pe generalii Macri şi Mihalea şi mai mulţi ofiţeri superiori din I.G.M. Am exprimat cu voce tare ceea ce îmi comunicase generalul Vlad. S-a produs linişte. Desigur, toţi eram emoţionaţi deşi cunoşteam că alt deznodămînt nu putea fi. Generalii Nuţă şi apoi Macri au reuşit să vorbească la telefon cu generalul Vlad. Imediat după acea generalul Nuţă le-a făcut semn subordonaţilor săi să dispară care cum poate şi unde ştie. El a trecut precipitat în camera din spate de unde a revenit cu o geantă de voiaj în care înghesuia diverse obiecte. În acel moment, sesizînd că sîntem "în plus", am făcut semn generalului Macri să ieşim şi să mergem la loeul nostru. Ajunşi în birou a cerut un pistolet colonelului Sima care i-a şi dat, din fişetul ofiţerului de serviciu. L-am întrebat ce vrea să facă cu el. Mi-a răspuns că se duce să-l împuşte pe Nuţă, după care se împuşcă şi el. I-am explicat că nu are nici un sens gestul său, noi avînd încă de executat nişte ordine ale şefului nostru. Dacă Nuţă a comis fapte ce-l incriminează, va răspunde pentru ele, dar nu el este cel îndreptăţit să-l pedepsească.

Generalul Macri era convins că Nuţă va fugi din ţară. În mod cert ştia mai multe decît mine despre acest vechi tanchist, devenit omul de încredere şi de taină al ministrului Tudor Postelnicu şi zbir pentru subordonaţi.

L-am convins pe generalul Macri să bage pistoletul în sertarul biroului colonelului Sima, unde a şi rămas pînă la venirea reprezentanţilor "Frontului".

Am rămas în birou, fără să se întîmple nimic deosebit, pînă aproape de ora 14.00. Urmăream evenimentele din Bucureşti la televizor. Am ieşit în

momentul cînd am simţit miros de ars. Coborînd la parter am constatat că fumul venea din subsolul clădirii. Nu am continuat drumul pînă la sursa fumului întrucît nu cunoşteam topografia locului şi nu am văzut nici un "localnic" în apropiere căruia să-i transfer această sarcină. Mă temeam însă ca nu cumva cineva să fi pus foc clădirii.

Am ieşit în curte în speranţa găsirii unei soluţii. Aici am observat o grămadă de hîrtii, dosare care fumegăiau. Era mult prea groasă ca să ardă. Lîngă pompele de benzină erau trei tineri care răsfoiau nişte dosare. Probabil luate din grămadă. Oricum, nu arătau a fi dintre salariaţii Inspectoratului. Întrucît aveau şi ţigările aprinse m-am apropiat de ei şi le-am atras atenţia fie să se îndepărteze de pompele de benzină, fie să stingă ţigările, altfel se poate produce o nenorocire. M-au ascultat şi s-au îndepărtat.

Cu acel prilej am constatat că poarta metalică pentru accesul autovehiculelor era deschisă iar miliţianul din post discuta cu un grup mare de tineri care rămăsese liniştit dincolo de poartă. Mai era un subofiţer cu calota albă la caschetă, probabil de la "circulaţie". Plutonul de militari în termen care asigura paza dispăruse fără urmă. Ulterior am constatat că acelaşi lucru se petrecuse şi cu cele două plutoane de grăniceri plasate în faţa clădirii. M-am îndreptat spre poartă şi m-am adresat acelor tineri. Le-am propus să alcătuiască un cordon dintre ei şi să nu permită accesul în incintă oricui, pentru a evita distrugeri şi devastări. Întrucît nimeni nu îndrăznea să ia iniţiativa, am apelat la un bărbat tînăr, în jur de 40 de ani, cu barbă roşcată,

îmbrăcat într-o canadiană kaki. Eram convins că este intelectual. L-am întrebat dacă este cumva din partea "Frontului". Mi-a confirmat şi s-a prezentat arhitect Alămureanu. La rîndul meu m-am prezentat, pentru convingerea sa arătîndu-i şi legitimaţia de ofiţer. A fost prima persoană dintre timişorenii civili care mi-a cunoscut exact identitatea şi funcţia ce o ocupam atunci în aparatul informativ al României.

Mai tîrziu, în închisoare fiind, am aflat că domnul Alămureanu a ajuns primar al Timişoarei, iar la un vorbitor fiul meu mi-a spus că, dacă doresc şi cred că poate ajuta la ceva, domnia sa este de acord să depună ca martor în faţa instanţei pentru a confirma cele declarate de mine cu privire la secvenţele trăite împreună în 22 decembrie 1989. Nu a fost nevoie, dar oricum îi mulţumesc pe această cale pentru onestitate.

Împreună am organizat paza la poartă, după care l-am invitat în clădire pentru a fi unul dintre cei care ar fi preluat sediul, în numele noilor autorităţi. I-am explicat că avem ordin în acest sens. După o uşoară ezitare, firească după părerea mea, am intrat. Cu stupoare şi îngrijorare am constatat că uşa din faţă fusese forţată şi năvălise o cohortă de copii şi adolescenţi care, cu o agilitate căpătată în exerciţii repetate, se strecurau printre noi spre birourile de pe fiecare palier. Luau tot ce li se părea că ar reprezenta valoare (haine, obiecte de birou, cafea etc) pe care le aruncau pe fereastră în stradă, de unde erau culese de ciracii lor. Nu-i interesau hîrtiile.

Atunci am constatat că în birouri nu mai era nici un ofiţer sau alt salariat. Părăsiseră localul.

Între timp au apărut şi doi ofiţeri M.Ap.N. cu o grupă de ostaşi. Nu am văzut să aibă arme asupra lor. Am propus celor doi ofiţeri (un maior şi un căpitan), precum şi domnului Alămureanu şi altor civili prezenţi să organizăm paza pe etaje, să scoatem, imediat acei copii puşi pe furturi, avînd în vedere că în sediu, în afară de armament, se află arhivă, documente şi alte valori ce trebuie apărate, ele fiind bunuri ale ţării şi va fi nevoie de ele. Între timp însă unul dintre copii, probabil dezamăgit că nu a găsit ceea ce spera şi lămurindu-se în ce aripă a clădirii inspectoratului se află, a strigat la ceilalţi că "miliţia este dincolo". Au început să iasă la fel de repede pe cît au intrat grăbindu-se spre locul mult visat. Căutau camera de corpuri delicte unde se aflau bunuri confiscate în acţiuni miliţieneşti, în valoare de 8.000.000 lei, după cîte am aflat de la foştii comandanţi ai miliţiei.

Am reuşit să alcătuim pichete de pază pe fiecare etaj, dar numai dintre civili întrucît, am înţeles imediat din acţiunile lor, ofiţerii M.Ap.N. aveau alte sarcini. Pentru a se recunoaşte între ei, civilii au legat pe braţ cîte o fişie de pînză roşie, singura găsită într-un birou. Unul dintre ei, care mi-a spus că era şofer şi era puţin băut, mi-a legat şi mie o asemenea banderolă. Ulterior, tot el mi-a scos-o, fără explicaţii. Probabil la sugestia cuiva. Între timp s-a deschis camera de păstrare a armamentului de la etajul doi şi căpitanul Vasile Marin de la compartimentul USLA, din cîte am observat cunoscut atît de cei doi ofiţeri M.Ap.N. cît şi de mulţi dintre civili, a început să aranjeze în lăzi speciale armamentul.

Era numărat bucată cu bucată de comisia militară alcătuită, iar cînd lada se umplea, era închisă şi dusă de doi ostaşi în curte unde aştepta un camion militar. Încărcătoarele, cu muniţie, verificate fiecare în parte, au fost puse separat, pe categorii: de pistol automat, de pistolet, încărcate sau goale.

La un moment dat, dl. Alămureanu m-a strigat îngrijorat: "domnule colonel, domnule colonel, uitaţi un civil vrea să dispară cu două automate". Într-adevăr, am văzut un civil cu două automate agăţate pe umăr care s-a emoţionat un pic şi a explicat că nu avea de gînd să fure armele, ci să ajute la punerea lor în lăzi. I-am atras atenţia că în această activitate nu au ce căuta persoanele civile. A lăsat armele şi a dispărut cu grijă.

Întrucît se făcuse oarecare ordine în clădire, împreună cu un tînăr foarte inimos, dar ponderat în tot ceea ce spunea şi făcea, ne-am retras într-o cameră cu telefoane de la teajul III. Şi el voia să telefoneze acasă, dar şi eu. Mi-a povestit cîte ceva despre el, despre gîndurile lui. Era frigotehnist la fabrica de lapte. Îl preocupau diferite chestiuni, îndeosebi de ordin social. Am încercat să-l ajut să găsească răspunsuri.

După un timp am revenit în biroul şefului Securităţii. Era aproape plin. În afara cadrelor de conducere, locale şi cele venite de la Bucureşti, erau mulţi străini care se uitau curioşi. Probabil se aşteptau să vadă ceva mai deosebit, dar era un birou obişnuit, singurul obiect de valoare fiind televizorul color. Cei mai mulţi stăteau în picioare întrucît scaunele fuseseră scoase pe coridor pentreu

cei însărcinaţi cu paza etajului. Unul dintre civili, despre care am aflat că se numeşte Petrişor Morar şi a ajuns membru în Adunarea Deputaţilor, nota într-un carnet numele şi datele noastre, după buletinele de identitate. Nu a dat nici o explicaţie la ce îi trebuie. Am presupus că vrea să verifice dacă poate apela la serviciile noastre.

În jurul orei 16.00 a venit un alt civil, de 40–42 de ani, mic de statură, îndesat, cu o barbă tunsă pătrat, modest. - I-a scos din cameră pe toţi care nu îşi justificau prezenţa, rămînînd numai Petrişor Morar şi cu noi. Ne-a spus că în jurul orei 17.00 ar urma să vină la Inspectorat un grup numeros dintre demonstranţii aflaţi în Piaţa Operei. La răspunsul nostru că îi aşteptăm cu plăcere, a continuat cu afirmaţia că sînt violenţi şi s-ar putea să ne agreseze. Deşi personal ştie că nu ar avea motive, nu crede că ar asculta de glasul raţiunii. I-am arătat un gigafon portabil pe care îl pregătisem anume pentru a ne adresa oamenilor în cazul în care ar veni la noi.

"Bărbosul" (să mă scuze că îi spun aşa, dar nici azi nu ştiu cu certitudine cum se numeşte) a insistat că este bine să mergem în alt loc, pentru "securitatea" noastră. Au pregătit un asemenea loc, pe care îl ţin în secret (din acest motiv i-a scos din încăpere pe ceilalţi). În faţa clădirii au adus un camion militar la care vom fi conduşi pe rînd de cîte doi ostaşi "ca să vă apere". I-am replicat că nu avem nevoie de apărători şi dacă noile autorităţi nu au nevoie de serviciile noastre, preferăm să plecăm acasă, respectiv la Bucureşti, întrucît sîntem îngrijoraţi de soarta familiilor şi probabil acestea de a noastră.

Ne-a "convins" că nu mai putem pleca întrucît în stradă sînt deja adunate grupuri de violenţi. Am înţeles că era de fapt un plan pentru că, dacă ar fi fost numai grija pentru soarta noastră, ne-ar fi lăsat în plata domnului sau ar fi tras camionul în curte nu în stradă.

Confirmarea acestui raţionament a venit mult mai tîrziu. În numărul 51/1991 al revistei "Expres Magazin", sub titlul "Omul care a arestat securitatea" autorul Radu Ciubotea clarifică un moment important. Redau un aspect din discuţia reporterului cu maiorul Judele Constantin în luna aprilie 1990.

Maior Judele: "În 22 decembrie, la ora 15.00 am fost chemat la locotenent-colonelul Constantin Zeca, şeful diviziei. Mi-a spus: 'Trebuie să pleci într-o misiune importantă. Împreună cu domnul Burlacu — şi mi-a arătat un tînăr scund într-o scurtă de piele cu guler alb — te duci, arestezi securiştii şi preiei controlul asupra sediului."

La scurt timp după această discuţie maiorul Judele a fugit din ţară, se pare cu ceva documente sustrase din sediul Securităţii, dar şi de la comandamentul Diviziei 18 mecanizate, unde îndeplinea funcţia de şef al cercetării (adică şef cu informaţiile). A fost judecat şi condamnat în contumacie la 7 ani închisoare pentru dezertare şi nu pentru trădare.

La ieşirea din clădirea Securităţii am fost trecuţi printr-un cordon de civili. Era alcătuit numai din ţigani veniţi să prade şi nicidecum să exprime vreo opţiune politică. Ceea ce vizau ei erau genţile şi valijoarele noastre pentru care s-au luptat vitejeşte cu soldaţii care ne însoteau. Nu s-au lăsat pînă nu le-au

smuls pe toate. Unul dintre ostaşii care mă însoţeau a făcut eforturi disperate pentru a păstra geanta mea de voiaj pe care se oferise să o ducă el. I-am spus să renunţe pentru că nu are nici o valoare. Sînt lucruri personale de igienă, schimburi etc. L-aş recunoaşte imediat pe cel care mi-a furat geanta. Un ţigan solid, cam gras, în jur de 30 de ani, statură mijlocie, faţa rotundă.

Am fost urcaţi în camion (fără prelată) şi aşezaţi cu faţa în jos, unul peste altul, pur şi simplu stivuiţi. "Revoluţionarii" se străduiau să ne scoată pantofii din picioare, dar ostaşii urcaţi pe marginile benei camioului au început să-i lovească peste mîini cu bocancii.

Nu cred că timişorenii îi asimilează pe acei "revoluţionari" ca fiind reprezentanţi ai lor. Ar fi păcat.

Nu am putut vedea traseul pe care am fost duşi. La un moment dat am trecut prin nişte porţi metalice înalte, iar camionul s-a oprit sub bolta unei clădiri vechi.

Am înţeles, de la colegii mei autohtoni, că ne aflăm la comenduirea garnizoanei.

După ce am reuşit să ne descurcăm picioarele şi să coborîm din camion în ordinea inversă urcării, am fost poftiţi politicos de către ofiţerul de serviciu — maior Vlăduţu Gheorghe — pe o scară de lemn la etajul I. Iniţial, am rămas în camera ofiţerului de serviciu, după ce în prealabil ni s-a cerut să e scriem numele, datele de identificare, adresa de domiciliu, numărul de telefon, pe bucăţi de hîrtie. e-au strîns odată cu buletinele de identitate, fără

nici o explicaţie. Ulterior s-au lămurit lucrurile. Au fost alcătuite echipe din cadre M.Ap.N. şi militari în termen care s-au deplasat la domiciliile celor din Timişoara, chipurile pentru a căuta arme. În realitate locuinţele au fost pur şi simplu jefuite.

În camera ofiterului de serviciu, o încăpere destul de mare, ne-am aşezat fiecare pe unde am găsit loc. Noi, securiştii, eram 21 ofiţeri. În afara maiorului Vlăduţu Gh. mai era un subofiţer cu petliţe negre, tot de serviciu şi un alt subofiţer, cu petliţe roşii care, de fapt, stătea în antecameră şi venea din cînd în cînd şi se uita la noi cu o privire cruntă. La un moment dat chiar a pronunţat, cu voce joasă, un cuvînt care, la început, m-a mirat, iar apoi m-a intrigaţ: "*criminalilor*".

2. Diversiunea "securişti = terorişti" în acţiune

Mai tîrziu am început să desluşesc motivele comportării anormale, contrare prevederilor regulamentelor militare, a unor ofiţeri şi subofiţeri M.Ap.N., faţă de alţi ofiţeri ai României, mai mari în grad. Maiorul Vlăduţu, om cu bun simţ, încerca un sentiment de jenă în raport cu situaţia creată, şi se străduia să dea nişte explicaţii. La un moment dat a afirmat că el ştie că noi nu am făcut nimic reprobabil şi că, dacă va fi nevoie, el va depune mărturie în acest sens.

Pe un scaun alăturat celui pe care stăteam eu, era aşezat un civil în palton negru sau bleumarin. Nu ştiam cine este, dar mai comentam împreună imaginile de la televizor privind evoluţia evenimentelor din Bucureşti. Atunci am văzut cîteva secvenţe care mi-au creat impresia că lucrurile sînt voit împinse spre evoluţii nefireşti, chiar periculoase. Am urmărit cu stupoare grupul de televizionişti condus de Teodor Brateş care se străduia din răsputeri să instige opinia publică românească la declanşarea unui război civil. Aserţiunea "securişti—terorişti" era atît de des folosită, dîndu-se şi "exemple" privind acţiunile lor criminale încît, pentru mine, era mai mult decît clar ce se urmărea. Teodor Brateş a regizat şi cîteva "argumente" tari, dintre care amintesc două. Prezentarea acelei cutii, cu ceva sîrme prin

ea, ca fiind o bombă infernală pusă de securişti să arunce în aer Televiziunea; explicaţiile "specialistului" găsit ad-hoc erau mai mult decît puerile, demonstrînd, pentru cei avizaţi, nu atît incompetenţa care era neimportantă în acele momente, cît implicarea sa voluntară într-o mare diversiune. Desigur, multe luni mai tîrziu presa a dezvăluit că era o simplă cutie, iar specialiştii militari au confirmat că nu putea să facă parte dintre componentele vreunei bombe. Era însă prea tîrziu. Efectul dorit şi urmărit s-a produs.

Al doilea episod a fost aducerea maiorului Dan Marin, din Direcţia contraspionaj, şi prezentarea pe post ca terorist pentru că avea pistolet asupra sa. Îmi era subordonat şi îi cunoşteam firea blîndă şi m-a durut să-l văd plin de sînge în postura de "terorist". Norocul lui că a fost recunoscut de unul din cei din jur ca sportiv de performanţă şi l-a scos din situaţia penibilă creată de acelaşi vajnic revoluţionar de cabinet Teodor Brateş.

Vecinul de scaun mi-a spus că lucrează la aeroportul Timişoara şi că mă cunoaşte din trecerile mele prin acel loc. Era prietenos, deschis şi probabil nedumerit cu privire la ceea ce se urmărea de fapt.

După miezul nopţii am fost scoşi din biroul ofiţerului de serviciu. Iniţial am crezut că ne vor da drumul să plecăm acasă întrucît ne-au restituit buletinele de identitate. În realitate ne-au condus în arestul garnizoanei, respectiv două încăperi mizerabile, ambele dînd într-un fel de vestibul care se închidea cu un grilaj de fier. Una din încăperi nu avea nici un fel de fereastră, dar la mijloc spînzura un bec. Cealaltă nu avea bec. În schimb, pe unul

din pereţi, la înălţimea de peste doi metri, era o ferestruică. Ambele camere aveau sobe de teracotă, pe jumătate distruse, în care nu se mai făcuse foc de mulţi ani. De asemenea, de unul din pereţi erau suspendate cîteva paturi de fier, fără nimic altceva decît scheletul metalic. Din acel vestibul, în stînga, era un W.C. tip turcesc, fără rezervor de apă şi înfundat. Îl menţionez pentru că ne-a creat mari probleme, neexistînd practic posibilitatea rezolvării necesităţilor fiziologice, întrucît nu s-a permis folosirea altei toalete. La un moment dat totul a fost plin de urină care se scurgea spre cele două încăperi în care ne aflam.

Ostaşii puşi să ne păzească dincolo de gratiile care închideau vestibulul au avertizat la început că au ordin să tragă în noi "dacă mişcăm". Pe parcurs s-au lămurit însă nu numai că nu aveam posibilitatea să ne "mişcăm", dar nici nu aveam asemenea intenţii. Fumătorii au găsit mai lesne căi de înţelegere între ei, indiferent de care parte a zăbrelelor se aflau.

De afară se auzeau tiruri năpraznice de arme automate, mitraliere grele, iar pe acea ferestruică vedeam gloanţe trasoare ce se încrucişau pe bolta cerului. Din cînd în cînd receptam nişte bubuituri infernale produse într-un loc foarte apropiat celui unde ne aflam noi. La început am presupus că sînt lovituri în porţile metalice ale comenduirii garnizoanei (porţile erau din tablă groasă) şi că, probabil, unităţile militare sînt supuse din nou unor atacuri, aşa cum s-a întîmplat în 17 decembrie. În dreptul ferestruicii se auzeau rafale de armă automată iar din cînd în cînd un reflector controla

pereţii, inclusiv ferestruica. Ca să mă lămuresc cît de cît ce se petrece afară am desprins din cîrlig patul de lîngă fereastră şi l-am coborît. M-am urcat pe el şi m-am uitat atent afară. Imediat sub fereastră, pe un acoperiş, era un ostaş aşezat pe burtă, cu o armă automată în poziţie de tragere. Lîngă el avea un far de maşină conectat la o baterie auto pe care îl plimba cu mîna în pauzele cînd nu trăgea cu arma. În faţa sa, dincolo de remiza pentru maşini şi de împrejmuirea Comenduirii garnizoanei, am observat un bloc cu mai multe etaje. Cred că era spatele blocului. Ferestrele erau complet neluminate, dar nu am putut să-mi dau seama dacă geamurile mai erau întregi. Nu am remarcat nici un fel de mişcare în acel bloc, deşi am privit îndelung şi cu atenţie. Ostaşul trăgea rafale lungi spre acel bloc, dar nu s-a auzit zăngănit de geamuri sparte sau scîntei din izbirea gloanţelor de părţile dure. Din stînga, din incinta garnizoanei, se ridicau trasoare peste blocul amintit. Deci se trăgea fără ţintă. Am sesizat suprapunerea rafalelor cu zgomotul acela infernal presupus a fi provocat de lovituri în porţi. A doua zi cînd, la insistenţele noastre, am fost duşi pe rînd la toaletă, am trecut pe lîngă o puşcă mitralieră instalată pe pasarela din tablă groasă care făcea legătura cu arestul. Cu aceasta se trăsese în cursul nopţii iar reculul provoca jocul crăcanelor (picioarele mitralierei) pe tablă. Deci nu fusese nici un atac asupra Comenduirii garnizoanei, lucru confirmat şi de ostaşi.

Înainte de a se lumina de ziuă au început să ne scoată din arest, pe rînd, ofiţerii cu funcţii de

comandă. Primul a fost scos generalul Macri şi a revenit după 15–20 de minute. Nu am putut afla unde a fost întrucît nu ni s-a permis să luăm legătura, el fiind izolat în camera fără bec, dar cu fereastră. Următorul a fost colonelul Sima iar apoi eu. Cînd mi-a venit rîndul am fost condus în camera ofiterului de serviciu unde, în afara acestuia, se mai afla un locotenent-colonel cu petliţe negre şi civilul Petrişor Morar. Acesta m-a întrebat unde au fost instalate bombe cu explozie întîrziată în clădirea Inspectoratului. Desigur era efectul acţiunii diversioniste de la televiziune a lui Teodor Brateş. Acum toţi şi peste tot căutau bombe. I-am răspuns că nu ştiu despre existenţa unor asemenea bombe, dar nici nu cred că ar exista, totul nefiind decît imaginaţie bolnăvicioasă sau poate chiar mai mult. Mi-a atras atenţia că răspund cu capul dacă se dovedeşte că am minţit. I-am răspuns că sînt gata să-mi asum răspunderea că nu au fost puse nici un fel de bombe nici la sediul Securităţii şi nici la cel al Miliţie. Numai dacă nu le-au pus alţii după plecarea noastră.

Locotenent-colonelul a scris declaraţia şi mi-a dat-o s-o semnez. Am semnat fără ezitare şi fără s-o citesc.

După mine l-au mai chemat şi pe locotenent-colonelul Atudoroaie Gheorghe, adjunctul colonelului Sima, după care au întrerupt, probabil speriaţi de canonada ce reizbucnise.

În camera întunecoasă am rămas cei patru care garantaserăm inexistenţa bombelor. Era foarte frig şi nu puteam sta decît în picioare. Colonelul Sima, aflat numai în haină, tremura îngrozitor. Împreună

cu generalul Macri l-am luat între noi întrucît aveam cojoace. Am realizat un fel de sandvici viu. Fiindu-ne imposibil să ne mai ţinem pe picioare, am coborît şi celelalte două schelete de pat şi stăteam pe marginea lor, deşi era incomod, reci şi pline de var. La un moment dat s-a deschis uşor uşa şi o umbră s-a strecurat în cameră. A cerut voie să stea cu noi. L-am întrebat cine este. Mi-a răspuns că este maiorul Popa de la Miliţie, că are copii şi vrea să trăiască. A doua zi am aflat că fusese maltratat, scos din casă mai mult dezbrăcat şi adus la Comenduirea garnizoanei. I se crease convingerea că noi, cei patru, fiind cadre de conducere şi de la Securitate, vom fi protejaţi iar toţi ceilalţi împuşcaţi. De aceea ni s-a alăturat.

Între timp au mai fost aduşi la arest şi alţi ofiţeri şi chiar subofiţeri, atît de la Securitate cît şi de la Miliţie, încît aproape că nu mai încăpeam decît în picioare, unul lîngă altul.

3. Soldaţii trag la întîmplare

Ziua a doua a trecut îngrozitor de greu.

Nu-mi era foame şi nici sete şi cred că aş fi refuzat orice aliment avînd în vedere imposibilitatea de a merge la toaletă. Norocul meu a fost că mi-au rămas în buzunar medicamentele pe care le iau zilnic, din 1981, pentru stăpînirea evoluţiei adenomului hipofizar. Aceste medicamente nu le găsesc decît în Grecia.

Noaptea de 23 decembrie a debutat din nou cu împuşcături, rafale, după acelaşi tipic ca şi în cea precedentă. Spre miezul nopţii s-a deschis grilajul şi toţi ofiţerii de securitate am fost invitaţi să ieşim. Era acelaşi ofiţer de serviciu, maior Vlăduţu Gheorghe. Ne-a explicat că, întrucît sîntem prea mulţi, s-au gîndit să ne uşureze situaţia şi să ne ducă în altă parte, în afara Comenduirii garnizoanei. Vom coborî în curte unde ne aşteaptă un camion cu prelată în care să ne urcăm în cea mai mare linişte pentru a nu atrage atenţia celor de afară. Am coborît pe un camuflaj total pe aceleaşi scări de lemn. Pe trepte erau înşiraţi ostaşi, cu armamentul asupra lor, care dormeau chirciţi sau încercau să doarmă. Le-am tulburat odihna aceasta chinuită. Cînd am ieşit afară, sub boltă era într-adevăr un camion cu prelată, dar nimeni în jurul lui sau în cabină. Fără să văd de unde şi cum, lîngă noi a apărut şeful serviciului de contrainformaţii militare pentru Armata a II-a,

despre care am mai vorbit. Acesta i-a şoptit discret generalului Macri să nu ne urcăm sub nici o formă în camion. Am auzit şi am cerut căpitanului Vasile Marin de la compartimentul USLA să controleze camionul. Acesta s-a ridicat peste oblonul din spate şi după o scurtă cercetare a coborît. Ne-a raportat că este plin cu lăzi cu muniţie, probabil şi grenade. În această situaţie am spus maiorului Vlăduţă că în mod cert este vorba de o confuzie, camionul avînd altă destinaţie decît ni s-a spus. Vădit stînjenit ofiţerul a preluat explicaţia noastră salvatoare, încercînd să ne convingă că mai trebuia să fie un camion care însă n-a mai apărut pînă a doua zi.

Departe de mine gîndul de a face cuiva procese de intenţie, dar nu pot accepta o altă explicaţie decît cea demonstrată de evoluţiile ulterioare în multe localităţi ale ţării. În mod cert am fi trecut, ca şi alţii din păcate, de la calificarea de "securişti-terorişti" la cea de "eroi", morţi fără glorie.

Sînt sigur că maiorul Vlăduţă a fost frămîntat de remuşcări pentru ceea ce era să se întîmple, desigur împotriva voinţei sale. Drept revanşă nu ne-a mai condus în arest, ci din nou în biroul ofiţerului de serviciu, deşi acum eram mult mai mulţi. Cei mai tineri ofiţeri s-au aşezat pe podea. Ni s-a oferit chiar şi cîte un castron de fasole din hrana ostaşilor, iar drept recompensă pentru intervenţia căpitanului Vasile Marin şi a altui ofiţer din grupa antiteroristă, pentru clarificarea unei suspiciuni privind existenţa unei bombe într-un camion străin, ne-au oferit cîteva bidoane de plastic cu sucuri sosite din Italia ca "ajutoare pentru revoluţionari".

În cursul dimineţii de 24 decembrie 1989 am fost transportaţi cu camionul, de această dată fără lăzi de muniţie, la unitatea militară din strada Oituz ce ţine de trupele chimice. Ni s-a repartizat un dormitor cu o sută de paturi suprapuse cîte două. Am putut să ne spălăm la spălătorul de alături şi chiar să ne bărbierim, folosind cele cîteva instrumente existente la unii ofiţeri. Într-o sală de mese improvizată ni s-a servit ceai şi mîncare gătită, cum este regula în armată. Ne-a prins bine. Am încercat să ne odihnim pe paturi. Era nemaipomenit să poţi sta întins pe un aşternut, după atîtea zile de neodihnă.

A venit chiar şi medicul militar care ne-a consultat pe cei doritori. Întrucît generalul Macri rămăsese fără medicamente pentru tratarea multiplelor afecţiuni de care suferea, cea mai gravă fiind insuficienţa cardiacă, medicul, un tînăr locotenent-major, s-a oferit să meargă la Spitalul judeţean, la doctorul Golea, pentru a obţine medicamentele necesare. S-a scuzat că el nu are la punctul farmaceutic şi era şi firesc, pacienţii săi virtuali fiind tineri. A venit spre seară cu tot ce i se ceruse, ba şi în plus.

Întrucît de la un difuzor sau aparat de radio portabil auzeam tot felul de comunicate aiuritoare, unele de-a dreptul absurde (postul de radio Timişoara îşi reluase emisiunile după o tăcere silită de mai mulţi ani), ne-am sfătuit şi am hotărît să cerem acordul celor ce-şi asumaseră responsabilitatea conducerii să dăm un comunicat la postul local de radio. Am avut în vedere şi faptul că îi propuseseră deja locotenent-colonelului Atudoroaie să preia comanda

Securităţii judeţene şi se aştepta o confirmare superioară.

Am elaborat un scurt comunicat prin care făceam cunoscut populaţiei că organele de securitate au fost şi sînt alături de popor, că nici un ofiţer de securitate nu a folosit şi nu va folosi arma împotriva demonstranţilor. De asemenea, se transmitea ordinul ca toate cadrele, indiferent de grad şi funcţie, să se prezinte de urgenţă la Comenduirea garnizoanei sau la sediul propriu.

Cu oarecare peripeţii şi modificări operate în text, comunicatul a fost citit în aceeaşi seară la postul de radio de către locotenent-colonelul Atudoroaie care fusese echipat în ţinută de campanie specifică M.Ap.N. (haine ostăşeşti purtînd numai însemnele de ofiţer). Astfel îmbrăcat, Atudoroaie a revenit la noi şi ne-a povestit cum a reuşit să rezolve problema. Ulterior nu a mai venit, rămînînd la sediul Securităţii judeţene.

Drept urmare a comunicatului s-au prezentat absolut toate cadrele, chiar şi secretarele şi dactilografele ce nu erau militari. Toţi au fost aduşi la unitatea din Oituz, dormitorul devenind neîncăpător.

Noaptea a trecut cu împuşcături, fără să aibă însă intensitatea celor din nopţile precedente. Se trăgea şi din unitatea unde ne aflam noi.

Dimineaţa, după ce am băut ceaiul, priveam pe una dintre ferestrele coridorului spre curtea unităţii. De la un capăt la altul erau dispuşi militari adăpostiţi la teren (îşi săpaseră gropi de apărare ca pe front). Din cînd în cînd, fie de pe flancul stîng fie de la cel drept se trăgea, după care întregul lanţ de ostaşi se

punea pe tras. Am privit înainte, voind să observ un eventual inamic, dar în afara blocurilor de locuit, stil turn, aflate la o oarecare distanţă, nu se vedea nimic suspect. La un moment dat lîngă mine se afla comandantul unităţii, un tînăr ofiţer. L-am întrebat de ce trag ostaşii. Mi-a răspuns că trag la întîmplare, fără să le ordone cineva deschiderea focului. Au în vedere ordinul iniţial că se poate trage şi, dacă începe unul, îl imită şi ceilalţi, fără un motiv anume. L-am sfătuit să interzică folosirea fără rost a armelor de foc întrucît există pericolul nu numai să rănească dar să şi omoare oameni nevinovaţi. Nu ştiu dacă i-a folosit la ceva sfatul meu.

La un moment dat au solicitat iarăşi sprijinul oamenilor noştri specialişti în antiterorism. Permiseseră accesul în curtea unităţii unui camion italian încărcat cu sucuri (de care ţara ducea mare nevoie). Şoferii plecaseră în oraş urmînd să revină mai tîrziu, după ce încărcătura va fi fost coborîtă. Operaţiunea a început dar, unul dintre militari a sesizat ticăitul unui ceas ce nu se vedea. Imediat s-au îndepărtat de camion convinşi de existenţa unei bombe care va exploda.

Ofiţerii noştri s-au deplasat la camion, l-au cercetat şi după un timp au revenit la dormitor. Mi-au spus că în cabină şoferii aveau un ceas de masă care funcţiona. L-au găsit, fără însă a fi conectat la vreo bombă. L-au arătat responsabililor unităţii care s-au liniştit şi au permis continuarea descărcării ajutoarelor fără să se producă nici un incident.

Sub motivaţia, imposibil de acceptat, că se aşteaptă un atac asupra unităţii, am fost transpor-

taţi, pe rînd, cu un camion cu prelată la penitenciarul din imediata vecinătate. Au fost duse inclusiv femeile.

Ne-au introdus iniţial într-o încăpere de tranzit unde subofiţeri ai penitenciarului au primit ordin să ne perchezitioneze. Localnicii se cunoşteau. S-a creat o situaţie jenantă, greu de depăşit. În continuare eram scoşi în curte în grupuri de cîte 4–5 şi conduşi într-o aripă a puşcăriei — Secţia a III-a — la etaj. Eu am ajuns în celula 27 unde erau 6 paturi suprapuse cîte trei. Am fost însă introduşi 9 oameni.

Am aflat că femeilor li s-a dat drumul să plece acasă.

De-acum a început adevăratul calvar despre care nu am gîndit nici un moment că va lua o asemenea amploare şi va dura aproape doi ani.

Spre seară a fost scos din celulă colonelul Ceghi Felician, şeful serviciului tehnic. Probabil aveau nevoie de el pentru a asigura repunerea în funcţiune a legăturilor telefonice guvernamentale şi a altor legături. Am rămas 8 în celuala cu 6 paturi.

4. Victimele unei înscenări respingătoare

Din coridor se auzea un difuzor conectat la postul de radio Timişoara. Astfel am aflat o serie de "ştiri" dintre cele mai alarmante. Despre unul din ofiţerii aflat cu mine în celulă (nu-mi amintesc numele lui) se afirma că, în acel moment acţiona înarmat în zona Sînicolau Mare pentru a forţa graniţa şi a trece în ţara vecină. Colonelul Sima Traian, şeful Securităţii, în fruntea unui grup de "securişti-terorişti" înarmaţi pînă în dinţi făceau prăpăd în nu ştiu care cartier al oraşului. În realitate Sima era în celula vecină.

S-au transmis şi alte asemenea veşti teribile. Ce scop urmăreau nu mai este cazul să spun eu pentru a nu-l jigni pe cititor socotindu-l lipsit de perspicacitate.

În zilele următoare au fost scoşi din celule, pe rînd, marea majoritate a cadrelor de securitate sau de miliţie. Pe măsură ce se reducea numărul celor rămaşi eram regrupaţi în celule. Aşa am ajuns să trec prin cea mai mare parte a celulelor din Secţia a III-a. La un moment dat rămăsesem singur. Am bătut în uşă şi am cerut subofiţerului-gardian să mă ducă în altă celulă unde mai sînt colegi de-ai noştri.

În ajunul Anului Nou, seara tîrziu, au plecat ultimii fericiţi. Eram în acel moment în celula 29, cu 18 paturi. Cîteva au rămas goale. Dintre cei rămaşi îmi amintesc de locotenent-colonelul

Anastasiu Gabriel, colonelul Sima Traian, maiorul Radu Tinu, locotenent-coloneii Pop Ion, Tănase Costică, Grozavu Mihai, căpitan Deheleanu (fratele colonelului Deheleanu Ion — fost şef al miliţiei judeţene) şi încă doi locotenenţi. Toţi aceştia eram de la securitate. De la miliţie era numai locotenent-colonel Corpodeanu Ion şi maior Fuieru Ştefan, un tip total pesimist, care explica continuu neşansa de a fi posesorul unei arme cu aer comprimat (un "plici") care fusese găsită în portbagajul maşinii. Deşi era defectă, era bănuit că a făcut prăpăd cu ea în Timişoara.

Am "petrecut" un revelion de pomină. Spre miezul nopţii am fost trataţi cu cîte două sărmăluţe reci şi tari ca două ghiulele, aşezate pe fundul unui castron de aluminiu adînc şi soios. Alături era şi desertul, un fel de gogoaşă rotundă, egală cu diametrul unui păhărel de ţuică. Ne-am completat festinul cu cîte 3 cm de cîrnat şi un sfert de măr pe care maiorul Fuieru reuşise să le primească de la mama sa printr-un gardian cumsecade.

Pe acelaşi coridor, dar în celule diferite se afla grupul şefilor de hoteluri şi restaurante care, chiar dacă nu au reuşit să facă în libertate revelionul obişnuit, l-au prins pe cel al ospătarilor întrucît nu au rămas în închisoare mai mult de 7–8 zile. De ei era mai mare nevoie decît de noi.

Într-o altă celulă erau trei studenţi arabi care trei zile cît au fost închişi nu au încetat să bată în uşă cu mîinile şi picioarele şi să-şi declare nevionovăţia în gura mare. Cred că le-au dat drumul mai mult ca să scape de scandal.

După Anul Nou mai multe zile la rînd nu ne-a băgat nimeni în seamă. Am început să ne agităm şi noi, nu înţelegeam de ce mai sîntem ţinuţi sechestraţi pentru că "războiul" încetase. Trăgeam cu urechea la difuzorul de pe coridor sau la megafonul din curte unde deţinuţi de drept comun bocăneau toată ziua la reparat de lăditje pentru ambalaje. Prin bunăvoinţa subofiţerilor, am primit şi ziare (cele cu nume noi). Aşa că aveam oarece surse de informare.

În plus, starea noastră de igienă era mai mult decît deplorabilă. Am rămas cu un singur schimb încă din 22 decembrie 1989. La început am întors cămaşa (albă) pe dos pentru a arăta mai curată. Era greu cu spălatul. Nu aveam săpun în primele zile pînă cînd am căpătat de la gardieni pentru a putea spăla batista şi ciorapii care se puteau usca mai repede aşezaţi pe o ţeavă caldă ce trecea pe la capul patului unde mă instalasem.

De fapt am stat permanent îmbrăcaţi, zi şi noapte, pînă în 13 ianuari 1990. Păturile de pe paturi, cerceafurile şi feţele de pernă erau atît de murdare încît era imposibil să mă aşez altfel decît îmbrăcat. Peste pernă puneam fularul, iar de învelit foloseam cojocul.

Am cerut cu insistenţă să vină un procuror militar şi să stea de vorbă cu noi, dar fără rezultat. În această situaţie, ne-am sfătuit ce să facem. Cei doi miliţieni, cunoscători prin natura serviciului a regulilor puşcăriei, ne-au lămurit că singura cale de protest legală este refuzul de hrană.

Am bătut din nou în uşă şi l-am anunţat pe subofiţer că începînd de a doua zi dimineaţă intrăm

în refuz de hrană pînă cînd un reprezentant al procuraturii va veni să discute cu noi.

Nu era o pagubă prea mare pentru noi refuzul de hrană deoarece mîncarea ce ni se dădea era greu să fie denumită aşa. Era aproape imposibil să o înghiţi dacă nu te ţineai de nas. Fiertură din resturi de tot felul. Făcea excepţie cana de ceai de dimineaţă, boţul de marmeladă, cele 125 grame de pîine şi fasolea (atunci cînd era). Turtoiul din mălai mucegăit, varza împuţită şi arpacaşul nu puteau fi mîncate. Am văzut mai tîrziu că nici deţinuţii de drept comun nu le mîncau, dar ei aveau dreptul la pachet, pe cînd noi...

Abia în seara de 6 ianuarie şi-a făcut apariţia procurorul Puia. Un bătrînel mic de statură, sfrijit, cu uniforma de locotenent-colonel pătată de mîncare şi cu nasturi lipsă.

A încercat să fie binevoitor asigurîndu-ne că în 2–3 zile se clarifică situaţia şi deci, să avem răbdare.

Nu aveam altă soluţie decît să-l credem. Aşa că am încetat greva foamei, ea nemaiavînd obiect.

În zilele următoare a fost chemat colonelul Sima şi nu a mai revenit. Am aflat că a fost mutat într-o altă celulă. În 11 ianuarie a fost chemat maiorul Radu Tinu şi a reapărut spre seară pe coridor îmbrăcat în zeghe şi tuns zero. Îşi scria declaraţia la masa de pe coridor. A fost momentul declanşator al convingerii că sîntem victimele unei înscenări respingătoare. Ţapii ispăşitori ai acţiunilor altor forţe rămase pe poziţii. Am încercat să calmez spiritele şi să insuflu curaj şi încredere deşi şi pentru mine era clar că va mai trece cîtva timp pînă la clarificarea lucrurilor.

În 12 ianuarie 1990 spre prînz am fost eu scos din celulă. Un subofiţer m-a condus prin curte în biroul unde în 18 decembrie îl întîlnisem pe ofiţerul c.i. al penitenciarului. La masa acestuia stătea un colonel de justiţie voinic, mai în vîrstă decît mine. S-a prezentat. A explicat că face parte din grupul de procurori militari însărcinat cu cercetarea evenimentelor din decembrie. Avea date foarte sumare despre mine. Mi-a dat mai multe coli de hîrtie de scris şi mi-a cerut să relatez tot ce am făcut în perioada cît m-am aflat în Timişoara.

După ce am început să scriu, colonelul Oniţiu Ion, pentru că acesta este numele său, m-a anunţat că el pleacă la masă, iar eu să continui să scriu. A revenit după o oră şi jumătate. A citit în linişte cele vreo 6–7 pagini scrise, în timp ce eu îmi scriam mai departe declarţia. Cînd a început să se întunece l-am văzut că dădea semne de nervozitate. A intrat în cameră locotenent-colonelul Puia căruia colonelul Opriţiu i-a rezumat din cele scrise de mine. Noul venit a reacţionat nepoliticos sperînd să mă impresioneze dacă se va lăuda că a reuşit el să-l aresteze pe generalul Macri, dară-mi-te pe mine — un necunoscut. (Ulterior am aflat de la generalul Macri că amîndoi au fost, în adolescenţă, ucenici în acelaşi atelier din Galaţi. Apoi au avut evoluţii şi destine diferite. Unul a ajuns general, iar celălalt a rămas numai locotenent-colonel. Acum găsise, în sfîrşit, prelejul să se răzbune pentru izbînda fostului coleg de muncă).

L-am asigurat că nu există nici un temei legal pentru învinuirea mea şi cu atît mai puţin pentru

arestare, acţiunile mele de-o viaţă fiind clare şi legale din punct de vedere al ţării mele. Nu i-a plăcut şi mi-a atras atenţia că fac pe deşteptul, deşi el este convins că n-am realizat nimic important în munca mea. În schimb el a băgat mulţi oameni la puşcărie şi o să mă bage şi pe mine.

I-am răspuns că nu este momentul şi locul să facem un bilanţ al activităţii noastre pentru a stabili care dintre noi a adus mai multe şi mai importante servicii ţării. Mă îndîrjise gîndirea primitivă a acestui om. A renunţat însă la "dialog" şi a ieşit. Nu înainte de a adăuga: "să fiţi mulţumiţi că nu am arestat şi şefii de servicii, aşa cum a fost ordinul iniţial". Colonelul Oniţiu mi-a mai dat hîrtie de scris, rugîndu-mă să continui declaraţia în cameră întrucît s-a făcut tîrziu şi vrea să plece. A rămas să ne revedem a doua zi.

Revenit în celulă, ceilalţi s-au mai liniştit cînd m-au văzut tot în hainele mele şi cu părul la locul lui. Le-am povestit pe scurt cele petrecute, după care mi-am continuat declaraţia, valiza unui coechipier de suferinţă (era dintre cei veniţi mai tîrziu şi nu fusese jefuit la ieşirea din Inspectorat) aşezată pe genunchi servindu-mi drept masă de scris. Nu m-am oprit pînă nu am pus punct final. Am scris 21 de pagini cuprinzînd în ele, desigur fără detalii ce nu aveau semnificaţie pentru procuror, tot ceea ce am relatat şi în această carte în capitolul referitor la evenimentele din perioada 16–22 decembrie 1989.

A doua zi, în aşteptarea chemării mele de către colonelul Oniţiu, am făcut o puternică criză cardiacă. Deşi, în asemenea situaţii bolnavul nu trebuie mişcat,

la insistenţa colegilor de celulă am fost dus la infirmerie. M-a primit imediat asistentul şef, domnul Buha care, văzîndu-mi starea, a făcut tot ce a putut pentru a mă scoate din criză. Nitroglicerina şi-a făcut efectul. Mi-a dat cîteva pastile să le păstrez în rezervă. Am simţit că este alături de mine.

Între timp trimisese după mine şi colonelul Oniţiu. Prevăzător, luasem asupra mea declaraţia. Aşa că, de la cabinetul medical am fost condus direct la camera de anchetă.

L-am găsit pe colonelul Oniţiu dictînd unei dactilografe. Erau la pagina 2. Ascultînd mi-am dat seama că este vorba despre mine. Mai exact, o declaraţia în numele meu. Am intervenit şi am întrebat dacă aşa este.

Procurorul a confirmat adăugînd că, pentru operativitate, nu a mai aşteptat să-i predau declaraţia olografă pentru că, în mare, cunoaşte despre ce este vorba. I-am atras atenţia că ceea ce am auzit că a dictat nu corespunde nici pe departe realităţii şi nu voi fi niciodată de acord să semnez o asemenea declaraţie. Mi-a propus, conciliant, să corectez ce cred că este greşit. Mi-a dat materialul. L-am citit de la capăt şi pe măsură ce avansam mă cuprindea indignarea. Era pur şi simplu o autocondamnare, singurul punct real fiind acela că se referea la evenimentele din Timişoara din perioada 16–22 decembrie 1989.

Am încercat să corectez frazele direct pe text, pentru a răspunde cu bunovoinţă la bunăvoinţă. În cele din urmă însă am renunţat explicînd că întreg conţinutul este fals şi nu poate fi corectat ci trebuie înlocuit. I-am propus să ia în considerare declaraţia

scrisă de mnine, aceea fiind în deplină concordanţă cu realitatea.

Procurorul era foarte stingherit şi a continuat să-mi explice că este nevoie de o declaraţie mai scurtă şi dactilografiată. A fost de acord să scriu la sfîrşitul ei observaţiile cu privire la conţinut, dar imediat s-a răzgîndit şi a scris dînsul ceva, destul de neinteleşibil, din care rezulta că am ceva obiecţiuni. M-a rugat insistent să semnez această declaraţie întrucît altfel va avea necazuri. L-am înţeles şi am semnat.

În continuare mi-a dat spre luare la cunoştinţă un mandat de arestare sub învinuirea de "favorizare de genocid". Susţinerea era cam aceasta: "a obţinut şi pus la dispoziţia generalului Macri Emil informaţii în baza cărora acesta a ordonat genocidul". Am rămas stupefiat în faţa acestei situaţii. Colonelul Oniţiu, din ce în ce mai stingherit, mi-a explicat că nu are ce face, că aşa a primit ordin şi aşa procedează. Dacă aş fi plecat din Timişoara în 22 decembrie 1989 nu aş fi fost implicat sub nici o formă. Rămînerea mea chiar i-a încurcat pentru că nu aveau soluţie. Ordinul iniţial de arestare nu se referea şi la mine. Oricum lucrurile se vor clarifica pe parcurs şi voi fi scos din cauză din lipsă de probe.

În legătură cu această "declaraţie" dactilografiată, cu prilejul depoziţiei mele în faţa instanţei am relatat atît împrejurările redactării ei, cît şi lipsa de veridicitate a conţinutului. Preşedintele completului de judecată a dispus anularea ei, urmînd a fi luată în considerare numai declaraţia olografă, completată cu expunerea orală în timpul audierii.

În faţa acestei sinceităţi nu am avut argumente. L-am rugat să intermedieze ajungerea la ministrul apărării naţionale, în structura căruia fusese trecut Departamentul Securităţii Statului, a unui raport prin care solicitam să împuternicească un ofiţer de totală încredere care să mă contacteze la penitenciar pentru a-l pune în temă cu cîteva acţiuni de importanţă majoră pentru ţară şi de care mă ocupam personal. Eram îngrijorat ca, în degringolada produsă, să nu se ajungă la deconspirări cu consecinţe grave atît asupra situaţiei unor persoane, cît şi asupra unor interese româneşti. A fost de acord, sugerîndu-mi să adaug că sînt alături de revoluţie. S-a angajat să se ocupe nemijlocit de expedierea raportului prin poşta specială, iar cînd va primi răspuns îmi va comunica.

În aceşti termeni ne-am despărţit, eu fiind preluat de un subofiţer care să-mi facă "toaleta" de arestat cu acte în regulă. Pentru că din 22 decembrie 1989 pînă în 13 ianuarie 1990, după prevederile legii penale, m-am aflat în situaţia de reţinere ilegală, sau lipsire de libertate, infracţiune pentru care, ulterior, 5 generali şi mai mulţi ofiteri superiori şi inferiori au fost judecaţi şi condamnaţi. Mă refer la ofiterii condamnaţi pentru reţinerea timp de 9 ore a lui Dumitru Mazilu (nu în puşcărie!) şi a celor 1200 de reţinuţi la Jilava mai puţin de 20 de ore.

Normal este ca, dacă s-a comis o infracţiune, indiferent de cine şi împotriva cui, ea să fie pedepsită la fel, legea fiind aceeaşi pentru toţi (din păcate numai vorbe).

Ofiţerul de serviciu pe închisoare, plutonierul major Costache, a întocmit formele de încarcerare. M-a condus apoi la spălătorie unde mi-au fost luate hainele personale şi mi-au dat în schimb altele vărgate. Frizerul, un condamnat de drept comun pentru infracţiunea de omor, m-a tuns zero. Apoi am fost condus înapoi la Secţia III şi introdus în celula 27, unde se aflau deja maiorul Radu Tinu şi maiorul de miliţie Veverca Iosif, cărora li se emisese mandate de arestare anterior. Deci am fost separaţi de cei cu situaţia încă neclarificată.

Operaţiile de încarcerare le-am făcut împreună cu căpitanul de miliţie Bucur Viorel care venise în acea seară direct de acasă, pregătit pentru acest moment. Atunci l-am cunoscut şi am rămas în aceeaşi celulă pînă la 1 martie 1990.

Mi-a mărturisit că mandatul de arestare sub învinuirea că l-a favorizat pe generalul Nuţă să fugă din Timişoara este numai acoperirea pentru ceea ce procuratura doreşte să "scoată" de la el. Şi anume, informaţii cu privire la operaţiunile cu aur şi valută obţinute de la ţigani în schimbul paşapoartelor, acţiune în care a fost direct implicat.

În 14 ianuarie 1990 acelaşi colonel Oniţiu Ion a emis mandat de arestare şi locotenent-colonelului Anastasiu Gabriel, sub aceeaşi învinuire şi cu aceleaşi explicaţii şi scuze. A avut o cădere nervoasă, a refuzat să se tundă sperînd că în cîteva zile se vor lămuri lucrurile şi ne vor pune în libertate din lipsă de probe. Refuza să accepte că un om poate fi arestat, învinuit, judecat şi condamnat chiar dacă nu a comis nici o faptă penală. Mă refer, evident, la

legile valabile în acel moment. Şi Anastasiu a fost "cazat" în aceeaşi celulă, 27.

În 18 ianuarie 1990 am fost scos din celulă şi condus la procurorul Oniţiu. Eram convins că a venit răspunsul la raportul meu adresat ministrul apărării naţionale. Dezamăgire totală. Colonelul Oniţiu, mai stînjenit ca prima dată, mi-a întins un nou mandat de arestare în care învinuirea menţionată în mod expres era "complicitate la genocid" pentru care pedeapsa prevăzută de codul penal este de 15–20 ani închisoare faţă de 3–10 ani cît este pentru "favorizare de genocid". Am privit uimit la procuror şi i-am spus: "bine, domnule colonel, cum este posibil să scrieţi o asemenea enormitate cînd nici prima învinuire nu putea fi susţinută?" Cu capul plecat mi-a răspuns că "asta este situaţia", nu are ce face, ordinele primite fiind foarte stricte. Dacă nu vreau, pot să nu contrasemnez noul mandat. deşi nu ar avea nici o influenţă. Oricum, în timpul judecăţii adevărul va ieşi la iveală şi se va face dreptate.

Resemnat, l-am întrebat dacă a venit răspuns la raportul meu. Nu s-a exprimat clar, probabil din cauza emoţiei. Mi-a mărturisit că la Tîrgu-Mureş, de unde era el, s-au produs evenimente deosebite care reclamă prezenţa sa acolo. În consecinţă, nu ne vom mai vedea, el încheindu-şi detaşarea la Timişoara. Am priceput că era mulţumit să scape de acel dosar.

În mod similar a procedat şi cu mandatele de arestare pentru Anastasiu Gabriel şi Radu Tinu.

Cu acest ultim act colonelul Oniţiu Ion a dispărut definitiv din preocuparea mea. Am aflat mai tîrziu că a fost pensionat şi că are devieri

comportamentale. După declanşarea procesului la Timişoara, prezentarea la postul naţional de televiziune a depoziţiei mele în faţa instantei şi schimbarea de atitudine a marii majorităţi a presei care a început să înţeleagă cam ce s-a întîmplat la Timişoara în decembrie 1989, vecinii de bloc ai d-lui Oniţiu i-au reproşat că el este vinovat de arestarea ilegală a mea şi a altora. Îl avertizau că va da socoteală pentru faptele sale.

În ce mă priveşte îl asigur şi pe această cale, ca şi pe foşti colegi ai săi, că nu voi întreprinde niciodată nimic pentru a-i pune în pericol libertatea. Oricum, o asemenea răzbunare nu ar putea şterge umilinţele şi suferinţele la care am fost supus şi nici nu ar ajuta la instaurarea dreptăţii şi liniştii în ţară. Cu atît mai mult nu aş face un asemenea gest inuman cu cît recent am aflat că boala fostului procuror militar Oniţiu Ion a progresat. Încearcă să bată cuie în porţile metalice ale garajului său sau să repare gropile străzii cu o mistrie şi cu ipsos.

Cîteva săptămîni nu s-a mai întîmplat nimic deosebit în afara mizeriei zilnice pe care ni le făcea zelosul comandant al puşcăriei, proaspătul avansat maior Negru Nicuţă, care musai voia să demonstreze noilor autorităţi un devotament total pentru a contrabalansa acelaşi devotament manifestat faţă de vechii conducători.

Dar nu a fost singurul dispus să ne umilească.

Cu aprobarea procuraturii militare şi în contradicţie flagrantă cu legea care prezumă nevinovăţia pînă la dovedirea contrariului, am fost scoşi cîte 4 pe zi în curtea închisorii şi fotografiaţi, în zeghe,

pe fundalul unui zid. Bineînţeles că aveam şi asistenţă care ne privea ca pe nişte animale exotice. A doa zi fotografiile erau publicate în ziarul local "Renaşterea bănăţeană" cu menţiuni, la subsol: "securişti-terorişti", "criminali" şi alte amabilităţi. Nu uitau să dea numele, gradul şi funcţia fiecăruia. Cînd mi-a venit rîndul, indignat de mascaradă, m-am adresat unui civil şi l-am întrebat dacă este procuror. Mi-a confirmat derutat. I-am atras atenţia că îşi asumă o mare responsabilitate dacă fotografia, numele şi funcţia mea vor fi publicate. Nu ştiu cu cine s-a sfătuit dar a doua zi au fost publicate 3 fotografii în loc de 4.

Într-una din zile am fost iarăşi scos din celulă şi condus spre camerele de anchetă de la intrarea în închisoare. Era un prilej mult aşteptat pentru a vedea lumina zilei şi a respira adînc o gură de aer curat. Pentru că fereastra celulei era complet astupată, aerul putînd pătrunde printr-un sistem de gratii complicat care nu lăsa loc şi de lumină.

Am fost solicitat de un mai tînăr procuror care s-a recomandat maiorul Răzuş de la procuratura militară Iaşi. Avea sarcina să ia declaraţii cu privire la activitatea generalului Iulian Vlad, dar fusese implicat şi în dosarul Timişoara. Un ofiţer manierat, cu bun simţ care îşi dădea seama de stupiditatea situaţiei create în mod artificial. Mi s-a plîns că lucrează sub presiunea străzii, că îi este teamă să meargă în uniformă pentru a nu fi agresat şi că abia aşteaptă să se întoarcă la Iaşi, unde oamenii sînt mult mai ponderaţi şi îşi văd de treburile lor. Despre situaţia mea a afirmat că "la dosar" nu există nici o

probă incriminatorie şi că toţi colegii au fost de părere că s-a făcut o eroare procedîndu-se la arestarea mea.

I-am mulţumit pentru sinceritate şi cuvîntul bun rostit. L-am mai revăzut cu ocazia "prezentăreii materialelor" avocatului, anterior declanşării procesului, exprimînd şi atunci aceleaşi păreri. În plus mi-a urat curaj şi răbdare.

L-am întrebat dacă are cunoştinţă despre un răspuns al ministrului apărării naţionale la un raport al meu trimis prin bunăvoinţa colonelului Oniţiu Ion. A verificat imediat situaţia. Mi-a confirmat că raportul a fost trimis prin Procuratura generală dar că nu se ştie ce s-a mai întîmplar mai departe. I s-a cerut să-mi propună să scriu un nou raport, mai detaliat, el obligîndu-se să-l pună în plic în faţa mea şi să-l sigileze cu ceară roşie pentru a fi eu convins că va ajunge în mîna destinatarului. Mi s-a părut naivă o asemenea încercare. Am scris raportul, mai detaliat, dar din el nu se purtea înţelege decît că este vorba de probleme deosebit de importante. I l-am dat să-l citească şi apoi să-l sigileze în plic. I-a făcut plăcere încrederea mea, deşi practic eu nu aveam altă soluţie.

5. Un rechizitoriu fără probe

Trebuie să precizez că, încă înainte de plecarea colonelului Oniţiu Ion din Timişoara am fost scoşi în grupuri de cîte 2–3 şi prezentaţi avocaţilor din oficiu chemaţi, în acest scop, împotriva voinţei lor, de la Baroul de avocaţi din Timişoara. Eu am fost repartizat avocatului Vilău. Acesta, în mod evident sub influenţa procesului cuplului Ceauşescu, în care nu numai procurorul a fost acuzator, dar şi avocaţii şi chiar instanţa, m-a tratat ca pe un virtual condamnat. Mi-a precizat că este "apărator" din oficiu şi deci nu poate refuza. Eu să fac bine şi să spun tot ce ştiu despre terorişti şi crimele comise de aceştia cu concursul meu. Iniţial am fost surprins, refuzînd să cred că un jurist cu practică în tribunale poate să ignore într-atît adevărul. L-am asigurat că nu am nici un amestec în tot ce s-a întîmplat "în stradă" în Timişoara, că nu cunosc nici un terorist adevărat şi că îl rog să se considere apărător angajat şi nu din oficiu. În acest sens i-am dat numărul de telefon de acasă pentru a lua legătura cu soţia mea în vederea perfectării angajării sale. S-a mai "înmuiat" promiţînd că va face ce se va putea dacă eu voi colabora cu el. L-am asigurat că este interesul meu major în situaţia în care mă aflu. Nu l-am mai văzut pentru că soţia mea a angajat un avocat din Bucureşti, mai puţin temător de reacţia străzii timişorene. A fost însă corect şi a telefonat familiei,

el fiind prima persoană care a putut confirma că sînt în viaţă. Pentru că pînă la începerea procesului nu ni s-a permis nici un fel de legătură cu familiile, nici măcar prin epistolă.

În 20 februarie 1990 ne-a fost predat fiecărui inculpat cîte un exemplar al rechizitoiului întocmit de locotenet-colonelul Cozma Vasile, procuror militar la Bacău şi confirmat de colonelul Dan Ioan, procuror militar şef adjunct. Totodată, am fost înştiinţaţi că procesul va începe pe 2 marite 1990.

Cîteva zile am avut ce comenta, cu atît mai mult cu cît conţinutul rechizitoriului ne-a indignat pur şi simplu prin aberaţia acuzaţiilor formulate, nesusţinute însă de nici o probă concludentă. Singura infracţiune care privea şi persoane din grupul nostru, dar responsabilii nu erau nominalizaţi nici ca martori, era cea cu privire la încărcarea, transportul şi incinerarea celor 40 de cadavre.

Pentru a nu fi învinuit de maliţiozitate, voi prezenta la sfîrşitul cărţii textul integral al rechizitoriului, cititorul avînd posibilitatea să-şi formeze o părere proprie cu privire atît la conţinut cît şi la formă.

Cu o săptămînă anterior datei de începere a procesului, am fost avertizaţi de administraţia închisorii că o delegaţie a Crucii Roşii Internaţionale ne va vizita în celule. Ni s-au dat imediat cearceafuri noi, am făcut ordine perfectă, atît cît permitea locul şi mijloacele. O celulă a fost dezafectată de paturi, văruită proaspăt şi dotată cu masă şi scaune.

Au apărut două tinere femei, cu însemnele necesare pe piept. Una era "reprezentanta", iar

cealaltă translatoarea. Ne-au explicat rostul Crucii Roşii Internaţionale, în general, şi al vizitei lor, în special. Dacă avem probleme de semnalat privind tratamentul în penitenciar sau nevoi medicale putem discuta individual.

M-am adresat în franceză, spre satisfacţia colegilor de cameră care îşi vedeau în acest fel ridicată condiţia de puşcăriaşi, solicitînd să discut cu un medic întrucît sufăr de două afecţiuni mai puţin răspîndite şi nu mai am medicamentele necesare, acestea fiind procurate numai din străinătate. Nu au părut surprinse că le vorbeam în franceză, dar s-au bucurat de solicitarea mea pentru că altele nu au mai fost formulate de colegii de celulă.

După ce şi-au încheiat turul pe la toate uşile celulelor, am fost condus în celula amenajată drept cameră de discuţii. Un subofiţer, desigur instruit de comandanţii săi, m-a rugat să las uşa deschisă şi să vorbesc mai tare ca să audă şi el. M-am conformat. Am lăsat uşa deschisă şi am vorbit tare, dar în franceză. Nu că aveam ceva de ascuns, dar mi se părea stupid să folosesc translator pentru o limbă pentru care eu însumi am fost translator în tinereţe.

M-a primit "doctorul". Pun în ghilimele profesia pentru că, aşa cum veţi înţelege şi dumneavoastră, nu starea sănătăţii mele îl interesa, ci cu totul altceva. În primul rînd a completat o fişă cu atîtea rubrici care nu aveau vreo legătură cu starea sănătăţii unui bolnav încît m-a pus în gardă. Îl interesa locul de muncă, grad, familie, pregătire, pe unde am umblat prin lume, limbi străine vorbite, adresa de acasă, inclusiv telefon, profesia şi locul de muncă al soţiei, al

celorlalţi membri de familie şi cîte şi mai cîte. Evident că nu le-am dat decît ce am apreciat eu că trebuie dat. Restul am inventat pentru a nu le lăsa rubricile goale.

Eu tot voiam să-i relatez despre afecţiunile mele, dar nu recepta decît vag, fiind preocupat de propriile sarcini. Am insistat şi văzînd că nu ştie unde este situată glanda hipofiză am desenat pe hîrtie şaua turcească, hipofiza şi adenomul crescut lîngă aceasta. I-am dat prospectul medicamentului şi, deşi formula este inteligibilă pentru orice medic, indiferent în ce limbă este prospectul, a copiat pur şi simplu tot ce scria (în limba greacă).

L-am întrebat dacă este elveţian şu mi-a răspuns că este cetăţean francez.

A revenit la preocupările sale. Dorea să ştie ce părere am despre învinuirile ce mi se aduc, cine sînt de fapt responsabili pentru cele petrecute la Timişoara, care este tratamentul în detenţie.

Întrucît mai erau puţine zile pînă la începerea procesului, i-am propus să trimită reprezentanţi să asiste în sală, precum şi ziarişti pentru că vor afla lucruri interesante.

În final, amintindu-şi că este "doctor" s-a uitat la dantura mea, paradontoza de care sufăr de 10 ani fiind în stadiul IV, deci ultimul. Mi-a promis că îmi va trimite medicamentele solicitate pe care însă nici în ziua de azi nu le-am mai primit, dar nici de acei vizitatori nu am mai auzit. Au insistat să le dau numărul de telefon de acasă pentru a lua legătura cu familia pe care să o ajute. Am mulţumit politicos dar am refuzat.

Singurul cîştig pentru noi de pe urma acestei vizite a fost obligarea conducerii penitenciarului să aplice regulamentul şi să ne scoată zilnic la aer măcar 15 minute.

IV. PROCESUL

1. Prezumţia de nevinovăţie sau hainele vărgate

Anterior începerii procesului penal în 2 martie 1990, administraţia închisorii a luat unele măsuri "organizatorice" în ceea ce ne priveşte. Una dintre acestea a fost izolarea celor şase ofiţeri de securitate implicaţi. Am fost mutaţi încît să nu mai fim doi în aceeaşi celulă. Maiorul Negru a motivat că a primit ordin în acest sens de la preşedintele instantei de judecată, colonelul Bădoiu Cornel. Tot din ordinul acestuia a luat măsura izolării noastre totale de orice legătură cu exteriorul. A fost desfiinţat singurul difuzor de pe coridor de la care mai puteam afla ce se mai întîmpla în afara puşcăriei, nu ni s-a mai dat nici un ziar sau revistă, nici cărţi poştale sau orice altceva prin care am fi putut fi cît de cît informaţi.

În plus, s-au făcut percheziţii minuţioase în celule, şi corporal fără să ni se spună ce se caută de fapt.

În continuare, luni de zile, nu am avut voie să luăm legătura între noi, în afară de ocupanţii unei singure celule. Pentru sfertul de oră de aerisire eram scoşi pe celule, tot aşa şi la baia săptămînală. Excepţie erau zilele cînd ne duceau pe toţi la "tribunal". Ghilimelele se datorează improvizaţiei ce ţinea loc de sală de tribunal, respectiv Casa de cultură a tineretului, căreia i s-au adus cîteva modificări neesenţiale de aranjament scenic.

În seara premergătoare zilei de începere a procesului am fost scoşi pe coridor pentru ca maiorul Negru să ne "pregătească sufleteşte" în vederea evenimentului la care urma să participăm ca actori titulari. Era plin de el, satisfăcut chiar că a ajuns în situaţia să-i umilească pe foştii săi şefi, începînd cu inspectorul şef, colonelul Popescu Ion. Fuma şi scutura fumul Kentului pe jos, fără să-şi pună problema că în urmă cu o oră se spălase cu sodă, ca în fiecare seară. Ne-a avertizat să nu luăm nimic cu noi, în afara rechizitoriului şi a notiţelor pe care le făcusem pe foile numărate date anume în acest scop. Fumătorilor le-a atras atenţia să nu-şi ia ţigări cu ei pentru că nu este permis. În realitate nu exista o asemenea restricţie dar, probabil, avea o plăcere sadică să le impună abstinenţa fumătorilor înrăiţi. De asemenea, ne-a informat că dimineaţa vom fi duşi iniţial într-o cameră tampon unde ne vom dezbrăca la piele şi ni se va da altă îmbrăcăminte anume destinată deplasării la instanţă. La înapoiere vom face operaţiunea inversă şi tot aşa de fiecare dată.

Nu a avut prea mult succes în intenţia de a ne umili. Singurul gest mai semnificativ a fost cel făcut de colonelul Baciu Ion, fost şef al Direcţiei Economice din Inspectoratul General al Miliţie, care, văzîndu-l că scutură mereu ţigara pe jos, i-a întins o cutie goală de conservă pe care să o folosească drept scrumieră. Nu am nici acum convingerea că a sesizat sensul gestului.

Dimineaţa a început vînzoleala, în febra pregătirilor de plecare. Am fost conduşi în acea came-

ră–vestiar, ne-am dezbrăcat de hainele de fiecare zi şi am îmbrăcat altele noi, tot vărgate.

Următoarea fază era percheziţia corporală amănunţită.

Ni s-au luat rechizitoriile şi notiţele, cu menţiunea că ne vor fi restituite la sală. De fapt au controlat dacă printre hîrtii există ceva mesaje adresate persoanelor din afară. Ulterior maiorul Negru a susţinut că a găsit un asemenea mesaj, fără să concretizeze însă cui aparţinea. A fost însă un motiv pentru repetarea acţiunii şi în zilele următoare.

Ne-au încolonat în curte, ne-au legat cu cătuşe doi cîte doi, ne-au numărat de cîteva ori şi, înconjuraţi de subofiţeri cu căşti, centuri şi mănuşi albe (o improvizaţie pentru a da senzaţia de schimbare), am fost suiţi în camionul–dubă special construit pentru transportul deţinuţilor.

Cînd am ieşit din curtea închisorii, cei care puteau privi prin lăcaşurile de aerisire plasate în partea din faţă a dubei ne-au informat că s-a alcătuit un soi de convoi precedat de maşini cu sirenă, TAB-uri în faţa şi în spatele dubei. Pe stradă lumea se oprea să privească acest cortegiu insolit. Întrucît se mergea în viteză iar disciplina rutieră era departe de a fi reinstaurată, au fost puse mai multe frîne bruşte. În afara faptului că cei dinlăuntrul dubei ne-am rostogolit precum coletele neancorate, la una din aceste manevre am fost ciocniţi de TAB-ul din spate al cărui conducător nu a sesizat manevra. Turelele TAB-urilor erau deschise iar ostaşi pe jumătate ieşiţi în afară erau pregătiţi să mînuiască mitralierele. O atmosferă războinică din care trecătorul, dar nici

noi, nu putea înţelege împotriva cui erau militarii pregătiţi să acţioneze.

În cele din urmă convoiul a ajuns la intrarea din spate a Casei de cultură a tineretului. Am fost coborîţi tot doi cîte doi şi, printr-un cordon de militari, dirijaţi spre intrarea în clădire. Dincolo de gardul din plasă de sîrmă erau adunate mai multe zeci de persoane, poate o sută, care doriseră sau se întîmplase să fie martore la acest "spectacol". Cîţiva au huiduit sau au înjurat. Nu reţin exact, dar oricum nu erau semne amicale. După voce şi aspect vestimentar, din cît am putut să-mi dau seama în cele aproximativ 50–60 de secunde pînă am intrat în clădire, erau din aceeaşi categorie cu cei care ne-au smuls ca souvenir lucrurile personale la ieşirea din Inspectoratul M.I. în 22 decembrie 1989.

Am fost conduşi într-o cămăruţă laterală sălii. Geamurile erau astupate cu placaj. Pe lîngă pereţi erau trei bănci din lemn, asemeni celor folosite la nunţile de la ţară. Pe coridoare măsuri deosebite de pază. Ne însoţea doctoriţa penitenciarului, asistentul şef şi aproape toate cadrele ofiţereşti în frunte cu şeful lor.

După o aşteptare de aproape o jumătate de oră, timp în care ne-au scos cătuşele de la mîini, ne-au introdus în sală în ordinea în care eram trecuţi în rechizitoriu. Sala plină, în partea rezervată presei şi publicului. Multe reflectoare aprinse, aparate de înregistrare pentru televiziune, aparate de filmat, de fotografiat, microfoane pentru transmisie în direct la radio şi pentru staţia de amplificare a sălii.

Bineînţeles că toate obiectivele erau îndreptate spre uşa pe unde intram noi. După ce ne-am aşezat, au continuat să ne fotografieze. Nu am fost foarte impresionat. Singura care supăra era lumina mult prea puternică a reflectoarelor. La un moment dat am observat un tînăr fotoreporter care se străduia să mă prindă într-o poziţie cît mai favorabilă. Prin semne discrete l-am întrebat dacă pe mine mă vizează. Mi-a răspuns afirmativ. Am încercat să-i fiu pe plac.

Grefierul (mai nou—consultant şef), dactilografa îşi orînduiau instrumentele de lucru. În sfîrşit, cortina se mişcă şi dintre faldurile ei îşi face intrarea în scenă completul de judecată. Nu este în intenţia mea să ridiculizez momentul pentru că n-am gîndit în acest sens nici atunci şi nici acum nu gîndesc aşa. Dar masa judecătorilor, cea a procurorului şi cea a consultantului şef erau dispuse pe scenă, în lipsa altor posibilităţi.

Membrii primului complet de judecată au fost: colonel Bădoiu Cornel—preşedinte, generalul Sitaru şi colonelul Răileanu Ioan—membri. Consultant şef, colonel Similean Petre, iar procurorul de şedinţă şi autor al rechizitoriului lt.colonel Cozma Vasile.

S-a procedat la identificarea inculpaţilor şi apelul apărătorilor, prezenţa acestora fiind obligatorie.

Această formalitate fiind îndeplinită, consultantul şef a dat citire rechizitoriului întocmit de procuratura militară Timişoara şi confirmat de procurorul militar şef adjunct (nu rezulta unde) colonel Dan Ioan. Faţă de forma originală, consultantul şef a mai

îndreptat unele greşeli de exprimare şi unele fraze mai puţin elaborate. Aşa cum am menţionat deja, voi reda integral acest document la sfîrşitul cărţii. Din cîte ştiu eu, nu a fost prezentat publicului din toată ţara într-o formă scrisă pentru a putea fi analizat şi evaluat nu numai de către specialişti. Cu atît mai mult acum cînd procesul s-a încheiat. s-au făcut mii de declaraţii, nu numai în procesul Timişoara, ci şi în alte procese sau în presă, la radio şi la T.V. şi există posibilitatea comparării realităţii faptelor cu susţinerile rechizitoriului. Demolarea lui în ceea ce mă priveşte am făcut-o cu prilejul depoziţiei în instanţă în 7 martie 1990, argumentele mele fiind prezentate în capitolele anterioare acestuia. Deci nu insist asupra rechizitoriului.

Cu aceasta, prima zi a procesului, probabil de acomodare pentru toţi participanţii, s-a încheiat.

A doua zi a urmat acelaşi ceremonial la plecarea de la închisoare. Singurul favor ce ni s-a făcut a fost de a nu mai fi încătuşaţi. Subofiţerii se jenau să se poarte cu noi precum cu tîlharii şi criminalii. Ei ştiau, ca marea majoritate a oamenilor, că noi sîntem puşi să plătim oalele sparte de alţii. La coborîrea din dubă erau prezenţi numai 30–40 spectatori liniştiţi. Ulterior n-au mai fost decît cîţiva copii.

Am aflat însă că şi-au mutat atenţia pe uşa principală a clădirii, pe unde intra completul de judecată, nu peste mult timp începînd să-l gratuleze cu tot felul de amabilităţi, una dintre acestea relatînd-o chiar colonelul Bădoiu în instanţă. Era vorba de un fel de ţipuritură care suna aşa: "cel mai mare mincinos, ştie toată ţara, Tribunalul militar de

la Timişoara". Chiar dacă a încercat să dea o tentă glumeaţă întîmplării, realitatea este că nu a fost prea veselă situaţia completului de judecată. Personal i-am văzut ieşind pe uşa din dos, rezervată nouă, cu cascheta în geanta diplomat şi cu un trenci peste vestonul militar! I-am înţeles. Nu era de glumit cu "revoluţionarii paşnici".

Înainte de a se trece la interogarea inculpaţilor, conform unei regii prestabilite, unul dintre avocaţii timişoreni a propus ca audierea să se facă separat, în absenţa celorlalţi inculpaţi. Motivaţia, foarte şubredă, a fost că în acest mod nu vom şti ce au declarat ceilalţi, măsură de natură să faciliteze aflarea adevărului. Dacă propunerea ar fi venit din partea acuzării nu m-aş fi mirat. Dar un apărător... Pusă în dezbatere a fost susţinută de procuror, dar respinsă de majoritatea avocaţilor. Totuşi preşedintele instantei comunică hotărîrea ca interogatoriile să fie făcute separat.

Cum era şi firesc au început cu generalul Emil Macri, în 6 martie au continuat cu colonelul Popescu Ion şi, în parte colonelul Sima Traian. Acesta şi-a încheiat depoziţia a doua zi, cînd am fost audiat şi eu şi locotenent-colonelul Anastasiu Gabriel (între timp, la închisoare fiind, i s-a comunicat că a fost avansat colonel).

La 13 martie s-a încheiat interogarea tuturor celor 21 inculpaţi, cîţi am fost la începerea procesului.

În legătură cu depoziţia mea cred că trebuie să fac unele precizări privind stările emoţionale prin care am trecut, dar să punctez şi unele momente ce mi se par semnificative. Deşi a fost transmisă în direct

de postul de radio Timişoara şi, după cîteva zile, un rezumat extins pe parcursul a trei ore la Televiziunea română, nu pot fi lipsite de interes pentru cititor trăirile unui acuzat de complicitatea la genocid.

În primul rînd, precizez că interogatoriul a durat şase ore şi jumătate, fără pauză. Am aflat că unii telespectatori au fost deranjaţi că, în ultima parte a interogatoriului, mă mişcam destul de des de la sînga la dreapta şi invers. Explicaţie este că, suferind de lombosciatică şi spondiloză cervicală, înţepenisem pur şi simplu şi vertebrele frigeau. Încercam discret să mă dezmorţesc.

Mulţi dintre cei care m-au urmărit, fie direct, fie la televizor, au fost convinşi că sînt de un calm neobişnuit. Realitatea este că, la început, am fost foarte emoţionat, dar mi-am impus să mă stăpînesc, să-mi păstrez cumpătul şi să dau răspunsuri logice. Primele momente fiind depăşite am revenit la starea mea normală, formată şi educată pe parcursul atîtor ani de confruntare cu situaţii ieşite din comun. Pot să destăinui aici că am fost, pe parcursul activităţii mele profesionale, în poziţii chiar mai dificile, cînd mi-am riscat nu numai libertatea, dar şi viaţa. Fac parte din riscurile meseriei. Un risc asumat.

Deşi mult mai tîrziu am putut citi, mă emoţionează şi acum modul corect în care gazetarii prezenţi în sala procesului au recepţionat mesajul ce răzbătea din declaraţia mea. Cel mai profund în analiza sa (să nu se supere ceilalţi, pentru că tuturor trebuie să le mulţumesc pentru corectitudine) a fost însă Emil Munteanu. Cotidianul "România liberă", la care scrie, publicase anterior două materiale în care

mă ostracizase ca membru al nu ştiu cărui clan. Probabil că autorul s-a clarificat ulterior cu privire la corectitudinea "sursei" (pe care eu o cunosc) şi nu m-a mai băgat în seamă. Cu toate acestea, dl. Emil Munteanu, pe care nu-l cunosc şi nu mă cunoaşte, în articolul din 9 martie 1990 a prezentat imparţial poziţia mea şi a ridicat un mare semn de întrebare, în faţa opiniei publice, cu privire la temeinicia, şi corectitudinea actului de acuzare.

Ceea ce mi-a dat tăria abordării deschise, cu curaj, a tuturor aspectelor ce se refereau la evenimentele din Timişoara a fost convingerea nestrămutată că adevărul este unul singur, cunoscut nu numai de mine, ci de marea majoritate a celor prezenţi la diferitele faze ale celor întîmplate. Diferenţa era doar aceea că eu am mers din capul locului pe adevăr, celorlalţi trebuindu-le un timp mai lung sau mai scurt pentru a se convinge că acesta este singura cale de rezolvare a stării conflictuale create. Voi veni cu exemple concrete în acest sens.

Evident că depoziţia mea în instanţă a fost mai săracă decît ceea ce prezint în această carte. Explicaţiile sînt două: 1. Preşedintele instantei a făcut eforturi deosebite să conducă interogatoriul spre un anume deznodămînt care şi-l propusese, şi anume să mă determine să recunosc capetele de acuzare formulate în rechizitoriu, atît în ce mă priveşte cît şi referitor la alţi inculpaţi. Am sesizat repede această intenţie şi, din poziţia dezavantajoasă în care mă aflam, am făcut tot ce a fost posibil să împing totul pe calea adevărului. 2. Multe aspecte nu le cunoşteam la acea dată, sau nu eram sigur pe ele. Despre altele am

considerat atunci că nu trebuie făcute publice pentru a nu afecta interesele ţării.

Ce am declarat însă a fost absolut în conformitate cu adevărul, nerezultînd pe parcursul celor peste doi ani care s-au scurs nici măcar un singur punct negru. Ba, dimpotrivă, toate afirmaţiile mele au fost confirmate de declaraţii ale altor martori sau participanţi la evenimente, dar şi de evoluţiile ulterioare din ţară.

2. Etapele interminabilului proces

Pe parcursul derulării acestui interminabil proces, care ajunsese să ne exaspereze nu numai pe noi — inculpaţii — dar şi familiile noastre, avocaţii, presa şi întreaga opinie publică, au putut fi remarcate trei etape distincte în atitudinea completului de judecată.

a. În prima parte, pe care o delimitez pînă în iunie 1990, cînd instanta a hotărît trimiterea a jumătate din inculpaţi la Bucureşti pentru expertiză psihiatrică, a fost evidentă orientarea spre obţinerea, pe orice cale, a unor probe, chiar superficiale, pe baza cărora să se pronunte condamnări cît mai dure care să satisfacă "setea de dreptate" a grupurilor violente din stradă. În ce s-a concretizat această poziţie?

— atitudine acuzatoare şi nicidecum imparţială, aşa cum cere legea; cel puţin aceasta a fost poziţia colonelului Bădoiu Cornel care are însă scuza că mulţi ani a fost procuror militar;

— încercări disperate de a nu pune în discuţie prezenţa armatei în punctele şi momentele fierbinţi ale evenimentelor din Timişoara;

— orientarea declaraţiilor martorilor, cărora li se sugera, fără prea mare abilitate, că cei care au reprimat demonstranţii paşnici au fost musai securişti şi miliţieni, chiar dacă iniţial declaraseră că armata a fost cea care a tras, făcînd localizări şi precizări asupra persoanelor;

— la consemnări erau ignorate acele pasaje care nu corespundeau scopului urmărit, uneori ducîndu-se adevărate lupte între preşedintele instantei pe de o parte, şi apărători şi inculpaţi pe de altă parte cu privire la consemnarea unor adevăruri stînjenitoare rostite de martori;

— încercări de a-i timora pe apărători care însă, pe parcurs, au prins curaj şi nu au mai acceptat poziţia umilitoare de "asistent docil";

— declaraţii patetice la microfon destinate evident cîştigării bunăvoinţei dar şi sprijinului timişorenilor pentru sentinţa ce se preconiza.

b. A doua etapă cuprinde perioada între reluarea procesului în august 1990 şi pronunţarea, în 20 noiembrie 1990, a hotărîrii de restituire a dosarului la procuratură pentru "completarea urmăririi penale", lipsa probelor fiind mai mult decît evidentă.

Toţi am remarcat nu numai înlocuirea a doi membri ai completului de judecată, ci şi o schimbare de atitudine faţă de mersul procesului. Este etapa cînd în mod evident adevărul nu mai putea fi escamotat, motiv pentru care conflictele între instanţă şi procuratură pe tema neconcludenţei probelor de la dosar şi a imposibilităţii de a găsi nuanţe incriminatorii în declaraţiile martorilor propuşi de acuzare au devenit deschise, publice.

Spre satisfacţia noastră şi a apărătorilor, colonelul Bădoiu a început să consemneze şi declaraţiile care evidentiau implicarea forţelor M.Ap.N. în restaurarea ordinii publice în oraş. Nu mai era evitat cuvîntul "armata". S-a mers pe ideea implicării tuturor

forţelor, desigur păstrîndu-se o ordine preferenţială: securitate, miliţie, M.Ap.N. Era totuşi un succes pe calea recunoaşterii adevărului.

Sînt convins că această etapă a fost folosită de instanţă pentru obţinerea de argumente care să fie folosite pentru a se debarasa de un dosar incomod şi de nişte inculpaţi şi mai incomozi. Ea s-a încheiat prin sentinţa nr. 4 din 20 noiembrie 1990. Este interesant, pentru a înţelege evoluţia cauzei, să prezint cîteva din argumentele hotărîrii:

— "au fost audiaţi 386 părţi civile, vătămate şi martori din declaraţiile cărora s-a desprins împrejurarea că, în perioada evenimentelor din Timişoara, forţe înarmate aparţinînd Ministerului de Interne, Departamentului Securităţii Statului şi Ministerului Apărării Naţionale au intervenit, în mod repetat, deschizînd focul asupra demonstranţilor, fapt care s-a soldat, în final, cu 94 morţi, 300 răniţi şi 23 dispăruţi".

— "deşi materialul probator astfel administrat permite o schiţare cronologică a evenimentelor şi evidenţiază aspecte importante ale acţiunilor desfăşurate de inculpaţi în perioada avută în vedere, se constată că numeroase situaţii de fapt esenţiale pentru soluţionarea cauzei nu au fost pe deplin elucidate";

— "adoptarea hotărîrii de a folosi forţa, inclusiv uzul de armă, cît şi amploarea represiunii ordonate de la cel mai înalt nivel a depins în mod direct de corectitudinea şi promptitudinea informaţiilor transmise şi recepţionate. Stabilirea ponderii factorilor informativi în luarea deciziei de reprimare, cît şi în organi-

zarea şi desfăşurarea represiunii nu se poate realiza însă decît prin suplimentarea materialului probator în sensul identificării tuturor acestor factori şi evaluării eficienţei lor";

— "determinarea cu exactitate a răspunderii ce revine fiecărui inculpat nu se poate baza doar pe evidenţierea funcţiilor de conducere ocupate de unii dintre aceştia, ci implică stabilirea acţiunilor concrete întreprinse de ei în aceste ipostaze";

— "este de la sine înţeles că reţinerea infracţiunii de genocid nu se poate baza doar pe evidenţierea generică a atribuţiilor de conducători avute, aşa încît este necesară o clarificare amănunţită a rolului avut de *absolut toate categoriile de forţe armate* implicate în executarea ordinelor de reprimare".

Cred că numai aceste 5 puncte sînt edificatoare.

c. A treia etapă, cea mai importantă, este cuprinsă între reluarea procesului, în 30 aprilie 1991, după o întrerupere de 6 luni şi finalul acestuia — pronunţarea sentinţei în 9 decembrie 1991. Completul a înţeles că nu mai poate merge pe linia condamnării în bloc a celor din boxă, calea corectă fiind reţinerea numai a acelor fapte probate şi recunoscute chiar dacă erau de mică importanţă din punct de vedere juridic (problema transportului şi incinerării celor 40 cadavre, distrugerea de documente, conducere pe drumurile publice a unui autovehicul cu număr de înmatriculare fals, lipsire de libertate).

În plus, armata nu a mai fost menajată, consemnîndu-se contribuţia efectivă a unor cadre militare în mersul evenimentelor. S-a imprimat chiar o notă de fermitate cu prilejul audierii unor generali

şi ofiţeri superiori, probabil în scopul de a demonstra opiniei publice nu numai imparţialitatea justiţie militare, dar şi curajul de a dezvălui adevăruri, indiferent pe cine implică. Nu cred că se poate reproşa ceva, din acest punct de vedere, completului de judecată, exceptînd fragilitatea curajului de a merge pînă la capăt pe urmele adevărului.

În continuare, voi reţine atenţia cititorului cu unele aspecte selectate din întregul parcurs al procesului şi care, apreciez eu, au importanţă pentru înţelegerea ansamblului subiectului abordat în această carte. Precizez însă că, pentru etapele desfăşurate la Timişoara recurg la memorie, reconstituiri, prezentări în presă pentru că nu ni s-a permis să notăm absolut nimic. Abia la reluarea procesului în Bucureşti, la 30 aprilie 1991 au început să fie luate în considerare unele din prevederile codului de procedură penală, inclusiv dreptul de a nota martorii şi declaraţiile lor.

— După încheierea audierii tuturor celor 21 de inculpaţi cîţi am fost iniţial, timp de 15–20 minutre, în sala procesului, ne-au fost puse la dispoziţie declaraţiile dactilografiate în proces, considerîndu-se că în acest mod a fost îndeplinită o cerinţă a codului de procedură penală pentru situaţiile cu mai mulţi coinculpaţi. În realitate, nu a fost timp să citim mai mult de o declaraţie şi aceea în diagonală. În plus, nefiind prezenţi la interogatoriu nu am putut pune întrebări care puteau să clarifice multe aspecte ambigui. Chiar dacă avocaţii au fost prezenţi ei nu au reuşit niciodată să cunoască în întregime piesele

de la dosar şi cu atît mai puţin ceea ce s-a întîmplat în realitate în Timişoara.

S-a consemnat însă în încheierea de şedinţă că toţi inculpaţii au citit declaraţiile coinculpaţilor şi nu au obiecţiuni.

— În 12 aprilie 1990, după o pauză de 4 săptămîni, se trece la audierea celor 16 martori propuşi de acuzare, ale căror depoziţii trebuiau să devină probe imbatabile în baza cărora noi, cei 21, să fim condamnaţi pentru complicitate şi favorizare la genocid. Pentru că alte probe incriminatorii în dosarul de cercetare penală nu existau. Dintre cei 16 martori 5 erau groparii de la Bucureşti care au realizat practic operaţiunea de incinerare a celor 40 cadavre. Restul erau persoane din Timişoara care au avut tangenţă tot cu problema cadavrelor. Pentru acuzaţia de bază nici un martor. În consecinţă, audierea lor nu a adus nici o rază de lumină, procesul ajungînd în impas. S-a procedat la suspendarea lui în 7 mai 1990.

— Între timp s-a căutat cu febrilitate o soluţie şi a fost găsită. S-a procedat la conexarea cauzei noastre cu aceea a celor 4 foşti membri C.P.Ex. aflaţi la Timişoara în decembrie 1989: Ion Coman, Ilie Matei, Cornel Pacoste şi Radu Bălan. În mod cu totul artificial cele două cauze au fost legate, între ele neexistînd similitudini şi nici activităţi comune defăşurate de cele două grupuri incriminate. Conform obiceiului, un avocat s-a ridicat şi a propus conexarea aducînd nişte argumente mai mult decît puerile. Procurorul nu a avut obiecţiuni. Alţi apărători s-au opus. Noi doar am vociferat nefiind

întrebaţi, iar instanţa a hotărît pe loc conexarea, cu unanimitate de voturi.

— Între 8–11 mai 1990 s-a realizat audierea noilor inculpaţi. De această dată toţi am fost prezenţi dar nu ne-a folosit decît la cunoaşterea caracterului şi capacităţii intelectuale ale fiecăruia. Din păcate, impresia produsă de depoziţiile lor a fost deplorabilă, mai mulţi din grupul celor 21 reacţionînd chiar violent la ieşirea din sala de judecată. În rezumat: nu ştiau nimic, n-au văzut cine a tras în Timişoara, demonstranţii erau paşnici dar aruncau cu pietre, sticle incendiare şi loveau cu răngi (Radu Bălan), nu au informat nimic la Bucureşti şi s-au ocupat prioritar de înlocuirea geamurilor sparte, de aprovizionarea magazinelor şi de şedinţe cu activul de partid. Şi-au aruncat responsabilităţile de la unul la altul. Era evident că în pregătirea depoziţiilor lor au plecat de la un calcul greşit. Au crezut că dacă nu-i vor arăta pe cei care au fost implicaţi nemijlocit, dacă vor trece cu vederea partea urîtă a întîmplărilor, dacă vor adopta un ton mai plîngăreţ, vor avea cîştig de simpatie. Singurul care a vorbit direct, fără ocolişuri a fost Ilie Matei. A ezitat numai cînd a fost să-i numească pe cei care au tras, preferînd un răspuns ambiguu: "cei care au avut arme".

Ulterior toţi patru au regretat inconsistenţa depoziţiilor în faţa instanţei şi au căutat prilejuri sau au cerut expres să li se aprobe supliment de declaraţii pe care, pînă la urmă, le-au şi făcut. Era clar că fuseseră "pregătiţi" pentru proces ca şi primii patru C.P.Ex.-işti care şi-au turnat atîta cenuşă în cap, unul exprimîndu-şi chiar regretul că a fost abolită

pedeapsa cu moartea, încît nu putea primi altă condamnare decît inchisoarea pe viaţă. Şi aceştia au regretat hapul înghiţit, dar era prea tîrziu.

— În continuare s-a trecut la audierea unui impresionant număr de martori, părţi civile şi părţi vătămate. Exceptînd cîteva cazuri anume pregătite, nici un martor nu a putut confirma cu date plauzibile că măcar o singură persoană de la securitate a fost văzută, nu că trage, dar măcar cu arma în mînă în vreunul din locurile unde au fost morţi şi răniţi.

Cei mai mulţi martori, cu un nivel de instruire generală mai mult decît precar, au fost în mod evident pregătiţi, unitar, anterior prezentării în faţa instanţei. Instructorii s-au dovedit însă lipsiţi de fantezie şi profesionalism, utilizînd declaraţii şablon. "Firul roşu" urmărit era: armata a tras în sus, iar cei ce au tras în oameni au fost nişte indivizi misterioşi, eventual securişti, dacă nu puteau fi încadraţi în altă categorie. S-a creat şi menţinut o confuzie voită punîndu-se semnul egalităţii între trupele de securitate–miliţie şi ofiţerii de securitate din sistemul informativ al ţării.

Au fost şi situaţii de-a dreptul hazlii dacă ele nu s-ar fi referit la momente deosebit de tragice. Un tînăr de 17–18 ani, pe nume Kun Robert, pe care cotidianul "România liberă" în numărul său din 9 mai 1991 l-a ridicat la rangul de "doctor", la întrebarea preşedintelui instanţei dacă îşi menţine declaraţia dată la procuratură a răspuns că n-a dat nici o declaraţie. În această situaţie, s-a dat citire declaraţiei aflată la dosar. Tînărul, pe măsură ce asculta era tot mai bine dispus. La încheierea

lecturii colonelul Bădoiu l-a întrebat: "Ei, cum e?" Răspunsul a fost plastic: "Cam îmbîrligată". A explicat apoi că el n-a scris nici o declaraţie, iar cele menţionate nu corespund realităţii, în zilele şi la orele amintite el aflîndu-se în cu totul altă parte.

Un alt tînăr, prin a cărui declaraţie se dorea certificarea relelor tratamente la care au fost supuşi cei încarceraţi la penitenciar, cînd a fost întrebat cine l-a bătut şi ce uniformă avea "torţionarul", martorul a declarat, sigur pe el, că un procuror l-a bătut cu bastonul de cauciuc. "Cum ai stabilit că era procuror?" vine întrebarea. Răspunsul a fost fără replică: "Era îmbrăcat cu uniformă ca a dumneavoastră".

— Un reviriment deosebit în audierea martorilor s-a produs după ce preşedintele instanţei a făcut apel la radio să se prezinte în sala tribunalului toţi cei care vor să depună mărturie. În primele 2–3 zile după apel am putut audia mărturii deosebit de edificatoare, dar ele nu erau în concordanţă cu finalitatea urmărită. Ba, dimpotrivă. Ca un miracol, martorii voluntari au refuzat să mai vină. Inexplicabil pentru noi, cei din boxă, care eram interesaţi să fie audiaţi şi martori nepregătiţi în prealabil. Mai tîrziu am clarificat acest "mister". Pur şi simplu nu li s-a mai permis accesul în sală, fiind îndrumaţi la Procuratură. Spre exemplu, tînăra Huţanu Crenguţa, rănită la cap de un glonţ tras dintr-un TAB, mi-a relatat la începutul lunii mai 1991, cînd a venit la Spitalul-penitenciar Jilava în numele Asociaţiei "17 Decembrie"—Timişoara, că a fost ameninţată cu bătaia dacă se prezintă la tribunal. După unele ezitări, a venit totuşi şi a

depus mărturie, declarînd împrejurările în care a fost rănită. La ieşirea din clădire a fost acostată de trei bărbaţi care i-au aplicat o bătaie zdravănă pentru încălcarea consemnului. Au mai fost şi alte persoane care au declarat chiar în faţa completului de judecată că sînt împiedicate să se prezinte. Se pune întrebarea firească: cine, noi, cei din boxă, eram interesaţi să nu se spună adevărul?

— În 22 iunie 1990, urmînd procedeele cunoscute, instanţa hotărăşte expertiza psihiatrică a tuturor celor învinuiţi de genocid şi complicitate la genocid. Din punct de vedere al legii hotărîrea este justificată fiind vorba de infracţiuni al căror efect sînt victime omeneşti. Dar de ce îţi pui această problemă tocmai după 4 luni de la declanşarea procesului? Regula firească este ca asemenea expertize să se facă anterior începerii judecăţii. Explicaţia măsurii nu putea fi decît tragerea de timp într-un moment cînd procesul era din nou pe cale să intre în impas. În plus, urmau să aibă loc unele schimbări de persoane în administraţia de stat, dar şi în componenţa Curţii Supreme de Justiţie. Nu de neglijat era şi începerea sezonului de concedii. Chiar şi unii avocaţi au susţinut că vor să plece în concedii. Confirmarea că totul fusese dinainte hotărît, nu în şedinţa publică, am primit-o la penitenciar unde lista, bătută la maşină şi semnată de colonelul Bădoiu, fusese predată cu o zi înainte pentru a avea timp să organizeze deplasarea la Bucureşti cu vagonul special.

Expertiza a durat ceva mai mult de o lună şi, evident, a stabilit că toţi am fost şi sîntem responsabili de faptele noastre.

— Procesul s-a reluat la Timişoara în 7 august 1990, continuîndu-se audierea martorilor pînă în 25 octombrie cînd se întrerupe din nou sub pretextul absenţei apărătorilor. Realitatea a fost însă alta. Deşi erau citate zilnic 15–20 de persoane, nu se prezentau nici măcar 5. Totul devenise anost, fără nici o perspectivă de a mai adăuga vreo probă în acuzare. După multe insistenţe din partea inculpaţilor şi a apărătorilor, s-a acceptat formularea de probatoriu în apărare, instanţa rămînînd în pronunţare. Şi aşa a rămas pînă în 20 noiembrie 1990 cînd, fără să ne ducă la sala de judecată (deşi legea prevede în mod expres prezenţa inculpatului cînd se află în stare de arest) s-a pronunţat hotărîrea de restituire a dosarului la procuratură. Era o soluţie adecvată momentului cînd nimeni nu avea curajul să-şi asume o responsabilitate. Completul de judecată scăpa în acest fel cu faţa curată: nici nu a achitat, dar nici nu a condamnat fără probe. Eu am apreciat atunci, ca şi acum, că hotărîrea a fost corectă. Cine a făcut greşeala să pornească un proces fără probe era firesc să-şi ia dosarul înapoi şi să-l rezolve. Desigur că, pe plan personal, eram nemulţumit de lipsa de curaj a judecătorilor de a hotărî suspendarea măsurii arestului preventiv din moment ce au ajuns la concluzia inexistenţei probelor incriminatorii. Dar aceasta este o altă chestiune. Curaju! se educă pe parcursul anilor.

— Cum era de aşteptat, procuratura a făcut recurs. Noi nu, deşi s-a încercat determinarea unora dintre noi să ceară recurs. Toţi am cerut, pe formulare tip, să se ia în discuţie, cu prilejul judecării

recursului procuraturii, anularea măsurii arestului preventiv.

— Anterior pronunţării hotărîrii de restituire a dosarului, urmare cererilor noastre insistente, la 25 octombrie 1990 ni s-a permis, pentru prima dată, să cercetăm dosarele cauzei. Toţi cei 25 de inculpaţi am fost introduşi într-o sală cu bănci de clasă la penitenciar şi timp de 4 ore am citit fiecare ce am apucat. În ce mă priveşte am căutat volumul cu materialul probator în baza căruia am fost arestat. N-am găsit decît declaraţia mea din faza de cercetare penală, cele două mandate de arestare şi procesul-verbal de sechestru asupra bunurilor de la domiciliu. Nici un alt material de probă care să cuprindă măcar "indicii" că aş fi participat la infracţiunea pentru care s-a emis mandat de arestare.

Mai interesantă mi s-a părut declaraţia generalului Ştefan Guşe din care am să redau aici unele pasaje pentru a fi comparate cu declaraţia în faţa instantei din 6 august 1991:

— "în seara zilei de 16 decembrie 1989 am fost informat de generalul Roşu — comandantul Armatei a III-a Craiova, în subordinea căruia erau şi unităţile militare din judeţul Timiş, că la Timişoara s-au creat tulburări cu ocazia evacuării de către executorul judecătoresc al Tribunalului judeţean Timiş a pastorului reformat Tökes Laszlo";

— "generalul Milea Vasile a telefonat locotenent-colonelului Zeca Constantin — aflat la comanda Diviziei 18 mecanizate din Timişoara, de la care a aflat detalii şi i-a ordonat ce forţe să scoată în stradă";

— "în 17 decembrie 1989, orele 06.00 generalul Milea Vasile a chemat la el pe colonel Ionescu Dumitru şi colonel Ardeleanu Teodor din Marele Stat Major pe care i-a trimis, cu un avion militar, la Timişoara împreună cu o grupă operativă de stat major";

— "din dispoziţia lui Ceauşescu, în jurul orei 12.00–12.30, generalul Milea Vasile a ordonat comandantului diviziei de mecanizate să deplaseze în centrul oraşului o companie de tancuri. A atenţionat să nu se tragă sau să se întîmple vreo nenorocire";

— "generalul Milea Vasile a convocat o şedinţă cu adjuncţii săi, prilej cu care a informat că la Timişoara sînt devastări, distrugeri. A ordonat să se ia măsuri de apărare a unităţilor militare şi a depozitelor de armament";

— "la ora 14.00, generalul Milea Vasile mi-a ordonat să plec la Timişoara împreună cu generalii Stănculescu Victor, Chiţac Mihai, Cîrneanu Constantin, colonelul Gheorghe Radu şi alţi ofiteri. Am plecat la ora 15.10 cu un avion militar, la grup alăturîndu-se Coman Ion şi generalul Nuţă Constantin. În avion s-a discutat despre forţele de care dispuneam la Timişoara unde am ajuns după ora 16.00";

— "am fost întîmpinaţi de locotenent-colonel Zeca Constantin care a raportat că în oraş este dezordine mare şi că au fost nevoiţi să folosească focuri de avertisment la Comandamentul diviziei pentru a preveni pătrunderea civililor";

— "cînd am ajuns la Comandamentul diviziei mecanizate, colonelul Ionescu Dumitru mi-a raportat

că a fost nevoit să ordone deschiderea focului întrucît s-a forţat pătrunderea în Comandament. Au fost rănite o femeie şi o fată";

— "comandantul diviziei a raportat că după incidentele produse cu ocazia defilării prin oraş a unor efective militare cu fanfară, drapel de luptă şi armament individual, generalul Milea Vasile a ordonat să nu se mai iasă din cazărmi decît cu armament şi muniţie";

— "imediat ce am ajuns la divizie am ordonat să se întocmească un plan cu dispunerea pe hartă a forţelor din oraş şi nominalizarea obiectivelor importante ce trebuiau apărate";

— "pentru a cunoaşte situaţia exactă din zonele de confruntare am trimis în oraş ofiţeri în civil de la Comandamentul diviziei şi cel al garnizoanei";

— "la ora 2.00 (18 decembrie 1989) am ţinut o şedinţă cu toţi comandanţii de unităţi aflate în Timişoara. De la aceştia am aflat că nu s-a folosit armamentul".

— La 4 februarie 1991 Curtea Supremă de Justiţie, în complet de 7 judecători a admis recursul Procuraturii Generale, a casat hotărîrea instanţei de fond şi a dispus reluarea judecării procesului de către aceeaşi instanţă de la momentul întreruperii. Încercarea colonelului Bădoiu de a scăpa de dosar a eşuat. Trebuia să-şi ducă mai departe crucea. Nu mă opresc asupra motivelor reale ale admiterii recursului.

— La 30 aprilie 1991 s-a reluat procesul. De data aceasta la sediul Curţii Supreme de Justiţie din Bucureşti. La apelul inculpaţilor, din neatenţie consultantul şef îl strigă pe generalul Macri Emil, deşi acesta decedase la 18 aprilie în penitenciarul Jilava. A fost semnalul care a ridicat întreaga boxă în picioare pentru un minut de reculegere în memoria acestui om care a murit fără să i se poată dovedi vinovăţia pentru care a fost arestat. S-a discutat în legătură cu probatoriul propus a fi administrat pentru elucidarea multiplelor pete albe. A propus şi procurorul, ce e drept puţine, axîndu-se mai mult pe probe care să confirme infracţiuni de genul: cercetare abuzivă, privare de libertate, alcătuirea de dosare politice. A fost semnalul că procuratura se clatină serios în susţinerea acuzaţiilor iniţiale şi caută altele mai realiste. Apărătorii au formulat la rîndul lor numeroase cereri, în conivenţă cu clienţii lor. În ce mă priveşte n-am solicitat nici un fel de probă întrucît nu aveam ce să combat. Nici un martor al acuzării nu m-a învinuit de ceva. Instanţa a dispus din oficiu un număr apreciabil de probe, îndeosebi acte.

— În 28 mai 1991, instanţa s-a pronunţat asupra cererilor de probatoriu, acceptînd marea majoritate a acestora.

— Audierile de martori se reiau în 12 iunie 1991. Sînt citate între 8–10 persoane zilnic, dar în cel mai bun caz se prezintă jumătate. Cei care se prezintă sînt, de regulă, foştii ofiţeri de securitate şi miliţie. Ofiţerii M.Ap.N. evită, unii venind totuşi la a doua sau a treia citaţie. Sesizînd aceste absenţe, Ralu Filip, unul din gazetarii constant prezenţi la

proces, îşi punea firească întrebare în numărul din 7 iunie 1991 al ziarului "Curierul naţional": "Să fie acesta semnul unui sentiment de culpabilitate sau acela al unei atitudini sfidătoare la adresa justiţiei?".

— La numeroasele şi repetatele cereri de revocare a măsurii arestului preventiv, respinse constant de instanţă, în cele din urmă, în 28 iunie 1991, constatînd că motivele care au stat la baza dispunerii acestei măsuri, în ce-l priveşte pe Filip Teodorescu şi Gabriel Anastasiu, nu se mai justifică, instanţa a hotărît anularea măsurii şi înlocuirea ei cu interdicţia de a părăsi localitatea timp de 90 de zile. La 10 iulie, alţi trei inculpaţi sînt eliberaţi, pentru 90 de zile, dar din considerente medicale. Au fost primele acte de curaj ale completului de judecată.

3. Martori loviţi de amnezie

De neînţeles pentru mine şi am convingerea că şi pentru alţii, a fost poziţia marii majorităţi a generalilor şi ofiţerilor superiori din M.Ap.N., aceia care s-au prezentat totuşi să depună mărturie în instanţă. Atitudinea lor a amplificat tendinţa de culpabilizare a armatei în întregul ei, ceea ce este o eroare de neadmis. Poziţia iniţială de negare categorică a oricărei contribuţii la restabilirea ordinei în Timişoara şi pasarea răspunderii asupra securităţii care oricum nu a fost prezentă în stradă şi, în subsidiar, asupra miliţiei a fost mai mult decît o eroare. Să ignori adevăruri cvasicunoscute este dovada unei lipse de realism ieşită din comun. N-am culpabilizat armata nici atunci cînd eram la ananghie şi poate ar fi fost justificat să lovesc în cei care au dispus arestarea mea şi a colegilor mei fără nici un alt motiv decît acela de a deturna răspunderea celor petrecute la Timişoara. Şi acum sînt convins că armata a fost pur şi simplu provocată şi pusă în situaţia să prevină amplificarea acţiunilor îndreptate împotriva sa. Dacă ar fi fost scăpat din mînă controlul asupra trupei, armamentului şi muniţiei, haosul ce s-ar fi produs în ţară ar fi fost de o amploare mult mai mare, ajungerea la război civil fiind inevitabilă. Nu-i apăr pe cei care au făcut exces de zel şi au recurs la focul de armă nejustificat. Nu împuşti un om numai pentru că te-a înjurat. Aceştia

să răspundă pentru faptele lor. Este regretabilă însă atitudinea foştilor conducători ai armatei române. Lipsa demnităţii, a curajului de a răspunde pentru propriile fapte sau ale celor din subordine nu sînt calităţi ale unui ofiţer. Deşi timid, unii au încercat, după aproape doi ani de la evenimente, să se apropie de adevăr, aspect remarcat şi evidenţiat imediat de presă.

Dintre cei ale căror declaraţii în proces au fost penibile şi ne-au indignat nu numai pe noi inculpaţii şi apărătorii noştri, dar şi pe reprezentanţii presei şi, prin ei, opinia publică, am să dau numai cîteva exemple:

— Generalul Chiţac Mihai — fost comandant al trupelor chimice şi al Garnizoanei Bucureşti. Poziţia lui în faţa instanţei şi a timişorenilor care ascultau transmisia radio în direct a fost stupefiantă. Nu ştie nimic în legătură cu cele petrecute la Timişoara. Nu ştie despre morţi şi răniţi, nu ştie cine a dat ordin să se tragă şi cine a tras. Că la Timişoara au murit oameni a aflat de la "Europa liberă" şi a căpătat certitudinea numai după ce a revenit la Bucureşti. De ordinul generalului Milea Vasile de folosire a muniţiei de război a luat cunoştinţă ulterior, din presă. Şi alte asemenea minuni care, aşa cum remarca ziaristul Mircea Bunea, "dl. martor Chiţac a făcut ce-a făcut şi ne-am trezit hohotind cu toţii. Auditoriul s-a amuzat ca la bîlci, în ciuda ameninţărilor d-lui colonel Bădoiu: ≪Ce, sîntem la teatru? Terminaţi, că evacuez sala!≫".

În legătură cu episodul din seara de 18 decembrie 1989 de la catedrală martorul Chiţac Mihai

declară: "Motivul principal pentru care am aruncat grenadele lacrimogene a fost ca să se audă la Comitetul judeţean de partid că eu le-am aruncat". O explicaţie mai stupidă nu se putea da. În realitate, scopul urmărit a fost împrăştierea demonstranţilor, un martor dintre aceştia declarînd că generalul Chiţac a ţipat la ei: "Măi, nenorociţilor, plecaţi acasă că vă omor pe toţi şi-o sa fugiţi ca nişte potîrnichi".

Iată însă ce declară generalul Guşe Ştefan în legătură cu acelaşi episod: "În seara de 18 decembrie 1989 generalul Chiţac Mihai a fost în zona Catedralei iar la întoarcere a raportat că au fost împuşcaţi oameni: 10–12 morţi, 15 răniţi şi 60 arestaţi care au fost duşi direct la penitenciar".

Locotenent-colonelul Ilie Nicolae, în decembrie 1989 căpitan, comandant de companie într-o unitate a M.Ap.N. din Calea Giroculuí, ulterior numit ofiter c.i. la penitenciarul Timişoara, mi-a declarat în perioada cît am stat în acel penitenciar că l-a însoţit pe generalul Chiţac la Catedrală, dar nu acesta a aruncat grenadele lacrimogene, ci chiar el. În plus, mi-a făcut şi alte destăinuiri cu privire la acţiunile în care au fost angrenaţi cei 41 componenţi ai detaşamentului D.I.A. adus special de la Buzău. Motivaţia sincerităţii faţă de mine a acestui ofiter era sentimentul de culpabilitate pe care nu se jena să-l declare. Era bucuros că nu mai face parte din cadrele M.Ap.N., asigurîndu-mă că va spune tot ce ştie în cazul în care va fi chemat în faţa instanţei. Nu numai mie îmi spunea aceste gînduri, ci şi maiorului Radu Tinu, care îl ajuta să-şi facă rapoartele informative, învăţîndu-l cum să procedeze

pentru a obţine informaţiile cerute de superiorii săi. Din păcate, în 10 iulie 1991, cînd a depus ca martor în proces a fost lovit subit de o totală amnezie. Nu-şi amintea nimic.

— Generalul Rotariu Constantin, în decembrie 1989 colonel, comandant al Diviziei de apărare antiaeriană a teritoriului din Calea Lipovei, relatează totul pînă la asumarea răspunderii pentru deschiderea focului din poarta unităţii sale, susţinînd că subordonaţii săi au tras numai în sus atunci cînd demonstranţii au forţat intrarea în unitate. Această declaraţie n-a fost susţinută decît de şeful său, generalul Cîrneanu Constantin. Alţi martori, atît dintre cei aflaţi în poziţia de "atacatori", dar şi militari, susţin cu totul alte puncte de vedere. Amintesc aici numai cazul căpitanului Gheorghe Ion, din respectiva divizie. El şi locţiitorul politic al diviziei — locotenent-colonelul Păun — au fost arestaţi şi făcuţi răspunzători pentru toţi morţii şi răniţii din Calea Lipovei. Dintr-o eroare pe care cu certitudine procuratura a regretat-o, au fost încarceraţi în acelaşi spaţiu cu noi — "teroriştii". Căpitanul Gheorghe Ion, spre deosebire de fostul lui şef politic, era pur şi simplu revoltat că s-a recurs la această manevră, de responsabilizare a sa, deşi alţii erau mai implicaţi, numindu-l în acest sens pe comandantul diviziei. De altfel era convins că acesta a cerut încarcerarea lui pentru "a-i închide gura" întrucît, fără să vrea, a fost martorul unei discuţii telefonice deosebit de compromiţătoare pentru generalul Rotariu Constantin şi nu numai. Cînd acesta şi-a dat seama de prezenţa căpitanului, a organizat două

acţiuni pentru a-l suprima. Deşi nu era ofiţer combatant, ci la partea sedentară, l-a trimis să anihileze un grup de terorişti inexistent. A fost împuşcat din spate în cap, dar glonţul a ricoşat din casca de oţel. A doua oară a fost trimis cu o grupă de soldaţi să apere o grădiniţă de copii (!!) din calea Lipovei. De această dată a fost împuşcat, tot din spate, dinspre unitatea de unde tocmai plecase şi lovit în plămînul drept. Evenimentele acestea s-au produs după 22 decembrie 1989. Căpitanul Gheorghe Ion mi-a relatat în amănunt tot ce s-a întîmplat în unitatea sa, atît înainte de, cît şi după 22 decembrie 1989, cine a tras, din ordinul cui, victime etc. Era hotărît să nu cedeze, să nu accepte rolul de ţap ispăşitor, mai ales că se încercase suprimarea lui. Mi-a cerut sfatul cum să procedeze. L-am asigurat că singura cale este adevărul. Să nu accepte nici un compromis. Să insiste la procuratură să fie ascultat şi să i se ia în considerare declaraţiile chiar dacă incriminează anumite persoane sus-puse. Este singura lui şansă să scape necondamnat. Aşa a făcut şi după 3 luni ambii ofiţeri M.Ap.N. au fost puşi în libertate. Iată ce declară soţia căpitanului în octombrie 1991 la întrebarea colonelului (M.Ap.N.) I.A.Vasile care publică apoi în revista "Europa": "Punerea sub acuzare a căpitanului Gheorghe Ion o consideraţi o întîmplare, o greşeală judiciară sau a fost dirijată de cineva anume?" Răspuns: "Nu, nu este o întîmplare, soţul meu trebuia să dispară sub orice formă, deoarece ghinionul a făcut să fie martorul unei convorbiri ce continea lucruri ce nu trebuiau cunoscute. Dacă îmi veţi cere să relatez conţinutul acestei

convorbiri nu o pot face, o altă lovitură nu vom mai putea suporta. Îmi este teamă, de fapt tuturor ne este teamă".

În adresa U.M. 01942 din Calea Lipovei (Divizia pentru apărarea antiaeriană a teritoriului) depusă la dosarul cauzei, în pasajul referitor la căpitanul Gheorghe Ion se menţionează: "Grupul de militari, comandat de locotenent-major Gheorghe Ion, a acţionat pentru evitarea jefuirii şi incendierii magazinelor din zonă şi deblocarea şoselei pe care circulau autovehicule militare". Apreciaţi şi dumneavoastră rezultatul acţiunii şi corectitudinea declaraţiei fostului comandant al diviziei.

— Pe generalul Cîrneanu Constantin nu l-am cunoscut anterior, deşi domnia sa mi-a declarat la 1 august 1991 pe coridoarele Tribunalului unde venise să depună mărturie că mă cunoaşte, fiind consătean cu soţia mea, la solicitarea căreia, cu ani în urmă, intervenise pentru mutarea mai aproape de casă a unui nepot ce-şi satisfăcea stagiul militar. L-am întrebat dacă va adopta aceeaşi poziţie ca şi generalul Chiţac Mihai care reuşise să compromită haina militară şi corpul ofiţeresc român în ansamblul său. M-a asigurat că în nici un caz nu va proceda aşa, că va spune adevărul pentru a reface prestigiul şifonat al fostului său camarad de arme. Declaraţia lui însă a fost la fel de deplorabilă susţinînd că nu a văzut şi nu ştie absolut nimic concret. Cînd s-a dat pauză şi ieşeam din sală generalul Cîrneanu s-a apropiat de mine privindu-mă întrebător. Desigur, voia să audă laude cu privire la declaraţia sa. I-am mărturisit că regret că nu-l pot felicita. M-a întrebat

de ce? I-am răspuns "pentru că declarația dvs. a fost sub orice critică". Era mirat de această apreciere, justificîndu-se că "doar nu v-am acuzat pe dumneavoastră, am spus niște necunoscuți au tras de pe blocuri, dintr-un ARO neidentificat". Am ripostat că nu în acest mod vor fi clarificate lucrurile și l-am lăsat în plata domnului, cu propria-i conștiință.

Nu voi face nici un fel de comentariu în legătură cu depozițiile generalilor Stănculescu Victor și Gușe Ștefan. Lăsînd la o parte criticile aspre ale întregii prese cu privire la calitatea acestor declarații, vreau să subliniez totuși că cei doi foști prim-adjuncți ai generalului Milea Vasile și comandanți direcți ai trupelor M.Ap.N. care au acționat la Timișoara în decembrie 1989 au recunoscut că și armata a tras. Este prima recunoaștere oficială și prima asumare a responsabilității, chiar dacă declarațiile nu corespund în totalitatea lor realității. De ce să nu recunosc că așteptam mai multă bărbăție, în sensul bun al cuvîntului, din partea generalului Gușe despre care auzisem că este un adevărat militar. În această privință eram în contradicție cu Ion Coman care era mai reticent. Desigur, îl cunoșteа din relații directe, avîndu-l un timp subordonat.

L-am compătimit sincer pe locotenent-colonelul Zeca Constantin, deși a fost unul dintre cei care au contribuit la lipsirea mea de libertate. A fost vizibil un calvar pentru el timpul petrecut la microfonul martorilor. În conștiința sa se dădea o luptă acerbă între simțul datoriei, al dreptății și obligația impusă de a ascunde adevărul. La nici unul dintre martori

nu a fost atît de pregnantă această luptă interioară. Paradoxal, dar nu mi-am dorit în acele momente să ne schimbăm locurile. Eu cred încă în cinstea lui.

Mult mai deschişi au fost ofiţerii cu grade mici, subofiţerii şi militarii în termen aflaţi sub arme în perioada acelor evenimente.

— Cele mai ambigui poziţii au adoptat însă foştii oameni politici, făcînd dovada unui oportunism greu de imaginat.

— În 7 august 1991 este audiat cel de-al 500-lea martor din cei peste 700 citaţi. Cu acordul tuturor părţilor implicate în proces se renunţă la a mai insista pentru aducerea martorilor ce au refuzat să se prezinte, considerîndu-se cercetarea judecătorească încheiată. Termenul pentru trecerea la "fond" este fixat pentru 16 septembrie 1991.

— Reluarea procesului în 16 septembrie, conform procedurii, a început cu susţinerea rechizitoriului de către procurorul de şedinţă. Concluziile, deşi s-a dorit să se susţină cererile de condamnare din partea finală, în realitate ele demonstrează contrariul. Precizez: mă refer în primul rînd la inculpaţii foşti ofiţeri de securitate şi, în parte, la foştii ofiţeri de miliţie. Problema implicării factorilor politici de conducere am abordat-o cu totul tangenţial, părerea mea fiind că nu poate fi tratată corect decît dacă este luată în întregime, la nivelul întregii ţări. Care au fost concluziile procurorului?:

— "între factorii politici şi forţele M.I. a existat o conlucrare perfectă" — este mai mult decît o exagerare, este un neadevăr demonstrat de mărturii pe parcursul procesului, în afară de

generalul Nuţă şi, sporadic, generalul Macri nimeni n-a ţinut legătura cu responsabilii politici, deci nu se poate vorbi de "conlucrare perfectă", de care nici nu s-a simţit nevoia avînd în vedere forţele angrenate în restabilirea ordinei;

— "grupa de comandă la Inspectoratul M.I." — chestiune clarificată cu argumente şi trimiteri la ordine precise;

— "generalul Macri a ordonat folosirea muniţiei de manevră" — chiar dacă ar fi fost aşa se ridică întrebarea: cui a ordonat, pentru că Securitatea Timişoara nu avea astfel de muniţie?; în al doilea rînd nu am auzit să fi murit cineva sau măcar să fi fost rănit cu muniţie de manevră;

— "purtare abuzivă a cadrelor M.I. în 16 şi 17 decembrie 1989" — sînt convins că au fost asemenea situaţii şi chiar eu le-am prezentat în acest volum; dar nu s-a cerut condamnarea nici unui inculpat pentru această infracţiune;

— "la Inspectoratul M.I. s-a constituit un comandament condus de generalul Nuţă, deşi membrii se aflau în încăperi diferite" — afirmaţia nu a fost confirmată cu nimic şi nu este nici logică. Să acceptăm că a existat totuşi dar n-a funcţionat. Este cert însă că la sediul Diviziei 18 mecanizate s-a constituit şi a funcţionat, din ordinul ministrului apărării naţionale, un comandament după toate regulile şi regulamentele militare. Cu toate acestea nimeni nu a fost incriminat şi nici nu este cazul să fie. Militarii nu sînt o adunătură, ei acţionează organizat, după reguli precise. Altfel n-ar mai fi militari;

— "din ordinul generalului Macri, în 17 decembrie 1989, ora 14.00, cadrele de securitate şi miliţie au fost înarmate" — portul armamentului de către cadrele militare nu este infracţiune;

— "se susţine că armamentul a fost distribuit pentru apărarea Inspectoratului deşi acesta era apărat de grăniceri şi nici nu a fost atacat" — nu s-a putut arăta nici un singur caz de ofiţer de securitate plecat din sediu cu armament şi folosit în vreun loc unde au fost morţi şi răniţi, iar dacă sediul nu a fost atacat nu a fost motiv de folosire a armamentului;

— "în 18 decembrie la Catedrală s-a tras din dispozitivul comandat de maiorul de miliţie Sucală" — dacă s-a dovedit acest lucru era firesc ca ofiţerul sau alt component al dispozitivului său să fie judecat şi condamnat. Din cîte cunosc maiorul Sucală a fost arestat şi cercetat cîteva luni fiind pus în libertate din lipsă de probe. În schimb, martorul Botezatu Marcel declară (volumul IV–fila 22), că, la Catedrală, un TAB a tras asupra manifestanţilor, apoi a lăsat 6 militari la cinema "Timiş" care au început şi ei să tragă. Martorul Caceu Emil declară (acelaşi dosar, fila 208) că surorile sale Caceu Mariana Silvia şi Caceu Margareta aflîndu-se în zona Catedralei, au fost împuşcate mortal dintr-un tanc (declaraţie luată de procuror locotenent–major Bălan Romeo);

— "în Piaţa Libertăţii între orele 16.00–17.00 au fost şi persoane violente; s-a deschis foc de avertisment" — de acord cu aceste afirmaţii, dar în acel loc au acţionat cu certitudine numai forţe ale M.Ap.N., iar dacă au murit sau au fost răniţi oameni, fapta nu avea legătură cu obiectul cauzei;

— "tancurile blocate în Calea Girocului au fost recuperate — ca urmare a dialogului realizat între militari şi demonstranţi. S-au tras totuşi focuri de avertizare. Cei împuşcaţi declară că s-a tras dinspre cordoanele de militari. Aparent s-ar părea că forţele M.Ap.N. au tras, dar au fost şi forţe M.I." — dacă dialog se chemă lovirea cu pietre şi răngi a membrilor echipajelor de pe tancuri sau intervenţia ulterioară a Regimentului 90 blindate din Lugoj sub comanda maiorului Paul Vasile şi a celorlalte forţe trimise în ajutor pentru recuperarea tehnicii de luptă abandonate, nu mai este nimic de explicat.

Celelalte concluzii s-au referit la punctele fierbinţi unde au fost răniţi şi au murit oameni, precum podul Decebal, Piaţa Traian, Calea Lipovei. Nu au putut reliefa nici o legătură directă cu ofiţeri de securitate sau miliţie, adoptîndu-se formula "se pare că au fost şi forţe M.I.". Nu contrazic afirmaţia pentru că e posibil să fi fost formaţiuni ale trupelor de securitate–miliţie, ale pompierilor şi ale grănicerilor — proaspeţi trecuţi la M.I. Dar nici un reprezentant al acestora nu se afla în boxa acuzaţilor.

În baza acestor concluzii şi a altora asemănătoare, pe care nu le mai amintesc, se renunţă la învinuirea de genocid şi se cere încadrarea la infracţiunea de "omor deosebit de grav" cu derivatele obişnuite. Totodată s-a cerut achitarea a trei inculpaţi apreciindu-se că nu sînt întrunite elementele constitutive ale vreunei infracţiuni.

În următoarele zile şi-au prezentat pledoariile apărătorii, toate convergînd spre demolarea acuzaţiei de genocid, dar şi a celei nou formulate de procuror.

Principalul argument a fost inexistenţa probelor, cît şi a legăturii între clienţi şi victimele evenimentelor din decembrie 1989. Cele mai convingătoare pledoarii, după umila mea părere, au fost ale avocaţilor Nicolae Cerveni, Cornelia Pinţa şi Slobodan Bachici, ultimul avînd şi avantajul prezenţei efective în stradă în decembrie 1989, la Timişoara.

A urmat replica procurorului în 24 septembrie, fără să exceleze însă în argumente forte. A fost mai mult exprimarea nemulţumirii că avocaţii nu vor să-i accepte susţinerile drept probe în acuzare. La un moment dat a afirmat că cei de la M.Ap.N. au recunoscut că au folosit muniţie de război (afirmaţia generalului Guşe Ştefan) pe cînd cei de la M.I. nu recunosc nimic. Apoi a concluzionat: "Astea sînt probele, pe acestea am reuşit să le strîngem" şi "Infracţiunea de omor există, dar se poate pune în discuţie dacă are legătură cu inculpaţii". "Lumea cere autorii direcţi, cine a tras. Avem dosare. Ne preocupăm în continuare".

Aş mai aminti două afirmaţii ale procurorului, făcute nu din rea voinţă, ci din lipsă de cunoştinţe în domeniu.

— A citat din agenda căpitanului Dragoman Romul observaţia generalului Macri: "Nu susţinem cu informaţii acţiunile din stradă", iar din agenda maiorului Radu Tinu: "ofiţerii nu împuşcă". Pentru orice ofiţer de informaţii, indiferent cărui organism aparţine, este foarte clară semnificaţia acestor observaţii. Prima se referea la necesitatea de a clarifica, prin informaţii pertinente, cauzele şi promotorii acţiunilor violente din stradă, iar a doua

că atribuţiunile ofiţerului de informaţii nu sînt să impuşte, ci să obţină informaţii. Este regretabil că în cei aproape doi ani de proces procurorul căpitan Bălan Romeo nu a profitat de prilej pentru a-şi completa cunoştinţele în domeniu. Mă obligă la această constatare concluzia trasă de procuror: "Asta înseamnă că li se reproşează de ce nu folosesc armamentul". O concluzie mai falsă nu se putea.

Într-un interviu acordat lui Bogdan Maioreanu de la revista "Expres", referindu-se la dificultăţile din faza cercetării penale căpitanul Bălan Romeo afirmă: "Sprijin efectiv în cercetarea penală nu am primit, practic, de la nimeni. Cei pe care îi anchetam fuseseră reprezentanţi ai organelor de securitate şi miliţie şi sînt convins că nimeni din acele organe nu nè-ar fi furnizat probe împotriva foştilor colegi". Sînt de acord că procuratura a întîmpinat mari dificultăţi în faza cercetării penale. Dar mă întreb: a dorit cu adevărat să stabilească adevărul cu privire la cele petrecute la Timişoara în decembrie 1989? Dacă aşa este, de ce această dorinţă de a găsi neapărat probe care să ne acuze musai pe noi cei de la securitate şi miliţie? Pun întrebarea pentru că, în continuarea interviului, dl. căpitan Bălan Romeo afirmă: "Rolul procurorului nu este numai cel de acuzator. Rolul nostru este să ajutăm instanţa în stabilirea adevărului şi în momentul în care considerăm că acuzarea iniţială nu corespunde probelor din dosar atunci trebuie să cerem această schimbare a încadrării chiar cu riscul unor achitări". Cititorul neavizat îşi va pune imediat întrebarea: de ce achitarea este un risc din moment ce se constată că

inculpatul este nevinovat? Răspund eu. Riscul este pentru procurorul care a emis mandatul de arestare fără să aibă probe sau măcar indicii că cel pe care îl arestează este autorul infracţiunii. În termenii Codului Penal înseamnă infracţiunea de arestare ilegală. De altă explicaţie nu cred să mai fie nevoie.

Ultimul cuvînt al inculpaţilor, cum era şi firesc, nu putea decît să aducă argumente în susţinerea nevinovăţiei. Fiecare în raport de acuzaţii şi de pricepere. Au fost cîteva de interes general pentru "adevărul Timişoarei" dintre care aş cita cuvîntul lui Radu Tinu.

Cu aceasta cel mai complex şi dificil proces din seria celor puse în legătură cu evenimentele din decembrie 1989 s-a încheiat. Pronunţarea hotărîrii, după amînările obişnuite, a avut loc în 9 decembrie 1991.

Într-un interviu acordat ziaristei Ondine Gherguţ de la "Cotidianul", preşedintele completului de judecată Colonelul Cornel Bădoiu, referindu-se la unul din motivele amînării pronunţării hotărîrii judecătoreşti, afirma: "Nu este simplu să dai o hotărîre în contextul în care, mai mult ca oricînd, opinia publică e interesată de ce vom stabili noi". Nu am nici un motiv să mă îndoiesc de sinceritatea acestei afirmaţii.

4. Sentinţa

Ultimul act al procesului care a însemnat şi căderea cortinei la acest spectacol prelungit, s-a produs la 9 decembrie 1991 în prezenţa tuturor inculpaţilor, apărătorilor, presei scrise şi vorbite şi a publicului, în măsura în care s-a mai putut păşi în spaţiul rezervat (deosebit de strîmt).

Preşedintele completului de judecată, domnul general Cornel Bădoiu (avansat la 1 decembrie 1991) a dat citire dispozitivului hotărîrii judecătoreşti, hotărîrea în întregul ei urmînd a fi ulterior redactată. Cu majoritate de voturi, instanţa a hotărît schimbarea încadrărilor juridice şi condamnarea sau achitarea după cum urmează:

— Coman Ion (general-colonel în rezervă, fost secretar al CC al PCR), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de genocid în infracţiunea de omor deosebit de grav şi tentativă la omor deosebit de grav, condamnîndu-l la 25 ani de închisoare, 10 ani interzicerea unor drepturi şi degradare militară;

— Bălan Radu (fost prim-secretar al judeţului Timiş), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de genocid în infracţiunea de omor deosebit de grav şi tentativă la omor deosebit de grav, condamnîndu-l la 23 ani de închisoare, 10 ani interzicerea unor drepturi

— Pacoste Cornel (fost viceprim-ministru), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de

genocid în infracţiunea de complicitate la omor deosebit de grav, condamnîndu-l la 20 ani de închisoare, 10 ani interzicerea unor drepturi şi degradare militară;

— Popescu Ion (colonel în rezervă, fost şef al Inspectoratului M.I. Timiş), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de complicitate la genocid în infracţiunile: omor deosebit de grav, tentativă la omor deosebit de grav, arestare ilegală, conducere cu număr fals a unui autovehicul pe drumurile publice, condamnîndu-l la 20 ani de închisoare, 10 ani interzicerea unor drepturi şi degradare militară;

— Sima Traian (colonel în rezervă, fost şef al Securităţii Timiş), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de complicitate la genocid în infracţiunile: omor deosebit de grav, tentativă la omor deosebit de grav, arestare ilegală, condamnîndu-l la 20 ani de închisoare, 10 ani interzicerea unor drepturi şi degradare militară;

— Deheleanu Ion (colonel în rezervă, fost şef al Miliţiei Timiş) şi Corpodeanu Ion (locotenent-colonel în rezervă, fost adjunct al şefului Miliţie Timiş), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de complicitate la genocid în infracţiunea de omor deosebit de grav, condamnîndu-i la cîte 18 ani de închisoare, 10 ani interzicerea unor drepturi şi degradare militară;

— Veverca Iosif (fost maior la Miliţia Timiş), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de favorizare la genocid în infracţiunea de favorizare a infractorului şi schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de omor calificat în infracţiunea de omor

deosebit de grav pentru care a fost condamnat la 15 ani închisoare, 8 ani interzicerea unor drepturi şi degradare militară;

— Chircoiaş Nicolae (colonel în rezervă, fost şef al Institutului de criminalistică din I.G.M.), schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de complicitate la genocid în infracţiunea de favorizare a infractorului, distrugerea de înscrisuri, fapte amnistiate de decretul din 4 ianuarie 1990;

— Baciu Ion, Ciucă Valentin, Avram Gheorghe, Preda Laurenţiu, Mişea Eugen, Grui Tiberiu, Peptan Eugen, Ganciu Gheorghe şi Iozef Emilian Zamfir, schimbarea încadrării juridice din infracţiunea de favorizare la genocid în infracţiunea de favorizare a infractorului, fapte amnistiate de decretul din 4 ianuarie 1990;

— Macri Emil (fost general şi şeful Direcţiei de contrainformaţii în sectoarele economice din D.S.S.), procesul penal încetează datorită decesului acestuia.

— Instanţa achită pe Matei Ilie, Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Atudoroaie Gheorghe, Radu Tinu şi Bucur Viorel.

Ca o curiozitate pentru practica judiciară românească amintesc condamnarea lui Popescu Ion şi Sima Traian pentru cîte 200 infracţiuni de arestare ilegală a cîte 3 ani fiecare, respectiv cîte 600 de ani închisoare.

În total s-au pronunţat condamnări la 1439 ani închisoare. Un record în justiţia română, greu de egalat sau de depăşit. Oricum poate să candideze pentru înscrierea în faimoasa "Carte a recordurilor".

V. DETENŢIA

1. Penitenciarul Timişoara

Am hotărît să abordez acest capitol din convingerea că, aşa cum eu nu am cunoscut nimic din ceea ce se întîmplă dincolo de zidurile masive şi de gardurile cu reţele dese de sîrmă ghimpată, nici cei mai mulţi dintre cititori nu au habar. În plus, am urmărit cîteva episoade din serialul TV "Memorialul durerii" în care am remarcat aceeaşi propagandă ca pe timpul regimului comunist, numai că este tratată din capătul opus al coridorului. Sînt lucruri adevărate, dar şi multe falsuri faţă de care Ministerul Justiţiei şi Direcţia Generală a Penitenciarelor ar fi trebuit să ia atitudine.

Ceea ce vreau eu să prezint sînt cîteva situaţii trăite ce ies din limitele imaginabilului. Ba chiar poţi suspiciona pe unii responsabili de intenţii de exterminare, dacă ne-ar lipsi luciditatea în a aprecia corect cauzele unor atitudini: dezinteres, formalism, superficialitatea împinsă la extrem, zel excesiv în a fi pe placul puternicilor zilei şi altele ce ţin de nivelul de pregătire şi de inteligenţă al fiecăruia.

Fără a le dori să le cunoască nemijlocit, voi încerca să-i conving pe acei gazetari care ne invidiau pentru "condiţiile de pension" în care eram ţinuţi că au fost total greşiţi în aprecieri.

Penitenciarul Timişoara este o veche închisoare militară de pe timpul împărătesei Maria Tereza, cînd Banatul făcea parte din împărăţia Habsburgilor. Are

ziduri grose de 50 cm, clădiri cu un singur etaj, curţi interioare, amenajate ca locuri de producţie fie în barăci, fie sub cerul liber (aici se repară de dimineaţa pînă seara lăditţe de lemn folosite ca ambalaj).

Sînt 5 secţii, de detenţie, între care o secţie pentru femei şi una pentru minori.

Noi, "terorişţii", am fost încarceraţi la Secţia a 3-a rezervată condamnaţilor pentru crime, tîlhării, în general puşcăriaşi periculoşi cărora li se aplică un tratament mai dur. Sînt cazuri cînd nu sînt scoşi cu lunile afară, la aer.

Celulele din Secţia 3 sînt foarte mici: 2 metri lăţime şi 3,5 metri lungime în care este cuprins şi closetul. Într-o asemenea celulă sînt 6 paturi de fier suprapuse cîte 3 de fiecare parte a uşii. Mai există o chiuvetă mică cu apă rece. O ferăstruică la înălţimea de 2 metri care ar trebui să faciliteze aerisirea celulei, dar şi a closetului. În fapt, aerisirea nu poate avea loc întrucît pe partea din afară sînt plasate fîşii de geam colorat aşezate în stilul jaluzelelor de lemn. În plus, mai este o plasă deasă metalică şi nelipsitele gratii. Datorită acestei "ermetizări" nu pătrunde nici aer, dar nici lumina naturală. În timpul verii, cînd eram în pericol să ne sufocăm, băteam în uşă şi îl imploram pe gardianul de serviciu să deschidă vizeta de jos pe unde ni se introduceau castroanele cu mîncare. În acest fel se făcea un pic de curent în încăpere.

În timpul verii ţînţarii şi muştele sînt adevăraţi "torţionari" ai deţinuţilor. Împotriva lor nu ai cum să te aperi decît printr-o continuă vînătoare cu rezultate modeste.

Tubul de neon din plafon arde în permanenţă, astfel încît cei care ocupă paturile de sus au imprimată pe retină imaginea tubului chiar şi cînd dorm. Am stat cel puţin 6 luni în această poziţie, tubul de neon devenind aproape o tortură pentru mine. Cînd am stabilit relaţii mai umane cu gardienii, pe timpul nopţii atenuam violenta luminii tubului cu un ziar, atît cît să putem fi totuşi observaţi permanent prin vizeta specială din partea de sus a uşii.

Îmi amintesc de unul dintre gardieni, plutonierul major Gall, un om cumsecade, dar foarte conştiincios. Dacă se uita pe vizetă, după ora de culcare şi nu-ţi vedea capul, striga şi te ruga politicos să te aşezi mai la vedere. Aceasta se întîmpla după ce colonelul Moraru Petre, fost adjunct al şefului Inspectoratului General al Miliţiei, s-a spînzurat în closetul celulei folosindu-se de propria curea de la pantaloni. A fost ajutat direct în gestul său de publicarea în ziarul local a fotografiei sale în zeghe cu explicaţiile de "securist-terorist" şi alte epitete despre care am vorbit deja. Gazetarul care a făcut această ispravă este autorul moral al morţii colonelului Petre Moraru şi desigur a dat socoteală în faţa propriei conştiinţe.

Uşa celulei se compune din trei elemente: un grilaj interior din fier sudat de grosime apreciabilă, cu broască proprie, o uşă masivă din lemn prevăzută şi ea cu broască dar nefolosită. un al doilea grilaj care se închide peste uşa de lemn.

Dimineaţa, la prînz şi seara cînd se distribuie mîncarea de către deţinuţii anume destinaţi acestui scop, se deschide lacătul de la uşiţa existentă în

partea inferioară a uşii de lemn şi se introduc castroanele de aluminiu, mai întîi ciorba şi apoi, în aceleaşi castroane, se pune felul doi, bineînţeles după ce au fost golite (prin îngurgitare sau aruncare în closet).

În cameră este permisă păstrarea numai a cănilor din tablă de aluminiu rînduite pe poliţă. În acestea se serveşte dimineaţa ceaiul (de fapt zahăr ars cu apă călduţă), iar celor cu regim medical lapte dulce sau acru, în funcţie de temepratura de afară. Singurul tacîm folosit este lingura care se recuperează cu mare grijă de veselari întrucît sînt cazuri cînd sînt înghiţite sau rupte şi transformate în obiecte tăietoare.

Deşteptarea este la ora 5.00 şi se face prin zbîrnîitul unor sonerii sinistre însoţite de răgetele unor gardieni mai zeloşi, urmate de bătăi în uşi. Este imposibil ca cineva să întîrzie în pat, un rol important în respectarea programului avînd şefii de cameră. Aceştia, în schimbul unor avantaje minime: o carte poştală, un pachet, un vorbitor sînt şi "informatori" folosiţi pentru supravegherea celor din celulă. Ei riscă şi pedepse pentru abateri ale celor de sub responsabilitatea lor.

Fiecare gardian este obligat să prezinte la ieşirea din schimb o notă informativă cu principalele aspecte observate personal sau obţinute de la unii deţinuţi despre alţi deţinuţi. Evident că nici noi nu am făcut excepţie de la această regulă. Ba dimpotrivă.

După ce se face ordine în cameră, fiecare deţinut se spală la chiuvetă şi aşteaptă ceaiul. De regulă este însoţit de o bucăţică de marmeladă, mai mare sau mai mică, în raport de relaţiile cu veselarul. Dacă

poţi să-i strecori un pachet de ţigări îţi umple cana cu ceai şi îţi dă mai multă marmeladă. În primele zile, cu cele trei bancnote de cîte o sută de lei pe care unul dintre tovarăşii de celulă a reuşit să le ascundă în pantof, am obţinut cîte o jumătate de pîine în plus, în total 1,5 kg. Scump dar merita. Pentru că aproape un an de zile nu ni s-a dat decît 125 grame de pîine pe zi, ceea ce era extrem de puţin şi pentru un diabetic (aproximativ 40 grame la o masă).

Ce e drept, la prînz şi seara se oferea turtoi din mălai dar era atît de rău mirositor, datorită mucegaiului încît era imposibil să-l mănînci. În plus, exista pericolul îmbolnăvirii de pelagră.

La ora 7.00 urma apelul, precedat de sonerii şi strigăte de anunţ. Ne rînduiam în picioare, cu spatele la uşă şi căciula în mîna stîngă. Uşile se deschideau pe rînd cu zgomot de fiare şi izbituri. Ofiţerul de serviciu (de fapt un subofiţer) care prelua de la vechiul ofiţer de serviciu, primea raportul şefului de cameră (singurul îndreptăţit să stea cu faţa spre subofiţer). Prin acesta se puteau aduce la cunoştinţă şi anumite doleanţe. Un alt gardian, dotat cu un ciocan de lemn cu coada de un metru, controla trăinicia gratiilor de la fereastră.

Cu aceasta programul de dimineaţă se încheia şi urma lunga aşteptare pînă la masa de prînz. Evenimentul era dorit numai ca o schimbare de preocupări şi marca scurgerea timpului. Pentru că mîncarea ce se da deţinuţilor era sub orice critică. Singurele feluri comestibile erau mîncarea de cartofi şi fasolea. Ciorbele, varza, arpacaşul erau de

nesuportat fie datorită mirosurilor pestilenţiale, fie aspectului şi gustului de lături.

Seara nu se da decît un singur fel de mîncare.

Întrucît după un asemenea meniu folosit timp îndelungat ajunsesem într-o stare de anemie avansată, cu pericolul redeschiderii ulcerului duodenal, iar pachete de acasă nu aveam voie să primim, doctoriţa penitenciarului, o femeie deosebit de inimoasă, a reuşit să obţină aprobarea comandantului închisorii pentru a mă trece la regim. A fost un mare succes întrucît s-a dublat raţia de pîine, a apărut o cană cu lapte, paste făinoase. Aceeaşi doctoriţă a obţinut regim alimentar şi pentru alţii din grupul nostru, cum era generalul Emil Macri care ţinea regim strict de ani de zile.

Seara la ora 22.00 se dădea "stingerea" în acelaşi mod ca şi "deşteptarea". Este un fel de a spune "stingerea", pentru că nici un bec nu se stingea. Exista obligaţia de a sta în pat şi de a nu vorbi.

Abia după începerea procesului, în martie 1990, ni s-au acordat unele drepturi înscrise în regulamentul privind executarea detenţiei. Astfel, o dată pe lună aveam dreptul la cumpărături în valoare de 100 lei (din banii pe care îi avusesem la încarcerare sau trimişi de familie), un pachet cu 10 kg alimente şi rufărie de corp, ţigări, săpun (numai indigen) şi un vorbitor cu familia. La început nu se admitea decît prezenţa unuia din membrii de familie. În cazul meu ori soţia, ori băiatul chiar dacă veniseră împreună. Vorbitorul dura 20–30 minute într-o încăpere special amenajată. De o parte a geamului despărţitor deţinuţii, iar de cealaltă parte rudele. Te

puteai face auzit printr-o tablă perforată, dublă, unde era plasat şi microfonul ce permitea subofiţerului să urmărească, prin sondaj sau la cererea expresă a şefilor săi, convorbirea unui anume deţinut, fiecare boxă fiind numerotată.

Mult timp după începerea procesului nu ni s-a permis accesul la ziare, la difuzorul care în mod normal există în fiecare celulă. La TV, nici atît. Se dorea izolarea noastră totală. Totuşi reuşeam să primim veşti de afară, fie prin deţinuţii de drept comun, fie prin gardieni sau alţi oameni din personalul închisorii care recurgeau la tot felul de stratageme pentru a ne strecura un ziar sau numai o tăietură de ziar în care se făcea referire la noi, la procesul nostru. În ce mă priveşte, m-am bucurat de o anume simpatie. Eram cunoscut şi de deţinuţi care nu pregetau să-mi strecoare o ceapă, un usturoi, o ridiche, o roşie, un măr sau un ziar, în funcţie de anotimp şi de ceea ce aveau disponibil.

În privinţa personalului penitenciarului, exceptîndu-l pe maiorul Negru şi pe un subofiţer pe care nu-l poţi acuza de rea voinţă, ci numai de automatisme, nu-mi amintesc să nu fi găsit o vorbă bună la fiecare. Unii mă scoteau din celulă sub un pretext oarecare şi îmi dădeau să citesc ziarele care scriau despre mine sau îmi comunicau ce se trasmite la posturile de radio române sau străine şi ce comentează oamenii în oraş. A fost un sprijin moral extraordinar pentru care le mulţumesc şi acum, fără a-i nominaliza pentru a nu le produce necazuri.

În perioada cît am fost izolaţi şi între noi, respectiv pînă în iunie 1990 cînd instanţa a hotărît

trimiterea la Bucureşti pentru expertiză psihiatrică a celor acuzaţi de genocid sau complicitate la genocid, am găsit totuşi posibilitatea să comunicăm între celule. Astfel, între closetele celulelor 26 şi 27 ţeava de apă trecea printr-o ţeavă mai largă fixată în perete. Prin aceasta se putea vorbi destul de clar fără riscul de a fi văzut sau auzit de gardian. Era aproape ca la "vorbitor" numai că lipsea geamul şi microfonul.

Unele îmbunătăţiri în condiţiile de "cazare" a noastră au fost luate de colonelul Chiş, la acea dată adjunct al şefului Direcţiei Generale a Penitenciarelor. Venind la Timişoara în august 1990, a stat de vorbă cu cei mai mulţi dintre noi, fiind printre puţinii ofiţeri care înţelegeau perfect situaţia neverosimilă în care ne aflam noi, foştii săi colegi de minister.

Întrucît la deţinuţii de drept comun nu se aplicau măsuri atît de drastice ca în cazul nostru, colonelul Chiş a ordonat să se scoată de la ferestre plasele de sîrmă şi "jaluzelele" de geam colorat, ceea ce a însemnat o binefacere extraordinară pentru noi. De asemenea, a introdus obligativitatea scoaterii zilnice la aer în curtea închisorii şi a reinstalat difuzoarele în camere.

2. Transportul deţinuţilor

Este imposibil de imaginat pentru un neavizat ce înseamnă transferul unui deţinut dintr-un penitenciar în altul. Dacă dubele auto sînt nişte cutii metalice aproape ermetizate în care pe timp de vară se poate muri prin asfixiere, ele pot fi suportate pentru că nu sînt folosite decît pentru distanţe scurte şi speri ca din moment în moment să ajungi la destinaţie şi să poţi inspira o gură de aer.

Între localităţi însă se foloseşte vagonul de cale ferată special construit în acest scop. După prima luare de contact cu acest adevărat mijloc de tortură m-am jurat (desigur fără şanse de realizare) că dacă voi ocupa vreodată vreo funcţie care să-mi permită o asemenea decizie, voi impune ca toţi juriştii, înainte de a-şi primi diploma, să facă o călătorie cu acel vagon de la Bucureşti la Timişoara sau pe altă rută asemănătoare. Să fie o probă obligatorie aşa cum este participarea la autopsii. La aceeaşi probă să fie supuşi toţi slujbaşii din sistemul judiciar, inclusiv penitenciare, precum şi medicii legişti.

Sînt convins că după o asemenea experienţă vor cugeta profund atît asupra utilităţii transportului, dar şi asupra condiţiilor în care se face acesta. Am fost informat că au fost cazuri de deces pe timpul transportului cu acel vagon.

În ce mă priveşte, prima călătorie cu vagonul fantomă am început-o în 23 iunie 1990 şi am

încheiat-o a doua zi la Bucureşti. Pregătirile s-au făcut cu o zi înainte. Cei ce urmam să fim duşi la Jilava am fost scoşi din celule şi mutaţi într-un izolator cu bagaje cu tot. De aici am fost scoşi pe la ora prînzului şi duşi în curte unde am mai aşteptat o oră pînă ne-au urcat în autoduba cu care am fost duşi la gară. Vagonul cu pricina era ultimul ataşat la un tren accelerat ce avea destinaţia Bucureşti. Am înţeles de la subofiţerii care-l însoţeau că era o excepţie ataşarea la accelerat întrucît era zor mare să ajungem la expertiza psihiatrică.

Am fost introduşi în aşa-zisul salon care ocupă cam jumătate de vagon. Cealaltă jumătate este rezervată personalului însoţitor şi unui număr de 8 "cuşete" despre care voi vorbi. "Salonul" are pe marginile longitudinale bănci metalice continui. La fel şi pe mijloc. La capătul celor două bănci laterale se deschide cîte un capac de lemn care maschează burlanul ce semnifică closetul sau mai bine zis, gaura pe unde îţi poţi rezolva nevoile fiziologice. Nu sînt separate cu nimic, iar de la 3 metri de ele miroase îngrozitor, nefiind spălate prea des.

De altfel, cînd am urcat noi în vagon primul lucru pe care a trebuit să-l facem a fost să strîngem resturile de hîrtii, pîine, cutii de conserve goale, alte gunoaie pentru a face locul mai suportabil. Am măturat şi am stropit pe jos.

De o parte şi de alta a vagonului sînt ferestre, dar au un sistem de grătare atît de dese şi încrucişate încît nu se poate vedea nimic afară şi nici de afară spre interior. Deschizîndu-le însă pe ambele părţi se făcea curent şi se aerisea destul de bine în mers.

"Salonul" are în dotare o garniţă pentru apă de băut. Este modelul celor folosite la ţară pentru păstrarea petrolului, cu deosebire că cea din gospodăria ţăranului este mai curată. Apa vine la robinet din rezervorul instalat în podul vagonului numai atunci cînd supraveghetorii deschid robinetul central care permite disptribuţia şi în "cuşete". Acestea erau ocupate de deţinuţi de drept comun. Uşile "cuşetelor" cît şi a salonului sînt specifice puşcăriei, cu grilaje, vizete, zăvoare, lacăte etc.

Am ajuns în gara Bucureşti–Nord în dimineaţa de 24 iunie 1990. Eram frînţi de oboseală şi murdari. După coborîrea călătorilor, vagonul a fost tras în triaj unde am mai aşteptat cîteva ore pînă a venit duba de la Jilava.

La poarta spitalului–penitenciar am mai stat, în dubă, aproape 2 ore pînă cînd am fost duşi într-o încăpere de tranzit. Bucuria mare a fost că avea o chiuvetă cu apă rece şi un WC. În scurt timp a apărut directorul stabilimentului, colonelul doctor Arusoaie Aurelian. Subofiţerul care-l însoţea, vrînd probabil să facă impresie şefului său, a strigat nepoliticos la cei care fumau. Doctorul a reacţionat imediat şi l-a dat afară din încăpere. S-a adresat generalului Emil Macri şi l-a întrebat dacă îl recunoaşte. Acesta i-a confirmat. Doctorul îi fusese subordonat cu mulţi ani în urmă cînd generalul era şeful Securităţii la regiunea Suceava. În continuare ne-a informat că a luat măsuri pentru primirea noastră, vom face imediat un duş fierbinte, vom primi pijamale noi, după care vom fi conduşi în două încăperi în care să ne autorepartizăm după preferinţe.

A fost pur şi simplu o binefacere după o călătorie dificilă şi 6 luni de claustrare feroce. M-am simţit din nou om. După ce ne-am instalat în camere (aveau totuşi un aspect de camere de spital, deşi modeste) a apărut doctorul Arusoaie care m-a invitat să-l însotesc. Am mers în cabinetul său unde m-a tratat cu un nes şi un pahar de pepsi-cola. M-a felicitat de ziua mea. Era 24 iunie 1990, ziua cînd împlineam 51 de ani. M-a impresionat acest gest care a avut o importantă influenţă asupra moralului meu. Am discutat despre "evenimentele de la Timişoara", doctorul fiind interesat să-şi clarifice multe nedumeriri.

Peste 35 de zile a trebuit să refacem drumul spre Timişoara cu acelaşi vagon-închisoare. Numai că de această dată totul a fost neînchipuit de îngrozitor. În primul rînd nu ni s-a mai repartizat "salonul" ci cuşetele". O asemenea "cuşetă" are 2 metri lungime şi 1 metru lăţime. Pe latura dinspre fereastră (la fel de zăbrelită ca şi la "salon") sînt 4 locuri dintre care unul este capacul de la "closet". În partea opusă este o banchetă mai scurtă (datorită uşii) pe care încap 2 persoane. Deci 6 persoane în poziţia şezînd neexistînd nici o posibilitate de a-ţi întinde picioarele decît dacă te scoli în picioare. Noi am fost introduşi cîte 4 într-o "cuşetă" pentru ca să ne încapă şi bagajele pe banca mai scurtă. Eu am fost împreună cu generalul Emil Macri, Ilie Matei şi locotenent-colonelul Gheorghe Atudoroaie. Ne-am selectat aşa pe criteriul că nici unul nu fumam.

A fost cel mai lung drum din viaţa mea. A durat trei zile şi 2 nopţi. De ce aşa de mult? Pentru

că vagonul merge într-un zig-zag nemaipomenit. La Ploieşti am aşteptat 4 ore pe o linie secundară, pînă ce vagonul a fost ataşat la un tren de persoane spre Tîrgovişte. A oprit la halta I.L.Caragiale unde a descărcat şi a luat deţinuţi de la penitenciarul Mărgineni. La Tîrgovişte a mai stat cîteva ore pînă a fost ataşat la alt tren spre Piteşti şi tot aşa pînă ce după 60 de ore am ajuns la Timişoara.

După îndelunga staţionare la Ploieşti sub soarele torid al lunii lui cuptor cînd tabla vagonului dogorea pur şi simplu de încinsă ce era, generalului Macri i-a fost din ce în ce mai rău. Am bătut în uşă şi l-am rugat pe subofiţer să deschidă pentru aerisire.

Între timp s-a mai eliberat o "cuşetă" în care s-a mutat Ilie Matei, ceea ce a creat puţin spaţiu de mişcare.

Pînă la Tîrgovişte starea generalului Macri s-a înrăutăţit manifestînd simptome clasice de infarct. L-am scos pe culoar şi l-am întins pe o saltea pusă la dispoziţie de însoţitori. Ajunşi în gara Tîrgovişte unde iarăşi vagonul urma să staţioneze cîteva ore, unul din subofiţeri s-a oferit să caute un medic. A revenit după mai puţin de o oră cu doctoriţa Niţulescu de la cabinetul Inspectoratului Ministerului de Interne. Deşi era noapte şi a fost deranjată de acasă nu a pregetat nici un moment să facă tot ce poate pentru a-l salva pe generalul Macri. Nu ştiu dacă îl cunoscuse anterior. După ce i-a dat primul ajutor, a alergat să găsească o ambulanţă cu care să ne întîlnim la gara Titu unde să-l ia şi să-l transporte la spitalul din Găieşti. Acela era cel mai apropiat în condiţiile în care trebuia

să obţină aprobarea conducerii Direcţiei Generale a Penitenciarelor pentru a-l coborî pe general din vagon iar timpul nu mai ajungea pentru internare la Tîrgovişte.

La Titu nu a ajuns salvarea pentru că s-a defectat pe drum dar operaţiunea s-a putut realiza la Găeşti unde vagonul stătea mai mult. Prin efortul acelei doctoriţe şi al subofiţerilor însoţitori ai vagonului a fost salvată viaţa generalului Macri, care însă va muri peste mai puţin de 9 luni, tot de infarct şi tot în stare de arest preventiv.

Ajunşi în cele din urmă la Timişoara, pur şi simplu extenuaţi fizic şi deprimaţi moral datorită accidentului generalului Macri, am fost aşteptaţi în gară de o cohortă de subofiţeri şi deţinuţi de drept comun, folosiţi ca ajutoare, pregătiţi cu cătuşe pentru noi. Au renunţat în final să ne lege dar ne-au plimbat în schimb pe tot peronul printre călătorii care priveau la noi, unii cu mirare, alţii blazaţi. Au fost şi cazuri cînd timişorenii dintre noi au fost recunoscuţi şi salutaţi.

În ce mă priveşte nu am fost deloc încîntat să revin în Timişoara, oraşul care mi-a provocat atîtea necazuri şi nici acum nu sînt convins că voi dori să mai calc vreodată prin acele locuri.

3. Expertizele medico-legale

Prima expertiză a fost cea psihiatrică ordonată de instanţa de judecată. A fost practic o tragere de timp pentru că nici unul dintre noi (exceptez pe cei patru membri ai C.P.Ex. a căror situaţie de sănătate nu o cunosc) nu putea fi bănuit că nu ar fi fost întreg la minte (scuzată să-mi fie expresia) din moment ce eram militari de carieră. Sufeream noi de diferite boli dar nu ne era afectat discernămîntul. Personal am considerat o jignire hotărîrea completului de judecată, cu atît mai mult cu cît a fost luată după 4 luni de la începerea procesului, timp suficient pentru a se convinge asupra stării psihiatrice a fiecăruia dintre noi.

În plus, din cîte cunosc, această prevedere a Codului de procedură penală nu a fost aplicată în cazul cuplului Ceauşescu şi nici al primilor 4 C.P.Ex.-işti. Deci, cînd s-a procedat corect?

La Institutul Medico-Legal din Bucureşti, în mod practic nu s-a făcut nici un fel de examen psihiatric, unii specialişti fiind jenaţi de situaţia în care erau puşi. Am avut însă unele discuţii agreabile, subiectele gravitînd, cum era şi firesc, în jurul "evenimentelor din decembrie 1989".

Ultima discuţie era cu o comisie mai cuprinzătoare. Eu am fost lăsat în mod intenţionat ultimul. Ca urmare am avut timp să aflu numele şi apartenenţa fiecărui component al comisiei. Mă

interesa întrucît vroiam să folosesc prilejul pentru a face cunoscută factorilor implicaţi în evenimente dar şi în soluţionarea cauzelor aflate pe rolul tribunalelor militare disponibilitatea mea de a contribui la găsirea unor soluţii corecte, în concordanţă cu realitatea faptelor.

Am fost invitat să iau loc pe un taburet de lemn în faţa membrilor comisiei. Erau 5 peroane: directorul Institutului Medico-Legal, şeful comisiei de expertiză — doctorul Florin Stănescu, doi medici de la Spitalul nr. 9 şi încă o persoană pe care am identificat-o ca fiind de la Procuratura Generală.

Doctorii erau foarte curioşi să afle de la mine detalii cu privire la spioni şi trădători, servicii de spionaj şi modul de acţiune al acestora, toate în contextul atîtor legende care s-au scris sau au fost spuse în legătură cu mine. Nu ştiu în ce măsură răspunsurile mele i-au satisfăcut dar, în ce mă priveşte, am făcut tot ce se putea pentru a le aduce la normal, la firesc. Activitatea şi viaţa unui ofiţer de contraspionaj o fi ea interesantă, dar în nici un caz pe măsura fabulaţiilor unor gazetari.

Oricum, pentru membrii comisiei a fost un prilej să înţeleagă mai corect anumite aspecte în legătură cu evenimentele din decembrie 1989, iar pentru mine o bună ocazie de a-mi face cunoscut mesajul. Creind un moment de derută am întrebat brusc cine este din partea Procuraturii. Directorul Institutului Medico-Legal a fost efectiv descumpănit şi a încercat să-mi explice apartenenţa fiecărui membru al comisiei. Cînd a ajuns la cel pe care îl presupuneam că este procuror a ezitat,

negăsind o formulă convenabilă. I-a venit cea mai neinspirată idee prezentîndu-l ca fiind medic din partea penitenciarului-spital Jilava. Eu cunoşteam însă toţi medicii din Jilava.

Am intervenit pentru a-l scoate din încurcătură pe director, cu atît mai mult cu cît ceilalţi membri ai comisiei au rămas fără glas, probabil din cauza surprizei. Am apelat la toţi membrii comisiei să facă să parvină la Procuratură, la Curtea Supremă, la Ministerul Apărării Naţionale, la Preşedenţie şi la Guvern că este în interesul ţării dar şi al respectivelor instituţii, să se spună adevărul cu privire la ceea ce s-a întîmplat în decembrie 1989. Continuînd cu insistenţă în a ne scoate pe noi, cei de la Securitate, răspunzători, deşi se cunoaşte cu exactitate că nu am avut nici un fel de participare materială sau morală, ne va pune în situaţia să ne apărăm şi să dezvăluim aspecte care vor accentua starea de instabilitate din ţară.

Evident că nu cunosc cum au procedat, dar am convingerea că fiecare în parte a transmis mai departe cele aflate de la mine, mesajul ajungînd măcar la unii dintre cei cărora le era destinat.

După încheierea acelui episod şi în aşteptarea dactilografierii concluziilor expertizei psihiatrice a venit doctorul Florin Stănescu în camera în care aşteptam şi mi-a spus: "Domnule Teodorescu, sînteţi un luptător şi trebuie să vă zbateţi pentru dreptatea dumneavoastră. Toţi cei care aţi venit aici şi sînteţi ofiţeri, v-aţi comportat cu demnitate şi meritaţi respect. Asta în contrast cu foştii politicieni care s-au perindat pe acelaşi taburet şi s-au comportat

lamentabil". I-am răspuns că, în ce mă priveşte, conştiinţa nevinovăţiei îmi dă siguranţa în atitudine şi puterea de a nu mă da bătut.

A doua expertiză medicală am făcut-o în primăvara lui 1991, după ce am fost mutat de la Timişoara la Jilava, în ianuarie 1991, ca urmare a agravării stării de sănătate. Nu şi-a mai asumat nimeni riscul să ne transporte cu trenul pe cei cu afecţiuni medicale. Am venit cu o ambulanţă împreună cu Ion Coman şi Cornel Pacoste şi dînşii bolnavi şi internaţi deja anterior în spitale fie la Timişoara, fie la Bucureşti.

Deci această a doua expertiză trebuia să stabilească dacă mai pot sau nu suporta condiţiile de detenţie avînd în vedere accentuarea crizelor provocate de creşterea adenomului hipofizar.

În afara analizelor care au putut fi făcute la Jilava, iar altele la Policlinica Vitan-Bîrzeşti, se impunea efectuarea unei tomografii care să evidenţieze stadiul de creştere al tumorei comparativ cu ultimul control. În Bucureşti existau numai trei aparate pentru tomografie. La Spitalul nr. 9, la Spitalul Fundeni şi la Spitalul Militar Central. Primele două erau defecte şi s-a apelat la serviciile celui de al treilea. Colonelul dr. Ciobanu — şeful Serviciului sanitar din Direcţia Generală a Penitenciarelor, un om care anterior a suportat diverse nedreptăţi din partea lui Tudor Postelnicu, mergînd pînă la trecerea sa în rezervă, s-a zbătut foarte mult pentru a obţine aprobarea pentru realizarea tomografiei.

Într-o dimineaţă am plecat cu o dubiţă la Spitalul Militar Central. Împreună cu doctorul Ciobanu mai erau doctoriţa Firan din secţia unde eram internat, un locotenent şi un subofiţer de la serviciul de escortă al penitenciarului.

Am fost primiţi bine de şeful laboratorului de tomografie, un colonel doctor al cărui nume nu-l mai reţin. Ştia cine sînt. Ne-a poftit într-un salonaş curat, ne-a tratat cu cafea şi ne-a rugat să aşteptăm cîteva minute pînă pune aparatul în funcţiune. A revenit după un sfert de oră pentru a ne informa că o defecţiune la instalaţia electrică este în curs de remediere. După alte 30 minute ne-a spus că îi lipseşte lampa şi aşteaptă să sosească a doua zi de la Viena. Deci, doctorul Ciobanu să telefoneze a doua zi pentru o nouă programare. În realitate n-a mai avut loc nici o programare, fiind evident că şeful laboratorului şi-a informat şefii pe care fie că nu i-a găsit pentru a obţine aprobarea, fie că aceştia i-au indicat să ne dea acele justificări. În orice caz, pentru mine a fost o nouă mîhnire gîndindu-mă la atitudinea de neînţeles a responsabililor Ministerului Apărării Naţionale.

Escapada la Spitalul Militar Central s-a soldat şi cu un mini scandal provocat de şeful serviciului de contrainformaţii al Direcţiei Generale a Penitenciarelor. Acesta aprecia că medicii şi-au asumat un risc deosebit transportîndu-mă la spital cu o gardă nesemnificativă în condiţiile în care el avea informaţii că se intenţionează suprimarea mea fizică. Pe acest ofiţer îl cunosc de mai mulţi ani întrucît a activat în fosta Direcţia a IV-a şi colabora cu subordonaţii mei

în supravegherea activităţii de spionaj a ataşaţilor militari occidentali. A doua zi l-am rugat să nu mai permită să se facă tapaj în jurul persoanei mele pentru că dacă s-ar dori suprimarea mea ea ar putea fi realizată, cu toată grija sa. Nu văd însă cine ar fi interesat pentru că nu sînt posesorul unor informaţii fulminante care să pună în pericol viaţa sau liberatea cuiva. Ce ştiu eu ştie multă lume.

Am ajuns la Institutul Medico-Legal fără tomografie, dar cu toate analizele, inclusiv radiografii făcute la Spitalul de endocrinologie "C.I.Parhon", singura unitate de specialitate în supravegherea căreia mă aflu din 1980. Aici tot personalul a fost deosebit de atent şi condescendent. Nu pot să nu amintesc profesionalismul şi umanismul doamnei doctor Vaida şi a domnului doctor Dumitrache, oameni cărora şi anterior le-am purtat un respect deosebit.

Nu acelaşi lucru pot spune despre unii medici legişti de la Institutul Medico-Legal. Aici arbitrariul, pasiunile politice, simpatiile sau antipatiile de orice fel sînt factori care determină concluzia finală a expertizei. Nu dau nume pentru că sînt arhicunoscute, aspecte ale incorectitudinii unora dintre slujbaşii acestei instituţii fiind relevate frecvent în presă. Mi-a confirmat însă atunci un tînăr medic endocrinolog cooptat în comisie de la o altă unitate medicală. Mi-a mărturisit că mă cunoaşte din 1980 cînd am fost internat la Spitalul de endocrinologie, iar el era medic stagiar. Ştie ce boală am dar, în şoaptă, cu toată grija de a nu fi sesizat de medicii legişti, mi-a spus că nu are ce face, este obligat să scrie o

colncluzie ambiguă. Ca să scape de încurcătură, a cerut neapărat efectuarea unei tomografii. Povestea cu acest examen am prezentat-o deja.

4. Viaţa în spitalul penitenciar Jilava

Am stat în această unitate mai mult de 7 luni.

Este de remarcat în primul rînd deosebirea esenţială de atmosferă. Nu numai medicii şi celelalte persoane din sistemul de asistenţă medicală în care includ farmacia, laboratorul de analize dar şi personalul din sistemul de pază este net superior celui de la închisoarea din Timişoara. Influenţa contactului zilnic cu rebuturile societăţii nu se resimte la Jilava decît în mică măsură. Chiar şi deţinuţii de drept comun sînt mai curaţi, mai puţin vulgari.

Se fac eforturi disperate, pentru a menţine aspectul de spital şi mai puţin de puşcărie. Resursele sînt însă infime.

Dacă din punctul de vedere al alimentaţiei se asigură o hrană acceptabilă, în condiţii de igienă incomparabile cu Timişoara, este foarte greu cu apa de băut, cu apa caldă, iar în anotimpurile reci cu căldura.

Apa se extrage din puţuri proprii şi are două neajunsuri de fond: este total insuficientă, motiv pentru care nu curge decît de trei ori pe zi, cîte o jumătate de oră, iar în al doilea rînd nu este potabilă fiind infestată. Întregul personal îşi aduce zilnic sticla cu apă de acasă. Noi, cei internaţi, primeam periodic de la familie bidonul cu apă. Cel mai adesea, însă, foloseam robinetul.

Foarte dificil însă este iarna cînd, practic, nu se încălzesc niciodată caloriferele. Surse de combustibil sînt deşeurile de la Combinatul de cauciuc Jilava. Cum din 1990 producţia acestuia a scăzut continuu s-a diminuat progresiv şi cantitatea de deşeuri. În ultima vreme acestea abia ajungeau pentru producerea aburului necesar bucătăriilor şi încălzirea apei pentru un duş scurt săptămînal. Vara făceam duş cu apă rece, dar iarna...

Noi, deţinuţii politici, am fost grupaţi în două pavilioane, separat de cei de drept comun. Prin grija administraţiei a fost curăţată şi amenajată o curte interioară izolată unde eram scoşi la plimbare zilnic, uneori şi cîte 2–3 ore, ceea ce însemna mult pentru sănătate şi pentru psihic.

Cu timpul, întregul personal ne-a cunoscut pe fiecare, indiferent de obligaţiile de serviciu, dar şi marea majoritate a deţinuţilor stabili. Voi relata două episoade nostime chiar în acele condiţii.

În iulie 1990, cu ocazia primei prezenţe la Jilava, încăperile ce ne-au fost destinate erau la ultimul etaj şi izolate de celelalte. Ferestrele de la grupul sanitar, însă, unde fumătorii petreceau o mare parte din timp, dădeau lateral spre ferestrele unor saloane în care erau internaţi cei cu afecţiuni psihice, botezaţi "giboni". La început aceştia strigau la noi: "teroriştilor". În cîteva zile au devenit prietenoşi şi s-au oferit să facem schimb de produse în natură: mîncare, ţigări, cărţi de citit etc. Mijlocul de transport de la o fereastră la alta era "caleaşca". O pungă de polietilenă legată cu o sfoară care era balansată pînă ajungea la fereastra

noastră. Era descărcată şi apoi încărcată după care era trasă cu grijă înapoi. În acelaşi mod procedau şi pentru legătura între etaje sau cu "liberii" din curte. "Liberii" sînt deţinuţii care circulă fără pază, pentru diverse treburi. Aceştia au, de regulă, acces la bunuri jinduite de ceilalţi. Cele mai căutate sînt ţigările, pentru că în spital nu este permis fumatul, şi legumele.

Un alt episod pe care doresc să-l relatez s-a petrecut în primăvara anului 1991. Eram la ora de plimbare în curtea interioară. De la o fereastră a etajului I m-a strigat cineva: "domnule colonel Teodorescu!" Am privit sus şi l-am recunoscut pe unul din "liberii" de la Timişoara. Era zidar de meserie şi cînd, urcat pe scară, repara tencuiala exterioară la ferestrele celulei noastre şi-a golit buzunarele doldora de pătlăgele roşii. Am vrut atunci să-i dau ceva la schimb, dar a refuzat categoric.

Acum ne-am reîntîlnit, numai că eu eram afară iar el după gratii. L-am întrebat de ce are nevoie acută. M-a rugat de ţigări şi pîine. Am luat imediat din cameră ţigări, pîine, salam, conserve şi ziare. A lansat "caleaşca" şi am umplut-o. Şi în zilele următoare cît s-a aflat în acea celulă l-am aprovizionat cu ce puteam.

Într-una din zile m-a anunţat că urmează să plece înapoi la Timişoara şi vrea neapărat să-mi lase o amintire. Imediat a aruncat jos un ghemotoc. L-am ridicat şi l-am desfăcut. Era o plasă împletită din fişii-textile de diferite culori. La întrebarea mea de unde o are, mi-a explicat că el a făcut-o. Din coada unei periuţe de dinţi a meşterit o croşetă, iar

materialul textil îl scoate din saltele, acestea fiind umplute cu asemenea resturi.

De altfel la Jilava se produceau tot felul de bunuri, printre care pantofi tip Adidas sau tip "Gregorio Rizo" cu faţa croşetată din lîna puloverelor vechi. Pentru tălpi se foloseau deşeurile de cauciuc pentru încălzit. De la un alt deţinut am amintire două zaruri negre. Din ce material sînt făcute nu ştiu nici acum!

Multe lucruri am văzut, am aflat şi am învăţat în periplul meu prin cele două puşcării. Dacă aş avea talent de scriitor, materialul documentar adunat ar ajunge pentru cîteva romane care n-ar fi deloc plicticoase. Cu condiţia să nu cuprindă nici un fel de referiri politice.

5. Moartea generalului Emil Macri

După infarctul suportat în vagonul groazei despre care am vorbit, generalul a rămas internat în Spitalul Militar Central şi apoi la Jilava pînă în toamna lui 1990 la reluarea procesului. A revenit la Timişoara împreună cu Ion Coman, cu o ambulanţă.

De atunci era evident şi pentru un observator neavizat că starea sa de sănătate se alterase puternic. Nu mai avea putere să stea în picioare, motiv pentru care ieşea foarte rar la plimbările zilnice în curte sau în ţarcul metalic special amenajat. Prefera să rămînă în celulă întins pe pat.

Era conştient de situaţia sa. Îi eram cel mai apropiat confident şi sprijin. M-a rugat de mai multe ori ca, în cazul în care se va întîmpla ceva cu el, să am grijă de familia sa. Era convins că voi fi achitat, ca şi ceilalţi colegi ai noştri. În ce-l priveşte, afirma că el va fi ţapul ispăşitor al Securităţii pentru evenimentele de la Timişoara. Avea în vedere gradul, funcţia, vechimea în aparat şi implicarea sa de-a lungul anilor în tot felul de acţiuni. În plus, cunoştea multe amănunte neconvenabile despre persoane ce au accedat la funcţii importante după decembrie 1989.

Pronunţarea hotărîrii de restituire a cauzei la Procuratura Generală, în 20 noiembrie 1990, a facilitat reinternarea generalului Macri la spitalul-penitenciar Jilava. A fost transportat cu o ambulanţă

împreună cu alţi doi bolnavi din lot, Ganciu Gheorghe şi Iosif Emilian Zamfir. I-am reîntîlnit peste o lună cînd am fost mutat şi eu la Jilava. Toţi trei erau internaţi la terapie intensivă, fiind permanent sub observaţie.

În luna martie 1991 generalul Emil Macri şi Cornel Pacoste au fost internaţi în secţia de cardiologie a Spitalului Fundeni, la profesorul Orha. Mai aflam veşti despre starea sănătăţii lor prin medicii de la Jilava, îndeosebi doctorul Ciobanu care îi vizita destul de frecvent.

Ziua de 18 aprilie a debutat în nota obişnuită de monotonie. Era o zi de primăvară însorită care accentua nostalgia libertăţii, a familiei, a prietenilor. Imediat după prînz s-a zvonit că au fost aduşi de la Fundeni Macri şi Pacoste. De fapt, am sesizat momentul coborîrii lor din ambulanţă întrucît fereastra camerei în care stăteam avea vedere spre intrarea în pavilion. Am observat că cineva era coborît pe o targă, fără să ştiu că este generalul Macri.

Întrucît venise ora de plimbare, uşile celulelor s-au deschis şi am putut să mă deplasez imediat la camera de terapie intensivă. Generalul fusese întins pe un pat, aşa îmbrăcat cum fusese adus de la Fundeni. Avea ochelarii pe nas. I-am scos pantofii din picioare, l-am aşezat mai comod, după care l-am întrebat cum se simte. Abia şoptit mi-a răspuns că îi este foarte rău. Într-adevăr, era complet epuizat, inert.

Cînd a intrat medicul de gardă, doctoriţa Tofan, am ieşit. Din acel moment nu l-am mai văzut

niciodată. Din relatările colegilor de cameră ai generalului, dar şi ale medicilor şi ale subofiţerilor prezenţi am aflat toate detaliile trecerii sale în nefiinţă.

Doctoriţa Tofan, înţelegînd starea gravă a bolnavului, l-a anunţat pe directorul spitalului — doctorul Arusoaie, care, deşi de regulă nu părăsea spitalul zi şi noapte, în acel moment era totuşi plecat. A venit în mare grabă şi a încercat să facă imposibilul pentru a salva viaţa fostului său şef faţă de care avea o consideraţie deosebită. Din nefericire era mult prea tîrziu. Practic i-a murit în braţe provocînd izbucnirea în hohote de plîns a omului Arusoaie — conştient de neputinţa medicului Arusoaie de a se opune implacabilului. Sînt convins că hohotele de plîns au fost provocate şi de sentimentul că acel denodămînt putea fi măcar amînat dacă nu şi evitat.

Sosirea ambulanţei cardiologice de la Fundeni a fost mult prea tardivă. Generalul Macri era deja mort.

Ce a provocat de fapt grăbirea sfîrşitului? Senatorul Sergiu Nicolaescu începuse de cîtva timp să vină la Jilava pentru a sta de vorbă cu unii dintre cei ce ne aflam acolo, în încercarea dînsului de a găsi explicaţii la multiplele neadevăruri vînturate în legătură cu evenimentele din decembrie 1989. Cu vreo două săptămîni în urmă mă solicitase şi pe mine, prilej cu care am putut să-mi dau seama ce intenţionează, în ce stadiu se află cu cercetarea şi care este de fapt gîndirea sa în această chestiune. Printre altele era convins că a văzut terorişti. L-am întrebat de ce nu au fost reţinuţi sau dacă nu a

fost posibil cum şi-a dat seama că erau terorişti. Explicaţia pe care mi-a dat-o m-a dezarmat pur şi simplu. I-a recunoscut după modul cum fugeau. L-am felicitat pentru perspicacitate şi mi-am făcut autocritica pentru propria incapacitate profesională de a recunoaşte un spion sau trădător după mers, deşi am lucrat în domeniu aproape 30 de ani.

Întrucît era însoţit de doi tineri, dintre care unul mă cunoştea (nu şi eu) şi mi-a transmis salutări de la unii colaboratori, l-am întrebat pe domnul senator dacă mai dispune şi de alte forţe pe care se sprijină în elucidarea "enigmelor revoluţiei române". Am înţeles că ajutoarele sale sînt destul de modeste ca număr. I-am urat succes în temerara întreprindere mărturisindu-i că dacă mi s-ar fi încredinţat mie acea misiune punîndu-mi-se la dispoziţie întregul aparat de care dispuneam anterior arestării, inclusiv mijloacele specifice muncii secrete de informaţii, nu aş fi acceptat un termen mai scurt de un an şi nici nu aş fi garantat succesul acţiunii.

Cred că singurul efect al întîlnirii noastre a fost coborîrea domnului senator măcar cu o treaptă spre adevărul dificultăţilor cu care trebuia să se confrunte.

Iertată să-mi fie această lungă paranteză, dar îşi are rostul ei în înţelegerea corectă a lucrurilor.

Deci, în ziua de 18 aprilie 1991 domnul senator Sergiu Nicolaescu şi-a anunţat dorinţa de a discuta şi cu generalul Macri. Nu cunosc dacă i s-a explicat sau nu că este internat la Fundeni. Cert este că un subofiţer de escortă a fost trimis cu ambulanţa (singura) de la Jilava să-i aducă de urgenţă pe Macri şi Pacoste. Se pare că profesorul Orha nu a fost

încunoştiinţat decît ulterior de măsură. Cei doi şi-au strîns lucrurile şi au fost suiţi în ambulanţă. Pe targă a fost aşezat Cornel Pacoste care acuza o stare mai precară a sănătăţii.

Între cele două spitale este o distanţă apreciabilă, peste 30 km, iar maşina cu care au fost transportaţi cei doi purta numele de ambulanţă numai pentru că avea desenată pe ea crucea roşie. Altfel, era un hîrb nenorocit, un vechi TV ajuns în ultimul stadiu de paragină. Cele mai multe gaze ale motorului ajungeau în interior făcînd aerul de nerespirat. Deşi nu erau însoţiţi de nici un cadru medical, subofiţerii şi-au dat seama de gravitatea situaţiei, au oprit de mai multe ori pe drum pentru a aerisi interiorul. Gazele de eşapament, zdruncinăturile, modul total impropriu de transport a unor bolnavi de inimă au fost factorii care au provocat al doilea infarct generalului Macri. L-au aşezat pe targă în locul lui Cornel Pacoste, dar inevitabilul se produsese.

Acesta este adevărul cu privire la împrejurările în care a murit generalul Emil Macri. Să arunci responsabilitatea pe umerii unei singure persoane este o eroare. De fapt a fost un concurs de cauze care au condus la acest deznodămînt tragic, iar răspunderea se împarte între mai mulţi subiecţi. Au fost şi cauze anterioare lui decembrie 1989 ce ţin de viaţa şi munca ofiţerului de informaţii pe care numai ignoranţii îl invidiază.

Pentru ştiinţa cititorului voi dezvălui aici rezultatul unui studiu făcut de Serviciul sanitar al Departamentului Securităţii Statului, dacă nu mă înşel în 1980 sau 1981. Statistica pe ultimii 10 ani

a evidenţiat că media de viaţă a unui ofiţer de informaţii român era sub 55 de ani. Cei care ajungeau să fie pensionaţi nu reuşeau să supravieţuiască mai mult de doi ani. Cazurile celor care treceau de vîrsta de 60 de ani erau rarisime. Repet, studiul se referea numai la ofiţerii de informaţii, nu la cei din activităţi lăturalnice care au totuşi o viaţă mai suportabilă.

Dacă ţinem seama de concluziile de mai sus rezultă că generalul Emi Macri a făcut parte din categoria longevivilor, întrucît avea deja 64 de ani. Oricum a fost o mare nedreptate să-şi afle sfîrşitul în acele condiţii, fără să i se poată găsi o culpă penală.

VI. ÎN LOC DE CONCLUZII

1. Securitatea

Am stat mult pe gînduri dacă să abordez sau nu problema "Securităţii". Ştiu că interesează foarte multă lume să cunoască aspecte din activitatea acestei instituţii, mai ales că pînă în decembrie 1989 nu se ştia nimic sau aproape nimic. După acele evenimente s-au spus atîtea nerozii, s-au făcut atîtea presupuneri şi speculaţii, fiecare autor cu dorinţa nestrămutată de a fi crezut de opinia publică, încît este justificată ezitarea mea. Nu mă încumet să abordez subiectul în întregimea lui. În primul rînd este vorba de un serviciu de informaţii şi nu există încă o lege care să autorizeze dezvăluirea unor secrete ce aparţin statului român şi nu unor persoane particulare. În al doilea rînd nu mă consider printre cei îndrituiţi să abordez ansamblul chestiunii pentru că nu o stăpînesc în bune condiţii. Ca în orice serviciu de informaţii care se respectă, compartimentarea şi secretizarea muncii funcţionau foarte bine. În al treilea rînd subiectul merită o tratatre individuală, ceea ce presupune cîteva volume.

Din aceste considerente, voi aborda problema "Securităţii" numai tangenţial şi în contextul evenimentelor din decembrie 1989.

Nu este în intenţia mea să "spăl" faţa acestei instituţii, eu însumi fiind unul dintre cei ce au detestat şi detestă ceea ce au făcut în primii 10–15 ani ai existenţei sale acei satrapi, de import sau

de provenienţă indigenă, şi care, din nefericire, au purtat aceeaşi denumire de "securişti". Eram copil şi apoi adolescent, la Ploieşti, cînd am cunoscut nemijlocit pe unii dintre cei ce au fost cooptaţi în "Securitate". În copleşitoare majoritate fără studii, nici chiar liceale, abia reuşeau să ţină în mînă un stilou. Un asemenea "securist" era vecin de cartier şi îl cunoşteam bine. De profesie era pietrar. Adică repara străzile pavate cu pietre de rîu. Om cumsecade, dar atît. Un altul, ţigan din mahalaua vecină, cînd ajungea acasă îşi scotea cizmele şi uniforma şi ieşea la poartă desculţ, păstrînd pe cap numai chipiul cu calota albastră, gîndind probabil, în primitivismul său, că astfel îşi păstrează autoritatea faţă de vecini. Aceştia făceau parte din categoria "ofiţeri pe puncte". La armată situaţia era identică.

Desigur, posturile de conducere erau ocupate de persoane cu oarecare carte, cele mai multe neromâni. Cînd am intrat eu în "Securitate" — în Direcţia de contraspionaj — se declanşase procesul de îmbunătăţire a structurii cadrelor din toate punctele de vedere, elementul românesc făcîndu-şi loc în sfera conducerii. "Bătrînii", parte din ei, priveau însă cu îngrijorare, chiar cu răutate, spre tinerii cu studii aduşi în aparat. Era teama pentru pierderea inevitabilă a poziţiilor.

Ulterior, pe măsura trecerii anilor, calitatea aparatului a ajuns la cote foarte ridicate, fiind mult peste media altor ministere şi instituţii centrale. Era firesc să fie aşa dacă ţinem seama de prioritatea de care beneficia în selecţia cadrelor.

În 1978, trădarea lui Pacepa a determinat măsuri de la vîrful piramidei puterii prin care s-a urmărit scăderea drastică a calităţii componenţilor sistemului informativ-operativ. Teama în faţa unui aparat de elită era evidentă. Nu mai contau interesele ţării. Am calificat încă atunci acţiunea drept un mare sabotaj, o diversiune. Următorii 10 ani, cei care ne aflam pe diferite trepte de comandă şi ne dădeam seama de pericol, am făcut tot ce era posibil pentru a reduce ritmul "pauperizării" rîndurilor ofiţerilor de informaţii.

Nu neg existenţa, pînă în ultimul moment, a "poliţiei politice". Este vorba despre acele segmente din sistemul "Securităţii" care se ocupau de activităţi politice scoase în afara legii. Aici intrau, în principal: rămăşiţele mişcării legionare, naţionalişti-fascişti, naţionalişti-iredentişti, foşti membri ai partidelor istorice. Toţi aceştia, exceptînd vîrfurile active, erau încadraţi într-un sistem de supraveghere generală avînd drept scop cunoaşterea faptului dacă intenţionează să redevină activi. Se ajunsese la convingerea că legionarii, de exemplu, trebuie avuţi în atenţie permanent, pînă la moarte şi în continuare descendenţii, tocmai datorită incisivităţii doctrinei politice căreia se subordonau.

Dizidenţii, atîţi cîţi au fost, erau, de asemenea, în atenţie.

Mai erau şi alte categorii date în competenţa acelei "poliţii politice", cum sînt frontieriştii.

Toate aceste activităţi erau cuprinse în Codul Penal sau în alte legi speciale ca infracţiuni, date în competenţa Departamentului Securităţii Statului.

De altfel, unele din ele sînt menţinute şi în prezent, iar legea siguranţei naţionale şi legea de organizare şi funcţionare a Serviciului Român de Informaţii le dă în competenţa acestuia.

Pentru mine este pur şi simplu ridicolă cerbicia cu care, în prezent, unii se străduie să convingă opinia publică despre activitatea lor opoziţionistă care ar putea fi dovedită de "dosarul de securitate". În dorinţa lor de a-şi crea un "trecut de luptă" aceştia sînt gata să facă declaraţii aberante din care se desprinde ideea că aproape jumătate din populaţia ţării ar fi avut "dosare de securitate". Este mai mult decît o inepţie. Este o diversiune.

Forţele angrenate în acest segment de activitate s-au redus progresiv pe parcursul anilor, în ultima vreme ele reprezentînd mai puţin de 20% din totalul efectivelor informative. Deci, reducerea rolului "Securităţii" la asemenea activităţi este o eroare intenţionată.

În plus, nu trebuie să scăpe atenţiei un aspect deosebit de important. Toate aceste categorii de persoane constituiau potenţiali opozanţi ai regimului. Fapt remarcat şi de serviciile de spionaj occidentale care, în ultimii ani au început să le acorde mai multă atenţie întrucît puteau fi folosite în realizarea scopului final: înlăturarea comunismului. În aceste împrejurări s-a produs o activare a unora şi implicit, intrarea lor în atenţia constraspionajului român. Pe această bază s-a impus o conlucrare mai strînsă între Direcţia de contraspionaj şi Direcţia de informaţii interne. Nu există notă de informare pe probleme importante din competenţa Direcţiei de informaţii

interne în care să nu se facă trimitere la implicarea unor servicii de spionaj. Şi nu era nici un fel de exagerare.

În articolul intitulat "Frica de S.R.I." publicat în cotidianul "România liberă" din 12 mai 1992, dl. Octavia Paler face aprecieri care mi-au reţinut atenţia. "Nu orice fost lucrător al Securităţii este, automat, odios. Fireşte nu e un titlu de glorie să fi aparţinut în vreun fel sau altul, unei poliţii politice, dar a-i pune pe toţi foştii lucrători ai Securităţii pe acelaşi plan, a fost o judecată pripită, de natură să provoace confuzii". În contextul articolului autorul face o paralelă cu titlul amintind de "frica noastră de Securitate".

Este de apreciat modul realist de abordare a problemei, renuntarea la incriminarea apriori a aparatului informativ românesc în întregul său. Totuşi, nu înţeleg "frica de Securitate" a domnului Octavian Paler care, din cîte cunosc, nu a avut nici un motiv să se teamă. Era firesc să se teamă cei care făceau ceva împotriva legii. Printre aceştia amintesc cîteva nume care au intrat în atenţia contraspionajului român: Gabriel Andreescu, Dumitru Mazilu, Laszlo Tökes, Mircea Răceanu. Eu nu pun în discuţie dacă legea era bună sau rea. În orice ţară nu toate legile sînt bune. Dar trebuie respectate. Deci, dacă nu le încalci, de ce să-ţi fie teamă!?

Exceptez pe cei stăpîniţi permanent de o teamă nedefinită, ancestrală.

Unele persoane au o satisfacţie deosebită în a atribui ofiţerului de securitate calificări de genul:

călăi, torţionari, criminali sau alte "calităţi", în funcţie de imaginaţia fiecăruia. Eu unul nu am avut asemenea "calităţi". Şi nici nu cunosc sau nu am auzit măcar despre vreunul din sistemul informativ-operativ al Securităţii. În presă sau în serialul TV "Memorialul durerii" s-au făcut referiri la unii comandanţi de penitenciare. Dar aceştia n-au fost niciodată ofiţeri de securitate, n-au făcut parte din sistemul informativ-operativ şi nu puteau fi asimilaţi. Deosebirile erau de fond.

De asemenea, se face adesea referire la "beciurile securităţii". Dacă cei vîrstnici, oricum trecuţi de 60 de ani, au acoperirea afirmaţiilor pentru că au existat asemenea beciuri pînă prin anul 1965, susţinerile celor mai tineri nu au nici o justificare. În afara arestului Direcţiei de cercetări penale din Calea Rahovei, Departamentul Securităţii Statului nu dispunea de nici un alt loc de arest, nici în Bucureşti şi nici în teritoriu. Desigur, în cazuri urgente şi pentru timp scurt se apela la arestul organelor de miliţie judeţene. Dar asemenea cazuri erau extrem de rare. Este de înţeles că mulţi vor acum să-şi fabrice un trecut de luptă politică pentru a putea emite pretenţii. Se repetă istoria cu aşa-zişii ilegalişti comunişti. Doi martori, recunoscuţi ca ilegalişti, declarau despre al treilea că şi acesta a activat împreună cu ei. La rîndul său, după obţinerea statutului, mult rîvnit, şi acest al treilea putea declara acelaşi lucru despre un al patrulea. Aşa s-a ajuns la o cifră impresionantă de "ilegalişti" care beneficiau de pensii speciale.

O altă confuzie voită este identificarea ofiterilor de securitarte (din sistemul informativ-operativ) cu

trupele de securitate-miliţie (acum jandarmi, cum au fost şi înainte de 1948). Aşa s-a ajuns ca şi ostaşii din aceste trupe să fie etichetaţi "securişti" motiv pentru care au avut mult de suferit. Exemplu concludent este tragicul eveniment de la aeroportul Otopeni din 23 decembrie 1989. Trupei M.Ap.N. i s-a spus că toţi "securiştii" trebuie anihilaţi pentru că sînt terorişti. Şi s-a procedat în consecinţă fără să aibă reprezentarea exactă ce este acela "securist".

Pe parcursul procesului nostru confuziile martorilor erau atît de frecvente şi necorectate de instanţă încît s-a creat falsa impresie că ofiţerii de securitate erau travestiţi în ostaşi sau miliţieni. De altfel, nu puţine au fost cazurile cînd unii martori afirmau că au văzut în unele dispozitive în oraş "miliţieni-securişti". O martoră a declarat că l-a recunoscut pe colonelul Sima Traian la locuinţa pastorului Laszlo Tökes la începutul declanşării evenimentelor. Cînd a fost întrebată cum era îmbrăcat, a răspuns prompt că avea uniformă gri iar pe epoleţi cîte trei stele mici. În realitate colonelul Sima nu avea uniformă nici de ofiţer de securitate, darămite de miliţian.

Ziaristul Horia Ţurcanu consemnează în ziarul "Viitorul românesc" din 8 mai 1991 următoarea afirmaţie a lui Simion Cherlea, unul dintre componenţii asociaţiei "17 decembrie" din Timişoara: "abia aştept să-l văd pe Veverca, maiorul, *securistul* care a tras în noi la Timişoara". Or, toată Timişoara ştie că maiorul Veverca Iosif a fost ofiţer de miliţie şi nu de securitate. Oare ziaristul Horia Ţurcanu nu ştie să facă deosebirea între cele două instituţii?

Exemple de confuzii sînt foarte multe. Nu m-aş fi oprit asupra lor dacă nu aş avea convingerea că au fost lansate, hiperbolizate pentru a le transforma apoi într-un cap de acuzare forte nu numai împotriva instituţiei ce purta numele de "Securitate", dar şi împotriva tuturor acelora care ne-am făcut cinstit datoria în această componentă importantă a sistemului de apărare a ţării.

Am cercetat cu atenţie, după punerea mea în liberate, dacă la Timişoara, Bucureşti şi în alte oraşe ale ţării a existat măcar un singur caz de ofiţer de securitate care să iasă în stradă în decembrie 1989 şi să folosească armamentul împotriva manifestanţilor. Din fericire pentru noi, ofiţerii de securitate, nu a existat nici un asemenea caz. De necrezut nu numai pentru neavizaţi, dar şi pentru cei care au urmărit şi realizat distrugerea aparatului informativ. Au pornit de la un calcul inabil, neinspirat. Aceasta a fost de fapt marea cacealma pe care a jucat-o Departamentul Securităţii Statului. Nu s-a implicat în evenimente decît cu totul şi cu totul formal şi periferic. Nu cred să fi existat vreun ofiţer de securitate care să nu-şi fi dat seama că "partida Ceauşescu" este iremediabil pierdută şi, în consecinţă, este nefiresc să te aşezi de-a curmezişul şuvoiului.,

Nu am nici un fel de îndoială că dacă un singur cadru al Securităţii judeţului Timiş ar fi fost într-un dispozitiv din oraş sau ar fi folosit măcar un amărît de pistolet, toţi am fi fost condamnaţi la ani grei de puşcărie. Cu toate acestea, şeful Securităţii, colonelul Sima Traian, a fost condamnat la 20 ani închisoare pentru omor deosebit de grav deşi nici el, nici vreun

subaltern al său nu au omorît pe nimeni. Cine să mai înţeleagă aceste încîlcite căi ale justiţiei române?

Persoane interesate în distrugerea serviciului informativ al României, iar ulterior pentru a se justifica în faţa opiniei publice care si-a dat seama că a fost păcălită, au afirmat că una din preocupările de bază ale "Securităţii" a fost dezinformarea.

Amintesc aici dizertaţia pe această temă a domnului Silviu Brucan într-una din apariţiile sale la TV (probabil în martie 1992). A afirmat atunci, cu nonşalanţa cunoscătorului, ca principală componentă, Direcţia "D"—dezinformare. Această direcţie, "condusă de Valentin Lipatti, avea în componenţa sa un număr apreciabil de specialişti, plasaţi la Radio, Televiziune, Ziare, Agerpres" şi nu mai reţin unde. "Aceştia procedau la dezinformarea sistematică a populaţiei!".

Întrucît refuz să-l cred pe domnul Silviu Brucan un ignorant în materie şi un dezinformat cu privire la structura fostului Departament al Securităţii Statului, după ce s-a aflat în vîrful piramidei puterii începînd cu 22 decembrie 1989 şi a avut acces la orice dosare şi date pe care şi le-a dorit, nu-mi rămîne decît să-l demasc ca provocator. Sau mai corect, exponent al unei mari şi înverşunate acţiuni de dezinformare.

În primul rînd nu a existat o Direcţie "D" ci un Serviciu "D". Efectivul acestuia nu a depăşit niciodată 15 oameni.

În al doilea rînd, ambasadorul Valentin Lipatti nu putea fi şeful acestui serviciu pentru că niciodată nu a făcut parte din Departamentul Securităţii Statului. Încă de la înfiinţarea acestei formaţiuni

i-am cunoscut pe toţi cei care s-au perindat la conducere.

În al treilea rînd acţiunile de dezinformare nu vizau opinia publică românească. Aceasta o realizau factorii politici, mijloacele mass-media, iar domnul Silviu Burcan cunoaşte bine problema întrucît a activat şi ca ziarist şi ca director adjunct al Radioteleviziunii. Activitatea Serviciului "D" era legată de acţiuni ale contraspionajului român, de contracararea propagandei externe antiromâneşti (evident şi antiregim), aşa-zisa contrapropagandă. De asemenea, se pregăteau şi materiale pentru demascarea unor dizidenţi stabiliţi prin străinătate. Toate materialele pregătite de Serviciul "D" şi avizate ca fiind corespunzătoare scopului urmărit ajungeau în afara ţării fie direct, fie prin "strecurarea" lor unora dintre reprezentanţii la Bucureşti ai serviciilor de informaţii străine.

Nu este o noutate că orice serviciu de informaţii, în atingerea obiectivelor cu care este investit prin lege, recurge şi la arta dezinformării adversarului şi a contrapropagandei. Din păcate în această activitate îţi trebuie mulţi bani şi forţe, iar noi nu dispuneam nici de una nici de alta. Sînt alţii, chiar dintre vecinii noştri, care au folosit şi folosesc cu succes arta dezinformării opiniei publice româneşti, dar şi internaţionale. Va intra în istoria domeniului succesul repurtat în decembrie 1989 de serviciile de dezinformare din Ungaria, Iugoslavia, S.U.A., Anglia, Franta şi altele care au reuşit să bulverseze o lume întreagă cu privire la ceea ce s-a întîmplat în România. Desigur succesul a fost facilitat şi de

existenţa unor colaboratori fideli şi eficienţi în puncte cheie cum au fost posturile centrale de radio şi T.V., dar şi cele zonale care au fost, în mod miraculos, în măsură să-şi reia spontan transmisiunile după o inactivitate de mai mulţi ani.

Nu ar fi fost o nenorocire prea mare dacă acţiunile coordonate de dezinformare s-ar fi soldat numai cu căderea regimului. Din păcate au generat inutile pierderi de vieţi omeneşti, mutilări, şi importante distrugeri materiale. Deci, Serviciul "D" al Departamentului Securităţii Statului este răspunzător de acele pierderi sau alte servicii de dezinformare şi slujitorii lor din rîndurile cetăţenilor români?

Pe cei care au acţionat, în interesul propriilor state, pentru dezorganizarea şi distrugerea aparatului informativ românesc îi felicit pentru reuşită. Pe aceia dintre români care s-au pus în slujba lor pentru bani sau alte avantaje îi detest. Dar mai există şi o a treia categorie, a oportuniştilor, care au strigat "moarte securiştilor" din interese meschine, personale, de moment. Pe aceştia pur şi simplu îi dispreţuiesc.

Pulverizarea Securităţii s-a datorat, fără îndoială, şi inactivităţii, neimplicării eficiente a conducătorilor săi de la vîrf în momente atît de dramatice cum au fost cele din decembrie 1989. Orice militar cunoaşte că, pentru comandanţi, nu există scuze atunci cînd îşi lasă trupa la voia întîmplării. O intervenţie lămuritoare în faţa naţiunii, atunci în 22 decembrie 1989, ar fi zădărnicit acţiunea de distrugere a acestei instituţii. Exceptînd mesajul generalului Iulian Vlad, care a fost mai mult un apel către proprii subordonaţi decît către ţară, nici unul

dintre cei trei adjuncţi ai săi nu a făcut cel mai mic gest pînă la arestarea lor în 31 decembrie 1989. De ce? Această întrebare şi-au pus-o foarte mulţi dintre ofiţeri care s-au simţit pur şi simplu părăsiţi. Nici alte cadre din Consiliul de conducere al Departamentului Securităţii Statului, respectiv şefii de direcţii şi de comandamente, nu au exprimat un punct de vedere. Cei mai mulţi au dispărut lăsînd comanda unor subalterni sau părăsind-o pur şi simplu. Aşa se explică faptul că în clădirea principală a Ministerului de Interne, unde îşi avea cabinetele de lucru întreaga conducere, în momentul pătrunderii demonstranţilor cel mai mare în funcţie era locotenet-colonelul Rogojan Aurel — şef al serviciului secretariat-juridic, iar în jurul lui cîţiva ofiţeri şi subofiţeri cu funcţii mărunte. Explicaţia că au fost ameninţaţi cu privarea de libertate dacă nu tac nu poate fi acceptată ca motiv serios pentru un ofiţer superior cu responsabilităţi pe linie de comandă.

Desfiinţarea Securităţii române nu sovieticii au dorit-o în primul rînd, ci occidentalii. Este suficient să amintesc un singur exemplu: secretarul de stat american James Baker a afirmat, în februarie 1990, cu prilejul scurtei sale vizite în ţara noastră, că "în România nu va exista democraţie pînă nu va fi desfiinţată Securitatea". Oare numai ţările unde nu există servicii de informaţii pot fi incluse în categoria celor democratice? În acest caz, unde pot fi situate S.U.A., Anglia, Franţa, Germania etc.? Din cîte cunosc nu au intenţia să-şi desfiinţeze serviciile de informaţii.

Evident că mulţi români preocupaţi de soarta ţării şi-au pus problema interesului pe care l-a servit desfinţarea Securităţii. Amintesc interviul profesorului Ion Mînzatu în ziarul "Libertatea" din 25 aprilie 1991: "Cine a avut interes ca în perioada decembrie '89–aprilie '90 să nu existe nici un sistem de triere a celor aproape 600.000 de persoane intrate în ţară, care ne-au făcut toate relele posibile, sub masca că luptă împotriva Securităţii? Orice ţară are un sistem tehnic de apărare. Să nu confundăm pe abuzivii ce apărau interesele dictaturii, cu tehnicienii care şi-au pus şi viaţa în pericol tocmai împotriva acelora ce vroiau să ne sfîrtece".

În privinţa "abuzivilor" aş adăuga că au existat cu certitudine şi dintre aceştia. Nu toţi au fost depistaţi la timp şi înlăturaţi prin măsuri administrative. Dar aceştia niciodată nu au fost toleraţi tocmai pentru că prejudiciau grav onoarea şi demnitatea de ofiţer. Cu atît mai gravă era comportarea lor cu cît activînd într-o asemenea instituţie orice gest este remarcat şi interpretat, de obicei, negativ. Dar să generalizezi excepţiile la nivelul întregului aparat este mai mult decît rea voinţă, este diversiune.

Printre cei care au încercat o analiză a Securităţii se numără şi dl. Ion Cristoiu. A reuşit să surprindă corect unele aspecte, dar are şi false reprezentări. Desigur, datorită puţinătăţii informaţiilor avute la dispoziţie. În "Expres Magazin", numerele 22 şi 23 din 1991, dl. Ion Cristoiu face următoarele consideraţii pentru a demonstra falsitatea aprecierilor cu privire la rolul Securităţii în

evenimentele din decembrie 1989: "La puţin timp de la fuga lui Ceauşescu, televiziunea anunţa cu emoţia de rigoare, că libertatea proaspăt cîştigată e ameninţată de contraatacul terorist al Securităţii. Pe măsură ce armata, care trăsese la Timişoara şi Bucureşti, se idealiza, trasformîndu-se în Făt-Frumosul revoluţiei, Securitatea se înnegrea".

"La un an şi ceva de la afacerea cu teroriştii, ştim precis că dacă aceştia au existat, ei nu puteau aparţine Securităţii. Nici un martor, atît în procesul de la Bucureşti cît şi în cel de la Timişoara, n-a putut indica, printre forţele de represiune, prezenţa activă a unui securist".

"Despre Securitate s-a scris, după decembrie '89, cu o tendenţiozitate rar întîlnită în cazul altor subiecte".

"Abordarea vehementă, pe ton de răzbunare, exagerarea realităţii, trecerea sub tăcere a adevărului provoacă însă un efect invers".

Şi Sorin Popa, în articolul "Cine trage sforile" publicat în "România liberă" din 7 mai 1991, intueşte unele adevăruri, dar face şi unele conexiuni greşite. Afirmă că Securitatea avea două laturi: una ataşată ideii naţionale şi a doua aservita K.G.B. care ar fi fost preponderentă. Nu este adevărat. Cel puţin în ultimii 15–20 de ani nu a mai existat nici o relaţie oficială şi nici cazuri de ofiţeri suspecţi de legături cu K.G.B. Occidentul, da, a reuşit să facă breşe iar cazurile sînt cunoscute. Dar K.G.B.-ul nu a găsit audienţă la Securitate. Motivele nu sînt greu de intuit.

În rîndul armatei însă serviciile de informaţii sovietice, îndeosebi cel militar, au fost bine infiltrate şi consecinţele au fost resimţite în decembrie 1989.

De altfel chiar autorul articolului prezintă un argument forte care anihilează afirmaţia anterioară privind aservirea Securităţii la K.G.B.: "basculareа Securităţii din tabăra Ceauşescu în cealaltă parte a schimbat raportul de forţe, armata a rămas fără inamici... a stricat jocurile Moscovei, lăsînd fără scop războiul radioelectronic şi agenţii infiltraţi în ţară".

Autorul continuă cu un alt raţionament pertinent: "A apărut astfel necesitatea inventării unor terorişti, care să rezolve printre altele distrugerea acelei părţi din aparatul Securităţii care dăduse un statut de autonomie României". Şi mai departe: "Acum se desfăşoară o acţiune bine gîndită de eliminare a capilor Securităţii de tendinţă naţionalistă. Aşa cum unii au dispărut deja, la fel se va întîmpla, mai devreme sau mai tîrziu şi cu Iulian Vlad şi Filip Teodorescu. Există largi posibilităţi ca o crimă să apară drept accident".

În ce mă priveşte, aflat încă în puşcărie, am fost atenţionat de diverse persoane că se urmăreşte suprimarea mea. Nu era exclusă otrava. Deci să nu accept alimente decît de la propria familie pe care să o pun în gardă. Să evit categoric mîncarea penitenciarului. După ce am fost pus în liberate, un prieten arab, îngrijorat şi el de asemenea informaţii, s-a oferit şi chiar a insistat să-mi pună la dispoziţie o gardă personală şi un automobil blindat. De asemenea, conducerea Serviciului Român de Informaţii mi-a oferit protecţie. Am mulţumit

cu recunoştinţă şi unuia şi altuia, dar am refuzat protecţie. În primul rînd că nu văd un motiv serios ca cineva să dorească moartea mea. În al doilea rînd, dacă voi ajunge să-mi fie teamă să merg pe stradă înseamnă că nu voi mai fi eu. Şi nu am asemenea intenţii.

În problema "teroriştilor" s-a vorbit şi s-a scris foarte mult. Din capul locului unii au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru a convinge opinia publică din România şi din străinătate, că terorişti nu pot fi decît securiştii. Unii, care în mod evident au avut rolul de rotiţe în angrenajul vast al dezinformării, au continuat şi continuă, împotriva tuturor evidenţelor, să susţină asemenea nerozii. Astfel, într-un intrerviu acordat ziarului "Adevărul" în decembrie 1990, Silviu Brucan afirmă acuzator că autoarea exclusivă a tuturor omorurilor şi rănirilor dintre 16–28 decembrie 1989 este fosta Securitate care a acţionat din ordinul nemijlocit al fostului ei şef, generalul Iulian Vlad. Este o intervenţie brutală vizînd impunerea unei soluţii prestabilită de autorii scenariului general.

Din păcate, aserţiunile d-lui Brucan au fost acceptate şi susţinute, mai mult sau mai puţin pe faţă, de aceia care poartă o mare răspundere pentru victimele de după 22 decembrie.

Unele spiţe din angrenajul dezinformării continuă şi acum să-şi facă datoria. În revista "Tinerama" din 15–21 mai 1992, Laura Ganea prezintă ca certe nişte supoziţii care demonstrează, dacă nu diversiunea atunci infantilismul gîndirii, ignorarea adevărurilor deja cunoscute de toată lumea. Afirmă:

"La Timişora pe 22 decembrie s-a deschi focul cu aproape două ore întîrziere faţă de Bucureşti. Securiştii de la Serviciul f, rezerviştii M.I. aceştia au fost teroriştii. Lor li s-au adăugat uslaşii sosiţi de la Bucureşti în dimineaţa zilei de 18 decembrie cu două avioane militare". Mai departe autoarea scrie: "Pe lista persoanelor care au fost reţinute şi aduse la Garnizoana din Timişoara nu apare nici un uslaş". Generalul Gheorghe Popescu ar fi afirmat că "s-a primit ordin de la Bucureşti, potrivit căruia aceşti indivizi (se referă la cei veniţi cu avionul militar—n.a.) au avut parte de un regim special. Adică li s-a dat drumul".

Pentru a-şi susţine teoria, autoarea articolului citează o altă "tînără rotiţă" — Iosif Costinaş din Timişoara. Acesta, referindu-se la Ordinul M.I. 02600/1988 face speculaţii cu vădit caracter incitator şi diversionist. "O anexă ultrasecretă a Planului unic de acţiune 2600/1988 prevedea, într-o manieră de remarcabil profesionalism, constituirea unor grupe de şoc capabile să acţioneze rapid şi eficient în toate capitalele de judeţ... Au fost stabilite cu precizie dispozitive de luptă în podurile unor clădiri sau pe acoperişuri, în subterane, în incinta unor instituţii, în apartamentele conspirative ale Securităţii, în cimitire sau poligoane de semifabricate".

În legătură cu mult citatul Ordin M.I. nr. 02600/1988, în primul rînd se poate spune că nu avea caracter ultrasecret (de altfel nici nu există o categorie de documente cu asemenea caracter), ci numai "secret" şi se referea la păstrarea şi restabilirea oridinei publice. Personal nu l-am citit, dar nici nu

am auzit să fi avut vreo anexă de tipul celei sugerată de Iosif Costinaş. Chiar dacă ar fi avut, ceea ce se afirmă că ar fi cuprins sînt pur şi simplu elucubraţii, desigur nu lipsite de un anume scop. Să nu se uite că patronul revistei — Max Bănuş — este vechi slujbaş al postului de radio "Europa liberă", cotrolat nemijlocit de C.I.A. Iar contribuţia sus-zisului post de radio la diversiunea privind România, atît în decembrie 1989, dar şi anterior cît şi ulterior, este bine cunoscută şi documentată.

În al doilea rînd, în dimineaţa de 18 decembrie 1989 la Timişoara a sosit cu un avion militar un detaşament de 41 oameni aparţinînd structurilor D.I.A. şi nu uslaşi. Însuşi şeful D.I.A., viceamiralul Dinu, a declarat public acest lucru în "procesul Timişoara". Atunci mă întreb, a cui prezenţă vor Laura Ganea şi Iosif Costinaş să o treacă sub tăcere, scoţînd mereu în faţă "Securitatea"?

În privinţa "teroriştilor" sînt de părere că nu tuturor acelora care au semănat groază în rîndul populaţiei li se potriveşte această denumire. Terorişti în adevăratul înţeles al termenului au existat înainte de 22 decembrie 1989 şi au fost aceia care au provocat dezordinile, panica, au atacat obiective militare şi trupa, tocmai pentru a declanşa ceea ce a urmat. Aceştia au fost infiltraţi din afară. Au fost străini, dar şi cetăţeni români.

Începînd cu 22 decembrie 1989 ei s-au retras. Misiunea lor se încheiase. Nu trebuia să lase urme care deveneau probe ale prezenţei lor.

A intrat în scenă o altă categorie de "terorişti". Autohtoni. Acţiunile lor au fost coordonate. Comisia

parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989 cunoaşte cine au fost "teroriştii" dar nu are curajul să pună degetul pe rană. A colectat suficiente probe în acest sens.

Desigur, tema "teroriştilor" este mult prea importantă pentru noi toţi pentru a nu fi tratată într-un document pe care să-l elaboreze cei avizaţi, iar parlamentul ţării să hotărască punere lui la dispoziţia tuturor românilor.

2. Atitudinea Occidentului după evenimentele din decembrie 1989

Lăsînd la o parte cele cîteva încercări modeste ale unor autori români necunoscuţi care s-au grăbit să scoată pe piaţă broşuri cu titluri incitante ce se refereau la evenimentele din decembrie 1989, cu precădere de la Timişoara, primii povestitori şi interpreţi (nu în sensul de actori, ci de tălmăcitori) ai zguduitoarelor întîmplări din România au fost autori occidentali. Am citit cu atenţie două asemenea cărţi despre care s-a vorbit mult în România, ziare şi reviste au redat în serial capitole întregi, fiind citate, în diverse împrejurări, şi de posturile noastre de radio şi televiziune. Este vorba de cartea lui Michel Castex — "O minciună mare cît secolul" şi cea a lui Radu Portocală intitulată "România—autopsia unei lovituri de stat". Faptul că ambele au fost scrise în fanceză şi publicate la Paris în 1990 s-ar părea că este pură întîmplare. Dar nu este. Autorii urmăresc acelaşi scop: să convingă opinia publică românească şi mondială că Occidentul n-a avut nici un amestec în pregătirea şi declanşarea evenimentelor din România. Ba a fost pur şi simplu surprins şi păcălit de acţiunea sovieticilor şi "acoliţilor" acestora: Ungaria, Iugoslavia, R.D.G., Bulgaria şi chiar Cehoslovacia.

Dacă avem în vedere cine sînt autorii, cu ce se ocupă ei şi de unde prin esc stipendiile nu este greu să descifrăm resorturile care le-au inspirat condeele. De

exemplu, Radu Portocală, de origine etnică greacă, a fost corespondent în Franţa al postului de radio "Vocea Americii", iar Michel Castex este adjunct al şefului pentru informaţii generale din A.F.P.

La prima lecturare.cititorul în general, dar în special cel din categoria din care şi eu fac parte, respectiv cei care am fost acuzaţi în mod voit, artificial şi interesat de producerea celor mai abominabile crime, bestialităţi, cruzimi etc., este tentat să-i aprobe pe cei doi autori. De ce? Pentru că aceştia dezvăluie o mare parte a adevărului, demonstrează cu date şi fapte că Securitatea nu a fost implicată în nici un fel în reprimarea demonstranţilor. Ba, dimpotrivă, le-a încurajat mai mult sau mai puţin direct.

Din păcate, aceste adevăruri sînt folosite într-un scop nu tocmai cinstit. Nemulţumit de menţinerea în structurile puterii a unor vechi conducători politici comunişti care, eventual, ar putea fi germenele unui mod nou de exprimare a opoziţiei faţă de ideologia capitalistă, Occidentul este interesat să continue "revoluţia" pînă la eliminarea oricărui pericol. În acest context a lansat teoria "loviturii de stat", a scenariului pregătit şi aplicat sub bagheta fostului lider sovietic Mihail Gorbaciov. Probabil occidentalii au motive temeinice să nu se teamă de eventuale dezvăluiri din partea foştilor conducători sovietici cu privire la autorii adevăraţi ai planului de înlăturare a tuturor regimurilor comuniste.

Ca şi anterior, publiciştii, sau mai corect spus o parte din aceştia, sînt folosiţi din plin. Au şi uşurinţa exprimării, dar şi credibilitate în mass-media.

Cunoscător al activităţii lor, îmi pun retoric întrebarea: cîţi publicişti occidentali au prezentat corect situaţia din România, şi cu bune şi cu rele, în ultimii trei ani ce au precedat luna decembrie 1989? Chiar şi publicişti de prestigiu, cum a fost vest-germanul Lindlau Dagobert de la postul de televiziune ARD, s-au pretat la tot felul de trucuri pentru a prezenta poporul român ca un trib de troglodiţi, sălbatici, ori lipsiţi de demnitate şi mîndrie naţională. Au fost cazuri cînd, profitînd de naivitatea unor copii din cartierele mărginaşe sau de la ţară, au aruncat în pratul străzii monezi şi bomboane pentru a-i filma cînd se luptau să culeagă cîte ceva de pe jos. Sau pentru cîteva ţigări obţineau acordul unor vagabonzi să facă pe meseriaşii într-un şantier de construcţii în momente cînd ziua de lucru era încheiată şi adevăraţii constructori plecaţi acasă.

Este foarte adevărat că au fost şi ziarişti corecţi care, neacceptînd să-şi pervertească conştiinţa preferau să abordeze teme neutre, fără iz politic. Alţii, care erau în legătura noastră, ne-au informat că dacă nu scriu "contra" nu le sînt acceptate materialele, nu li se decontează cheltuielile de deplasare şi riscă să-şi piardă postul. Trebuiau să facă un adevărat slalom printre mai marii presei occidentale care este cenzurată cel puţin la fel cît era de cenzurată în România.

Occidentul a avut întotdeauna în România surse de informare mai diversificate decît sovieticii, iar ambasadele au contribuit din plin la dezinformarea propriilor guverne. Cunosc din sursă directă acest "amănunt" pentru că am reuşit de multe ori să intrăm

în posesia unor copii ale rapoartelor informative ce erau trimise de la Bucureşti. Cred că nu aşteaptă nimeni să spun prin ce procedee le-am obţinut. Membri ai ambasadelor occidentale au fost "pe fază" tot timpul, inclusiv în timpul evenimentelor. Şi-au riscat chiar şi viaţa. Dar aceasta este misiunea lor. Sînt permanent pe frontul de luptă. Este imposibil de acceptat măcar gîndul că nu şi-ar fi informat superiorii din propriile centrale. Şi atunci, cum a fost păcălit Occidentul? Oricum a fost coautor la acest îngrozitor scenariu cu consecinţe grele pentru România.

La încheierea lecturii celor două volume am rămas cu convingerea că autorii sau cei care le-au cerut să scrie, regretă că în România nu au existat 70.000 de morţi. Oare le-au fost înşelate speranţele şi de aceea s-au supărat?

În volumul "Minciuni mass-media", apărut la Bruxelles în 1990 este surprins tocmai acest aspect, al amestecului Occidentului în răsturnarea regimurilor neconvenabile din Europa, dar şi de pe alte continente, o latură importantă a acţiunii fiind dezinformarea. intoxicarea opiniei publice cu date false care să le justifice şi să le acopere acţiunile.

Ignacio Ramonet, redactor şef al publicaţiei "Le monde Diplomatique" citează o corespondenţă a trimisului special A.F.P. şi publicată în 23 decembrie 1989 în "Liberation": "Cum să fie cunoscut numărul morţilor? Şoferii de camioane care transportau metri cubi de corpuri erau împuşcaţi în ceafă de poliţia secretă pentru a elimina orice martor".

Oare dl. Michel Castex nu ştie că un subaltern al său transmitea de la Bucureşti asemenea minciuni?

Exemple de acest gen sînt multe. Şi ele demonstrează implicarea Occidentului atît în pregătirea şi declanşarea evenimentelor, cît şi crearea falsei imagini asupra celor întîmplate.

De altfel, autorul cărţii "O minciună mare cît secolul" a avut în mod evident acces la multe informaţii privind România, anterioare evenimentelor din decembrie 1989 şi de o amploare ce depăşeşte posibilităţile unui ziarist. Deci cineva, o instituţie specializată, l-a ajutat să se documenteze. De ce? Fără un scop anume? Greu de acceptat. Oare dl. Michel Castex a fost întotdeauna un prezentator obiectiv al realităţilor din România? Este printre puţinii autori occidentali care renunţă la vechea metodă de a critica totul, de a arunca cele mai infame acuzaţii pe seama "Securităţii". De ce? Este un iubitor al acestei instituţii? Nicidecum. De fapt încearcă o deturnare a responsabilităţilor privind grava dezinformare a opiniei publice internaţionale. "Sărmanul Occident" a fost victima unei manevre sovietice.

Greu de digerat o asemenea încercare de disculpare, mai ales că autorul exprimă tranşant scopul cărţii sale: "Toate regimurile comuniste ale blocului sovietic au fost lichidate de Gorbaciov: în Polonia, Cehoslovacia, Bulgaria, Germania de Est".

În ceea ce priveşte cartea lui Radu Portocală, întrucît scopul de dezinformare, de falsificare a adevarului este inabil acoperit, voi reda scurte pasaje, mai semnificative, pe care le voi comenta şi dezveli

de coajă pentru a ajuta cititorul să vadă mai clar ce ascund.

> "În timp ce întreaga Europă de Est ne-a oferit spectacolul ciudat de scurt şi simplu al unei revoluţii vesele, România s-a lansat într-un proces insurecţional nu numai sîngeros dar şi extrem de complex".

Recurgerea la acţiuni dure de înlăturare a lui Nicolae Ceauşescu şi a regimului său a fost rezultatul falselor informaţii pe care atît occidentalii cît şi sovieticii le-au avut cu privire la adevărata situaţie din România. În mod greşit au apreciat că poporul român nu se va desprinde uşor de preşedintele său. De aceea au hotărît şi aplicat măsuri radicale, sîngeroase de răsturnare a regimului, Nu a fost în intenţia poporului român să devină vedeta negativă a Europei.

> "Ceea ce a fost numită Revoluţie nu a fost decît o lovitură de stat pregătită de multă vreme; ceea ce a fost perceput ca o mare abundenţă de informaţii salutare, a fost doar o formidabilă dezinformare".

De acord cu concluzia.* Numai că scenariştii au aparţinut Occidentului, iar realizatorii au fost colaboratorii lor: ruşi, unguri, iugoslavi. Exceptînd cele cîteva capete puse în slujba fie a occidentalilor, fie a sovieticilor, românii au fost numai figuranţi naivi, masa de manevră.

> "Se crează, cu toate personajele necesare, o dizidenţă apărută în sferele înalte ale partidului comunist şi a cărei sarcină principală este de a se face credibilă şi populară. Cei din componenţa sa vor începe să publice în străinătate texte critice la adresa lui Nicolae Ceauşescu".

Adevărul este că nu a existat nici o dizidenţă manifestă în sferele înalte ale partidului comunist. În schimb au existat agenţi ai unor puteri străine

împotriva cărora Nicolae Ceauşescu nu a luat nici o măsură.

> "Este cu aproximaţie şi momentul în care începe să se definească jocul Securităţii... Încă de la început o parte a Securităţii s-a aflat în subordinea K.G.B.".

Securitatea nu a făcut jocul nimănui. Nici măcar pe al său. Cu K.G.B. nu a avut nici un fel de relaţii din 1965. Agenţii săi fuseseră de mult identificaţi şi daţi afară din aparat.

> "Nicolae Ceauşescu i-a obligat pe membrii acesteia (Securităţii) să poarte uniformă şi le-a luat armele. Membrii Securităţii suportau cu greu o astfel de umilinţă".

Este un fals. Ofiţerii de securitate nu au purtat uniformă decît la începutul existenţei instituţiei. În rest numai cei de la trupe, şcoli militare şi unii ofiţeri din Direcţia a V-a aveau uniforme şi le foloseau. În ce priveşte armamentul, fiecare ofiţer avea în dotare un pistolet care se păstra în încăperile speciale ale unităţii. Din cîte ştiu eu, regula era valabilă pentru toţi ofiţerii români, indiferent de arma căreia aparţineau.

Este adevărat că ofiţerii de securitate se simţeau nedreptăţiţi şi erau chiar frustraţi în drepturile lor de militari de către Nicolae Ceauşescu. După trădarea lui Pacepa acesta nu a mai avut ochi pentru Securitate care, "beneficia" numai de admonestări. Deşi ocupau funcţii de generali şi întruneau condiţiile să li se acorde gradul, cei mai mulţi şefi de direcţii şi unităţi nu puteau depăşi gradul de colonel. În ultimii 5 ani nu s-a mai acordat nici un grad de general, numărul acestora, pe întreg Departamentul fiind de cîţiva.

"În întreaga desfăşurare a evenimentelor trebuie semnalată neatenţia activă a americanilor care fac jocul Moscovei în România. Astfel, în 1987 îşi dau acceptul pentru publicarea memoriilor generalului Pacepa".

Este o încercare evidentă de disculpare a americanilor, deşi ei au fost vioara întîi în pregătirea deznodămîntului din decembrie 1989. Oare cui au dat acordul pentru publicarea cărţii lui Pacepa? Ca unul care am lucrat în aceeaşi structură am sesizat cu uşurinţă că autorul principal nu este Pacepa. Este o carte comandată, în care au fost incluse pasaje şi idei ce nu au nimic comun cu realitatea. Ea trebuia sa servească unui anume scop, acela de compromitere a lui Ceauşescu şi a regimului său.

"Totul conduce la ideea — pe care însuşi Brucan a lasat-o să se înţeleagă — că, în timpul călătoriei (din 1988 la Washington, Londra, Moscova şi Viena), au fost definitivate diverse amănunte privitoare la lovitura de stat care avea să-l înlăture pe Nicolae Ceauşescu. Moscova, Washingtonul şi Londra îi asigurau lui Brucan forţa şi stabilitatea. Prima îi furniza scenariul; celelalte, prin intermediul posturilor de radio, îi ofereau mijloacele. Statele Unite urmau să încerce să intre în scenariul sovietic. Fără succes."

Chiar dacă Silviu Brucan a fost iniţial omul Moscovei, scenariul a fost definitivat la Washington. Prima şi cea mai lungă escală a făcut-o în S.U.A. Acolo a primit şi mulţi bani, chipurile pentru o carte, articole şi alte activităţi. La Londra s-au perfectat colaborările, iar la Moscova a fost trimis în scop de dezinformare. Şi a noastră şi a ruşilor. Scurta escală la Viena a fost necesară pentru a raporta ce a făcut la Moscova şi să primească ultimele instrucţiuni. Este

sistemul de lucru al americanilor şi englezilor, bine cunoscut de contraspionajul român şi din alte cazuri.

"...mistificarea numărului morţilor revoluţiei române în care Ungaria a jucat un rol preponderent". (Se acreditează ideea că Ungaria a făcut jocul Moscovei.)

Este de notorietate că Ungaria a fost punctul de sprijin al Occidentului al cărui joc l-a şi făcut din interese proprii. Că unele din acestea s-au suprapus cu ale Moscovei a fost o situaţie favorizantă, dar nu determinantă.

Referindu-se la scrisoarea difuzată în septembrie 1989 de "Europa liberă" şi semnată "Frontul Salvării Naţionale", al cărei autor ar fi generalul Nicolae Militaru, Radu Portocală încearcă o nouă diversiune afirmînd:

"Se recunoaşte din nou mîna Securităţii de obedienţă sovietică, ea reuşind să sporească tensiunea în ţară".

Este un fals. Nu a existat nici o Securitate de obedienţă sovietică. S-a încercat să se creeze această falsă imagine prezentînd securişti misterioşi atraşi în "mişcare". Nici un caz nu este real. Aşa se explică propunerea pe care generalul Nicolae Militaru mi-a făcut-o să accept că am fost exponentul Securităţii în "mişcare". Îmi oferea în schimb asigurări că nu voi mai fi implicat în procesul în care am fost tîrît. Mesagerul este rudă aproapiată a lui Ioan Ursu. Deci, faceţi conexiunile.

În capitolul II autorul prezintă versiunea occidentală cu privire la evenimentele de la Timişoara.

"În luna septembrie 1989, Ernö Uyvarossy, cel mai apropiat colaborator al pastorului Tökes a fost găsit asasinat. Caracterul politic al crimei era indubitabil".

În realitate, Ernö Uyvarossy era un alcoolic notoriu, dar şi consumator de barbiturice. A avut şi anterior o tentativă de sinucidere prin spînzurare. De altfel şi soţia lui s-a sinucis prin anul 1983 sau 1984. A fost găsit mort într-un boschet, cu sticla de băutură lîngă el şi cutia cu barbiturice în buzunar. La autopsie au fost stabilite cu exactitate cauzele decesului. Nici vorbă de "crimă politică", aşa cum a fost difuzată în eter de radio "Kossuth" şi "Europa liberă", pe baza "informaţiilor" transmise de Laszlo Tökes. Ar fi fost o mare inabilitate ca autoritatea de stat (indiferent care ar fi fost ea) să procedeze la asasinat în cazul unui necunoscut absolut inofensiv. Cu atît mai mult cu cît în practica Securităţii nu existau asemenea metode, ba, dimpotrivă, se făcea orice pentru a evita sau diminua reproşurile, acuzele Occidentului.

"Securitatea lansează zvonul, la începutul lunii decembrie, că pastorul va fi arestat între 15 şi 17 decembrie".

Este o altă stupiditate. Care ar fi fost cîştigul Securităţii prin lansarea unui asemenea zvon? În realitate zvonul a fost lansat de Occident şi de Ungaria pentru incitarea opiniei publice, pentru pregătirea momentului declanşării evenimentelor. Se ştia că pe 15 decembrie expira termenul legal de punere în execuţie a hotărîrii judecătoreşti de evacuare a locuinţei parohiale. După această dată se proceda la evacuarea silită. Dacă Laszlo Tökes vroia sau nu să se ducă la noua parohie repartizată, era o chestiune strictă a cultului şi nu a justiţiei.

"Trupele USLA erau bine reprezentate la Timişoara. Membrii lor erau educaţi într-un spirit sinucigaş. Este

foarte posibil ca provocatorii (cei care au devastat oraşul) — ucişi cu toţii de armată — să fie din rîndul lor".

Este un fals voit. S-a constatat oficial că la Timişoara nu au existat nici un fel de trupe USLA. Este o insultă revoltătoare adusă luptătorilor antiterorişti care aveau şi au menirea să anihileze, cu riscul propriilor vieţi, terorişti străini nu manifestanţi români. Nimeni nu era educat în spirit sinucigaş, cu atît mai mult cu cît toţi au familii, copii.

"Un lucru este sigur: cineva avea interesul ca mica manifestare de susţinere a lui Tökes să degenereze în revoltă, apoi revoluţie".

Cu acest punct de vedere sînt perfect de acord. Numai că autorul face tot ce poate să-i ascundă pe adevăraţii interesaţi şi să împingă atenţia în altă direcţie.

"Pentru a crea şi apoi a menţine starea revoluţionară de spirit, era nevoie de represiune brutală. Ea avea să fie realizată direct, prin intermediul armatei care va fi prima şi, pînă la un anumit moment, singura care a tras în mulţime".

Armata a fost provocată în mod conştient de regizorii evenimentelor. Numai unii capi ai armatei au avut cunoştinţă de ce va urma. Şi nu în totalitatea prevederilor planului, De aici confuzia creată, soldată cu victime, inclusiv din rîndul armatei.

"În cursul după-amiezii (20 decembrie 1989), la "Liberation" (ziar francez) telefonează o sursă sigură: Radio "Europa liberă". Tocmai intrase în posesia unei note secrete a Direcţiei Securităţii, întocmită pentru Elena Ceauşescu. Nota conţinea bilanţul revoltei de la Timişoara: 4632 morţi, 1282 răniţi, 13.214 arestaţi, 7613 condamnaţi la moarte. Radio "Europa liberă" deţinea cifrele de la un scriitor exilat la Berlin, William Totok. După trei luni, Totok a afirmat că avea datele de la un

scriitor din Timişoara de al cărui nume nu-şi poate aminti".

Diversiunea este a autorului deoarece:

— şi copiii ştiu că "Europa liberă" este controlată de C.I.A.

— date atît de "exacte" nu puteau proveni decît de la un serviciu de informaţii;

— vechile legături ale lui William Totok cu servicii străine de spionaj sînt cunoscute de intimii acestuia, nu numai de Securitatea română;

— cine e dispus să creadă că William Totok nu-şi mai aminteşte numele scriitorului din Timişoara care i-a transmis cifrele?

— de ce "Europa liberă" nu a dat pe post "informaţia" şi a preferat să o paseze? Nu este clar scopul?

— interceptarea unei comunicări secrete a Securităţii române era la îndemîna unui scriitor din Timişoara?

Deci, cum rămîne cu "diversiunea sovieticilor" şi "păcălirea Occidentului"?

"Începînd cu data de 18, diverse surse româneşti din exil se străduiesc să convingă, fără nici un element solid de sprijin, că nu armata, ci Securitatea a tras".

"Curînd şi fără nici un fundament, efectivele lor vor fi estimate la 75.000 de oameni (în cazul unei armate care nu număra ea însăşi decît 200.000). Intenţia, de altminteri bine coordonată şi dorinţa resimţită rapid de a acoperi armata sînt evidente."

Autorul are dreptate. Culpabilizarea Securităţii făcea parte din scenariu. Aparatul informativ al României trebuia distrus de înşişi români. A coincis

şi cu dorinţa unor generali români care vroiau să-şi acopere acţiunile din timpul evenimentelor.

> "Vestul, aflîndu-se în situaţia de a folosi drept surse de informaţii Agenţiile din Est, va amplifica grozăvia evenimentelor, groază care va fi, apoi, receptată de milioanele de ascultători români, prin intermediul posturilor occidentale de radio cu emisiuni în limba română. De remarcat este rolul determinant jucat la unison şi perfectă armonie de Agenţiile din Est, ceea ce conduce la concluzia că originea montajului este, în mod obligatoriu, comună şi externă României".

Dacă Vestul nu era interesat de schimbarea regimului din România de ce a preluat şi amplificat "ştirile false" ale Agenţiilor din Est? Chiar aşa de naiv este Vestul? Sau autorul contează pe naivitatea cititorului?

Sînt mulţumit că autorul ajunge la aceeaşi concluzie, că originea montajului este străină României. Numai că dînsul arată obsesiv spre Est, pe cînd eu privesc spre ambele puncte cardinale. Nu aduc acuze Vestului pentru înlăturarea clanului Ceauşescu cum nici Estului. Dar nu-i absolv de răspundere pentru victimele inutile provocate printre români, atît înainte cît şi după 22 decembrie 1989.

Autorul consacră un capitol întreg chestiunii "teroriştilor" şi vine cu argumentări valabile, mai ales cu privire la momentul şi locul unde a fost lansată această diversiune. Nu comentez problema pentru că ea merită o tratare separată, cu date şi informaţii exacte ce ţin de competenţa organelor de justiţie.

Într-un alt capitol autorul vrea neapărat să demonstreze existenţa loviturii de stat. Dacă acceptăm această variantă, atunci trebuie să admitem

că "lovitura de stat" a fost organizată şi pusă în aplicare din exterior spre interiorul ţării. Spontaneitatea a fost valabilă numai pentru români, pentru că foarte puţini dintre ei au fost avertizaţi de ceea ce urma să se întîmple în realitate.

În România nu a existat o acţiune opoziţionistă organizată, cu atît mai puţin o acţiune complotistă. Susţinerile generalului Nicolae Militaru şi ale căpitanului de rangul I Radu Nicolae sînt exagerate. Că se întîlneau din cînd în cînd prin parcuri este adevărat. Dar să nu confundăm "politica de Cişmigiu" cu complotul. Nu cumperi armament sofisticat cu cîteva mii de lei obţinuţi de la un modest croitor. Pe Vasile Patilineţ l-am cunoscut, pot spune, destul de bine. Eram în realţii apropiate. L-am întîlnit şi la Ankara şi în Bucureşti. Nici pomeneală de intenţii complotiste. Iar de murit a murit de infarct în timp ce conducea propria maşină, un Mercedes. Cînd s-a izbit de un trailer, era deja mort. După cum sînt convins că şi cititorul a observat, în afara povestirilor, toţi componenţii aşa-zisului complot sînt morţi, iar moartea lor este folosită în susţinerea unor false merite.

ADDENDA

Fără îndoială că cititorul aşteaptă şi alte concluzii de la mine, fiind unul din personajele aflate mult mai aproape de adevărurile evenimentelor din decembrie 1989 decît cei mai mulţi dintre autorii de pînă acum care s-au referit la ele. Înţeleg perfect această dorinţă.

Am convingerea că am clarificat numeroase aspecte. Oricum, nu am încercat nici o mistificare. Dacă nu am avut suficiente date, am preferat să nu abordez punctele nesigure decît să mă hazardez.

Îmi este foarte clar, acum ca şi atunci, că Nicolae Ceauşescu şi regimul său dictatorial nu mai puteau supravieţui. Nemulţumirea internă era generală şi românii ar fi procedat la înlăturarea lui. Nu prin forme violente, ci prin protest de masă. Violenţa ne-a fost impusă din afară, de aceia care erau mai grăbiţi decît noi, românii, să vadă înlăturate regimurile comuniste din întreaga Europă şi apoi din întreaga lume.

Dacă revoluţie înseamnă morţi şi răniţi, atunci a fost revoluţie. În ce mă priveşte nimic nu m-a convins că ar fi fost o revoluţie. A fost o reîntoarcere la regimul anterior celui comunist, desigur la alţi parametri. Sau mai bine-zis o încercare prelungită de întoarcere la vechiul regim, nelipsind şi acordurile imnului regal. Şi atunci, întoarcerea la vechi înseamnă revoluţie?

Aţi remarcat desigur că, pe parcursul relatărilor mele, am evitat utilizarea termenului "revoluţie", preferînd pe cel de "evenimente". Las istoricilor misiunea de a cerceta şi califica natura evenimentelor din decembrie 1989.

Întrucît, acum cînd scriu aceste ultime rînduri, au fost publicate în presă primele capitole ale raportului comisiei parlamentare cu privire la evenimentele din decembrie 1989 pot să-mi exprim o apreciere preliminară. Nu aduce nici un element nou. Aspectele spinoase sînt lăsate în seama altor comisii. Nici ceea ce este de notorietate publică nu se abordează în raport. Chiar dacă va părea dură observaţia mea şi îmi voi atrage critici (dacă ar fi numai atît) trebuie să spun că acest raport face parte şi el din scenariul destinat dezinformării opiniei publice. Dacă este cineva dispus să-i dea crezare. Nu aşa se face istorie, nu cu astfel de oameni.

Cer scuze dacă am supărat pe nedrept pe cineva. Nu aceasta a fost intenţia mea.

ROMÂNIA
Procuratura
Militară Timişoara
Dos. nr. 4/P/1990

CONFIRM
Procuror militar
şef adjunct,
Colonel de justiţie
Dan Ioan

RECHIZITORIU

Anul 1990, luna februarie, ziua 05

Lt. col. de justiţie COZAM VASILE, procuror militar;

Examinînd actele de urmărire penală administrate în dosarul penal nr. 4/P/1990 privind pe inculpaţii:

— *Nuţă Constantin, Mihalea Velicu*, cercetaţi pentru săvîrşirea infracţiunii de genocid prev. de art. 357 alin.1 lit.a şi b cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

— *Macri Emil, Popescu Ion, Sima Traian, Deheleanu Ion, Corpodeanu Ioan, Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Ghircoiaş Nicolae, Atudoroaie Gheorghe, Radu Tinu, Ciucă Valentin*, cercetaţi pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid prev. de art. 26 rap. la art. 357 alin.1 lit.a şi b, cu aplicarea disp. art. 75 lit.a Cod penal;

Inculpatul Popescu Ion a fost cercetat pentru săvîrşirea infracţiunii prev. de art. 35 al.2 din Decr. 328/1966.

Inculpatul Sima Traian a fost cercetat şi pentru săvîrşirea infracţiunii de delapidare prev. de art. 223 al.3 Cod penal.

Inculpatul Ghircoiaş Nicolae a fost cercetat şi pentru săvîrşirea infracţiunii de distrugere de înscrisuri prev. de art. 242 al.1 şi 3 Cod penal;

— *Moraru Petre, Baciu Ion, Veverca Iosif, Avram Gheorghe, Preda Laurenţiu, Mişea Eugen, Grui Tiberiu, Peptan Eugen, Bucur Viorel, Ganciu Gheorghe, Iosef Emilian-Zamfir*, cercetaţi pentru săvîrşirea infracţiunii de favorizare de genocid

prev. de art. 361 al.2 combinat cu art. 357 al.1 lit.a şi b şi art. 264 al.1 Cod penal, cu aplicarea dispoziţiilor art. 75 lit.a Cod penal,

CONSTATĂM URMĂTOARELE:

În ziua de 22 decembrie 1989 poporul român a sfărîmat una din cele mai odioase dictaturi din istoria ţării, dictatura preşedintelui Ceauşescu Nicolae.

Izvorîtă din nemulţumirea cetăţenilor în condiţiile de degradare într-un ritm şi la proporţii intolerabile a tuturor structurilor sociale, politice, economice ale societăţii, revoluţia care a dus la prăbuşirea regimului dictatorial, a cuprins, practic, întreaga naţiune.

Încă din luna noiembrie 1989, în rîndul cetăţenilor din oraşul Timişoara au început manifestări deschise împotriva dictaturii ceauşiste. Aceste manifestări au culminat în zilele de 16, 17 şi următoarele din luna decembrie 1989, cînd masele populare au cerut în mod paşnic, dar hotărît, înlăturarea de la putere a lui Ceauşescu şi a clanului său, demisia guvernului, instaurarea libertăţii şi democraţiei.

În scopul reprimării manifestaţiilor şi înăbuşirea revoluţiei din Timişoara, între altele, s-a constituit un comandament format din cadrele de conducere ale securităţii şi miliţiei judeţene Timiş, precum şi din cele ale fostului minister de interne, deplasate în acest scop la Timişoara.

Din acest comandament au făcut parte, printre alţii, Nuţă Constantin, Mihalea Velicu, inculpaţii Macri Emil, Popescu Ion, Sima Traian, Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Deheleanu Ion, Ghircoiaş Nicolae, Atudoroaie Gheorghe, Radu Tinu şi Corpodeanu Ioan, care deţineau funcţii de conducere în organele menţionate mai sus.

În ziua de 17 decembrie 1989, dictatorul, sprijinit de membrii fostului comitet politic executiv, a hotărît reprimarea demonstraţiilor contra regimului prin folosirea armamentului

cu foc. Această hotărîre a fost transmisă, prin organizarea unei teleconferinţe, la toate judeţele.

Inculpaţii, în seara şi noaptea de 17 decembrie 1989, precum şi în zilele următoare, au luat măsuri de punere în executare a hotărîrii dictatorului.

În urma cercetării efectuate pînă în prezent s-a stabilit că au fost omorîte 94 de persoane, 300 au fost rănite grav, iar 23 sînt dispărute.

Menţionăm că la săvîrşirea genocidului au participat, sub diferite forme, şi alte persoane, care vor fi deferite justiţiei printr-un alt act de sesizare.

Referitor la activitatea infracţională desfăşurată de inculpaţii din cauză se constată următoarele:

1. Nuţă Constantin — fost general maior, adjunct al ministrului de interne şi şef al Inspectoratului General al Miliţiei, în ziua de 17 decembrie 1989, împreună cu un grup de colaboratori cu funcţii de conducere din fosta miliţie, s-a deplasat la Timişoara cu misiunea de a organiza reprimarea manifestaţiilor antidictatoriale.

În acest scop:

— după recepţionarea dispoziţiei dictatorului de a se trage cu arme de foc în manifestanţi, a preluat comanda directă a forţelor ministerului de interne care acţionau în oraş, dînd ordine să se tragă în revoluţionari;

— a luat măsuri de organizare a 8 dispozitive de luptă, dotate cu arme şi muniţie de război, care au fost amplasate în diferite puncte ale oraşului, în care, din informaţii, rezultă că existau manifestaţii, iar în funcţie de situaţii, dădea ordin de deschiderea focului;

— la perioade scurte îl informa direct pe ministrul de interne cu privire la măsurile luate şi primea noi dispoziţii;

— a organizat arestarea şi interogarea unor manifestanţi;

— a organizat sustragerea celor 40 de cadavre de la morgă, transportarea lor la Bucureşti şi incinerarea în scopul de a li se pierde urma, pentru a nu se cunoaşte proporţiile masacrului de la Timişoara.

Nuţă Constantin, după comiterea faptelor, a decedat, astfel că nu a mai putut fi audiat. Faptul că a condus direct represiunea sîngeroasă din Timişoara rezultă din declaraţiile inculpaţilor din prezenta cauză.

Astfel, inculpatul Macri Emil, în declaraţia sa de la fila 48 verso şi 49 vol.VI, declară că în cadrul unei şedinţe de organizare şi instruire a dispozitivelor de luptă, prezidată de el şi generalul Nuţă, precizează că: *"A vorbit doar generalul Nuţă care a făcut un apel energic în sensul că trebuie să luptăm. Iar în caz de nesupunere la somaţie să se tragă în plin. Nu a făcut nimeni nici o obiecţiune."*

Inculpatul Popescu Ion declară că generalul Nuţă Constantin şi generalul Mihalea conduceau întreaga activitate de "asigurarea ordinii", iar în ziua de 18.12.1989 au dispus ca unităţile de miliţie şi securitate să se regrupeze în piaţa Operei şi că începînd cu ora 18 *"se auzeau rafale de foc din piaţa Operei."* (vol.VI fila 77).

Prin activitatea desfăşurată, care a avut ca rezultat moartea şi rănirea gravă a numeroase persoane, Nuţă Constantin a săvîrşit infracţiunea de genocid prev. de art. 357 lit.a şi b Cod penal, pentru care urmează a se înceta urmărirea penală ca urmare a decesului făptuitorului.

2. Mihalea Velicu — fost general maior şi adjunct al şefului Inspectoratului General al Miliţiei, împreună cu şeful său Nuţă Constantin s-a deplasat la Timişoara, contribuind nemijlocit, alături de acesta, la punerea în aplicare a ordinului de reprimare cu armele de foc a demonstranţilor.

În acest scop:

— a participat la organizarea şi amplasarea în oraş a dispozitivelor de luptă ale ministerului de interne, cu ordin de a se trage în demonstranţi;

— a organizat reţinerea şi anchetarea brutală a unui număr mare de manifestanţi;

— a organizat dublarea celor 8 dispozitive de luptă amplasate în oraş, pentru a se asigura funcţionarea lor permanentă;

— în repetate rînduri, în timpul represiunii s-a deplasat la dispozitivele de luptă din oraş pentru a se informa, dînd ordine de a se manifesta fermitate.

După comiterea faptelor, Mihalea Velicu a decedat, fără a mai putea fi audiat, dar vinovăţia sa rezultă din declaraţiile inculpaţilor Macri Emil, Deheleanu Ion, Corpodeanu Ioan, Ghircoiaş Nicolae şi Bucur Viorel.

Astfel, inc. Bucur Viorel, a declarat că *"În acea noapte (17/18 dec.1989) i-am auzit de mai multe ori pe gen. Nuță Constantin și pe gen. Mihalea dînd ordine să se tragă în oamenii de pe stradă"* (vol.VI fila 313).

Inc. Deheleanu Ion, cu privire la constituirea dispozitivelor de luptă a declarat că *"De întocmirea acestei situații s-a ocupat locțiitorul meu lt.col. Corpodeanu Ion. Pe o hartă a orașului s-au fixat dispozitivele M.I.-ului de către gl. Mihalea, gl. Nuță..."* (vol.VI fila 273).

Prin activitatea sa, Mihalea Velicu a participat direct la reprimarea sîngeroasă a demonstranților, ceea ce constituie infracțiunea de genocid prevăzută de art. 357 lit.a și b din Codul penal, pentru care urmează a se înceta urmărirea penală, întrucît făptuitorul a decedat.

3. Inculpatul **Macri Emil** — general maior de securitate și șef al direcției de contrainformații din Departamentul Securității Statului, împreună cu Nuță Constantin, șef al Inspectoratului General al Miliției, a recepționat hotărîrea dictatorului, a transmis-o personalului din subordinea sa și a trecut la punerea ei în executare.

În acest scop inculpatul

— a organizat culegerea de date informative de la locul manifestației, din obiective economice și locuințe (prin trimiterea personalului de securitate în rîndurile demonstranților, întreruperea legăturilor telefonice urbane, interurbane și internaționale, interceptarea convorbirilor telefonice, filaj, instalarea unor microfoane în locuințe și unități economice, violarea corespondenței etc.);

— a acționat pentru izolarea populației, prin amplasarea unor dispozitive care să blocheze principalele căi de acces în oraș;

— a fost de acord cu înarmarea organelor de securitate și miliție cu arme și muniție de război. Ca urmare, în noaptea de 17 decembrie 1989, acestea, organizate și conduse de Nuță Constantin și Mihalea Velicu, au acționat în stradă. prin folosirea armamentului împotriva demonstranților;

— a aprobat, în ziua de 18 decembrie 1989, harta de dispunere a forțelor de miliție, securitate și grăniceri în 8 dispozitive în diferite zone ale orașului, plan de luptă întocmit

de Nuţă Constantin şi Mihalea Velicu şi pus în aplicare în aceeaşi zi;

— a participat la acţiunea din noaptea de 18/19 decembrie 1989, pentru a sustrage 40 de cadavre de la morga Spitalului Judeţean Timiş şi apoi pentru a fi transportate clandestin la crematoriul "Cenuşa" din Bucureşti, unde au fost incinerate, însărcinîndu-l, în acest scop, pe Ganciu Gheorghe, fost colonel de securitate şi care răspundea de crematoriu.

Inculpatul Macri Emil a recunoscut că, din ordinul şefului fostului Departament al Securităţii Statului, în seara de 16.12.1989, însoţit de o echipă operativă formată din cadre de conducere ale securităţii s-a deplasat la Timişoara în scopul "... *de a contribui prin măsurile specifice la clarificarea situaţiei create în acest municipiu şi la restabilirea ordinei mai ales la identificarea persoanelor care s-au organizat pentru tulburarea ordinei publice cît şi identificarea acestora*". A recunoscut de asemenea că a desfăşurat activităţile menţionate în starea de fapt, pînă în ziua de 22.12.1989 (vol.VI filele 2–54).

În declaraţia scrisă personal, aflată la dosar vol.VI fila 37 verso, inculpatul Macri Emil menţionează că, după audierea teleconferinţei, împreună cu col. Sima şi cu cei veniţi de la Bucureşti, a întreprins o serie de măsuri, între care:

"— *întreruperea legăturilor telefonice interurbane şi a celor internaţionale, scopul fiind neproliferarea celor petrecute la Timişoara, în ţară şi străinătate...*"

"— *asigurarea unor dispozitive sigure la intrările în oraşul Timişoara (cu spirijinul miliţiei), pentru a nu permite accesul străinilor la Timişoara...*";

"— *obţinerea a cît mai multe informaţii în legătură cu evoluţia situaţiei din zonă de la informatorii care mai puteau fi contactaţi cît şi mai ales prin exploatarea mijloacelor TO instalate la persoanele aflate în lucru*".

Declaraţiile inculpatului Macri Emil se coroborează cu cele ale coinculpaţilor Sima Traian, Teodorescu Filip, Atanasiu Gabriel, Atudoroaie Gheorghe şi Radu Tinu. Citǎm din declaraţia inc. Atudoroaie Gh. care arată că generalul Macri se manifesta nemulţumit, "... *că nu acţionăm ferm şi nu obţinem informaţiile necesare, a afirmat că el nu doreşte să clacheze la Timişoara şi că meritǎm să ne împuşte*" (vol.VI fila 247).

Prin toate aceste activităţi desfăşurtate, menite să descopere organizatorii revoltei, să izoleze populaţia oraşului, contribuind şi la constituirea dispozitivelor de luptă, inc. Macri Emil a înlesnit represiunea sîngeroasă, fapte ce constituie infracţiunea de complicitate la genocid, prev. de art. 26 raportat la art. 357 lit.a şi b din Codul penal, cu aplicarea prevederilor art. 75 lit.a din acelaşi cod, referitoare la săvîrşirea faptelor de mai multe persoane împreună.

4. Inculpatul **Popescu Ion**, a îndeplinit funcţia de şef al Inspectoratului judeţean Timiş al Ministerului de Interne. În scopul reprimării manifestaţiei din oraş a efectuat următoarele acte:

— în după-amiaza de 16 decembrie 1989, la cererea fostului prim-secretar, a trimis la locul demonstraţiei 80 de ofiţeri şi subofiţeri echipaţi cu căşti, scuturi şi bastoane;

— în noaptea de 16/17 decembrie 1989 a dispus reţinerea a peste 200 de persoane care manifestau paşnic;

— a făcut parte din comandamentul de reprimarea revoluţiei, constituit pe linie de securitate şi miliţie în ziua de 17 decembrie 1989, precum şi din cel instituit la nivelul fostului comitet judeţean, coordonat de Ion Coman, pentru reprimarea brutală a populaţiei;

— a dispus înarmarea personalului din subordine cu pistolete, pistoale-mitralieră şi muniţie de război, dirijînd forţele de miliţie şi securitate pentru reprimarea revoluţiei în perioada 16–22 decembrie 1989;

— după înlăturarea dictaturii, inculpatul a fugit în municipiul Oradea şi apoi în oraşul Beiuş, de unde, folosindu-se de autoturismul ginerelui său, căruia i-a falsificat numărul de înmatriculare, s-a îndreptat spre Ineu, localitate în care a fost reţinut.

Din ordinul ministrului de interne nr. 02600 din 01.07.1988, art. 6, rezultă:

"Conducerea unitară a tuturor activităţilor desfăşurate pe teritoriul judeţului, în vederea prevenirii tulburărilor grave a ordinii şi liniştii publice, precum şi comanda unică a forţelor participante la intervenţie, revin şefului inspectoratului judeţean al Ministerului de Interne, care poartă întreaga răspundere pentru eficienţa acţiunilor întreprinse".

Inculpatul Popescu Ion, în declaraţiile de la filele 71–97–vol.VI, a recunoscut activităţile defăşurate în perioada 16–22 decembrie 1989, în calitate de inspector şef şi anume că, atunci cînd au început manifestaţiile în oraş, a trimis forţe de miliţie şi securitate astfel:

"*... în municipiu în diferite puncte erau alte unităţi, militari în termen de la trupele de securitate din subordinea inspectoratului, împreună cu lucrători de miliţie din Timişoara. Aceste puncte de sprijin formate din militari în termen de la securitate şi ofiţeri şi subofiţeri de miliţie, au fost trimise acolo din dispoziţia gen. Nuţă Constantin, care coordona toată activitatea*" (fila 76).

Recunoaşte că în nopţile de 17 şi 18 decembrie 1989, în diferite zone ale oraşului a auzit rafale de arme de foc, dar pretinde că nu ştia cu ce fel de cartuşe se trăgea. În timp ce se afla la sediul fostului comitet judeţean de partid a aflat că la catedrală au fost împuşcaţi şi copii de către trupele de securitate.

Din însemnările inculpatului din agenda sa, în ziua de 16 decembrie 1989 rezultă,de asemenea, activităţile organizatorice desfăşurate de acesta pentru reprimarea demonstranţilor (vol.VI filele 100–102).

Spre exemplu: "*ora 12.40 — s-a raportat gl. Nuţă. Să acţionăm în forţă.*"

"*ora 12.50 — tov.gl. Nuţă a raportat tov. ministru Postelnicu care ordonă să luăm toate măsurile pentru anihilare.*"

"*ora 13. Tov. prim secretar comunică din partea comandantului suprem că este stare de necesitate...*" "*...să transmit la toţi subordonaţii că la Timişoara s-a declarat starea de necesitate — dacă nu, se aplică legea*". "*Gl. Mihalea să dea telefon la tov.nr.1*".

Martorul mr. Bolosin Traian a declarat că inculpatul Popescu I. i-a dat planurile oraşului Timişoara, indicîndu-i locurile unde trebuie amplasate forţele de intervenţie (vol.VI, fila 98). iar lt.maj. Sopon Vasile (fila 99) a declarat că la 17.12.1989, între orele 14–15 i s-a transmis ordinul col. Popescu Ion să se deplaseze cu cele două ABI-uri (blindate uşoare din dotarea trupelor de securitate) în piaţa Operei.

Faptele inculpatului Popescu Ion care, cu intenţie, a înlesnit şi ajutat la uciderea populaţiei din municipiul Timişoara şi vătămarea integrităţii fizice a acesteia întruneşte elementele complicităţii la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şi b din Codul penal cu aplicarea art. 75 lit.a din acelaşi cod şi ale infracţiunii prevăzute de art. 35 alin.2 din Decretul nr. 328/1966.

5. Inculpatul **Sima Traian**, colonel de securitate şi şef al securităţii judeţului Timiş, în scopul aducerii la îndeplinire a hotărîrii fostului comitet politic executiv, acela de reprimare a revoluţiei, începînd cu 17 decembrie 1989,

— a făcut parte din comandamentul de securitate condus de inculpatul Macri Emil şi a organizat activităţile pentru obţinerea informaţiilor necesare scopului menţionat, dispunînd, totodată, antrenarea tuturor lucrătorilor din subordine în vederea identificării şi neutralizării liderilor care conduceau manifestaţiile;

— a furnizat comandamentului de securitate toate datele primite de la subalterni şi a ţinut în mod permanent legătura cu Nuţă Constantin, care coordona acţiunile de masacrare a populaţiei;

— a contribuit la acţiunea de ştergere a urmelor genocidului prin furtul şi incinerarea celor 40 de cadavre;

— osebit, în locuinţa inculpatului, cu prilejul percheziţiei efectuate, s-a găsit suma de 515.500 lei, aparţinînd fostului Departament al Securităţii Statului şi care era destinată, potrivit propriilor sale declaraţii *"bazelor de lucru, cheltuieli operative şi recompensarea unor persoane care furnizau informaţii"*; inculpatul, în loc să depună suma la CEC a luat-o din unitate şi a dus-o acasă în scopul de a o însuşi.

Inculpatul Sima Traian recunoaşte activităţile desfăşurate în timpul represiunii declarînd, între altele, că:

"Am înţeles la teleconferinţă că urmează să luăm măsuri severe ordonate de dictator ce instituise starea de necesitate urmînd să ajungă chiar la situaţia de a se trage în manifestanţi dacă aceştia nu vor înceta cu manifestaţiile".

Recunoaşte, de asemenea, că s-a ocupat şi de organizarea cercetării manifestanţilor reţinuţi şi a celor răniţi aflaţi în spitale şi că, în dimineaţa de 18 decembrie 1989 a fost informat că la Spitalul judeţean se află 58 de morţi şi 92 de răniţi.

Mai declară că: "*dacă miliţienii au fost în dispozitivele de rispirea demonstranţilor înseamnă că ei au tras*". Inculpatul recunoaşte că suma de 525.550 lei găsită la domiciliul său, a luat-o de la serviciu în ziua de 22 decembrie 1989 după căderea dictaturii. Susţine că a dus banii acasă pentru a fi în siguranţă (vol.VI filele 145–151). Această ultimă susţinere nu poate fi luată în considerare, fiind evidentă intenţia de însuşire a banilor, în condiţiile în care era conştient că după căderea dictaturii foştii săi şefi nu vor mai fi în măsură să-i ceară justificarea lor.

Faptele reţinute în sarcina inculpatului Sima Traian mai rezultă din declaraţiile coinculpaţilor Macri Emil, Teodorescu Filip şi Atudoroaie Gheorghe.

Astfel, inc. Macri Emil a declarat că: "*...pe parcursul evenimentelor au mai fost luate şi altele* (măsuri) *respectiv s-a organizat cunoaşterea activităţii grupelor de manifestanţi prin oameni special trimişi între ei, concret cine au fost aceşti ofiţeri nu pot să-i nominalizez. Cel care ştie este col. Sima Traian*" (vol.VI fila 24).

Inc. Teodorescu Filip, relatînd despre modul în care au fost distribuite sarcinile, precizează: "*Col. Sima Traian, în calitatea sa de şef al securităţii, să se ocupe de coordonarea şi impulsionarea activităţii de ansamblu, să execute şi alte sarcini ce vor apare pe parcurs*" (vol.VI fila 195).

Aceste activităţi ale inculpatului, prin care a înlesnit încercarea de reprimare a revoluţiei, precum şi însuşirea sumei de 515.500 lei din fondurile unităţii în care era încadrat, constituie complicitate la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şi b din Codul penal cu aplicarea art. 75 lit.a din Codul penal şi, respectiv, infracţiunea de delapidare prevăzută de art. 223 alin.3 din Codul penal.

6–9. Inculpaţii **Teodorescu Filip, colonel, şi Anastasiu Gabriel, locotenent–colonel**, au îndeplinit funcţiile de locţiitori ai şefilor Direcţiilor de contraspionaj şi de informaţii interne din Departamentul Securităţii Statului, iar inculpaţii **Atudoroaie Gheorghe, locotenent–colonel şi Radu Tinu, maior**, de adjuncţi ai şeful Securităţii judeţului Timiş.

Inculpaţii au făcut parte din comandamentul de securitate pe linie operativă format la 17 decembrie 1989 şi condus de inculpatul Macri Emil.

În scopul reprimării revoluţiei, inculpaţii au organizat activitatea de obţinerea de informaţii din rîndul manifestanţilor cu privire la modul de organizare al acestora, identificarea celor care au iniţiat şi condus demonstraţiile, precum şi a persoanelor străine "implicate" în aceste acţiuni.

Astfel, inculpatul Radu Tinu, potrivit propriilor sale declaraţii, a făcut "o împărţire" a oraşului Timişoara în 14 zone, în care a trimis cîte 2 ofiţeri pentru a obţine datele menţionate, infiltrîndu-se, personal, în rîndul manifestanţilor în scopul menţionat.

De asemenea, inculpatul, în ziua de 21 decembrie 1989, folosindu-se de datele furnizate de ofiţerii din subordine, i-a oferit ajutor inculpatului Macri Emil pentru organizarea unei acţiuni privind ocuparea, prin forţă, a sediului operei din Timişoara şi capturarea organizatorilor şi liderilor manifestaţiilor din oraş, acţiune care nu a mai avut loc ca urmare a înlăturării dictaturii.

Inculpatul Atudoroaie Gheorghe, coordonînd activitatea serviciilor de contrainformaţii economice şi de luptă antiteroristă, a dispus trimiterea ofiţerilor de securitate din subordine în obiectivele economice pentru culegerea de informaţii cu privire la starea de spirit a muncitorilor, prezenţa la serviciu sau ieşirea în stradă a acestora pentru a protesta împotriva regimului dictatorial.

Informaţiile obţinute au fost centralizate de inculpatul Atanasiu Gabriel, care coordona această activitate şi preda inculpatului Teodorescu Filip sinteza informaţiilor. Acesta, la rîndul său, efectua, la nivelul întregului aparat al securităţii, o nouă prelucrare a datelor informative şi, pe baza lor, se luau măsuri pentru reprimarea populaţiei.

Inculpatul Teodorescu Filip, la sfîrşitul fiecărei zile, transmitea sinteza datelor informative lui Nuţă Constantin şi Mihalea Velicu, care coordonau acţiunile represive, precum şi la Departamentul Securităţii Statului.

Inculpaţii Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Atudoroaie Gheorghe şi Radu Tinu, prin declaraţiile date la cercetări au recunoscut că în timpul încercărilor de reprimare

a revoluţiei din Timişoara au desfăşurat, în sprijinul acestei represiuni, activităţile reţinute în starea de fapt (vol.VI filele 192–205, 220–237, 244–251, 346–379 şi respectiv vol.VII, filele 2–18).

Astfel, inc. Teodorescu Filip a recunoscut că sosind la Timişoara, a primit de la generalul Macri sarcina să: *"participe nemijlocit la organizarea activităţii de obţinere de informaţii pe profil de contraspionaj, să le evalueze şi să reţină pe cele cu relevanţă operativă pentru a fi raportate conducerii... să preiau informaţiile de pe toate liniile de muncă, să le triez şi să le sintetizez în rapoartele ce urmau a fi transmise prin telex personal general–colonelului Iulian Vlad"* (vol.VI fila 194 verso).

Inc. Anastasiu Gabriel declară, printre altele că: *"...în conformitate cu ordinul ce ni s-a dat în şedinţa din dimineaţa zilei de 17 decembrie 1989, datele şi informaţiile obţinute de ofiţeri pe fiecare linie de muncă urmau să fie prezentate şefilor de servicii, să fie văzute în prealabil şi de ofiţerii veniţi de la Bucureşti, iar apoi la conducerea securităţii judeţene şi mai departe colonelului Teodorescu Filip, care împreună cu generalul Macri asigurau ce şi sub ce formă se raportează..."* (vol.VI fila 229).

Inc. Atudoroaie Gheorghe a declarat, între altele, că *"Mie mi s-a ordonat să mă ocup serios de economie, să dirijez efectivul serviciului de profil pentru a stăpîni şi cunoaşte problemele care apar în întreprinderi, îndeosebi starea de spirit a personalului muncitor, intenţia unor persoane de a provoca acte de dezordine..."*

"Pe măsură ce revolta creştea şi numărul manifestanţilor de pe străzi de asemenea, persoanele cu funcţii de conducere de la Bucureşti, îndeosebi generaliii Nuţă, Mihalea şi Macri manifestau nervozitate, proferau amenintări etc." (vol.VI fila 362).

Inc. Radu Tinu, cu privire la activitatea sa din perioada 17–21 decembrie 1989 declară că *"am avut misiunea de centralizare toate datele şi informaţiile primite cu privire la: starea de spirit a populaţiei, identificarea conducătorilor şi organizatorilor manifestaţiilor anticeauşiste..."* (vol.VII fila 10).

Faptele mai rezultă din declarațiile coinculpaților Macri Emil și Sima Traian.

Inculpații Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Atudoroaie Gheorghe și Radu Tinu, prin activitatea desfășurată, au înlesnit și ajutat represiunea violentă din Timișoara, realizată prin uciderea și rănirea gravă a unui mare număr de persoane, fapte care întrunesc elementele constitutive ale complicității la infracțiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin.1 lit.a și b din Codul penal cu aplicarea art. 75 lit.a din același cod.

10. Inculpatul **Deheleanu Ion**, colonel, a îndeplinit funcția de șef al Miliției județului Timiș. În această calitate, în perioada 16–22 decembrie 1989,

— a organizat și condus acțiunile de reprimare a revoltei maselor populare contra regimului, prin trimiterea în stradă a personalului represiv din subordine;

— a făcut parte din comandamentul format în urma hotărîrii adoptate de dictator și membrii comitetului politic executiv, executînd măsurile dispuse de Nuță Constantin și Mihalea Velicu cu privire la uciderea și rănirea gravă a demonstranților;

— a contribuit la organizarea, în diferite zone ale orașului, a dispozitivelor de luptă contra maselor revoluționare;

— a organizat sustragerea cadavrelor de la morga spitalului și apoi transportarea la București, desemnînd echipajul de însoțire a autovehiculului.

Prin declarațiile date în cursul cercetărilor, inculpatul Deheleanu Ion a recunoscut activitatea pe care a desfășurat-o atît înainte cît și după ce a ascultat teleconferința organizată de dictator, în cadrul căreia s-a ordonat să se tragă în demonstranți, activitatea cu privire la constituirea dispozitivelor de luptă formate din cadre de miliție și alte forțe, precum și activitatea desfășurată în legătură cu sustragerea de la morgă a celor 40 cadavre și transportarea lor la București.

Deși a încercat să se disculpe în sensul că dispozitivele de luptă ale ministerului de interne nu ar fi tras în manifestanți și că cele 40 de cadavre au fost transportate la București pentru autopsiere și nu pentru a șterge urmele genocidului, în final declară că:

"Faţă de cele petrecute, mă consider cu totul vinovat şi merit pedeapsa aspră a legii — regret din toată fiinţa mea" (vol.VI fila 266).

La fila 274 din acelaşi volum, recunoaşte că prin el, generalul Nuţă Constantin transmitea diferite ordine şi că acesta a spus *"să fim fermi pînă la folosirea armelor"*. Că în ziua de luni s-a tras în manifestanţi dar nu se ştie de către cine. Mai menţionează că generalul Nuţă, în rapoartele trelefonice pe care le făcea ministrului de interne, a afirmat că *"am rupt şi noi cîţiva"* şi *"tragem tovarăşu, nu scapă nimic, radem tot"*.

Faptele reţinute mai rezultă din declaraţiile coinculpaţilor Macri Emil, care la fila 48 verso, vol.VI a precizat că generalul Nuţă C. s-a ocupat de luarea măsurilor privind folosirea forţelor ce acţionau în stradă, împreună cu alte cadre de miliţie, între care cel mai implicat era col. Deheleanu. Că în teren se aflau patrule de miliţie cu armament şi muniţie de război, patrule care au primit ordin să tragă împotriva celor care nu se supun la somaţie.

De asemenea, faptele comise de inc. Deheleanu Ion mai rezultă din declaraţiile coinculpatului Corpodeanu Ioan şi a celorlaţi inculpaţi implicaţi în furtul cadavrelor.

Inc. Deheleanu Ion recunoaşte că: *"Precizez că lui Ciucă eu i-am spus de cursa cu cadavre la Bucureşti... eu i-am indicat traseul şi am spus că înainte de Bucureşti va fi aşteptat"* (vol.VI fila 265).

"Pentru siguranţa ajungerii la destinaţie a autodubei cu cadavrele am luat măsura să însoţească maşina..." (vol.VI fila 269).

Faptele inculpatului, constînd în înlesnirea sau ajutarea regimului de dictatură pentru uciderea şi rănirea gravă a sute de persoane din municipiul Timişoara constituie complicitate la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şo b din Codul penal cu aplicarea art.75 lit.a din acelaşi cod.

11. Inculpatul **Corpodeanu Ion**, locotenent-colonel, a îndeplinit funcţia de locţiitor al şefului Miliţiei judeţului Timiş şi, în perioada 16–22 decembrie 1989, a efectuat următoarele activităţi pentru reprimarea revoluţiei din oraş:

— în ziua de 16 decembrie 1989 a participat, alături de alte cadre de conducere, la informarea personalului din

subordine despre măsurile ce urmează a fi luate faţă de manifestanţi şi a verificat modul cum acestea sînt duse la îndeplinire;

— în ziua de 17 decembrie 1989 a transmis personalului din subordine ordinele dispuse de Nuţă Constantin şi Mihalea Velicu, în sensul înarmării lor şi folosirea armamentului împotriva demonstranţilor;

— în ziua de 18 decembrie 1989 s-a ocupat personal de constituirea, în diferite zone ale oraşului, a 8 dispozitive de luptă formate din ofiţeri şi subofiţeri înarmaţi, nominalizîndu-i pe fiecare în parte, informîndu-l, totodată, pe Mihalea Velicu despre situaţia privind reprimarea revoluţiei;

— în noaptea de 18/19 decembrie 1989, a coordonat şi a participat la sustragerea a 40 de cadavre de la morga Spitalului judeţean Timiş, de unde apoi au fost transportate la crematoriul "Cenuşa" din Bucureşti.

Inculpatul Corpodeanu Ion a recunoscut că a desfăşurat activităţile reţinute în starea de fapt, menţionînd între altele că generalul Mihalea "... *a dat ordin să constituim 8 dispozitive în oraşul Timişoara din cadre de miliţie dînd denumirea celor 8 dispozitive — 01–08*". Mai declară că în ziua de 18 decembrie 1989, în jurul orelor 21–22, generalul Nuţă le-a ordonat "*să ridicăm de la morga Spitalului din Timişoara sub comanda col. Ghircoiaş cadavre într-o maşină care să fie transportate la Bucureşti*". Cu privire la operaţiunea de ridicare a cadavrelor declară: "*col. Ghircoiaş şi doctorul Golea care au fost prezenţi tot timpul indicau care anume cadavre să fie duse la autodubă. Mai arăt că operaţiunea de încărcare a cadavrelor s-a făcut prin stingerea luminii de pe perimetru, dispoziţie care a fost dată de col. Ghircoiaş...*" (vol.VII fila 62–63).

Faptele mai rezultă din declaraţia inc. Deheleanu Ion, care arată că generalul Nuţă a dat ordin să fie transportate o parte din cadavre la Bucureşti şi că "*lt.col. Corpodeanu Ion a primit ordin direct de la Nuţă să se ocupe de încărcarea cadavrelor*". "*... l-am întrebat pe lt.col. Corpodeanu Ion pe cine ia pentru executarea acestei misiuni, la care acesta mi-a precizat că el ştie pe cine să ia astfel că am aflat de la acesta că s-a orientat asupra mr. Veverca Iosif, cpt. Grui Tiberiu, cpt. Preda Laurenţiu, maior Avram, lt.maj. Peptan, cpt. Mişea Eugen*".

Cu privire la constituirea celor 8 dispozitive dispuse în oraş, declară că după ce generalul Mihalea a cerut o situaţie cu miliţienii disponibili, de întocmirea acestei situaţii s-a ocupat locţiitorul său lt.col. Corpodeanu Ion (vol.VI fila 273).

Activităţile desfăşurate de inculpat constituie complicitate la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şi b din Codul penal cu aplicarea art. 75 lit.a din acelaşi cod.

•

12–23. Pentru înlăturarea, în parte, a urmelor genocidului comis la Timişoara, Nuţă Constantin, în seara de 18 decembrie 1989, a convocat pe Mihalea Velicu şi inculpaţii Macri Emil, Teodorescu Filip, Sima Traian, Ghircoiaş Nicolae, Deheleanu Ion şi Corpodeanu Ioan cărora le-a transmis ordinul de a se ridica cadavrele de la morga Spitalului judeţean Timiş şi de a le transporta la Bucureşti.

Cu acest prilej s-a stabilit ca,

— inculpatul Ghircoiaş Nicolae, director al Institutului de tehnică–criminalistică din I.G.M., să coordoneze activitatea de "selecţionare" a cadavrelor care urmau a fi ridicate, întrucît acesta cunoştea situaţia morţilor şi răniţilor (el consultînd în acest sens evidenţele spitalului);

— inculpatul Deheleanu Ion să asigure un autovehicul frogorific de mare tonaj;

— inculpatul Corpodeanu să desemneze ofiţerii de miliţie care urmau să ridice cadavrele de la morgă şi să le încarce în autovehicul.

Conform planului stabilit, inculpatul Deheleanu Ion a luat legătura telefonic cu inginerul Rotariu Dan de la Autobaza COMTIM căruia i-a cerut să trimită la inspectorat un autovehicul frigorific.

Autovehiculul menţionat a fost condus de la inspectorat la morgă şi apoi la Bucureşti de Ciucă Valentin, şeful serviciului de asigurare tehnico–materială şi financiar din

cadrul Inspectoratului județean Timiș al Ministerului de Interne, cu precizarea că acesta a cunoscut scopul operațiunii respective.

Pentru ridicarea cadavrelor și încărcarea lor în autovehicul, inculpatul Corpodeanu Ioan i-a desemnat pe ofițerii de miliție Veverca Iosif, Avram Gheorghe, Mișea Eugen, Preda Laurențiu. Grui Tiberiu și Peptan Eugen, cărora le-a adus la cunoștință acest lucru.

În jurul orelor 23, la sediul inspectoratului a sosit autotrenul frigorific nr. 21–TM–2701 condus de șoferul Geaca Dorel.

De aici, conducerea autovehiculului a fost preluată de inculpatul Ciucă Valentin, care, împreună cu inculpații Avram Gheorghe, Veverca Iosif și Grui Tiberiu, s-a deplasat la morgă.

În ceea ce privește pe inculpații Mișea Eugen, Preda Laurențiu și Peptan Eugen, aceștia s-au deplasat la morgă cu un autoturism condus de inculpatul Corpodeanu Ioan.

La spital, inculpații Corpodeanu Ioan și Ghircoiaș Nicolae au mers la doctorul Golea Ovidiu, directorul spitalului, căruia i-au cerut să deschidă morga pentrru a o degreva de cadavre, cu precizarea că acestea urmează a fi depozitate în alt loc mai bun pentru conservarea lor.

Între orele 1.30–4.15, cei 6 ofițeri desemnați de Corpodeanu Ioan au încărcat în autovehicul 40 de cadavre indicate de inculpatul Ghircoiaș Nicolae, care întocmise, anterior, situația morților.

Pentru reușita acțiunii și pentru a nu fi descoperiți de personalul medical, inculpații Corpodeanu Ioan și Ghircoiaș Nicolae au luat măsuri pentru întreruperea iluminatului din curtea spitalului.

După terminarea operațiunii, toți inculpații, inclusiv autovehiculul cu cadavre, condus de inculpatul Ciucă Valentin, s-au întors la inspectorat.

În jurul orelor 5, autovehiculul, conform planului stabilit, a plecat spre București, el fiind condus de șoferul Geaca Dorel, care nu a știut de natura încărcăturii și scopul transportului, el fiind însoțit de inculpatul Ciucă Valentin.

Menționez că pe traseu autovehicolul a fost escortat de autoturismul inspectoratului "Dacia 1300" nr. 1–TM–236,

condus de plt.adj. Cocic Alexandru şi în care se aflau şi inculpaţii Preda Laurenţiu şi Peptan Eugen.

După ce a intrat pe autostrada Piteşti–Bucureşti, autovehicolul a fost condus de inculpatul Ciucă Valentin, iar autoturismul a trecut în faţă.

Potrivit înţelegerii, cele două autovehicule au fost aşteptate la km 36 de o echipă de ofiţeri condusă de inculpatul Baciu Ion, şeful Direcţie economice din I.G.M.

Aici, numerele de înmatriculare ale celor două autovehicule au fost înlocuite cu numere de Bucureşti, iar conducerea lor a fost preluată de echipa de ofiţeri din cadrul I.G.M., care i-a îndrumat pe inculpaţii din Timişoara să meargă la hotelurile "Astoria" şi Cerna" din Bucureşti, unde li se rezervaseră camere.

În cursul nopţii de 19/20 decembrie cît şi a doua zi, cele 40 de cadavre au fost incinerate în crematoriul "Cenuşa" din Bucureşti, iar cenuşa a fost încărcată în 4 tomberoane şi apoi aruncată într-o gură de canal de pe raza comunei Popeşti–Leordeni.

Pentru incinerarea cadavrelor, Nuţă Constantin a luat legătura cu inculpatul Moraru Petre, colonel şi locţiitor al şefului I.G.M., căruia i-a spus despre transportul cadavrelor, iar operaţia de incinerare să se execute, sub comanda sa directă, cu precizarea, că întreaga activitate să se desfăşoare în deplin secret.

Concomitent, inculpatul Macri Emil a luat legătura telefonic cu inculpatul Ganciu Gheorghe, fost ofiter de securitate şi care îndeplinea funcţia de controlor de cimitire, căruia i-a spus că va fi căutat de inculpatul Baciu Ion şi să execute tot ce-i a cere acesta.

La rîndul lor, inculpaţii Ganciu Gheorghe şi Baciu Ion au mers la inculpatul Iosef Emilian Zamfir, fost ofiţer de miliţie şi care îndeplinea funcţia de administrator al crematoriului, care s-a declarat de acord cu incinerarea cadavrelor.

Anterior incinerării cadavrelor, inculpatul Baciu Ion le-a cerut muncitorilor Mititelu Mihai, Bocioacă Ştefan Nicolae, Cîmpeanu Grigor, Iordan Gheorghe şi Zimboianu Gheorghe să semneze un "angajament", în sensul că păstrează secretul acestei operaţii, renumerîndu-i cu cîte 2000 lei fiecare.

În timpul incinerării, inculpatul Baciu Ion, prin ofiţerii de la miliţia economică, a asigurat paza crematoriului.

Menţionez că toate activităţile de incinerare a cadavrelor au fost coordonate de inculpatul Moraru Petre, care a raportat lui Nuţă Constantin şi inculpatul Macri Emil executarea misiunii ordonate.

După ce autotrenul a fost adus la Timişoara, acesta a fost spălat în grădina agrozootehnică a Inspectoratului Judeţean al Ministerului de Interne şi apoi restituit unităţii.

Prin declaraţiile date în cursul urmăririi penale, inculpaţii Veverca Iosif (vol.VII filele 186–191), Avram Gheorghe (vol.VII filele 208–213), Preda Laurenţiu (vol.VII filele 225–223), Mişea Eugen (vol.VII filele 249–253), Grui Tiberiu (vol.VII filele 167–274), Peptan Eugen (vol.VII filele 286–293), Ciucă Valentin (vol.VII filele 95–105), Moraru Petre (vol.VII filele 124–140), Baciu Ion (vol.VII filele 154–175), Iosef Emilian Zamfir (vol.VII filele 340–355) şi Ganciu Gheorghe (vol.VII filele 371–386), au recunoscut faptele comise în legătură cu scoaterea cadavrelor de la morgă, încărcarea lor în autoizotermă, transportarea lor la crematoriul din Bucureşti şi incinerarea acestora, recunoaşteri ce se coroborează în totalitate în ce priveşte modul în care s-au desfăşurat aceste activităţi şi participarea fiecăruia.

În apărarea lor inculpaţii, care au avut calitatea de militari, îşi manifestă regretul că au executat acest ordin "odios", cum declară inculpatul Baciu Ion, susţinînd că nu au avut posibilitatea să refuze executarea ordinului.

Această apărare nu poate fi luată în considerare decît în circumstanţiere, deoarece, în legislaţia noastră penală, executarea ordinului, nu constituie o împrejurare care apără de răspundere penală, în cazul în care se comite o infracţiune.

Inculpaţii Ganciu Gheorghe şi Iosef Emilian declară în apărare că nu şi-au dat seama decît în momentul aducerii cadavrelor la crematoriu, că acestea vor fi incinerate fără forme lagale, împrejurare care nu-i apără de răspundere pentru favorizare la genocid, avînd în vedere că toate cele 40 de cadavre erau împuşcate cu arme de foc.

Faptele mai rezultă din depoziţiile martorilor Geaca Dorel (vol.V fila 2), Rotariu Dan (vol.V fila 4), plt. Kocik Alexandru (vol.V fila 10), Golea Ovidiu-Sorin (vol.V fila 19),

Crişan Traian (vol.V fila 36), Iliev Marius-Zenopol (vol.V fila 52), Carabetin Simion (vol.V fila 54), Ignat Mircea (vol.V fila 55), Prodan Ilie (vol.V fila 60), Zîmbroianu Gheorghe (vol.V fila 144), Mititelu Mihai (vol.V fila 145), Bocioacă Ştefan Nicolae (vol.V fila 151), Cîmpeanu Grigor (vol.V fila 152), Iordan Gheorghe (vol.V fila 154), Petac Marinela-Mariana (vol.V fila 192), Girovan Stela (vol.V fila 195).

Faptele inculpaţilor Ciucă Valentin, Veverca Iosif, Avram Gheorghe, Preda Laurenţiu, Mişea Eugen, Grui Tiberiu şi Peptan Eugen, de a sustrage în urma genocidului comis la Timişoara 40 de cadavre din morgă în scopul zădărnicirii urmăririi penale contra autorilor infracţiunii menţionate, precum şi ale inculpaţilor Moraru Petre, Baciu Ion, Ganciu Gheorghe şi Iosef Emilian Zamfir de a incinera cadavrele, în acelaşi scop, întrunesc elementele infracţiunii de favorizare la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 361 alin.2 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şi b din Codul penal combinat cu art. 264 alin.1 din Codul penal cu aplicarea art. 75 lit.a din acelaşi cod.

Pentru Moraru Petre urmează a se înceta urmărirea penală ca urmare a decesului făptuitorului.

23. Inculpatul **Ghircoiaş Nicolae**, director al Institutului de tehnică criminalistică din I.G.M., a făcut parte din comandamentul instituit pentru reprimarea revoluţiei:

— a verificat periodic situaţia morţilor şi răniţilor, întocmind situaţii centralizatoare zilnice, pe care le-a prezentat lui Nuţă Constantin, iar acesta lui Coman Ion;

— pe baza datelor furnizate de el s-a hotărît incinerarea cadavrelor şi distrugerea evidenţelor din spital;

— în ziua de 19 decembrie 1989 a ridicat registrele de internare a răniţilor şi de evidenţa morţilor, pe care apoi în ziua de 22 decembrie 1989 le-a distrus;

— a participat la sustragerea cadavrelor.

Inculpatul Ghircoiaş Nicolae a recunoscut în totalitate săvîrşirea faptelor reţinute în sarcina sa, recunoaşteri ce se coroborează cu declaraţiile celorlalţi inculpaţi.

Astfel, recunoaşte că la spital nu se permitea niciunei persoane să viziteze răniţii şi să-şi caute morţii şi că "*Bănuiam că se urmărea ca prin personalul spitalului să nu se cunoască*

situaţia exactă a numărului victimelor decedate" şi că participînd la scoaterea cadavrelor de la morgă, "*după ce s-au încărcat primele cadavre, unul din ofiţerii care transportau cadavrele a venit şi i-a spus lui Corpodeanu să se ia masuri de stingere a luminii din curte deoarece se poate vedea ce se face acolo...*" "*În final, Corpodeanu mi-a spus că s-au încărcat 40 de cadavre*".

A recunoscut că din ordinul generalului Nuţă a ridicat de la Spitalul judeţean toate evidenţele decedaţilor şi răniţilor, "*...în total 12 caiete şi registre cît şi foile de mişcare a bolnavilor de la o secţie la alta*", din care a făcut două pachete pe care le-a dus la miliţia judeţului Timiş, iar în ziua de 22.12.1989, după căderea dictaturii, generalul Nuţă "*mi-a strigat să distrug tot, să iau o maşină şi să plec*", ceea ce a şi făcut (vol.I filele 310–316).

Singura apărare pe car e şi-o formulează inculpatul este că "*...tot ceea ce am făcut, am făcut din ordin*". Această împrejurare nu-l apără de răspundere penală, mai ales că distrugerea documentelor de la spital a realizat-o după ce generalul Nuţă care îi dăduse ordinele, a fugit, iar regimul dictatorial a căzut.

Toate aceste fapte, prin care a ajutat şi înlesnit săvîrşirea genocidului constituie complicitate la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şi b din Codul penal cu aplicarea art. 75 lit.a din Codul penal, iar cea de distrugere a actelor medicale infracţiunea prevăzută de art. 242 ali.1 şi 3 din Codul penal.

24. Inculpatul **Bucur Viorel**, căpitan de miliţie la serviciul economic al Miliţiei judeţene, în perioada 17–22 decembrie 1989, aflîndu-se la dispeceratul comandamentului condus de Nuţă Constantin,

— a luat cunoştinţă în mod nemijlocit de acţiunile desfăşurate de acesta şi Mihalea Velicu, precum şi rezultatul represaliilor din Timişoara;

— după răsturnarea, la 22 decembrie 1989, a dictaturii ceauşiste, i-a ajutat pe Nuţă Constantin şi Mihalea Velicu să părăsească oraşul, transportîndu-i cu un autoturism ARO pînă în localitatea Moraviţa;

— întrucît nu exista posibilitatea de a părăsi judeţul, inculpatul i-a ascuns pe cei doi criminali în domiciliul mamei sale, de unde aceştia au plecat, ulterior, la aeroport.

Prin declaraţiile date, inculpatul Bucur Viorel a recunoscut că, după fuga dictatorului, i-a condus pe generalii Nuţă şi Mihalea, la cererea acestora, cu un autoturism condus de plt. Mateiaş, în diferite locuri, pentru a putea scăpa din Timişoara şi a lua legătura telefonică cu Bucureştiul. Că i-a dus pe cei doi generali la domiciliul mamei sale, iar de acolo au plecat la aeroport (vol.VII filele 311–318).

Martorul plt. Mateiaş Miron declară că în ziua de 22 decembrie 1989 i-a transportat cu maşina pe generalii Nuţă şi Mihalea de la inspectorat la frontieră, la domiciliul mamei cpt. Bucur şi apoi la aeroport. Pe parcurs a fost dirijat de cpt. Bucur, pentru a se evita coloanele de manifestanţi (vol.VII fila 392).

Fapta inculpatului Bucur Viorel, care i-a ajutat pe cei 2 infractori să părăsească Timişoara pentru a zădărnici urmărirea penală, constituie infracţiunea de favorizare la genocid prevăzută de art. 361 alin.2 raportat la art. 357 alin.1 lit.a şi b combinat cu art. 264 alin.1 din Codul penal.

•

În cauză a fost pusă în mişcare acţiunea penală şi a fost luată măsura arestării preventive, la 09.01.1990 faţă de inc. Macri Emil şi Deheleanu Ion; la 10.01.1990 faţă de inc. Sima Traian, Corpodeanu Ioan şi Baciu Ion; la 11.01.1990 faţă de inc. Ciucă Valentin, Avram Gheorghe, Preda Laurenţiu, Grui Tiberiu, Peptan Eugen, Ganciu Gheorghe; la 12.01.1990 faţă de inc. Ghircoiaş Nicolae, Radu Tinu, Veverca Iosif; la 13.01.1990 faţă de inc. Teodeorescu Filip, Bucur Viorel, Iosef Emilian Zamfir; la 14.01.1990 faţă de inc. Anastasiu Gabriel; la 17.01.1990 faţă de inc. Atudoroaie Gheorghe şi la 24.01.1990 faţă de Popescu Ion.

Faţă de cele expuse mai sus, în temeiul prevederilor art. 262 pct.1, lit.b, art. 228, alin.4 şi 10 şi art. 29 pct.1 lit.a din Codul de procedură penală,

DISPUN

I. Trimiterea în judecată, în stare de arest preventiv a inculpaţilor:

1. **MACRI EMIL** — născut la 9 octombrie 1927 în municipiul Galaţi, fiul lui Vasile şi Profira, de cetăţenie română, absolvent de liceu, fost şef al Direcţiei a II-a contrainformaţii economice din Departamentul Securităţii Statului, căsătorit, are un copil major, cu domiciliul în Bucureşti, Şoseaua Olteniţei nr. 134–136, scara G, apart. 1, sector 5, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid, prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

2. **POPESCU ION** — născut la 27 septembrie 1936 în oraşul Pucioasa, jud. Dîmboviţa, fiul lui Gheorghe şi Elena, de cetăţenie română, absolvent al Academiei Militare, fost şef al Inspectoratului judeţean Timiş al Ministerului de Interne, căsătorit, are 2 copii majori, cu domiciliul în municipiul Oradea, jud. Bihor, str. Postăvaru nr. 7, pentru săvîrşirea infracţiunilor de complicitate la genocid prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal şi conducere pe drumurile publice a unui autovehicul cu număr de înmatriculare fals, prev. de art. 35 alin.2 din Decr. nr. 328/1966, modificat, ambele infracţiuni cu aplicarea art. 33 lit.a Cod penal;

3. **SIMA TRAIAN** — născut la 13 august 1937 în comuna Toheşti, jud. Arad, fiul lui Nicolae şi Carolina, de

cetăţenie reomână, absovent al Şcolii de ofiţeri de securitate şi al Facultăţii de Drept, fost şef al Securităţii judeţului Timiş, căsătorit, are un copil major, cu domiciliul în municipiul Timişoara, str. Tolstoi nr. 1 A,pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

4. TEODORESCU FILIP — născut la 24 iunie 1939 în municipiul Ploieşti, jud. Prahova, fiul lui Dumitru şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de securitate şi al Facultăţii de Drept, fost locţiitor al şefului Direcţiei a III-a contraspionaj din Departamentul Securităţii Statului, căsătorit, are un copil major, cu domiciliul în Bucureşti, str. Aviator Iuliu Tetrat nr. 2, apart. 1, sector 1, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid prev. de art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

5. ANASTASIU GABRIEL — născut la 16 octombrie 1939 în municipiul Craiova, jud. Dolj, fiul lui Mişu şi Ecaterina, de cetăţenie română, absolvent al Facultăţii de ştiinţe naturale, căsătorit, fără copii, cu domiciliul în Bucureşti, str. Ion Creangă nr. 6 A, bloc 91, et. I, apart. 5, sector 5, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid,prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

6. DEHELEANU ION — născut la 18 septembrie 1936 în comuna Deleni, judeţul Hunedoara, fiul lui Traian şi Aurelia, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de drept, fost şef al Miliţiei judeţului Timiş, căsătorit, are 2 copii majori, cu domiciliul în Timişoara, str. Remus nr. 5, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid, prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

7. GHIRCOIAŞ NICOLAE — născut la 4 octombrie 1936 în Bucureşti, fiul lui Dumitru şi Elena, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost şef al Institutului de tehnică criminalistică din Inspectoratul general al Miliţiei, căsătorit, are un copil major, cu domiciliul în Bucureşti, str. Barajul Dunării nr. 9, bloc Z 10, et. I, apart. 81, sector 3, pentru săvîrşirea infracţiunilor de complicitate la genocid prev. de art. 26 cu referire la art. 357

al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal şi distrugerea de înscrisuri prev. de art. 242 alin. 1 şI 3 Cod penal, ambele infracţiuni cu aplicarea art. 33 lit.a Cod penal;

8. **ATUDOROAIE GHEORGHE** — născut la 3 aprilie 1947 în comuna Răchiţi, judeţul Botoşani, fiul lui Nicolae şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de securitate şi al Facultăţii de Drept, fost adjunct al şefului Securităţii judeţului Timiş, căsătorit, are 2 copii minori, cu domiciliul în Timişoara, str. Medicinei nr. 1, apart. 4, pentru săvîrşirea infracţiunii de genocid prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

9. **RADU TINU** — născut la 26 septembrie 1949 în comuna Borcea, jud. Ialomiţa, fiul lui Ion şi Elena, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de securitate şi al Facultăţii de Drept, fost adjunct al Securităţii judeţului Timiş, căsătorit, are 2 copii minori, cu domiciliul în Timişoara, Calea Aradului Bl. 61, sc. A, apart. 3, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid, prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

10. **CORPODEANU IOAN** — născut la 3 octombrie 1944 în oraşul Orăştie, jud. Hunedoara, fiul lui Ion şi Teodora, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiteri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost locţiitor al şefului Miliţiei judeţului Timiş, căsătorit, are 2 copii dintre care unul minor, cu domiciliul în Timişoara str. Leontin Sălăjan, nr. 32, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid, prev. de art. 26 cu referire la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

11. **CIUCĂ VALENTIN** — născut la 12 iunie 1948 în Timişoara, fiul lui Nicolae şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al Facultăţii de Ştiinţe Economice, fost şef al serviciului asigurare tehnico-materială şi finanaciară din Inspectoratul judeţului Timiş al Ministerului de Interne, căsătorit, are un copil minor, cu domiciliul în Timişoara, str. Vasile Cîrlova, nr. 9 A, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

12. **BACIU ION** — născut la 30 noiembrie 1937 în Bucureşti, fiul lui Ion şi Ana, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost şef al Direcţiei economice din Inspectoratul General al Miliţiei, necăsătorit, are un copil major, cu domiciliul în Bucureşti, str. Nicolae Constantinescu nr. 11, sector 1, pentru favorizare la infractiunea de genocid prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

13. **VEVERCA IOSIF** — născut la 27 august 1950 în comuna Lăpuşnicel, jud. Caraş-Severin, fiul lui Carol şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost ofiţer la serviciul judiciar al Miliţiei judeţene Timiş, căsătorit, are un copil major, cu domiciliul în Timişoara, str. Sibiu nr. 17, pentru favorizare la infracţiunea de genocid prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

14. **AVRAM GHEORGHE** — născut la 22 aprilie 1949, în comuna Silagiu, jud. Timiş, fiul lui Petru şi Ana, de cetăţenie română, absovent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost ofiţer la serviciul judiciar al Miliţiei judeţului Timiş, căsătorit, are un copil minor, cu domiciliul în Timişoara, Bd. Dîmboviţa, Bloc T 4, et. I, apart. 6, pentru favorizare la infracţiunea de genocid prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

15. **PREDA LAURENŢIU** — născut la 6 iulie 1955, în municipiul Sfintu Gheorghe, jud. Covasna, fiul lui Stanciu şi Ana, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiteri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost ofiţer la biroul judiciar al Miliţiei municipiului Timişoara, căsătorit, are 2 copii minori, cu domiciliul în municipiul Lugoj, str. Cernei nr. 14, jud. Timiş, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

16. **MIŞEA EUGEN** — născut la 19 septembrie 1950 în comuna Cujmir, jud. Mehedinţi, fiul lui Gheorghe şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost şef al biroului judiciar la

Miliţia municipiului Timişoara, căsătorit, are un copil minor, cu domiciliul în Timişoara, str. Mureş nr. 121, sc. A, apart. 5, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

17. GRUI TIBERIU — născut la 26 ianuarie 1953 în comuna Beba Veche, jud. Timiş, fiul lui Aurel şi Emilia, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie şi al Facultăţii de Drept, fost ofiţer la biroul judiciar al Miliţiei municipiului Timişoara, căsătorit, are un copil minor, cu domiciliul în Timişoara, str. Iosif Rangheţ nr. 2, apart. 7, pentru favoreizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

18. PEPTAN EUGEN — născut la 15 iunie 1957 în comuna Erghevița. jud. Mehedinţi, fiul lui Velizare şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie, fost ofiţer la serviciul judiciar al Miliţiei judeţului Timiş, căsătorit, are un copil minor, cu domiciliul în Timişoara, str. Baba Dochia, Bloc D 14, sc. A, apart. 11, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

19. BUCUR VIOREL — născut la 22 noiembrie 1950 în Timişoara, jud. Timiş, fiul lui Vicenţiu şi Ana, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie, fost ofiter la serviciul economic al Miliţiei judeţului Timiş, căsătorit, are 2 copii minori, cu domiciliul în Timişoara, str. I.L.Caragiale nr. 4, apart. 1, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

20. GANCIU GHEORGHE — născut la 12 aprilie 1930 în Bucureşti, fiul lui Dumitru şi Maria, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri de securitate şi al Facultăţii de Drept, fost controlor la secţia cimitire şi crematoriu uman din Direcţia Domeniului Public, Bucureşti, căsătorit, are un copil major, cu domiciliul în Bucureşti, str. Munteniei nr. 63, sector 1, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal;

21. IOSEF EMILIAN ZAMFIR — născut la 16 mai 1949 în Bucureşti, fiul lui Ion şi Cornelia, de cetăţenie română, absolvent al şcolii de ofiţeri M.I. şi al Facultăţii de Drept, fost şef al crematoriului uman Bucureşti, căsătorit, are 2 copii majori, cu domiciliul în Bucureşti, str. Vatra Dornei nr. 6, bloc E 3, sc. 1, et. 2, apart. 12, sector 4, pentru favorizare la infracţiunea de genocid, prev. de art. 361 alin.2 rap. la art. 357 al.1 lit.a şi b comb. cu art. 264 alin.1, cu aplicarea art. 75 lit.a Cod penal.

În conformitate cu prevederile art. 264 C.pr.pen. dosarul se trimite la Tribunalul Suprem—Secţia Militară, pentru judecarea cauzei, urmînd să fie citaţi:

Inculpaţii

Macri Emil	vol.VI filele 2–54, din Penitenciarul Timişoara;
Popescu Ion	vol.VI filele 73–84, din Penitenciarul Timişoara;
Sima Traian	vol.VI filele 116–158, din Penitenciarul Timişoara;
Teodorescu Filip	vol.VI filele 192–205, din Penitenciarul Timişoara;
Anastasiu Gabriel	vol.VI filele 220–237, din Penitenciarul Timişoara;
Deheleanu Ion	vol.VI filele 255–278, din Penitenciarul Timişoara;
Ghircoiaş Nicolae	vol.VI filele 299–322, din Penitenciarul Timişoara;
Atudoroaie Gheorghe	vol.VI filele 346–379, din Penitenciarul Timişoara;
Radu Tinu	vol.VII filele 2–22, din Penitenciarul Timişoara;
Corpodeanu Ioan	vol.VII filele 49–72, din Penitenciarul Timişoara;

Ciucă Valentin	vol.VII filele 95–105, din Penitenciarul Timişoara;
Baciu Ion	vol.VII filele 154–175, din Penitenciarul Timişoara;
Veverca Iosif	vol.VII filele 186–192, din Penitenciarul Timişoara;
Avram Gheorghe	vol.VII filele 208–213, din Penitenciarul Timişoara;
Preda Laurenţiu	vol.VII filele 225–233, din Penitenciarul Timişoara;
Mişea Eugen	vol.VII filele 249–253, din Penitenciarul Timişoara;
Grui Tiberiu	vol.VII filele 267–274, din Penitenciarul Timişoara;
Peptan Eugen	vol.VII filele 286–293, din Penitenciarul Timişoara;
Bucur Viorel	vol.VII filele 305–317, din Penitenciarul Timişoara;
Ganciu Gheorghe	vol.VII filele 371–381, din Penitenciarul Timişoara;
Iosef Emilian Zamfir	vol.VII filele 340–355, din Penitenciarul Timişoara;

Martori

Geaca Dorel	vol.V fila 2, comuna Săcălaş, sat Beregsăul Mare, nr. 145, jud. Timiş.
Rotariu Dan	vol.V fila 4, Timişoara, str. Leningrad nr. 10, ap.2
Boloşin Traian	vol.VI fila 98, Timişoara, str. Mureş nr. 29.
Golea Ovidiu Sorin	vol.V fila 19, Timişoara, str. Buftea nr. 5.
Crişan Traian	vol.V fila 36, Timişoara, str. Paris nr. 15.
Iliev Marius Zenopol	vol.V fila 52, Timişoara, str. Şt.Furtună nr. 7, apart. 1.
Carabetin Simion	vol.V fila 54, Timişoara, str. Uranus nr. 27, Bloc 87, et. 3, apart. 14.

Ignat Mircea	vol.V fila 55, Timişoara, str. N.Titulescu nr. 21, sc. E, etaj 2, apart. 8.
Prodan Ilie	vol.V fila 60, Timişoara, Piaţa Vidraru, Bloc D–10/1, sc. 3, apart. 10.
Zîmbroianu Gheorghe	vol.V fila 144, comuna Bogaţi jud. Argeş.
Mititelul Mihai	vol.V fila 145, Bucureşti, str. Moş Niculae nr. 14, sector 4.
Bocioagă Ştefan Nicolae	vol.V fila 151, Bucureşti, str. Marcul Almaşu nr. 11, Bloc B–24, sc. 2, apart. 109.
Cîmpeanu Grigor	vol.V fila 152, Bucureşti, Aleea Crăieşti nr. 5, Bloc AD.41, sc. 6, apart. 58, sector 6.
Iordan Gheorghe	vol.V fila 154, Bucureşti, str. Cozla nr. 8, Bloc A.7, sc. 1, et. 3, apart. 11, sector 3.
Petac Marinela Mariana	vol.V fila 192, Timişoara, str. Diaconu Coresi nr. 44, et. 3, apart. 13.
Girovan Stela	vol.V fila 195, Timişoara, str. Labirint nr. 4, sc. B, apart. 1.

Măsuri asiguratorii

S-a instituit sechestru asigurator pe bunurile aparţinînd inculpaţilor: Macri Emil—vol.VI filele 62–64, Sima Traian—vol. VI filele 168–183, Teodorescu Filip—vol.VI filele 212–214, Deheleanu Ioan—vol.VI filele 280–298, Ghircoiaş Nicolae—vol.VI filele 330–335, Atudorcaie Gheorghe—vol.VI filele 385–394, Radu Tinu—vol.VII filele 41–45, Corpodeanu Ioan—vol. VII filele 79–90, Ciucă Valentin—vol.VII filele 112–116.

II. Încetarea urmăririi penale faţă de:

1. Nuţă Constantin — fost şef al Inspectoratului General al Miliţiei, pentru infracţiunea de genocid, prev. de art. 337 alin.1 lit.a şi b Cod penal, întrucît a intervenit decesul făptuitorului;

2. Mihalea Velicu — fost locţiitor al şefului Inspectoratului General al Miliţiei, pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid, prev. de art. 26 rap. la art. 357 ali.1 lit.a şi b Cod penal, întrucît a intervenit decesul făptuitorului.

3. Moraru Petre — pentru săvîrşirea infracţiunii de complicitate la genocid, prev. de art. 26 rap. la art. 357 ali.1 lit.a şi b Cod penal, întrucît a intervenit decesul făptuitorului.

Se revocă sechestrul asigurator aplicat pe bunurile inc. Moraru Petre prin procesul verbal din 12.01.1990.

Se stabilesc cheltuieli judiciare în cuantum total de 22.000 lei, care vor fi suportate în mod egal de inculpaţi.

PROCUROR MILITAR
lt.col. de justiţie
COZMA VASILE

Domnule preşedinte, domnilor judecători,

Elaborarea ultimului meu cuvînt a fost substanţial uşurată atît de modul în care procuratura a înţeles să producă probe în această cauză, de declaraţiile marii majorităţi a martorilor citaţi fie la propunerea acuzării, fie din oficiu de către instanţă, cît şi de efortul pe care dvs. l-aţi depus pentru a clarifica toate aspectele ce puteau prezenta interes, mergînd uneori pînă la detalii care, celor neavizaţi le-au apărut ca nesemnificative.

Urmare acestei activităţi deosebit de laborioase, în prezent se poate concluziona, fără nici un fel de reticenţă, că depoziţia mea în şedinţa publică din 7 martie 1990 s-a confirmat în totalitate, deşi la vremea respectivă a părut unora că urmărea disculparea pentru presupuse fapte infracţionale.

Fără a aduce nici o acuză procuraturii pentru modul în care a reuşit să instrumenteze dosarul în condiţiile unei presiuni deosebite a străzii, apreciez că este bine să evidentiez efortul pe care l-a făcut ulterior în prezentarea de probe materiale şi testimoniale care au demosntrat adevărul cu privire la neimplicarea mea în nici o faptă care ar putea întruni elementele constitutive ale unei infracţiuni. Acesta a şi fost motivul pentru care eu şi apărătorul meu am concluzionat că nu este necesară producerea de probe în apărare, sarcina aceasta fiind preluată, cu bune rezultate, de către procuratură care şi-a exercitat rolul activ în aflarea adevărului.

Nu trebuie scăpată din vedere însă intervenţia permanentă a instanţei în acelaşi scop, de mare valoare fiind antenţionarea în mai multe rînduri a părţilor implicate în proces, dar cu toată claritatea în sentinţa nr. 4 dată în şedinţa publică din 20 noiembrie 1990 în care se afirmă textual: *"determinarea cu exactitate a răspunderii ce revine fiecărui inculpat nu se poate baza doar pe evidenţierea funcţiilor de conducere*

ocupate de unii dintre aceştia, ci implică stabilirea acţiunilor concrete întreprinse de ei în aceste ipostaze."

În rechizitoriul din 5 februarie 1990 au fost reţinute în sarcina mea două capete de acuzare:

1. "*A făcut parte dintr-un comandament de securitate format la 17 decembrie 1989 şi condus de generalul Macri Emil.*"

Deşi participarea la un comandament nu constituie infracţiune nici pentru persoanele civile şi cu atît mai puţin pentru militari, depoziţiile martorilor ce aveau calitatea să cunoască dacă a existat o asemenea formă de organizare la nivelul aparatului de securitate aflat în exercitarea atribuţiilor sale legale în judeţul Timiş în perioada 17–22 decembrie 1989, au fost de natură a clarifica pe deplin inexistenţa vreunui comandament la Inspectoratul Judeţean Timiş al M.I. În plus, s-a prezentat cu claritate modul legal de constituire a unor comandamente, respectiv pe baza unui ordin emis de ministrul de interne sau al şefului D.S.S. în care se menţiona expres: scopul, durata, cine asigură comanda, membrii nominali cu sarcini concrete pentru fiecare.

2. "*În scopul reprimării revoluţiei a organizat activitatea de obţinere de informaţii din rîndul manifestanţilor, cu privire la modul de organizare al acestora, identificarea celor care au iniţiat şi condus demonstraţiile, precum şi a persoanelor străine implicate în aceste acţiuni. Inculpatul Teodorescu Filip, la sfîrşitul fiecărei zile, transmitea sinteza datelor informative lui Nuţă Constantin şi Mihalea Velicu care coordonau acţiunile represive, precum şi la Departamentul Securităţii Statului.*"

Din probele administrate ulterior în cauză a rezultat indubitabil că informaţiile obţinute pe linie de contraspionaj, ca de altfel şi celelalte linii de muncă, în afară de faptul că au fost foarte puţine (ca urmare tocmai a evenimentelor din stradă care nu permiteau desfăşurarea unei munci informative eficiente), ele nu s-au referit la acţiunile concrete ale celor care în zilele de 17 şi 18 decembrie 1989 au acţionat împotriva unităţilor militare, cît şi împotriva militarilor şi tehnicii de luptă dislocată în diferite puncte din oraş. Informaţiile aparatului de securitate, atîtea cîte au fost s-au situat în perioada ulterioară evenimentelor din 17 şi 18 decembrie 1989

cînd s-au înregistrat morţi şi răniţi şi, deci, nu puteau fi folosite *"în scopul reprimării revoluţiei"* şi prin faptul că această "reprimare" se încheiase. Aceste informaţii încercau să răspundă la întrebările ce se puneau cu privire la cauzele care au generat declanşarea evenimentelor la Timişoara şi nu în altă parte.

Prin probe testimoniale s-a dovedit nu numai că nu am transmis lui Nuţă Constantin şi Mihalea Velicu vreo informaţie, de orice fel, cu care de altfel nu am avut nici o legătură de ordin operativ sau informativ, dar înseşi ordinele în baza cărora îmi desfăşuram activitatea îmi interziceau categoric să am raporturi de muncă cu alte cadre în afara sistemului de contraspionaj, aspect confirmat şi în fişa postului aflată la dosarul cauzei. În plus, s-a confirmat, prin martori şi documente, că prima informare, semnată de generalul Macri Emil şi adresată personal generalului Vlad Iulian, a fost transmisă în dimineaţa de 19 decembrie 1989, nu a cuprins date în baza cărora să se dispună "măsuri de reprimare", fapt atestat de însăşi evoluţia evenimentelor la Timişoara cu acea zi şi continuînd în zilele următoare cînd nu s-a mai înregistrat nici un incident major, iar oamenii muncii au putut ieşi în stradă nestingheriţi, pentru propriile revendicări, acţiunea lor neavînd nimic comun cu actele de vandalism, distrugere şi provocare a armatei produse în zilele de 16, 17 şi 18 decembrie 1989.

Tot din declaraţii ale martorilor ce şi-au desfăşurat activitatea în diferite instituţii ale puterii şi administraţiei de stat, în conducerea organelor Partidului Comunist Român, precum şi în unităţi şi mari unităţi ale Ministerului Apărării Naţionale sau ale Ministerului de Interne, a rezultat că acestea îşi aveau propriile sisteme de informare şi de evaluare a informaţiilor pe care le raportau eşaloanelor superioare pe căi proprii. Acum este clar pentru toată lumea, inclusiv pentru opinia publică, că aceste forţe au urmărit evoluţia evenimentelor din stradă întrucît erau de competenţa lor şi nu a aparatului de constraspionaj ale cărui sarcini sînt de cu totul altă natură.

Acum, la un an şi zece luni de la evenimentele din decembrie 1989, ca urmare a efortului tuturor celor frămîntaţi de aflarea adevărului cu privire la factorul declanşator al acţiunii primare care a dus în final la răsturnarea dictaturii

Ceauşescu, se poate concluziona, fără teamă de a greşi, că forţe interesate străine au avut un rol deloc de neglijat. Repet, pentru prima parte a evenimentelor, cea violentă, care s-a soldat cu victime omeneşti şi pagube materiale. Nu afectez în nici un fel prestigiul contraspionajului român recunoscînd, aşa cum am mai făcut-o şi în depoziţia din 7 martie 1990, că eu şi ofiterii de contraspionaj de la Timişoara nu am reuşit atunci să evidenţiem acest amestec străin. Timpul scurt şi condiţiile improprii de lucru nu ne-au permis să ne facem datoria. Este meritul presei în general, al unor gazetari iscoditori în special, că au găsit dovezi indubitabile ale amestecului străin în evenimentele din decembrie 1989 în ţara noastră. Desigur, au avut de partea lor timpul şi posibilitatea de mişcare (care mie mi-au lipsit din 22 decembrie 1989). Pentru a exemplifica cele mai sus afirmate voi da un scurt citat din revista "LUMEA;; nr. 20 din 16 mai 1991. În articolul "Propagandă cu iz provincial", Bogdan Torcătorul afirmă: "*Poate mai puţin cunoscut este faptul că în S.U.A., între 16–22 decembrie 1989 întreaga mişcare revoluţionară de la Timişoara a fost prezentată pe canalele de televiziune drept o mişcare de eliberare a minorităţii maghiare din România; că pe ecranele de televizor numele de Timişoara, Cluj, Arad, Braşov erau date în versiunea lor ungurească; că în peliculele difuzate mai tîrziu ungurii din România apăreau drept o minoritate nevoită să trăiască în continuare în mijlocul unui popor care, incapabil să înţeleagă valenţele democraţiei, ar fi avut atunci, ca singură aspiraţie, schimbarea lui Ceauşescu.*"

Domnule preşedinte, domnilor judecători,

Consider că acest ultim cuvînt nu face decît să completeze concluziile pertinente, exprimate în termeni juridici şi încadrate în texte de lege, ale apărătorului meu — domnul avocat Dumitru Petrescu — ambele avînd rostul să sintetizeze o situaţie de fapt cu privire la neimplicarea mea sub nici o formă în comiterea vreunei infracţiuni la Timişoara în perioada 17–22

decembrie 1989. Am convingerea că probatoriul administrat, precum şi concluziile finale ale procuraturii v-au condus şi pe dvs. către aceeaşi concluzie, motiv pentru care vă rog să pronunţaţi hotărîrea firească de achitare a mea.

Vă mulţumesc,

Colonel
Filip Teodorescu

14 octombrie 1991

Cuprins

Cuvînt introductiv 5

I. CONDIŢIILE EXPLOZIEI

1. Punctul limită *11*

2. Perioada războiului nevăzut *17*

3. Colegii din tabăra adversă *29*

4. Păcăliţi au fost sovieticii *34*

II. TIMIŞOARA

1. De ce la Timişoara? *43*

2. Cauzele trimiterii la Timişoara *52*

3. Violenţele s-au declanşat în Piaţa Maria *60*

4. Escaladarea violenţei şi în incendierea tancurilor *67*

5. Atacarea armatei *77*

6. Spionii nu-i prinzi precum Paganel fluturii *85*

7. Generalul Iulian Vlad este nemulţumit *97*

8. Demonstranţii paşnici din Piaţa Operei *105*

III. DIVERSIUNEA SECURITATE=TERORIŞTI

1. Preluarea puterii şi arestarea *115*

2. Diversiunea "securitate=terorişti" în acţiune *127*

3. Soldaţii trag la întîmplare *133*

4. Victimele unei înscenări respingătoare *139*

5. Un rechizitoriu fără probe *153*

IV. PROCESUL
1. Prezumţia de vinovăţie sau hainele vărgate *161*
2. Etapele interminabilului proces *171*
3. Martori loviţi de amnezie *187*
4. Sentinţa *201*
V. *DETENŢIA*
1. Penitenciarul Timişoara *207*
2. Transportul deţinuţilor *215*
3. Expertizele medico-legale *221*
4. Viaţa în spitalul penitenciar Jilava *228*
5. Moartea generalului Emil Macri *232*
VI. ÎN LOC DE CONCLUZII
1. Securitatea *241*
2. Atitudinea occidentului după decembrie 1989 ..... *260*
ADDENDA 275

Tehnoredactor : Daniel Achim

Bun de tipar: 27.11.1992

Tiparul executat sub comanda nr. 20.766
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI
Piața Presei Libere, 1, București
ROMÂNIA

Filip Teodorescu

UN RISC ASUMAT

Procesul de la Timişoara

Început banal de şedinţă. "*Cunosc faptele cuprinse în rechizitoriu. Nu recunosc însă învinuirile care mi se aduc. În totalitatea lor!*". Chiar şi preşedintele completului are o vizibilă tresărire. Inculpatul TEODORESCU FILIP este deosebit de calm, dar hotărît, de neîncovoiat. Fostul locţiitor al şefului Direcţiei de contraspionaj domină şedinţa... Acest om instruit, cu o prestanţă vizibilă chiar şi în uniforma detenţiei, este hotărît să se apere. Cu un timbru vocal căruia nu i se poate reproşa nici o distonanţă emotivă, el îşi argumentează misiunea la Timişoara, demolînd, uşor dar sigur, capetele de acuzare din rechizitoriu. Am mai spus-o, cu cît înaintăm în cercetarea judecătorească a inculpaţilor actul de acuzare devine tot mai tenebros. Sper să nu ajungem în situaţia în care să ne întrebăm pe ce bază a fost el alcătuit?...

Emil Munteanu
"România liberă", 9 martie 1990

Editura VIITORUL ROMÂNESC

Lei 625

ISBN 973-95642-5-9